חסידות · ברסלב

ספר המדות

רבי נחמן מברסלב

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר המדות

רבי נחמן מברסלב

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-המדות/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 5
הקדמה שניה 7
אמת 8
הכנסת אורחים 10
אהבה 11
אמונה 11
אכילה 15
אלמן 17
ארץ ישראל 17
אבידה 18
בנים 18
בית 23
בושה 24
בגדים 26
בטחון 27
בשורה 28
ברכה 28
בכייה 28
גאוה 28
גניבה וגזילה 30
דעת 31
דרך 34
דיין 35
המתקת דין 36
התבודדות 41
הרהורים 41
התנשאות 45
הצלחה 47
הריון 48
הוראה 48
ודוי דברים 49
ותרן 49
זיפן 49
זכות אבות 49
זכירה 49
זקנים 50
זריזות 50
חלום 50
חן 51
חנפה 51
חקירה 52
חדושין דאוריתא 52
חיתון 53
טבע 53
טלטול 54
טהרה 54
ישועה 54
יראה 55
יחוס 57
כבוד 57
כעס 58
כישוף 60
לימוד 60
לשון הרע 65
ליצנות 66
מריבה 66
ממון 73
מפלת 78
מסור 78
משקה 79
משיח 79
מוהל 79

מפורסם 79
ניאוף 80
נדה 83
נפילה 83
ניבול פה 84
נהנה מאחרים 84
נגינה 85
ניסיון 85
נר תמיד 86
ספירת העומר 86
סוד 86
ספר 86
סגולה 87
ענוה 87
עצבות 88
עצירות 90
עבירה 90
עצלות 90
עונש 90
עצה 91
עזות 91
פחד 92
פדיון שבויים 93
פרישות 94
פוסק 94
צדקה 95
צדיק 98
קללה 108
קליפה 109
קנאה 109
קרי 110
קשוי לילד 110
הרחקת רשעים 111
רחמנות 112
ראיה 112
רפואה 113
שמחה 114
שכרות 115
שרים 115
שוחד 116
שלום 116
שבועה 117
שבת 117
שינה 117
שוחט 118
תשובה 118
תוכחה 122
תפילה 123

הקדמה

בזה הספר מבוארים כל המדות והנהגות על סדר א"ב. ונחלק לב' חלקים. והם מכונים אצלינו בשם א"ב ישן וא"ב חדש. החלק הא' הם ליקוטים נפלאים אשר לקט רבינו הטהור והקדוש בימי ילדותו. כל אשר השיגה יד חכמתו הגדולה. להבין דבר. מתוך דבר ואסף מכל ספרי קודש. כל אשר מצא בהם מה שנוגע למוסר ולהנהגות ומדות ישרות. וכתבם אצלו לזכרון. הן מה שמצא מבואר בדברי רז"ל איזה מעלה של מדה טובה או להיפך גנות מדה רעה. הכל כאשר לכל היה מאסף על יד על יד. והעתיקם אצלו על סדר א"ב אצל כל מדה ומדה. למען יהי' לו לזכרון לראות בעיניו מעלת כל מדה ומדה והיפוכה. למען לכת בדרך טובים וארחות צדיקים נשמור. ונוסף לזה השיגה חכמתו הרמה דברים רבים יקרים ונפלאים. אשר אינם מבוארים בפירוש בדברי חז"ל. אך ברוב עוצם השגתו הבין דבר מתוך דבר. והשיג חידושים יקרים בעניני המדות מתוך הפסוקים ומתוך דברי רז"ל. אשר אינם מבוארים בדבריהם בפירוש. כ"א ברמז למשכיל כמותו.

והכל אסף וקבץ ביחד על סדר א"ב. וברבות הימים נמצא אצלו חיבור שלם על כל המדות. וצוה להעתיק הכל. ומפיו יקרא אלי. ואני כותב על הספר. למען לא ימוש ספר הזה מפינו. להגות בו תמיד. למען נחדל ממדות רעות. כי כ"א בראותו מסודר עוצם גנות מדה רעה וגודל הפסדה. והפגם הנורא המגיע על ידה. יחוס על נפשו. ויאזור מתניו לעמוד כנגדה. ויבקש ממי שהרחמים שלו. למלט נפשו מני שחת. להצילו מאותן המדות רעות או תאוות רעות וכיוצא בהן. וכן להיפך במדות טובות.

גם משכיל על דבר ימצא טוב. עצות נכונות איך להזהר מאיזה מדה. ע"י שיהי' נשמר מהמידה הסמוכה אליה. כי הם שכנים זו לזו. וכ"א שומרת חברתה. כמבואר בסמוך בהקדמה ששמעתי מפיו הקדוש. ומעלת ספר זה. אין מן הצורך לבאר לכל בעל אמת החפץ באמת. ומתגעגע לאחוז בדרכי יושר. בודאי ימצא בו מרגוע לנפשו. אשרי שיאחז בו. אז טוב לו בזה ובבא. כי כל הספר הזה מיוסד על פסוקי תנ"ך ועל דברי חז"ל כלם נכחים למבין וישרים למוצאי דעת:

החלק הב'. הוא ג"כ כעין החלק הא' בצלמו ותבניתו אין ביניהם הבדל. כי הוא ג"כ ביאור מעלות מדות טובות. וגנות מדות רעות. וכיוצא בזה.

אולם ההפרש ביניהם. כי הענינים המבוארים בחלק הא' על כל מדה ומדה. הם דברים המבוארים בספרים בפירוש. או עכ"פ ברמז. ומשכיל על דבר הרוצה להעמיק עיונו להבין דבר מתוך דבר. יוכל להבין ולהשיג. מהיכן הוציא הרב ענין זה. מאיזה פסוק או מאיזה מאמר חז"ל. כי כל הדברים המבוארים בא"ב הישן לא נפלאת היא ולא רחוקה

היא מהמעיין. לבא עד תכונתו. להבין ולהשיג. מהיכן הענין נובע. אם אמנם. לולי הרב אשר האיר עינינו בדברים אלו לא היה בא על לב המעין להוציא דברי׳ אלו מתוך הספרי קודש. אך אחר אשר כבר גילה לעינינו דברים אלו. יוכל המשכיל אשר לבו שלם בספרי קודש. בספרי תנ״ך ואגדות רז״ל ושאר מפרשים. להבין ולהשיג. מקור הדברים.

אולם הענינים המבוארים בחלק הב׳. הם עניני השגות גבוהות ונוראות אשר השיג המחבר זצ״ל בימי גדלותו. וכל הדברים האלה גבהו משכל אנושי ונעלמו מעין כל. כי כל ענין וענין יש בו טעם נפלא ונורא מאד ונסמך על איזה מקרא או מאמר חז״ל ברמז נפלא ונעלם מאל. כדרכו הנפלא. כאשר יראה הרואה בעיניו. כי יש כמה וכמה ענינים המבוארים כאן בלי שום טעם וראי׳. ובתוך החיבור הגדול של דרושים מבואר שם ענין שלם ודרוש נפלא ונורא על ענין זה באריכות גדול. וזה תמצא בכמה מקומות. כמו כן ילמד סתום מן המפורש. כי גם במקום אשר לא ביאר הענין בפירוש. גם שם השיגה ידו הגדולה השגה שלימה על זה אך לא רצה לבאר כל הענין מטעם הכמוס אתו.

כי כל הדברים האלה. כולם הם דברים עליונים. וממקום קדוש יתהלכו. ממקור עליון ונורא מאד מאד. ואין בהם דבר אשר לא יהי׳ בו דרוש נפלא ונורא על מה אדני הענין הטבעו. טעמו של דבר וענינו. וסמיכות נפלא ועמוק ונסתר מאד בתוך תורה שבכתב או שבע״פ. ולא עלינו להרבות בעוצם שיח דברים אלו. כי כל המוסיף גורע. כי לא נעלם מעינינו. שפלות ערכינו. וגדולת אדונינו. הרב הקדוש בוצינא עילאה זצ״ל. ועוצם העלמו והסתרתו מעיני העולם. אי לזאת. עלינו לשום לפינו מחסום. הס כי לא להזכיר. לבלי לספר בעוצם שבחו הקדוש. לא דבר ולא חצי דבר. והמשכיל כעת ידום. אל אלקים ה׳ הוא יודע וישראל הוא ידע. אשרי המחכה ויגיע לימים אשר יש בהם חפץ. בעת אשר תצמח קרן ישראל אמת מארץ תצמח וכו׳. שפת אמת תכון לעד כוננת לא כתיב אלא תכון. סמא דמלתא משתוקא. כל חד לפום מה דמשער בלבי׳. יבין וישכיל עד היכן הדברים מגיעים.

אולם באנו בדברים האלה להעיר לב המעיינים. להודיעם מהות הספר ומעשהו. וחל עלינו להודיע לגלות אזני אנשי שלומינו. אשר כבוד רבינו אור הנעלם זצוק״ל. הזהיר מאד לעסוק בזה הספר. ושלא ימוש מפינו. כי הוא חיינו. וכתבו בעצמו בכרך קטן מאד. ואמר שכוונתו כדי שיוכל כ״א לשאתו אצלו תמיד. כי המידות הם יסוד כל התורה כולה. ובזה יזכה נער את ארחו. לשמור ככל הכתוב בזה הספר. אז יצליח את דרכיו ואז ישכיל. כי זה עיקר עבודת האדם כל ימי חלדו. לברוח ממדות רעות ומתאוות רעות. ולאחוז במדות טובות והנהגות ישרות המבוארים בזה הספר.

אשרי איש שישמע לדברים האלה לקיים ככל הכתוב בו: לעולם לא ימוט. וענתה בו צדקתו כיום מחר כי יבא על שכרו. במדה שאדם מודד בה מודדין לו. אשרי הבוחר בחיים ישלם ה' פעלו. אם ללצים הוא יליץ לא יעשר ולא יקום חילו. אוי לנפשו כי גמול ידיו יעשה לו. ולא יטה לארץ מנלו. טוב לפני האלקים ימלט ממנו מה רב טוב הצפון למולו. בשמחתו לא יתערב זר נפש עמל עמלה לו: תשתפך נפשינו אל ה' לשום חלקינו עמו להסתופף בצלו. ולא יאשמו כל החוסים בו עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו:

דברי המעתיק. הנאנח והנדכה על הסתלקות פאר ראשינו גאון עוזנו מחמד עינינו. מה נאמר מה נדבר המקום ינחם אותנו: הק' **נתן** בא"א מוה' **נפתלי הירץ** נ"י מנעמראב רבתי: חתן הרב הגאון המפורסים הצדיק מוה' **דוד צבי** זצ"ל אב"ד דפ"ק מאהלוב:

הקדמה שניה

בענין המידות. דע הנה בכל מדה ומדה יש בה כמה וכמה בחיי וענינים וכל מדה היא בחי' קומה שלימה וע"כ כשחסר לאדם בחי' אחת מהמדה אף שכל המדה היא שלימה אצלו אעפ"כ מחמת החסרון אחד שיש לאדם בהמדה אזי נראה לו כאילו כל המדה חסירה אצלו כמו אצל האדם כשיש לו חסרון באבר אחד אזי כל גופו מבולבל ומרגיש החסרון בכל הגוף. כמו כן כשחסר לאדם איזה חסרון בהמדה נראה לו כאלו חסר כל המלה. והנה המדות הם שכינים אלו לאלו ע"כ יכולה מדה אחת לעזור למדה אחרת שהיא שכינה אצלה וכן באברי המדה יש שכינים ויוכל אבר מדה זו לעזור לאבר מדה אחרת כדוגמת שאמרו רז"ל אבר מחזיק אבר דהיינו כשאוכל זה האבר מהבהמה יתחזק אבר האדם. כן אצל המדות יוכל לסייע חלק מדה זו שהיא בחי' אבר המלה לאבר מדה השכינה אצלה וע"כ כשאדם רוצה לילך בדרך הקודש צריך לשבר כל המדות רעות ולזכות למדות טובות וצריך לבקש ולחפש עצמו תמיד ולחפש בכל מדה ומדה אם היא שלימה אצלו וכשרואה איזה חסרון באיזה מדה אזי יבקש לו עזר וסיוע מההמדה השכינה:

וזהו ענין הנאמרים באותיות הללו. והענין. למשל כשחסר לו ענוה ויש מדה אחרת המסוגלת לענוה כגון בטחון אזי צריך לסייע לו ע"י בטחון לבוא לענוה דהיינו לפעמים הבטחון הוא בקל לו יותר להשיגו ולהגיעו מענוה ואזי יעשה הקל עי"ז יבוא להמד' שהיא כבידה יותר אצלו. ולפעמים יש לו מדה האחרת אלא שאינו משתמש עמה וכשצריך לסייע לו מזו המדה למדה אחרת צריך להתחיל להשתמש עמה:

(פירוש. עפ"י משל הנ"ל. היינו למשל מי שרוצה לבא לענוה. ורואה שבטחון מסוגל לענוה. ובאמת כבר יש לו מדת הבטחון. רק שאינו משתמש עם זאת המדה של בטחון. אזי כשרוצה לזכות לענוה. צריך להתחיל להשתמש עם מדת הבטחון וכן כל כיוצא בזה בשאר המדות. והבן:)

אמת

חלק ראשון

א. מִי שֶׁרוֹצֶה לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיֵּלֵךְ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ מֵהֵיכָל אֶל הֵיכָל וְיִרְאֶה אֶת הַהֵיכָלוֹת בְּעֵינֵי הַשֵּׂכֶל, יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִלּוֹמַר שֶׁקֶר אֲפִלּוּ בְּטָעוּת.

ב. מֻתָּר לְשַׁנּוֹת בִּדְבַר הַשָּׁלוֹם.

ג. כַּת שַׁקְרִים אֵינָם מְקַבְּלִים פְּנֵי הַשְּׁכִינָה.

ד. שָׂרֵי לְהוּ לְצַדִּיקַיָּא לְסָגוּאֵי בְּרַמָּאוּתָא עִם רַמָּאֵי.

ה. כָּל הַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ.

ו. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר בָּאִים הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה־זָרָה.

ז. עַל־יְדֵי אֱמֶת לֹא יָמוּת קֹדֶם זְמַנּוֹ הַקָּצוּב.

ח. מֵרוּחַ פִּיו שֶׁל הַשַּׁקְרָן נַעֲשָׂה הַיֵּצֶר הָרָע, וּכְשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ אָז לֹא יִהְיֶה שֶׁקֶר, וּבִשְׁבִיל זֶה לֹא יִהְיֶה יֵצֶר הָרָע בָּעוֹלָם.

ט. מִי שֶׁהוּא אִישׁ אֱמֶת, אָזַי הוּא מַכִּיר בְּאַחֵר, אִם אַחֵר דּוֹבֵר שֶׁקֶר אִם לָאו.

י. הַסִּימָן שֶׁל הַשֶּׁקֶר – כְּשֶׁלֹּא יַסְכִּימוּ עָלָיו רַבִּים, וְהוּא מִשְּׁלֹשָׁה שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׂוֹנְאָן.

יא. עָשִׁיר מְכַחֵשׁ – אֵין הַדַּעַת סוֹבְלוֹ וְהוּא נִבְזֶה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ.

יב. תִּקּוּן לַפֶּה – שֶׁיִּתֵּן צְדָקָה.

יג. עַל־יְדֵי אֱמֶת הָעוֹלָם נִשְׁמָר מִכָּל הֶזֵּקוֹת.

יד. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה בָּא לְשֶׁקֶר.

טו. מִי שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה שְׁכָרוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לֶאֱמֶת.

טז. הַשַּׁקְרָן שׂוֹנֵא עֲנִיּוּת.

יז. אָדָם נִכָּר עַל־יְדֵי מִשְׂרָתָיו, אִם הוּא אוֹהֵב שֶׁקֶר כִּי זֶה בָּזֶה תְּלוּי. לִפְעָמִים מְשָׂרְתָיו נוֹפְלִים לַעֲבֵרוֹת עַל־יְדֵי שֶׁהוּא שַׁקְרָן, וְלִפְעָמִים הוּא נוֹפֵל לְשֶׁקֶר עַל־יְדֵי מְשָׂרְתָיו, שֶׁאֵינָם הֲגוּנִים.

יח. כְּשֶׁאֵין אֱמֶת אֵין חֶסֶד. גַּם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת [חֶסֶד] עִם בְּנֵי־אָדָם.

יט. הַשֶּׁקֶר מְעַכֵּב אֶת הַיְשׁוּעָה, כִּי הַשֶּׁקֶר מְגַלֶּה עֲוֹונוֹתָיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹשִׁיעוּ לוֹ.

כ. הָאֱמֶת הִוא פּוֹדָה מִכָּל הַצָּרוֹת.
כא. טוֹב לְאָדָם שֶׁיְּמוּת, מִשֶּׁיִּחְיֶה וְיִהְיֶה שַׁקְרָן בְּעֵינֵי בְנֵי־אָדָם.
כב. כְּשֶׁיֵּשׁ אֱמֶת יֵשׁ שָׁלוֹם.
כג. מִי שֶׁרָחוֹק מֵאֱמֶת, רָחוֹק מִצַּדָּקָה.
כד. עַל־יְדֵי אֱמֶת נִשְׁמָר אוֹת בְּרִית.
כה. עַל־יְדֵי אֱמֶת יִזְכֶּה לְשֵׁם עוֹלָם.
כו. אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁרְגִילִין לוֹמַר שֶׁקֶר, הַבָּנִים שֶׁלָּהֶם יִהְיוּ מִתְנַגְּדִים גַּם יִהְיוּ פּוֹגְמִים בַּבְּרִית.
כז. הַשֶּׁקֶר בָּא עַל־יְדֵי שֶׁמְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ פַּחַד מִבְּנֵי־אָדָם.
כח. עַל־יְדֵי הַשֶּׁקֶר שׁוֹכְחִין אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.
כט. מִי שֶׁאֵין לוֹ בִּטָּחוֹן, הוּא דּוֹבֵר שְׁקָרִים, וְעַל־יְדֵי שְׁקָרִים אֵין יָכוֹל לִבְטֹחַ בָּאֱמֶת.
ל. לְפִי הַרְחוּק מֵאֱמֶת כֵּן מַחֲזִיק אֶת הַסּוּר־מֵרַע לְשׁוֹטֶה.
לא. מִי שֶׁרוֹצֶה לָסוּר מֵרַע, וְרוֹאֶה שֶׁאֵין אֱמֶת בָּעוֹלָם, עוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּשׁוֹטֶה.
לב. מִי שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁקֶר, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹשִׁיעַ לוֹ בְּעֵת צָרָתוֹ גַּם בָּנִים יִהְיוּ לוֹ.
לג. עַל־יְדֵי דִּבּוּר שָׁוְא בָּא מַכּוֹת בָּנִים.
לד. מִי שֶׁמְּקַשֵּׁר לַשָּׁוְא, בָּא לִשְׂכְחָה.
לה. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר בָּא לְנִאוּף, וּמַחֲזִיק יְדֵי מְרֵעִים, שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה.
לו. עַל־יְדֵי שְׁקָרִים אֵין לוֹ רְפוּאָה אֲפִלּוּ בְּהַרְבֵּה רְפוּאוֹת.
לז. מִי שֶׁדּוֹבֵר כְּזָבִים נוֹפֵל בַּחֲרֵב. גַּם נַעֲשֶׂה שׁוֹטֶה.
לח. עַל־יְדֵי יִרְאָה בָּא לֶאֱמֶת.
לט. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִשֶּׁקֶר, הוּא מְנַצֵּחַ תָּמִיד.
מ. מָתָר לְשַׁנּוֹת, כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ.
מא. מִי שֶׁאוֹהֵב כְּזָבִים, הוּא מְבַזֶּה אֶת הַצַּדִּיק גַּם הוּא בְּעַצְמוֹ נִתְבַּזֶּה.
מב. מִי שֶׁדּוֹבֵר כְּזָבִים, הוּא אוֹבֵד.
מג. עַל־יְדֵי אֱמֶת נִצּוֹל מִלָּשׁוֹן־הָרָע גַּם תְּפִלָּתוֹ נִתְקַבֵּל. גַּם כְּשֶׁדָּנִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה, דָּנִים אוֹתוֹ לְפִי זְכֻיּוֹת שֶׁלּוֹ.
מד. עַל־יְדֵי חֲלוֹמוֹת יֵדַע אָדָם אִם לִבּוֹ אֱמֶת עִם אֱלֹקָיו.
מה. מִי שֶׁמְּקַיֵּם דִּבּוּרוֹ, יָכוֹל לַעֲשׂוֹת פְּעֻלּוֹת.
מו. מִי שֶׁאֵין לוֹ גַּאֲוָה נִצּוֹל מִשֶּׁקֶר.
מז. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִשְּׁחוֹק שֶׁל הִתּוּל, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא אִישׁ אֱמֶת.
מח. מִי שֶׁהָיָה שַׁקְרָן מִגִּלְגּוּל הֶעָבָר, עַל־יְדֵי זֶה כְּשֶׁנִּתְגַּלְגֵּל, נַעֲשָׂה אִטֵּר־יָד.

מט. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ וְדוֹבֵר תָּמִיד אֱמֶת, כְּאִלּוּ עָשָׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְאֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם.

נ. הַשֶּׁקֶר אֵינוֹ אֶלָּא בְּפִיו, אֲבָל לֹא בִּכְתָב.

נא. דִּבְּרוּ תּוֹרָה וּנְבִיאִים וַחֲכָמִים בְּלָשׁוֹן הֲבַאי.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר דְּבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים. גַּם עַל־יְדֵי שֶׁקֶר מְאַלְּמֵן, חַס וְשָׁלוֹם, כַּמָּה נָשִׁים.

ב. עַל־יְדֵי אֱמֶת נִתְגַּלֶּה יִחוּדוֹ בָּעוֹלָם.

ג. כְּשֶׁאַתָּה רוֹאֶה שַׁקְרָן, תֵּדַע, שֶׁגַּם הַמַּנְהִיג שֶׁל הָאִישׁ הַזֶּה שַׁקְרָן.

ד. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר בָּא לִידֵי גִּלּוּי־עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת־דָּמִים, וְגַם מַכְשִׁיל אֶת הַכְּשֵׁרִים בְּגִלּוּי־עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת־דָּמִים, וּמַרְאֶה הֶתֵּר מִן הַתּוֹרָה.

ה. מִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁנֶּה בְּדִבּוּרוֹ, הוּא יָכוֹל לְהַשְׁפִּיל הַגְּבוֹהִים וּלְהַגְבִּיהַּ הַשְּׁפָלִים.

ו. מִי שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵּב, אֵינוֹ מִתְיָרֵא מִטְּבִיעַת מַיִם.

ז. הָאֱמֶת מֵבִיא שִׂבְעָה.

ח. הַשִּׁלְשׁוּל וְהָעֲצִירוּת בָּא עַל־יְדֵי שֶׁקֶר.

ט. עַל־יְדֵי אֱמֶת בָּא הַקֵּץ.

הכנסת אורחים

חלק ראשון

א. מִי שֶׁאֵין מַכְנִיס אוֹרְחִים, בָּזֶה מַחֲזִיק יְדֵי מְרֵעִים, שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה.

ב. עִיר שֶׁאֵין בָּהּ הַכְנָסַת אוֹרְחִים בָּאִים לִידֵי גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל־יְדֵי גִּלּוּי עֲרָיוֹת בָּא עֲלֵיהֶם הֶרְיָגָה.

ג. הַכְנָסַת אוֹרְחִים מְזַכָּה אֶת הָאִשָּׁה לְבָנִים.

ד. הַכְנָסַת אוֹרְחִים כְּהַכְנָסַת שַׁבָּת.

ה. הַמְאָרֵחַ תַּלְמִיד־חָכָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הִקְרִיב תְּמִידִין.

ו. גְּדוֹלָה הַכְנָסַת אוֹרְחִים מֵהַשְׁכָּמַת בֵּית־הַמִּדְרָשׁ וְהַקְבָּלַת פְּנֵי שְׁכִינָה.

ז. כֵּיוָן דְּלָא שְׁכִיחֵי רַבָּנָן גַּבַּיְהוּ כַּפּוּתְיִים דָּמֵי.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי הַכְנָסַת־אוֹרְחִים אִימָתוֹ מֻטֶּלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת.

ב. סְגֻלָּה לְהַחֲזִיר לְאִשָּׁה וְסִתָּהּ עַל־יְדֵי הַכְנָסַת־אוֹרְחִים.

ג. עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁל רָאשֵׁי־הַדּוֹר בְּתַקָּף וְעֹז, וְעַל־יְדֵי זֶה נֶחְשָׁב בְּעֵינֵי כֹּל הַמִּצְוָה שֶׁל הַכְנָסַת־אוֹרְחִים, וְעַל־יְדֵי זֶה הַלּוֹמְדִים זוֹכִים שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתָם.

אהבה

חלק ראשון

א. כְּשֶׁאֵין אַהֲבָה בֵּין בְּנֵי אָדָם, עַל־יְדֵי זֶה הֵם הוֹלְכֵי רָכִיל, וְעַל־יְדֵי רְכִילוּת בָּאִים לְלֵיצָנוּת, וְעַל־יְדֵי לֵיצָנוּת הֵם דּוֹבְרִים שֶׁקֶר.

ב. עַל־יְדֵי שִׂנְאָה בָּא בַּהֲלוּת, וְעַל־יְדֵי שִׂנְאָה בָּא שְׂרֵפָה.

ג. עַל־יְדֵי אַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִשְׁמָר הַנֶּפֶשׁ מִכָּל פְּגָעִים רָעִים.

ד. כְּשֶׁתִּשּׁוּב בִּתְחִלָּה עַל עֲוונוֹתֶיךָ, תּוּכַל לָבוֹא לְאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ה. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִסִירַת־נֶפֶשׁ, הַכֹּל אוֹהֲבִין אוֹתוֹ.

ו. עַל־יְדֵי אַהֲבָה בָּא הִתְחַזְּקוּת.

ז. כְּשֶׁתְּחַזֵּק אֶת הָאָדָם בַּעֲבוּר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא יאהַב אוֹתְךָ.

ח. עַל־יְדֵי אֲמִירַת הַלֵּל בְּקוֹל גָּדוֹל, זוֹכִים לְאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ט. כְּשֶׁתִּהֵא נִזְהָר מִשְּׂנְאַת חִנָּם, אָז כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ אֵיזֶהוּ מִשְׂפָּט עִם אָדָם שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְפַשֵּׁר עִמְּךָ, עַל־יְדֵי זֶה יִתְפַּשֵּׁר עִמְּךָ.

י. מִי שֶׁנִּזְהָר מִשְּׁבוּעַת שֶׁקֶר, בְּוַדַּאי לֹא יַעֲבר עַל "לֹא תִקם וְלֹא תִטר".

יא. הַשּׂוּם מְסֻגָּל לְאַהֲבָה.

יב. הָעוֹבֵד מֵאַהֲבָה – זְכוּתוֹ מֵגֵן עַד אַלְפַּיִם דּוֹר.

יג. בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין תְּנָאִים [תְּנַאי] אוֹ אֵיזֶה כְּרִיתוּת בְּרִית, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שָׁם הוּא.

חלק שני

א. כְּשֶׁהַצָּמָחִים גְּדֵלִים בִּמְלוֹאָם, עַל־יְדֵי זֶה אַהֲבָה בָּעוֹלָם.

ב. אַהֲבַת אִשָּׁה לְבַעְלָהּ נִכָּר בַּזְּבוּבִים וְיִתּוּשִׁים שֶׁבַּבַּיִת גַּם עַל־יְדֵי אַהֲבָתָם יְכוֹלִין לֵידַע כַּחַ הַיֵּצֶר הָרָע אִם כְּבָר נֶחֱלָשׁ אִם לָאו.

ג. חַכְמֵי הַדּוֹר שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם אַהֲבָה, שֶׁרוֹאִים זֶה עִם זֶה לִפְרָקִים, אָז יֵשׁ כּחַ בְּיָדָם לָדוּן אֶת כָּל הָעוֹלָם וְדִינֵיהֶם דִּין, וְאֵין מִי שֶׁיְּשַׁנֶּה וִיבַטֵּל דִּינָם, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אַב־בֵּית־דִּין שֶׁלָּהֶם.

ד. עַל־יְדֵי שִׂנְאַת־חִנָּם נִכְשָׁל בִּטְרֵפוֹת.

ה. עַל־יְדֵי תַּאֲוַת אֲכִילָה הוּא אוֹהֵב בֵּן אֶחָד יוֹתֵר מִשְּׁאָר בָּנָיו.

אמונה

חלק ראשון

א. צָרִיךְ לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדֶרֶךְ אֱמוּנָה וְלֹא בְּדֶרֶךְ מוֹפֵת.

ב. עַל־יְדֵי עֲנָוָה תִּזָּכֶה לֶאֱמוּנָה.
ג. בְּרֵאוֹתְךָ שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, אַל תֹּאמַר מִקָּרֶה הוּא, אֶלָּא תַּאֲמִין כִּי זֶה הַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
ד. יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵם מְבִיאִים הֶזֵּק גָּדוֹל לָעוֹלָם. וְהַדָּבָר קָשֶׁה: לָמָּה נִבְרְאוּ? תֵּדַע, שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ בָּהֶם צַד אֶחָד לְטוֹבָה.
ה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲנָאָה מִדִּבּוּר שֶׁל אֶפִּיקוֹרוֹס אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ מִדְּבָרֵי אֶפִּיקוֹרְסוּת, עַל־יְדֵי זֶה בָּא לְהִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה־זָרָה.
ו. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה הָאָדָם חָבִיב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּאִשָּׁה לְבַעְלָהּ.
ז. מִי שֶׁאֵינוֹ מֵכִין אֶת לִבּוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא לֶאֱמוּנָה.
ח. מִי שֶׁנֶּאֱבַד לוֹ אֵיזֶהוּ דָּבָר, בְּיָדוּעַ שֶׁנָּפַל מֵאֱמוּנָתוֹ.
ט. מִי שֶׁנֶּאֱבַד אֱמוּנָתוֹ מִמֶּנּוּ, יֵלֵךְ עַל קִבְרֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסַּפֵּר הַחֲסָדִים, שֶׁעָשָׂה לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.
י. אֱמוּנָה תּוֹלָה בְּפֶה שֶׁל אָדָם.
יא. עַל־יְדֵי הַלִּמּוּד נִשְׁבָּרִים כָּל הַכְּפִירוֹת.
יב. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְבָּרֵךְ.
יג. עַל־יְדֵי רִבּוּי אֲכִילָה נוֹפְלִים מֵאֱמוּנָה.
יד. כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל בַּשָּׁמַיִם כְּשֶׁהֵם זַכִּים וּבְהִירִים, תִּזָּכֶה לֶאֱמוּנַת חֲכָמִים.
טו. כְּשֶׁנּוֹפֵל אֵיזֶה קֶשְׁיָא עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזַי תִּשְׁתּוֹק, וְעַל־יְדֵי הַשְׁתִּיקָה מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּעַצְמָם יָשִׁיבוּ לְךָ תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיוֹתֶיךָ.
טז. כְּשֶׁמְּחַרְפִין אוֹתְךָ, וְאַתָּה שׁוֹתֵק, תִּזָּכֶה לְהָבִין תֵּרוּץ עַל קֻשְׁיוֹתֶיךָ וְתִזָּכֶה לִרְוַח בִּינָה.
יז. כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם מִתְנַגְּדִים לוֹמְדִים וַעֲשִׁירִים גְּדוֹלִים, דַּע, שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה מֵחֲמַת שֶׁנָּפַל כַּמָּה פְּעָמִים מֵאֱמוּנָה.
יח. אֱמוּנָה חֲשׁוּבָה כִּצְדָקָה.
יט. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְחַכֵּם.
כ. מִתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר־כָּךְ יְזָכֶּה לְהָבִין אוֹתוֹ בַּשֵּׂכֶל.
כא. זוּוּגָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל־יְדֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.
כב. הַפֶּשַׁע שֶׁל אָדָם מַכְנִיס כְּפִירָה לָאָדָם.
כג. כְּשֶׁנּוֹפֵל מֵאֱמוּנָתוֹ יִבְכֶּה.
כד. אֱמוּנָה בָּא עַל־יְדֵי שְׁתִיקָה.
כה. עַל־יְדֵי קִנְאָה אָדָם נוֹפֵל מֵאֱמוּנָתוֹ.
כו. מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, בְּיָדוּעַ שֶׁמְּזַלְזֵל בְּדִבְרֵי־תוֹרָה.
כז. מִי שֶׁמְּנַקֶּה בְּכָל עֵת יָדָיו, עַל־יְדֵי זֶה מְזַכֶּה אֶת לִבּוֹ.

כח. כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל מֵאֱמוּנָה, יֵדַע שֶׁדָּנִין אוֹתוֹ לְמַעְלָה.
כט. כְּשֶׁנּוֹפֵל מֵאֱמוּנָתוֹ בָּא לִידֵי קֶרִי וְלִידֵי הִרְהוּרֵי אִשָּׁה וְלִידֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה־זָרָה.
ל. אֱמוּנָה בָּא עַל־יְדֵי צְדָקָה.
לא. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה יָכוֹל לְהָבִין אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
לב. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה יָכוֹל לָבוֹא לְבִטָּחוֹן.
לג. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יִסְלַח לְךָ [עַל] כָּל עֲוֹונוֹתֶיךָ.
לד. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹלֵחַ צַעַר לְאָדָם וּמַכֶּה אוֹתוֹ וְאֵין מַפִּיל אוֹתוֹ לְחֻלְשָׁה, אֵין זֶה כִּי־אִם בִּשְׁבִיל אֱמוּנָה.
לה. עַל־יְדֵי שְׁבוּעַת שֶׁקֶר נוֹפֵל מֵאֱמוּנָה.
לו. מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה אֵינוֹ מְקַבֵּל מוּסָר.
לז. מִי שֶׁאֵין מַאֲמִין בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיק לְסוֹף שֶׁאֵין נֶהֱנֶה מֵהַדָּבָר אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא רוֹאֶה.
לח. מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, בְּוַדַּאי חֻקּוֹת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אָצְלוֹ נִמְאָס.
לט. מָשִׁיחַ יָבוֹא בְּפֶתַע פִּתְאוֹם, וְעַל־יְדֵי זֶה מֵחֲמַת שִׂמְחָה יִפְחֲדוּ יִשְׂרָאֵל.
מ. כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ, אֲזַי כָּל הַשָּׂרִים שֶׁל מַעְלָה וְשֶׁל מַטָּה יֶחֱלוּ, אֲבָל עַכְשָׁו כְּשֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ לְאֵיזֶה שַׂר, אֲזַי יִשְׂרָאֵל הֵם חוֹלִים.
מא. לֶעָתִיד לָבוֹא כָּל אֶחָד הַזָּעִיר מֵחֲבֵרוֹ בַּשָּׁנִים יִהְיֶה יוֹתֵר לְמַעְלָה.
מב. לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁחִלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וּבִטְלוּ קְרִיאַת־שְׁמַע, שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, וּבִטְלוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית־רַבָּן, וְלֹא הָיָה לָהֶם בֹּשֶׁת־פָּנִים זֶה מִזֶּה, וְהִשְׁווּ קָטֹן וְגָדוֹל, גַּם לֹא הוֹכִיחוּ זֶה אֶת זֶה, גַּם בִּזּוּ תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים, גַּם פָּסְקוּ מִמֶּנָּה אַנְשֵׁי־אֱמֶת.
מג. אֵין יְרוּשָׁלַיִם נִפְדֵּית אֶלָּא בִּצְדָקָה.
מד. מִלְחָמָה אַתְחַלְתָּא דִּגְאֻלָּה הִוא.
מה. מִי שֶׁמְגַדֵּל חֲזִירִים, הוּא מְעַכֵּב אֶת הַגְּאֻלָּה.
מו. לֹא יִבָּנֶה יְרוּשָׁלַיִם, עַד שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל.
מז. מַה שֶּׁיִּשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּגָּלוּת מֵאֱמָה לְאֱמָה, הוּא סִימָן שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ.
מח. כְּשֶׁאֻמּוֹת מְחָרְפִין אוֹתָנוּ בְּיוֹתֵר זֶה סִימָן עַל מָשִׁיחַ.
מט. אֵין בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ נִבְנֶה, עַד שֶׁיִּכְלֶה גַּאֲוָה.
נ. עַל־יְדֵי אַחְדוּת שֶׁיִּהְיֶה בְּיִשְׂרָאֵל, יָבוֹא מָשִׁיחַ.
נא. מָשִׁיחַ יָבוֹא בִּשְׁנַת בְּרָכָה.
נב. אֵין מָשִׁיחַ בָּא, עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבַּגּוּף.
נג. הַמַּשִּׂיא בִּתּוֹ לְתַלְמִיד־חָכָם, וְהַמְהַנֵּהוּ מִנְכָסָיו, וְהָעוֹשֶׂה פַּרְקְמַטְיָא לְתַלְמִיד־חָכָם, זוֹכֶה לְתְחִיַּת הַמֵּתִים.

נד. מֵרוּחַ פִּיו שֶׁל הַשַּׁקְרָן נַעֲשָׂה יֵצֶר־הָרָע, וּכְשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ אֲזַי לֹא יִהְיֶה שֶׁקֶר, בִּשְׁבִיל זֶה לֹא יִהְיֶה יֵצֶר־הָרָע בָּעוֹלָם.

נה. מִי שֶׁהוּא אִישׁ אֱמֶת, הוּא יָכוֹל לְהַכִּיר בְּאַחֵר, אִם אַחֵר דּוֹבֵר אֱמֶת אִם לָאו.

נו. הַשֶּׁקֶר – לֹא יַסְכִּימוּ עָלָיו רַבִּים.

נז. הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׂוֹנֵא לְזֶה הָאִישׁ, הַמְדַבֵּר אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵּב.

נח. עָשִׁיר מְכַחֵשׁ – אֵין הַדַּעַת סוֹבְלוֹ, וְגַם הוּא נִבְזֶה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ.

נט. תִּקּוּן לַפֶּה – שֶׁיִּתֵּן צְדָקָה.

ס. עַל־יְדֵי הָאֱמֶת הָעוֹלָם נִשְׁמָר מִכָּל הֶזֵּקוֹת.

סא. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה בָּא לְשֶׁקֶר.

סב. מִי שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה – שְׁכָרוֹ שֶׁיִּזְכֶּה לֶאֱמֶת.

סג. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר בְּוַדַּאי תִּשְׁנָא הָעֲנָוִים.

סד. אָדָם נִכָּר עַל־יְדֵי מְשָׁרְתָיו, אִם הוּא אוֹהֵב שֶׁקֶר אִם לָאו.

סה. כְּשֶׁאֵין אֱמֶת אֵין חֶסֶד.

סו. כְּשֶׁיֵּשׁ לְךָ שֶׁקֶר, אֲזַי כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לְךָ אֵיזֶה יְשׁוּעָה,אֲזַי הַשֶּׁקֶר מְגַלֶּה עֲוֹנוֹתֶיךָ,כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹשִׁיעַ לָךְ.

סז. עַל־יְדֵי אֱמֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פּוֹדֶה אוֹתְךָ מִכָּל הַצָּרוֹת.

סח. טוֹב לָאָדָם שֶׁיָּמוּת, מִשֶּׁיִּחְיֶה וְיִהְיֶה שַׁקְרָן בְּעֵינֵי בְּנֵי־אָדָם.

חלק שני

א. לִפְעָמִים אָדָם בָּא לְאֵיזֶהוּ מָקוֹם, וְיֵשׁ לוֹ צַעַר בְּזֶה הַמָּקוֹם, יֵדַע שֶׁזֶּה הַמָּקוֹם הָיוּ בּוֹ אֲבוֹתָיו וְנָפַל לָהֶם אֵיזֶה כְּפִירָה, אוֹ בָּנָיו יָבוֹאוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה לְאֵיזֶה כְּפִירָה, וְעַל־יְדֵי זֶה הוּא סוֹבֵל עַכְשָׁו צַעַר בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

ב. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה בָּא לִידֵי כְּפִירָה.

ג. אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה מוֹפְתִים אֶלָּא לְזֶה שֶׁהוּא מַאֲמִין בִּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת.

ד. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְבַּטְּלִין הַגְּזֵרוֹת, שֶׁאֱמוּת גּוֹזְרִין עָלֵינוּ.

ה. דַּע, שֶׁיֵּשׁ לְכָל עֵשָׂב וְעֵשֶׂב כֹּחַ מְיֻחָד לְרַפְּאוֹת אֵיזֶה חוֹלַאַת מְיֻחֶדֶת, וְכָל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְמִי שֶׁלֹּא שָׁמַר אֱמוּנָתוֹ וּבְרִיתוֹ, וְלֹא שָׁמַר אֶת עַצְמוֹ מִלַּעֲבֹר עַל "אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם". אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת, וְהוּא גַּם־כֵּן שׁוֹמֵר הַבְּרִית וּמְקַיֵּם "אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם", אֵין רְפוּאָתוֹ תּוֹלֶה בְּחֶלְקֵי עֲשָׂבִים הַמְיֻחָדִים לְחוֹלַאתוֹ, אֶלָּא נִתְרַפֵּא בְּכָל מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה בִּבְחִינַת "וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ" וְכוּ', וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּתְרַמּוּ עֲשָׂבִים הַמְיֻחָדִים לִרְפוּאָתוֹ.

ו. עִקַּר הַיְשׁוּעָה הַבָּאָה אֵינָהּ אֶלָּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, וּמִדַּת אֱמוּנָה הִיא לְפִי מַנְהִיגֵי הַדּוֹר.

ז. כְּשֶׁהוֹלֵךְ מֵרֹב לְרַב, אָז צָרִיךְ לְחַזֵּק אֱמוּנָתוֹ בְּאַחְדוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַלִּמּוּד מֵהַרְבֵּה מְלַמְּדִים מַזִּיק לֶאֱמוּנַת הַיִּחוּד. וְכֵן הָרַב שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנַת הַיִּחוּד, הוּא יָכוֹל לְהָאִיר לְכָל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד לְפִי כֹחוֹ, וְכָל תַּלְמִיד אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶלָּא מַה שֶּׁצָּרִיךְ לוֹ וְלֹא יוֹתֵר.

ח. הַנֶּחָמָה בָּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה.

ט. עַל־יְדֵי מְעוּט אֱמוּנָה נִתְרַבּוּ הַזְּבוּבִים בָּעוֹלָם.

י. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִלַּעֲבֹר עַל "לֹא תַחְמֹד", עַל־יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִכַּעַס וְנַאֲוָה וּמֵחֶסְרוֹן אֱמוּנָה, הַבָּאָה עַל־יְדֵי כַּעַס וְגַאֲוָה.

יא. עַל־יְדֵי שֶׁאֵין מוֹדִיעִין אֱלִקוּתוֹ לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, עַל־יְדֵי זֶה אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְסִיתִין וּמַדִּיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לֵילֵךְ בְּחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת.

יב. עַל־יְדֵי קִלְקוּל אֱמוּנָה נִתְעוֹרְרִין דִּינִים, וְעַל־יְדֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה נִתְעוֹרְרִין דִּינֵי דִּינִים, הַיְנוּ שֶׁדָּנִים אֶת הַדִּינִים שֶׁנִּדּוֹן כְּבָר, אִם נִדּוֹן כָּרָאוּי בְּלִי וַתְּרָנוּת.

יג. שִׂכְוִל בָּנִים בָּא, חַס וְשָׁלוֹם, עַל מִי שֶׁמַּפִּיל אֶת חֲבֵרוֹ מֵאֱמוּנָה.

יד. אִשָּׁה הַזּוֹהֶרֶת בְּחַלָּה – בָּנֶיהָ בַּעֲלֵי־אֱמוּנָה.

טו. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְיַשֵּׁב הַדַּעַת.

טז. עַל־יְדֵי תּוֹרָה בָּא לֶאֱמוּנָה, וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה בָּא לִקְדוּשׁ הַשֵּׁם.

יז. מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישֵׁן, יַעֲלֶה עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ אֱמוּנַת תְּחִיַּת־הַמֵּתִים.

יח. קְטַנֵּי אֱמָנָה – קָשֶׁה לָהֶם לְהַשִּׂיג חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא.

אכילה

חלק ראשון

א. מִמַּה שֶּׁאַתָּה אוֹכֵל תְּשַׂיֵּר, כְּדֵי שֶׁיְּחוּל בִּרְכַּת הַשֵּׁם בִּמְזוֹנוֹתֶיךָ.

ב. שֶׁלְּחָנוֹ שֶׁל אָדָם מְטַהֵר לוֹ מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו.

ג. שֶׁלְּחָנוֹ שֶׁל אָדָם מְזַבֶּה לוֹ לְעֹלְמָא דְּאָתֵי וּמְזַכֶּה לְפַרְנָסָה, וְהוּא רָשׁוּם לְטוֹב לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא, וּמְזַכֶּה לֵהּ לְאִתּוֹסָפָא לֵהּ כֹּחַ וּגְבוּרָה בְּשָׁעָה שֶׁאִצְטָרִיךְ לֵהּ.

ד. בַּעֲוֹוֹן עִנּוּי הַדִּין וְעִוּוּת וְקִלְקוּל הַדִּין וּבִטּוּל תּוֹרָה בַּצָּרַת בָּא, וּבְנֵי־אָדָם אוֹכְלִים וְאֵינָם שְׂבֵעִים וְאוֹכְלִים לַחְמָם בַּמִּשְׁקָל.

ה. כְּשֶׁאוֹכֵל קָצַת, לִבּוֹ נִמְשָׁךְ יוֹתֵר אַחַר אֲכִילָה, מִמִּי שֶׁלֹּא אָכַל כְּלָל וְנִתְיָאֵשׁ מִלֶּאֱכֹל.

ו. מִפְּנֵי מָה נִתְחַיְּבוּ יִשְׂרָאֵל כְּלָיָה מִפְּנֵי שֶׁנֶּהֱנוּ מִסְּעֻדָּה שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע.

ז. מִזְבֵּחַ מֵזִיחַ גְּזֵרוֹת רָעוֹת וּמְכַפֵּר עֲוֹונוֹת וּמֵזִין וּמְחַבֵּב. וְהַשֻּׁלְחָן דּוֹמֶה לַמִּזְבֵּחַ.

ח. הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, כְּאִלּוּ בָּא עַל אִשָּׁה זוֹנָה, וְהַמְזַלְזֵל בִּנְטִילַת יָדַיִם, נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם.

ט. אֵין שׁוֹתִין מַיִם בִּפְנֵי רַבִּים.

חלק שני

א. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צָלֶם־אֱלֹקִים, עַל־יְדֵי אֲכִילָתוֹ דָּבָר מִן הַחַי נִתְעַלֶּה וְכֵן לְהֵפֶךְ.

ב. אֲכִילַת הַדָּגִים מְעוֹרְרִין תַּאֲוַת הַזִּוּוּג.

ג. עַל־יְדֵי בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם.

ד. עַל־יְדֵי בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן נִתְיַשֵּׁב הַמַּלְכוּת מִן הַמְּרִיבוֹת וְהַמִּלְחָמוֹת.

ה. מִי שֶׁלְּמוּדוֹ בַּתּוֹרָה בְּמִחִין זַכִּים, שֶׁאֲכִילָתוֹ כָּל־כָּךְ בִּקְדֻשָּׁה, שֶׁנִּזּוֹן מִמָּזוֹן שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי זֶה שׁוֹנְאָיו נִדּוֹנִין בְּחֶנֶק. וְסִימָן לַדָּבָר: "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר", "וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטָּל", "וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר". ו. (פֵּרוּשׁ סִימָן זֶה שֶׁמַּעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, כִּי "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר" נֶאֱמַר בְּמַתַּן־תּוֹרָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁמְּבאָר לְעֵיל, מִי שֶׁלְּמוּדוֹ בְּמִחִין זַכִּים. "וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטָּל" נֶאֱמַר בַּמָּן, שֶׁהוּא מָזוֹן שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. "וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר" נֶאֱמַר בְּקֶרִיעַת יַם־סוּף, שֶׁנִּטְבְּעוּ הַמִּצְרִים בַּיָּם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת חֶנֶק כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וְלָמַד בֹּקֶר מִבֹּקֶר, עַל־יְדֵי זֶה מָצָא [הַשָּׁגָה] הַנַּ"ל בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה).

ו. מִי שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ טַעַם בַּאֲכִילָתוֹ, יֵדַע שֶׁנִּתַּק מִמֶּנּוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ז. אֲכִילַת הַצַּדִּיקִים גְּדוֹלָה יוֹתֵר מֵהַקְּרְבָּנוֹת וּמִזּוּגָן.

ח. הַדָּגִים שְׁמָנִים בִּזְכוּת הַקָּרְבָּנוֹת.

ט. מִי שֶׁכֶּלְבָּ נִשָּׁכוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁרַחֲמֵי שָׁמַיִם מְסַלְּקִין מִמֶּנּוּ, גַּם בְּיָדוּעַ שֶׁנִּכְשַׁל בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת.

י. מִי שֶׁנִּזְהָר מִמַּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, הוּא נִצּוֹל מֵחַיּוֹת רָעוֹת.

יא. מִי שֶׁשּׁוֹנְאָיו נִתְרוֹמְמִים, הוּא נוֹפֵל לְתַאֲוַת אֲכִילָה.

יב. עַל־יְדֵי תַּאֲוַת אֲכִילָה הוּא אוֹהֵב בֶּן אֶחָד יוֹתֵר מִשְּׁאָר בָּנָיו.

יג. לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וּשְׁתוּ רָאשֵׁי־תֵבוֹת לוּלָב; "בְּיֵין" עִם הָאוֹתִיּוֹת גִּימַטְרִיָּא רָאשֵׁי־תֵבוֹת שֶׁל אֶתְרוֹג הֶ'דַס עֲ'רָבָה "מָסְכְּתִי" בְּחִינַת סֻכּוֹת. עַל־יְדֵי מְצִוֹת נְטִילַת אַרְבָּעָה מִינִים וְעַל־יְדֵי סֻכָּה אָדָם זוֹכֶה לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמַלְבּוּשִׁים, וְגַם לְחִיּוּת הַנְּשָׁמָה; עַל־יְדֵי סֻכָּה זוֹכֶה לְמַלְבּוּשִׁים, בְּחִינַת "בְּשׂוּמִי עָנָן לְבוּשׁוֹ". עַל־יְדֵי עַרְבֵי נַחַל זוֹכֶה לִשְׁתִיָּה, עַל־יְדֵי הֲדַס זוֹכֶה לְחִיּוּת הַנְּשָׁמָה וְעַל־יְדֵי לוּלָב וְאֶתְרוֹג זוֹכֶה לַאֲכִילָה, כִּי יֵשׁ בָּהֶם פְּרִי, שֶׁהֵם מִינֵי מַאֲכָל.

יד. אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה בָּא עַל־יְדֵי חֹק וּמִשְׁפָּט.

טו. מַה כְּשֶׁאָדָם שׁוֹתֶה מַתְחִיל לְזַמֵּר וּלְנַגֵּן וְלֹא כֵן בַּאֲכִילָתוֹ, מֵחֲמַת שֶׁאָמְרוּ שִׁירָה עַל הַבְּאֵר, וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה עַל הַמָּן.

אלמן

חלק ראשון

א מִי שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ, יֹאמַר בְּכָל יוֹם פָּרָשַׁת אָשָׁם, עַד שֶׁיִּשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת

חלק שני

א עַל־יְדֵי שֶׁקֶר דְּבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, גַּם עַל־יְדֵי שֶׁקֶר מְאַלְּמֵן, חַס וְשָׁלוֹם, כַּמָּה נָשִׁים
ב. כְּשֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם, אֲזַי כְּאִלּוּ נֶחְסַר לוֹ עֶצֶם מֵעֶצְמָיו, אֲבָל הַצַּדִּיק, אַף־עַל־פִּי שֶׁאִשְׁתּוֹ מֵתָה, אֵינוֹ נֶחְסָר לוֹ עֶצֶם וְזֶהוּ: אַלְמָן – אוֹתִיּוֹת אַ'חַת מֵ'הֶנָּה ל'א נִ'שְׁבָּרָה

ארץ ישראל

חלק שני

א. עַל־יְדֵי יְשִׁיבַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מַשִּׂיגִין הַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הָעוֹלָם.
ב. לְפִי הַחִדּוּשׁ שֶׁאָדָם מְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, כֵּן נִמְשָׁךְ לוֹ הֶאָרָה מִקְּדֻשַּׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.
ג. עַל־יְדֵי הִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁאָדָם מִשְׁתּוֹקֵק לְבִיאַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה נִשְׁפָּע פַּרְנָסָה גְּדוֹלָה.
ד. מִי שֶׁהוּא מְפַרְנֵס אֶת הָרַבִּים, עַל־יְדֵי זֶה מַמְשִׁיךְ הַבְּרָכָה מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ.
ה. מִי שֶׁמִּשְׁתּוֹקֵק לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה מְעוֹרֵר הִשְׁתּוֹקְקוּת אֵצֶל אָבִיו וְאִמּוֹ, הַיְנוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם, וּבָאִים לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּא עִמָּם וּמְצַפִּים וּמִשְׁתּוֹקְקִים אֵלָיו.
ו. עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁנּוֹתֵן לַעֲנִיֵּי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה מָמוֹנוֹ נִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ.
ז. מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁטָּעַם בָּאֱמֶת טַעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הוּא יָכוֹל לְהַכִּיר בְּאַחֵר, אִם הָיָה אֵצֶל צַדִּיק [וְאֲמִתִּי] עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה אִם לָאו. כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת אֵצֶל צַדִּיק אֲמִתִּי עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, אֲזַי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה מִסְתַּכֵּל, נַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הָאֲוִיר בְּחִינַת אֲוִירָא דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְעַל־כֵּן מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מִטַּעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כָּל אֶחָד כְּפִי עֶרְכּוֹ, הוּא מְחֻיָּב לְהַרְגִּישׁ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁפּוֹגֵעַ וּמִתְוַעֵד יַחַד עִם זֶה הָאִישׁ, שֶׁהָיָה אֵצֶל צַדִּיק אֲמִתִּי עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, כִּי עַל־יָדוֹ נַעֲשָׂה הָאֲוִיר בִּבְחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנַּ"ל.

אבידה

א. מִי שֶׁמַּחֲזִיר אֲבֵדָה לִבְעָלִים, בַּכֹּחַ הַזֶּה מְגַיֵּר גֵּרִים.

בנים

חלק ראשון

א. כָּל הַבּוֹכֶה וּמִתְאַבֵּל עַל אָדָם כָּשֵׁר, זוֹכֶה לְגַדֵּל אֶת בָּנָיו.

ב. צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת הַתִּינוֹק, שֶׁלֹּא יֵלֵךְ בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ.

ג. אֵין צָרִיךְ לְאָדָם לִדְאֹג עַל פַּרְנָסַת בָּנָיו, כִּי כְּשֶׁהֵם גְּדֹלִים – גְּדֹלָה פַּרְנָסָתָם עִמָּהֶם.

ד. מִי שֶׁמְּבַטֵּל אֶת חֲבֵרוֹ מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, הוֹלֵךְ לִשְׁאוֹל בְּלֹא וְלָד.

ה. כָּל הַכּוֹפֶה אִשְׁתּוֹ לִדְבַר־מִצְוָה, הֲוֵי לֵהּ בָּנִים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים.

ו. אִשָּׁה שֶׁדַּמְיָהּ מְרֻבִּים – צַעַר גִּדּוּל בָּנִים שֶׁלָּהּ יוֹתֵר בְּעִצָּבוֹן.

ז. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, בַּת תַּלְמִיד־חָכָם לְעַם־הָאָרֶץ – זֶרַע אֵין לָהּ.

ח. הַתַּעֲנִית שֶׁל חֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת מְסֻגָּל לְגִדּוּל בָּנִים.

ט. צְנִיעוּת שֶׁבָּאִשָּׁה מְזַכָּה לָהּ לְבָנִים הֲגוּנִים.

י. עַל־יְדֵי שִׂמְחַת יוֹם־טוֹב וְעַל־יְדֵי הֲנָחַת תְּפִלִּין כָּרָאוּי, תֵּלֵד אִשְׁתּוֹ בָּנִים זְכָרִים.

יא. לִפְעָמִים מִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים, וּכְשֶׁמִּתְפַּלְּלִין עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בָּנִים, הוּא מֵת.

יב. בַּעֲוֹן נְדָרִים בָּנִים מֵתִים.

יג. שִׁנּוּי מָקוֹם גּוֹרֵם לְבָנִים.

יד. בָּנִים גְּדוֹלִים אֵינָם מֵתִים בַּעֲוֹן אֲבוֹתֵיהֶם, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִלּוּל הַשֵּׁם אֲפִלּוּ גְּדוֹלִים מֵתִים.

טו. דְּאַכְלָא בִּשְׂרָא וְשַׁתְיָא חַמְרָא, הֲוֵי לֵהּ בָּנִים בְּרִיאִים.

טז. הַמִּסְתַּכֵּל בַּעֲקֵבָהּ שֶׁל אִשָּׁה וּבְאִשְׁתּוֹ נִדָּה, הֲוֵי לֵהּ בָּנִים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים.

יז. הַדָּר עֶשֶׂר שָׁנִים בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְאֵין לוֹ בָּנִים, יוֹצִיא, שֶׁמָּא לֹא זָכָה לְהִבָּנוֹת מִמֶּנָּה.

יח. מַה יַּעֲשֶׂה אָדָם, וְיִהְיֶה לוֹ בָּנִים זְכָרִים, יִשָּׂא אִשָּׁה הַהוֹגֶנֶת לוֹ, וְיִקַּדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ, וִיבַקֵּשׁ מִמִּי שֶׁהַבָּנִים שֶׁלּוֹ.

יט. כָּל הַמּוֹלִיד – בְּדוֹמֶה לוֹ הוּא מוֹלִיד.

כ. יִשְׁמֹר אָדָם אֶת עַצְמוֹ, מִלְּקַץ אֵיזֶה אֵילָן בְּלֹא זְמַנּוֹ, כִּי זֶה מַזִּיק לְגִדּוּל בָּנִים.

כא. כָּל הָרוֹדֵף צְדָקָה, זוֹכֶה לְבָנִים בַּעֲלֵי עֹשֶׁר, בַּעֲלֵי חָכְמָה, בַּעֲלֵי אַגָּדָה.

כב. מַה יַּעֲשֶׂה אָדָם וְיִהְיֶה לוֹ בָּנִים; יְפַזֵּר מְעוֹתָיו לַעֲנִיִּים, וִישַׁמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ.

כג. כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר לְהָרֹג אָדָם, כֵּן אָסוּר לְקַץ אֵילָן מֵאֲכָל קוֹדֶם זְמַנּוֹ.

כד. יוֹאָב, שֶׁלֹּא הִנִּיחַ בֵּן כְּמוֹתוֹ – נֶאֱמַר בּוֹ מִיתָה, דָּוִד, שֶׁהִנִּיחַ בֵּן כְּמוֹתוֹ – נֶאֱמַר בּוֹ שְׁכִיבָה.

כה. בַּת תְּחִלָּה – לֹא שָׁלְטָה בְּהוּ עֵינָא בִּישָׁא.
כו. כָּל הַמְגַדֵּל יָתוֹם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּאִלּוּ יְלָדוֹ.
כז. כָּל הַמְלַמֵּד בֶּן חֲבֵרוֹ תּוֹרָה, כְּאִלּוּ יְלָדוֹ.
כח. אַרְבָּעִים יוֹם קוֹדֶם יְצִירַת הַוָּלָד יִתְפַּלֵּל עַל אִשְׁתּוֹ, שֶׁתֵּלֵד זָכָר.
כט. מִי שֶׁמְּהַרְהֵר בִּזְנוּת, גַּם אִשְׁתּוֹ בָּאָה לִידֵי הִרְהוּרִים, וּכְשֶׁאִשְׁתּוֹ מְהַרְהֶרֶת, עַל־יְדֵי זֶה הַקְּלִפּוֹת בָּאִין עָלֶיהָ בַּחֲלוֹם, וְעַל־יְדֵי זֶה הַבָּנִים שֶׁלָּהּ מֵתִים.
ל. מִי שֶׁמְּזַנֶּה, אִשְׁתּוֹ מְזַנָּה עָלָיו.
לא. כָּל הַשּׁוֹרֵף תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֵינוֹ מַנִּיחַ בֵּן לְיִרְשׁוֹ.
לב. אִשָּׁה שֶׁמְּשַׂכֶּלֶת בָּנֶיהָ, בִּשְׁעַת לֵדָה תַּנִּיחַ עַל רֹאשָׁהּ תַּפּוּחַ.
לג. כָּל הָעוֹשֶׂה דְּבַר־מִצְוָה וְלֹא גָּמָרוֹ, קוֹבֵר אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו.
לד. הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה לְשֵׁם מָמוֹן – הַוְיָן לֵהּ בָּנִים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים, וּמַפְסִיד אֶת הַמָּמוֹן בִּזְמַן קָצָר.
לה. הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּבִגְמִילוּת־חֲסָדִים, זוֹכֶה לְהַרְבֵּה בָּנִים.
לו. אֵין הַבָּנִים מֵתִים בַּעֲוֹן הָאָבוֹת, אֶלָּא כְּשֶׁאוֹחֲזִים מַעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם.
לז. הַתַּשְׁמִישׁ יָפֶה לַוָּלָד, לְלַבְּנוֹ וּלְזָרְזוֹ וְלִהְיוֹת בַּעַל־צוּרָה וּבַעַל־כֹּחַ.
לח. מִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים, יְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ גָּלוּת.
לט. הַיּוֹרֵד לְאֻמָּנוּת חֲבֵרוֹ, כְּאִלּוּ בָּא עַל אֵשֶׁת רֵעֵהוּ.
מ. כְּשֶׁנִּמְסָר אָדָם בְּיַד שׁוֹנְאָיו, הֲוֵי כְּמוֹ שְׁכוּל בָּנִים.
מא. מִי שֶׁבָּא עַל הַכּוּתִית אוֹ זָכָר, אוֹ הִרְהֵר בַּעֲבוֹדָה זָרָה, לֹא יִהְיֶה לוֹ בֵּן תַּלְמִיד־חָכָם, וְאִם יִלְמַד בְּנוֹ תּוֹרָה יִהְיֶה שַׁכְחָן.
מב. בָּנִים הַטּוֹבִים – רְפוּאָה גְּדוֹלָה לְאָבוֹת.
מג. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר הַבָּנִים מֵתִים.
מד . כָּל שֶׁאֵינוֹ פּוֹרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ סָמוּךְ לְוִסְתָּהּ, אֲפִלּוּ הֲוֵי לֵהּ בָּנִים כִּבְנֵי אַהֲרן- מֵתִים. וְכָל הַפּוֹרֵשׁ, הַוְיָן לֵהּ בָּנִים זְכָרִים וּרְאוּיִין לְהוֹרָאָה.
מה. כָּל הַמַּבְדִּיל עַל הַיַּיִן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, הַוְיָן לֵהּ בָּנִים זְכָרִים וּרְאוּיִין לְהוֹרָאָה.
מו. הַמְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ דֶּרֶךְ צְנִיעוּת, הַוְיָן לֵהּ בָּנִים זְכָרִים.
מז. יְזַהֵר מְאד שֶׁלֹּא יִינַק הַוָּלָד מֵאִשָּׁה רָעָה, כִּי חָלָב מְטַמֵּא וְחָלָב מְטַהֵר.
מח. חַמִּין וְשֶׁמֶן מְבָרִין אֶת הַוָּלָד.
מט. מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹצֵר אֶת עַצְמוֹ מִלְּהַטִּיל מַיִם, תְּפִלָּתוֹ שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל בָּנָיו נִשְׁמַעַת.
נ. הַוָּלָד הוֹלֵךְ אַחַר צוּרַת אָב וְאֵם.
נא. קָשֶׁה תַּרְבּוּת רָעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹתֵר מִמִּלְחֶמֶת גּוֹג־וּמָגוֹג.

נב. יַקְדִּים וְיַחְשִׁיךְ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, עַל־יְדֵי־זֶה יַאֲרִיךְ יְמֵי בָנָיו.
נג. אַל יְשַׁנֶּה אָדָם בְּנוֹ בֵּין הַבָּנִים.
נד. עַל־יְדֵי חֲנֻכָּה וְנֵר שַׁבָּת הֲוֵי לֵהּ בָּנִים תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים.
נה. דְּרָחִים רַבָּנָן הֲוֵי לֵהּ בְּנִין רַבָּנָן, דְּמוֹקִיר רַבָּנָן הֲוֵי לֵהּ חַתְנוּתָא רַבָּנָן.
נו. בַּעֲוֹן נְדָרִים גַּם בַּעֲוֹן בִּטּוּל תּוֹרָה גַּם בַּעֲוֹן מְזוּזָה גַּם בַּעֲוֹן צִיצִית גַּם בַּעֲוֹן שִׁנְאַת חִנָּם בָּנִים מֵתִים כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים.
נז. מִי שֶׁנּוֹתֵן מַעֲשֵׂר מִן מְעוֹתָיו, בָּנָיו נִצּוֹלִים מֵהַחֹלִי הַנִּקְרָא סַמְקָא.
נח. תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית־רַבָּן נִתְפָּסִין עַל הַדִּוּר.
נט. עַל־יְדֵי הֲדַסִּים בְּשַׁבָּת זוֹכֶה לְבָנִים תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים.
ס. אִשָּׁה שֶׁמְּשַׁכֶּכֶלֶת אֶת בָּנֶיהָ, הַסְּגֻלָּה לָזֶה, שֶׁתִּרְחַץ אֶת הַכַּלָּה קֹדֶם הַחֻפָּה.
סא. לְפִי אֲכִילוֹתָיו שֶׁל אָדָם כֵּן בָּנָיו וּבְנוֹתָיו.
סב. מִי שֶׁבָּנָיו מֵתִים – אַל יְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בַּחֹל, כִּי־אִם מִשַּׁבָּת לַשַּׁבָּת.
סג. דְּרִיכַת הַקֶּשֶׁת בְּלַ"ג בָּעֹמֶר הִוא סְגֻלָּה לְבָנִים. גַּם הַתְּפִלָּה שֶׁמִּתְפַּלְּלִין לִפְנֵי הָעַמּוּד בְּנְגִינָה הִוא סְגֻלָּה לְבָנִים.
סד. צָרִיךְ לְלַמֵּד אֶת הַתִּינוֹק דֶּרֶךְ־אֶרֶץ מִנְּעוּרָיו.
סה. הַשִּׁירוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת, שֶׁאוֹמְרִין קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם, הוּא סְגֻלָּה לְבָנִים. גַּם לְאִשָּׁה שֶׁנֶּחְסַר חֶלְבָהּ. גַּם לְאִשָּׁה רָעָה שֶׁהִיא כַּעֲסָנִית.
סו. מִי שֶׁהוּא מַקְטִין אֶת עַצְמוֹ בִּפְנֵי רַבּוֹ וְשׁוֹאֵל מִמֶּנּוּ כָּל הַסְּפֵקוֹת, אַף־עַל־פִּי שֶׁרַבּוֹ מְבַיֵּשׁ אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכֶה, שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ בֵּן שֶׁהוּא גָּדוֹל בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מֵרַבּוֹ.
סז. מִי שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הַיִּסּוּרִים בְּאַהֲבָה, זוֹכֶה לְזֶרַע שֶׁיַּאֲרִיכוּ יָמֵיהֶם.
סח. פְּעָלוֹת הַשֵּׁם נִמְשָׁכִין אַחַר הַשֵּׁם שֶׁל אָדָם, כִּי שְׁמָא גָּרִים.
סט. מִי שֶׁמַּגְבִּיהַּ קוֹלוֹ כְּדֵי לְהִתְפָּאֵר בּוֹ, בָּאִים בָּנָיו לַשְּׁבִיָּה.
ע. מִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים, יְהֵא רָגִיל בְּשֶׁמֶן.
עא. וְלִפְעָמִים יַעֲקֹר דִּירָה וְיִחְיוּ בָּנָיו.
עב. עַל־יְדֵי רְדִיפַת שָׁלוֹם מַצִּיל אֶת בָּנָיו מִמִּיתָה וּמִגָּלוּת.
עג. מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֵיזֶה דָּבָר, וְהַדָּבָר הוּא אַחַר־כָּךְ מִכְשׁוֹל לִבְנֵי־אָדָם, עַל־יְדֵי זֶה הַטּוֹבָה נִפְסָק מִזַּרְעוֹ.
עד. לִפְעָמִים מַחֲמַת אַהֲבָה גְּדוֹלָה שֶׁבֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ אֵינָהּ מוֹלֶדֶת.
עה. לְרֹב הָעֲקָרוֹת כְּשֶׁהֵם נִפְקָדוֹת, מוֹלִידוֹת זְכָר.
עו. עַל־יְדֵי אוֹנָאַת דְּבָרִים הַבָּנִים מֵתִים.
עז. יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד הַצַּדִּיק לְקַלֵּל אֶת הָאָדָם, שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ בָּנִים הֲגוּנִים.

עח. מִי שֶׁהַצַּדִּיק נַעֲשָׂה אַכְסַנְיָה אֶצְלוֹ, נִתְבָּרֵךְ בְּבָנִים.
עט. מִי שֶׁמִּשְׁתּוֹקֵק לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מִצְוָה וְאֵין זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְבָנִים, וּגְדֻלָּתוֹ מוֹרִישׁ לְבָנָיו, וּבָנָיו יִזְכּוּ לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה הַזֹּאת.
פ. מִי שֶׁמְּקַפֵּחַ פַּרְנָסָה, לְסוֹף שֶׁבָּנָיו מֵתִים.
פא. מַאגִינֶט סְגֻלָּה לְבָנִים.
פב. בָּנָיו שֶׁל אָדָם מֵתִים, כְּשֶׁעוֹסֵק בִּשְׁמוֹת הַטֻּמְאָה אוֹ בִּכְשָׁפִים אוֹ שֶׁמַּאֲמִין בָּהֶם.
פג. כְּשֶׁאִישׁ וְאִשָּׁה רוֹחֲצִים יְדֵיהֶם וְנוֹתְנִים צְדָקָה קֹדֶם הַתַּשְׁמִישׁ, בָּזֶה הֵם מְסִירִים אֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה מֵהַיְלָדִים, שֶׁהֵם מוֹלִידִים.
פד. יֵשׁ אִשָּׁה שֶׁמְּגַדֶּלֶת נְקֵבוֹת, וְאֵינָהּ מְגַדֶּלֶת זְכָרִים.
פה. אֱמִירַת פָּרָשַׁת צִיצִית בְּמִסִירוּת־נֶפֶשׁ וּבְיִרְאָה גְּדוֹלָה גַּם הַלְבָּשַׁת עֲרוּמִים, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְבָנִים זְכָרִים.
פו. שָׁנָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בְּרָכָה, סִימָן שֶׁגַּם יִשְׂרָאֵל יִפְרוּ וְיִרְבּוּ.
פז. אִשָּׁה שֶׁעוֹסֶקֶת בִּכְשָׁפִים, בָּנֶיהָ מֵתִים וְנַעֲשֵׂית אַלְמָנָה.
פח. מֵינֶקֶת שֶׁנֶּחְסַר חֶלְבָּהּ – הַסְּגֻלָּה לָזֶה שֶׁיִּתְאַבֵּל בַּעֲלָהּ עַל יְרוּשָׁלַיִם.
פט. מַכּוֹת בָּנִים בָּא עַל־יְדֵי שָׁוְא, גַּם הַמָּקוֹם גּוֹרֵם.
צ. מִי שֶׁמְּשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה, יִזְכֶּה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתּוֹ זְכָרִים.
צא. גַּם עַל־יְדֵי הַזְהָרוֹת נֵרוֹת.
צב. שָׁנָה שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה גְּשָׁמִים, סִימָן שֶׁנּוֹלָדִים בָּזֶה הַשָּׁנָה הַרְבֵּה זְכָרִים.
צג. אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ שֶׁהֵם מְקַלְקְלִים אֶת עַצְמָם, אֵין מְגַדְּלִין אֶת בָּנֵיהֶם.
צד. סְגֻלָּה לְגִדּוּל בָּנִים: תְּזָרֵע אֵיזֶה מִין תְּבוּאָה, וּכְשֶׁתְּקַצֵּר אוֹתָהּ, תִּתֵּן אוֹתָהּ לַעֲנִיִּים, וְאַתָּה לֹא תֶּהֱנֶה מִמֶּנָּה.
צה. מִי שֶׁמַּטִּיל אֵימָה יְתֵרָה עַל דּוֹרוֹ, אֵין מִתְקַיְּמִין לוֹ בָּנִים חַכְמֵי לֵב.
צו. מִי שֶׁאֵין לוֹ רַחֲמָנוּת עַל בָּנָיו, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בֶּשֵׂכֶל דִּקְדֻשָּׁה.
צז. כְּשֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר עַל לְמוּדוֹ [וְשׁוֹכֵחַ] עַל־יְדֵי זֶה הַבָּנִים מֵתִים.
צח. עַל־יְדֵי זְנוּת אֵין מְגַדְּלִים בָּנִים.
צט. שֵׁם אֱלוֹהַּ – שְׁמִירָה לְבָנִים.
ק. מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה פַּרְנָסָה לְדוֹרְשֵׁי הַשֵּׁם, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה שֶׁלֹּא יֵצְאוּ בָּנָיו לְתַרְבּוּת רָעָה.
קא. עַל־יְדֵי אֱמוּנַת צַדִּיקִים הַבָּנִים חַיִּים וְקַיָּמִים.
קב. כְּשֶׁזָּכָר בָּא לָעוֹלָם – חֶסֶד בָּא לָעוֹלָם.
קג. מִי שֶׁמְּצַעֵר אֶת אָבִיו וְאִמּוֹ – עַל־יְדֵי זֶה אֵינוֹ זוֹכֶה לְגַדֵּל זְכָרִים.

קד. מִי שֶׁרוֹדֵף שָׁלוֹם – עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּנִים לְבָנָיו.
קה. קַלְקוּל הַדֶּלֶת אוֹ הַחַלּוֹן זֶה סִימָן לְחֻלְשַׁת בָּנִים.
קו. הַמַּחֲלֶקֶת זֶה סִימָן רָע לְבָנִים, וְשָׁלוֹם זֶה סִימָן טוֹב לְבָנִים.
קז. הַבָּנִים שׁוֹטִים, כְּשֶׁאֲבִיהֶם כַּעֲסָן.
קח. עַל־יְדֵי כִּבּוּד אָב תִּזְכֶּה לְבָנִים זְכָרִים.

חלק שני

א. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעַר גִּדּוּל בָּנִים, יִקְרָא בְּכָל יוֹם מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית. גַּם עַל־יְדֵי הַקְּרִיאָה נִצּוֹל מֵעֲלִילוֹת שֶׁל גְּזֵלָה.
ב. סְגֻלָּה לְבָנִים, לְהַקְטִין אֶת עַצְמוֹ.
ג. מַטַּע הַכֶּרֶם מַזִּיק לְגִדּוּל וְלָדוֹת.
ד. הִשְׁתַּדְּלוּת בְּפִדְיוֹן־שְׁבוּיִים מְסֻגָּל לְהוֹלָדָה.
ה. אֲמִירַת הַמַּעֲמָדוֹת טוֹב לְבָנִים.
ו. אִשָּׁה שֶׁבָּנֶיהָ מֵתִים בַּחֹלִי הַנִּקְרָא סַמְקָא, הֵינוּ זְרוּשִׁין, תִּרְחַץ אוֹתָם בְּשֶׁמֶן, וְהַשֶּׁמֶן הַזֶּה תַּדְלִיק אוֹתוֹ אַחַר־כָּךְ בִּטְבִילַת מִצְוָה.
ז. מִי שֶׁקָּמִים עָלָיו רַבִּים וְחוֹלְקִים עָלָיו עַל אֱמוּנָתוֹ וְהוּא עוֹמֵד כְּנֶגְדָּם וְטוֹעֵן כְּנֶגְדָּם דְּבָרִים הַנִּתְקַבְּלִים, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְבָנִים רַבִּים, וְהָעוֹלָם נִתְמַלֵּא מִזַּרְעוֹ.
ח. הֵא הַנַּעֲשֶׂה מִכֶּסֶף, מְסֻגָּל לִפְרִיָּה וּרְבִיָּה.
ט. לִפְעָמִים בְּנֵין הַבַּיִת גּוֹרֵם לְאִשָּׁה שֶׁלֹּא תֵּלֵד, כְּשֶׁהַעֲצִים שֶׁבַּבִּנְיָן אֵינָם מֻנָּחִים כַּסֵּדֶר הַנִּתַּן לָהֶם מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאָז הַבַּיִת נִקְרָא הֲרוּס אֲפִלּוּ בְּבִנְיָנוֹ, וְהֶהָרוּס הַזֶּה בָּא וּמַזִּיק לְאִשָּׁה וְאֵינָהּ מוֹלֶדֶת.
י. צָרִיךְ לַחֲזֹר אַחַר מוֹהֵל צַדִּיק וִירֵא־שָׁמַיִם, כִּי כְּשֶׁהַמּוֹהֵל אֵינוֹ טוֹב, יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה מוֹלִיד, חַס וְשָׁלוֹם, הַנִּמּוֹל עַל־יָדוֹ. גַּם עַל־יְדֵי שֶׁהַמּוֹהֵל אֵינוֹ טוֹב, עַל־יְדֵי זֶה בָּא הַתִּינוֹק, חַס וְשָׁלוֹם, לִידֵי חֳלִי נוֹפֵל.
יא. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כְּאִלּוּ לֹא מֵת.
יב. הֶחָלָב שֶׁל צַדֶּקֶת הוּא טוֹב לַתִּינוֹק לְיִרְאַת־שָׁמַיִם וְגַם נוֹתְנוֹת לוֹ מֶמְשָׁלָה בָּעוֹלָם הַזֶּה.
יג. שִׂכּוּל בָּנִים בָּא, חַס וְשָׁלוֹם, עַל מִי שֶׁמַּפִּיל אֶת חֲבֵרוֹ מֵאֱמוּנָה.
יד. כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם מַלְכוּת, עַל־יְדֵי זֶה נוֹלָדִים בְּיִשְׂרָאֵל בַּעֲלֵי הוֹרָאָה.
טו. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ גַּם אֶת הָעֵת וְהַזְּמַן שֶׁמְּזַוֵּג, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לֹא הוּא וְלֹא הָעֵת וְהַזְּמַן חַם בְּיוֹתֵר וְלֹא קַר בְּיוֹתֵר, עַל־יְדֵי זֶה בָּנָיו הַנּוֹלָדִים יִהְיוּ חֲכָמִים גְּדוֹלִים.
טז. מִי שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בְּיִצְרוֹ, בָּנָיו אֵינָם יוֹצְאִים לְתַרְבּוּת רָעָה, וְעַל־יְדֵי זֶה מְמוֹנוֹ נִתְבָּרֵךְ, וְעַל־יְדֵי זֶה לֹא יָבוֹא לִידֵי נִסָּיוֹן.

יז. אֶפְלוּ אִשָּׁה צַדֶּקֶת כְּשֶׁהִיא אֵינָהּ מְיֻחֶסֶת, עַל־יְדֵי זֶה מוֹלֶדֶת בָּנִים שֶׁאֵינָם הֲגוּנִים.
יח. בִּזְמַן שֶׁהַדָּגָן רב בָּעוֹלָם, זֶה סִימָן לְלֵדַת זְכָרִים, וּבִזְמַן שֶׁהַיַּיִן רב בָּעוֹלָם, זֶה סִימָן לְלֵדַת נְקֵבוֹת.
יט. מִי שֶׁאֵין לוֹ בֵּן זָכָר, יַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְהָבִיא מַתָּנוֹת לְתַלְמִידֵי־חֲכָמִים, וְיֹאמַר פָּרָשָׁה שֶׁל בְּכוּרִים וְגַם יִלְמַד גְּמָרָא הַרְבֵּה וִימַעֵט בְּלִמּוּד אַגָּדָה, כִּי לִמּוּד אַגָּדָה הוּא מְסֻגָּל לְבָנוֹת.
כ. עַל־יְדֵי לִמּוּד פּוֹסְקִים, עַד שֶׁיֵּדַע לְהוֹרוֹת הוֹרָאוֹת, עַל־יְדֵי זֶה גּוֹרֵם פְּקִידָה לְכַמָּה עֲקָרוֹת.
כא. לְפָעָמִים עַל־יְדֵי תְּפִיסָה נִצּוֹל מִכְּלָיוֹן בָּנִים.
כב. עַל־יְדֵי צְדָקָה זוֹכֶה לְבָנִים.
כג. סְגֻלָּה לְמַקְשָׁה לֵילֵד, שֶׁתִּתְלֶה עַל צַוָּארָה מַפְתֵּחַ שֶׁל הַבֵּית־עָלְמִין. גַּם הַמַּפְתֵּחַ הַזֶּה מְסֻגָּל לַעֲקָרָה.
כד. הַבָּנִים מֵתִים, חַס וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי רְאִית קֶרִי.
כה. יֵשׁ עֲצִים הַמּוֹנְעִים הַהוֹלָדָה וְהַגִּדּוּל בָּנִים כְּשֶׁעוֹשִׁין מִטָּה, וְיֵשׁ עֲצִים הַגּוֹרְמִין הַהוֹלָדָה וְהַגִּדּוּל בָּנִים.
כו. מִי שֶׁבָּנָיו מֵתִים כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים, תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ כֻּתֹּנֶת, וְהוּא יֵלֵךְ בּוֹ תָּמִיד עַד שֶׁיִּגְדַּל.
כז. כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל פָּרִים וְרַבִּים, אֲזַי הָאֻמּוֹת מְחַדְּשִׁין עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת.
כח. הַסִּגּוּפִים מוֹעִילִים לְהוֹלָדָה.
כט. הַקּוֹצִים מְסֻגָּלִים [מוֹעִילִים] לְהוֹלָדָה.
ל. מִי שֶׁנּוֹלַד מָהוּל, בְּיָדוּעַ שֶׁכֹּחַ הַמְּדַמֶּה שֶׁלּוֹ טוֹב וְיָפֶה.

בית

חלק ראשון

א. בַּיִת שֶׁאֵין דָּרִין בּוֹ – יִזְהֵר מִלְּהִכָּנֵס בְּתוֹכוֹ, כִּי הוּא מְקוֹם שֵׁדִים.
ב. מָאן דְּבִישׁ לֵהּ בְּמָתָא דְּא יֵלֵךְ לְמָתָא אַחֲרִיתָא.
ג. כְּשֶׁהַבַּיִת מְזֻמָּן לִבְרָכָה, אָזַי כְּשֶׁהַצַּדִּיק בָּא לַבַּיִת הַזֶּה גַּם הַבְּרָכָה בָּאָה.
ד. יֵשׁ מָקוֹם מְזֻמָּן לְטוֹבָה וְהוּא־הַדִּין לְהֵפֶךְ.
ה. לְעַנְיַן טוֹבוֹת וְרָעוֹת הַבָּאוֹת לָאָדָם קָרוֹב לְדֶרֶךְ הַטֶּבַע, הַכֹּל לְפִי הַזְּמַן וּלְפִי הַמָּקוֹם.
ו. דְּפָרַע קִנְאָה מַחֲרִיב בֵּיתוֹ.
ז. מָקוֹם שֶׁאָדָם יוֹצֵא מִמֶּנּוּ אֵינוֹ מִתְאַוֶּה לְאוֹתוֹ מָקוֹם לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ.
ח. אִם עַם־הָאָרֶץ חָסִיד, אַל תָּדוּר בְּשָׁכוּנָתוֹ.
ט. כָּל בַּיִת שֶׁנִּשְׁמָעִין בּוֹ דִּבְרֵי־תוֹרָה, שׁוּב אֵינוֹ נֶחֱרָב.
י. עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַעֲלוֹת וּמוֹרָדוֹת מַזִּקִּינִין בַּחֲצֵי יְמֵיהֶם.

יא. אִם נִשְׁפָּךְ בַּבַּיִת יַיִן כַּמַּיִם אֵיכָא בְּרָכָה.
יב. אַל תִּכָּנֵס לְבַיִת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צְלָמִים.
יג. מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִכָּנֵס לְבַיִת לָדוּר בְּתוֹכוֹ, יֹאמַר הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ וְאַחַר־כָּךְ יִכָּנֵס לָדוּר בְּתוֹכוֹ.
יד. מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע, אֵינוֹ אָדָם.
טו. יֵשׁ מָקוֹם הַגּוֹרֵם לַעֲבֵר עֲבֵרוֹת.
טז. כַּעַס וּזְנוּת שֶׁל אִשָּׁה מַחֲרִיב אֶת הַבַּיִת.
יז. כְּשֶׁנֶּחֱרַב אַסְקֻפַּת הַבַּיִת אוֹ פְּתָחֶיהָ הוּא סִימָן רָע לַבַּיִת.

חלק שני

א. לָדוּר בַּעֲלִיָּה הוּא טוֹב יוֹתֵר לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא מִלָּדוּר בְּבַיִת תַּחְתּוֹן.
ב. לִפְעָמִים בִּנְיַן הַבַּיִת גּוֹרֵם לְאִשָּׁה שֶׁלֹּא תֵּלֵד, כְּשֶׁהָעֲצִים שֶׁבַּבִּנְיָן אֵינָם מֻנָּחִים כַּסֵּדֶר הַנִּתָּן לָהֶם מֵשֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאָז הַבַּיִת נִקְרָא הֲרוּס אֲפִלּוּ בְּבִנְיָנוֹ, וְהֶהָרוּס הַזֶּה בָּא וּמַזִּיק לְאִשָּׁה וְאֵינָהּ מוֹלֶדֶת.
ג. בְּפֶתַח בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם נִכְּר, אִם תָּמוּ זְכוּת אֲבוֹתָיו אוֹ אִם חָלָה זְכוּת אֲבוֹתָיו.
ד. צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּבִנְיְנֵי הַבַּיִת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּבִנְיָנוֹ עֵץ מֵאִילָנֵי הָעוֹשִׁין פֵּרוֹת.
ה. הָעֲצִים שֶׁבַּבִּנְיָן, זָכָה אָדָם הֵם בִּבְחִינַת שְׂרָפִים עוֹמְדִים, וְעוֹמֵד הַבִּנְיָן זְמַן רַב, לֹא זָכָה – הַשְּׂרָפִים נִשְׂרָפִים, וְזֶהוּ הַשְּׂרֵפוֹת דִּשְׁכִיחֵי.
ו. כְּשֶׁאָדָם בּוֹנֶה חוֹמָה וְנוֹפֵל כִּפְּתוֹ, יֵדַע שֶׁזֶּה סִימָן רַע, חַס וְשָׁלוֹם, לְזַרְעוֹ.
ז. אֵין אָדָם נֶהֱנֶה אֶלָּא כְּשֶׁדָּר בַּמָּקוֹם שֶׁדָּרוּ אֲבוֹתָיו.
ח. סְגֻלָּה כְּשֶׁנִּכְנָס לְבַיִת חָדָשׁ לָגוּר, יַכְנִיס לְשָׁם חֶרֶב אוֹ סַכִּין אוֹ שְׂאָר כְּלֵי־זַיִן. וְסִימָן לַדָּבָר: בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת – כְּ'לִי חְ'מָס מְ'כֵרוֹתֵיהֶם; חַרְבוֹתֵיהֶם, מְגוּרוֹתֵיהֶם.
ט. הַכִּפָּה שֶׁל בַּיִת הוּא סִימָן לַחֲבוּרָה אוֹ מִשְׁפָּחָה מַה שֶּׁיִּקָּרֶה לָהֶם.

בושה

א. מִי שֶׁמְּבַיֵּשׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ, נִתְאַלֵּם וְשׂוֹכֵחַ.
ב. מֻתָּר לְבַיֵּשׁ אֶת הָרַבָּנִים, שֶׁשּׂוֹכְרִין אֶת הָרַבָּנוּת לְשֵׁם גַּאֲוָה, וְרָאוּי לְבַזּוֹתָן וּלְהָקֵל בִּכְבוֹדָן, וְאֵין עוֹמְדִין בִּפְנֵיהֶם, וְאֵין קוֹרִין אוֹתָן רַבִּי, וְהַטַּלִּית שֶׁעָלָיו כְּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר.
ג. טוֹב לְבַטֵּל תּוֹרָה מִלְּבַיֵּשׁ בֶּן יִשְׂרָאֵל.
ד. הַמְבַזֶּה תַּלְמִיד־חָכָם אוֹ חֲבֵרוֹ בִּפְנֵי תַּלְמִיד־חָכָם הֲוֵי אֶפִּיקוֹרוֹס, גַּם נִקְרָא מְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה.
ה. כֻּתֹּנֶת שֶׁל צַדִּיקִים מְכַפֶּרֶת עַל שְׁפִיכוּת־דָּמִים.
ו. כְּשֶׁבְּנֵי־אָדָם מְחָרְפִין אוֹתְךָ, תִּתְעַנֶּה וְתִתְבַּכֶּה.

ז. כְּשֶׁבּוּשָׁה בָּא עָלֶיךָ, אֵין זֶה אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁתַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל הָעֲוונוֹת, שֶׁאַתָּה דָּשׁ בָּעֲקֵב.
ח. גַּם בּוּשָׁה בָּא, כְּשֶׁאַתָּה מְשַׁמֵּחַ בְּצָרַת חֲבֵרֶיךָ.
ט. תְּצַיֵּר לְפָנֶיךָ אוֹתִיּוֹת אֱמוּנָה, וּבָזֶה לֹא יָבוֹא עָלֶיךָ שׁוּם בּוּשָׁה.
י. מִי שֶׁנִּצְרָךְ לְלְווֹת עַל הַמַּשְׁכּוֹן, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵלּוּ הַדְּבָרִים הַמְמַשְׁכְּנִים הָיוּ נִבְזִים בְּעֵינָיו בְּגִלְגּוּל אַחֵר.
יא. כְּשֶׁבָּא עַל אָדָם אֵיזֶה בּוּשָׁה, יְצַפֶּה לִישׁוּעָה.
יב. מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְבַּיֵּשׁ, יְצַיֵּר דְּמוּת שֶׁל אִמּוֹ.
יג. עַל־יְדֵי צְדָקָה לְשֵׁם שָׁמַיִם תָּבא לְמִדַּת בּוּשָׁה.
יד. כְּשֶׁבָּא עַל אָדָם אֵיזֶה בּוּשָׁה, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין לוֹ בִּטָּחוֹן.
טו. מִי שֶׁכּוֹרֶה בּוֹר, סוֹף שֶׁבָּא לִידֵי אֵיזֶה בִּזָּיוֹן, וְלִפְעָמִים הַדָּבָר גּוֹרֵם שֶׁנַּעֲשֶׂה שִׂיחָה בְּפִי בְּנֵי־אָדָם.
טז. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן לֹא יָבוֹא עָלָיו בּוּשָׁה.
יז. מִי שֶׁגּוֹזֵל אֶת הֶעָנִי, בּוּשָׁה בָּאָה עָלָיו.
יח. כְּשֶׁאָדָם מְחָרֵף וּמְבַיֵּשׁ אוֹתְךָ, וְהוּא אֵינוֹ אוֹיֵב לְךָ, תִּשָּׂא וְתִסְבֹּל אֶת הַבּוּשָׁה, כִּי זֶה מִן הַשָּׂמַיִם שֶׁיְּחָרֵף אוֹתְךָ. וּבָזֶה הַבִּזָּיוֹן תִּהְיֶה נִסְתָּר וְנֶחְבָּא מִן הַשָּׂטָן, שֶׁהוּא שׂוֹנֵא אוֹתְךָ וְהוּא מַגְדִּיל אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד עָלֶיךָ וּמְקַטְרֵג עָלֶיךָ, וְעַל־יְדֵי זאת הַבּוּשָׁה שֶׁתִּסְבֹּל מִמִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹיֵב לְךָ, עַל־יְדֵי זֶה לֹא יַגְדִּיל עָלֶיךָ הַשּׂוֹנֵא הַשָּׂטָן.
יט. עַל־יְדֵי חֲנָפָה תִּהְיֶה בְּזוּי בֵּין הָאֻמּוֹת, וְהָאֻמּוֹת יְקַלְלוּ אוֹתְךָ וְיִקְצְפוּ עָלֶיךָ.
כ. כְּשֶׁאֶחָד מְבַזֶּה אוֹתְךָ אוֹ שׁוֹחֵק מִמְּךָ, בְּיָדוּעַ שֶׁאַתָּה בִּישַׁתְּ אֶת אֲבוֹתָיו.
כא. כְּשֶׁהַכֹּל מְבַזִּין אוֹתְךָ וְעוֹשִׂין לְךָ צַעַר, תִּדֹּם וְלֹא תֵּצֵא מִפִּתְחַ בֵּיתְךָ.
כב. כְּשֶׁמְּבַיְּשִׁין אוֹתְךָ, תִּתֵּן צְדָקָה.
כג. עַל־יְדֵי צְדָקָה תִּזָּכֶה לְמִדַּת בּוּשָׁה.
כד. בִּזָּיוֹן הַמֶּלֶךְ; הַקְּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִפְרָע אֲפִלּוּ אֲמָה, שֶׁבִּזֶּה מֶלֶךְ אַחֵר שֶׁלֹּא מֵאֲמָתָהּ.
כה. הַחוֹטֵא יִתְבַּיֵּשׁ בָּעוֹלָם הַבָּא בִּפְנֵי רַבּוֹתָיו [אֲבוֹתָיו].
כו. הַמְבַזֶּה תַּלְמִיד־חָכָם, אֵין לוֹ רְפוּאָה לְמַכָּתוֹ.
כז. נָכוֹן כַּאֲשֶׁר יִשְׁמַע מֵרֵעֵהוּ דְּבַר כָּזָב אַל יִקְפֹּץ וְיַבִּישֵׁהוּ, אֶלָּא יִרְמז לוֹ בִּתְנוּעָה, כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר כִּי לֹא כֵן הוּא.
כח. מִצְוָה לְפַרְסֵם אֶת הָרְשָׁעִים.
כט. הַמִּתְבַּיֵּשׁ לֹא בִּמְהֵרָה הוּא חוֹטֵא.
ל. מִי שֶׁאֵין לוֹ בּוּשָׁה, בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא עָמְדוּ רַגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר־סִינַי.
לא. נחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁיַּפִּיל עַצְמוֹ לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ וְאַל יַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים.

לב. כְּשֶׁחֲבֶרְךָ מְבַיֵּשְׁךָ, תּוֹדֶה לִדְבָרָיו.
לג. הַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, כְּאִלּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְיוֹרֵד לְגֵיהִנּוֹם וְאֵינוֹ עוֹלֶה.
לד. נֹחַ לוֹ לָאָדָם שֶׁיָּבוֹא עַל סָפֵק אֵשֶׁת אִישׁ וְאַל יַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא.
לה. אַל תְּבַיֵּשׁ עִם שֶׁאִתְּךָ בְּתוֹרָה וּמִצְוֹות, אֲבָל לְבַעַל־עֲבֵירָה מֻתָּר לְבַיְּשׁוֹ וּלְהוֹנוֹ בִּדְבָרִים.
לו. כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלוּ חוּץ מִשַּׁעֲרֵי אוֹנָאָה.
לז. הַכֹּל נִפְרָע בְּיַד שָׁלִיחַ חוּץ מֵאוֹנָאָה, וְאֵין הַפֶּרְגוֹד נִנְעָל בְּפָנָיו.

בגדים

חלק ראשון

א. בִּגְדֵי אָדָם מְרַמְּזִים עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל אָדָם.
ב. מִי שֶׁהוֹלֵךְ יָחֵף, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא חוֹטֵא.
ג. עַל־יְדֵי עֲזוּת־מֶצַח נֶעֱנָשׁ בִּבְגָדִים גַּם עַל־יְדֵי שְׁבוּעוֹת.
ד. מִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר לְהִסְתַּכֵּל בְּעֶרְוַת אָבִיו, לְסוֹף שֶׁיֵּלְכוּ בָּנָיו "עָרוֹם וְיָחֵף".
ה. מִי שֶׁאוֹכֵל קֹדֶם, הַתְּפִלָּה הוּא נֶעֱנָשׁ בִּבְגָדִים.
ו. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה נֶעֱנָשׁ בִּבְגָדִים.
ז. מִי שֶׁמִּסִּית אֶת חֲבֵרוֹ מִדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה לְדֶרֶךְ הָרָעָה, עַל־יְדֵי זֶה אֵין לוֹ בַּמֶּה לִלְבֹּשׁ.
ח. מִי שֶׁהוּא עָרֵב בְּעַד עַכּוּ"ם, הוּא נֶעֱנָשׁ בִּבְגָדִים.
ט. לֶעָתִיד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יְהֵא נִפְרָע מֵאוֹתָם הַמְּלַבְּשִׁים מַלְבּוּשׁ עַכּוּ"ם.
י. מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּבְגָדִים קְרוּעִים מֻחְמֶּמֶת עֲנִיּוּת, תַּקָּנָתוֹ – הַבְּכִיָּה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
יא. כָּל הַמְבַזֶּה בְּגָדִים, לְסוֹף אֵינוֹ נֶהֱנֶה מֵהֶם.
יב. מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַלְבּוּשׁ לְעָנִי, עַל־יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִבִּזְיוֹנוֹת.
יג. מִי שֶׁהוּא נִזְהָר מִלְּבַיֵּשׁ שׁוּם אָדָם, זוֹכֶה לְמַלְבּוּשִׁים.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי סְפוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צַדִּיקִים מַמְשִׁיכִין אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ בָּעוֹלָם, וְדוֹחֶה הַרְבֵּה חֹשֶׁךְ וְצָרוֹת מִן הָעוֹלָם גַּם זוֹכֶה לִבְגָדִים נָאִים.
ב. הָרְגִיל בִּקְלָלָה, עַל־יְדֵי זֶה לֹא יִהְיֶה לוֹ בְּגָדִים עַל שַׁבָּת.
ג. מִי שֶׁמְּיַפֶּה תָּמִיד אֶת רַגְלָיו בִּלְבוּשִׁין נָאִים, לְמָשָׁל בְּמִנְעָלִים יָפִים בְּיוֹתֵר אוֹ בְּמִכְנָסַיִם, עַל־יְדֵי זֶה בָּא לִגְנֻבַת הַדַּעַת.
ד. הַמְזַלְזֵל בְּמִצְוַת צִיצִית, אֵינוֹ זוֹכֶה לִקְבוּרָה.
ה. הָעוֹשֶׂה בְּגָדִים לַחֲבֵרוֹ, יָכוֹל לְשַׁנּוֹת רְצוֹן חֲבֵרוֹ לְכָל מַה שֶּׁיִּרְצֶה, הֵן בְּגַשְׁמִי הֵן בְּרוּחָנִי.

ו. כְּשֶׁאָדָם לוֹבֵשׁ שֶׁל אָבִיו, עַל־יְדֵי זֶה בְּנָקֵל לוֹ לֵילֵךְ בְּמִדּוֹתָיו שֶׁל אָבִיו.
ז לְ'כוּ לַ'חֲמוּ בְ'לַחְמִי וּ'שְׁתוּ – רָאשֵׁי־תֵבוֹת לוּלָב; "בְּיֵין" עִם הָאוֹתִיּוֹת – גִּימַטְרִיָּא רָאשֵׁי־תֵבוֹת שֶׁל אֶ'תְרוֹג הֲ'דַס עֲ'רָבָה; "מָסַכְתִּי" זוּ בְּחִינַת סֻכּוֹת עַל־יְדֵי מִצְוַת נְטִילַת אַרְבָּעָה מִינִים וְעַל־יְדֵי סֻכָּה – אָדָם זוֹכֶה לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמַלְבּוּשִׁים וְגַם לְחִיּוּת הַנְּשָׁמָה; עַל־יְדֵי סֻכָּה זוֹכֶה לְמַלְבּוּשִׁים, בְּחִינַת "בְּשׁוּמִי עָנָן לְבוּשׁוֹ" עַל־יְדֵי עַרְבֵי נַחַל זוֹכֶה לִשְׁתִיָּה, עַל־יְדֵי הֲדַס זוֹכֶה לְחִיּוּת הַנְּשָׁמָה וְעַל־יְדֵי לוּלָב וְאֶתְרוֹג זוֹכֶה לַאֲכִילָה, כִּי יֵשׁ בָּהֶם פְּרִי, שֶׁהֵם מִינֵי מַאֲכָל

בטחון

חלק ראשון

א. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בִּטָּחוֹן, אֵין לוֹ שׁוּם פַּחַד.
ב. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן בָּא שָׁלוֹם.
ג. בִּטָּחוֹן בָּא עַל־יְדֵי יִרְאַת־שָׁמַיִם.
ד. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה יָבא לְבִטָּחוֹן.
ה. מִי שֶׁאֵין לוֹ בִּטָּחוֹן, הוּא דּוֹבֵר שְׁקָרִים.
ו. עַל־יְדֵי שְׁקָרִים אֵינוֹ יָכוֹל לִבְטֹחַ בֶּאֱמֶת.
ז. מִי שֶׁבּוֹטֵחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַצִּילוֹ מִכָּל צָרוֹת וּבִפְרָט מֵהָרִינָה.
ח. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן אֵין אָדָם צָרִיךְ לְחָבְרוֹ גַּם אֵין אָדָם מַכְלִימוֹ.
ט. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן אָדָם נִצּוֹל מִדְּאָגָה.
י. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן יִזְכֶּה לֵידַע שְׁמוֹת הַקֹּדֶשׁ.
יא. מִי שֶׁאֵין לוֹ מִדַּת הַבִּטָּחוֹן, יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ שׁוּם אָדָם גַּם יִזָּהֵר לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנַת הַלֵּב.
יב. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בִּטָּחוֹן, לֹא יִתְקַצְּרוּ יָמָיו.
יג. מִי שֶׁאֵין לוֹ בִּטָּחוֹן, יָקוּם קֹדֶם אוֹר הַבֹּקֶר וְיֹאמַר בַּקָּשׁוֹת בְּקוֹל רָם.
יד. עַל־יְדֵי שְׁתִיקָה יִזְכֶּה לְבִטָּחוֹן.
טו. עַל־יְדֵי זְהִירָה מִלִּתֵּן תְּקִיעַת־כַּף יִזְכֶּה לְמִדַּת הַבִּטָּחוֹן. גַּם עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא יִתְחַבֵּר עִם רְשָׁעִים.
טז. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה נֶאֱבָד הַבִּטָּחוֹן.
יז. מֵי הַיַּרְדֵּן הֵם סְגֻלָּה לְבִטָּחוֹן.
יח. עַל־יְדֵי הַבִּטָּחוֹן הָאָדָם נִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
יט. מִי שֶׁבּוֹטֵחַ בָּעַכּוּ"ם, דִּילֵהּ דִּילְהוֹן.

חלק שני

א. כְּשֶׁעוֹשֶׂה אָדָם אֵיזֶהוּ דָּבָר בֶּאֱמוּנָה וְנִכְשָׁל בְּאֵיזֶה מִכְשׁוֹל, יִבְטַח שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַצִּילוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הִזְמִין לוֹ אֶת הַמִּכְשׁוֹל כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה דֶּרֶךְ כִּבּוּשָׁה לְבָנָיו בְּזֹאת הַמִּכְשׁוֹל, שֶׁיִּנָּצְלוּ מִמֶּנּוּ.

ב. מִי שֶׁנִּשְׁמָר מֵהִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, זוֹכֶה בְּכָל פַּעַם לְבִטָּחוֹן עַד שֶׁאֵינוֹ דּוֹאֵג מַה יֹּאכַל לְמָחָר, וְהוּא בְּמַדְרֵגַת "בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם", וְעַל־יְדֵי זֶה [הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא] לֹא הִבִּיט אָוֶן וְלֹא רָאָה עָמָל בּוֹ, וְכָל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ כְּאִלּוּ נוֹגֵעַ בְּבַת־עֵינוֹ.

בשורה

חלק ראשון

א. מִי שֶׁהוּא רָגִיל לוֹמַר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, הוּא נִתְלַבֵּשׁ מִבְּחִינַת אֵלְיָהוּ.

ב. אַל תְּבַשֵּׂר בְּשׂוֹרָה רָעָה, כִּי מֵחֲמַת בְּשׂוֹרָה רָעָה מֵתוּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת.

ג. הָעוֹשֶׂה מִצְוָה כְּמַאֲמָרָהּ – אֵין מְבַשְּׂרִין אוֹתוֹ בְּשׂוֹרוֹת רָעוֹת, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא גּוֹזֵר וְהוּא מְבַטֵּל.

ד. הַמְבַשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת רָעוֹת, נוֹפֵל לְמִחְיַן דְּקַטְנוּת.

חלק שני

א. מִי שֶׁהוּא רָגִיל לְבַשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, עַל־יְדֵי זֶה לֹא יִכָּאֲבוּ לוֹ רַגְלָיו.

ברכה

א. הַמִּתְבָּרֵךְ צָרִיךְ לִתֵּן לְמָבָרֵךְ אֵיזֶה מַתָּנָה.

ב. אַל תְּהִי בִּרְכַּת גּוֹי קַלָּה בְּעֵינֶיךָ.

ג. מִי שֶׁמְּקָרֵב אֶת הָרְחוֹקִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַבְּרָכוֹת מְסוּרִים בְּיָדוֹ.

בכייה

א. מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִבְכּוֹת, יִסְתַּכֵּל עַל הָרָקִיעַ, כִּי הוּא גָּרַם בְּכִיָּה לַמַּיִם.

ב. הַבְּכִיָּה מְבַטֵּל הִרְהוּרֵי זְנוּת.

ג. סְגֻלָּה לְחוֹלֵי הַצַּוָּאר, שֶׁיִּבְכֶּה עַל חֻרְבַּן הַבַּיִת־הַמִּקְדָּשׁ.

גאוה

א. אֵין מָשִׁיחַ בָּא, עַד שֶׁיִּכְלֶה [כָּל] גַּאֲוָה מִן הָעוֹלָם.

ב. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה בָּא לִידֵי תַּאֲוַת מִשְׁכַּב־זָכָר גַּם בָּא לִידֵי כַּעַסף, גַּם לִפְעָמִים אֵין אִשָּׁה מִתְעַבֶּרֶת מֵחֲמַת שֶׁהִיא מְקַשָּׁטֶת וְהִיא בַּעֲלַת־גַּאֲוָה.
ג. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה בָּא רָעָב לָעוֹלָם.
ד. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה בָּא לִשְׁכְרוּת וְהוּא הַדִּין לְהֵפֶךְ.
ה. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה בָּא לִפַּחַד.
ו. סְגֻלָּה לְבַטֵּל גַּאֲוָה, לִתֵּן צְדָקָה.
ז. מִי שֶׁנּוֹהֵג רַבָּנוּת בְּעַל־כָּרְחָם בְּגַאֲוָה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְעוֹרֵר עָלָיו שׂוֹנְאִים.
ח. מִי שֶׁלִּבּוֹ רָם עָלָיו, יֵדַע שֶׁהַשָּׁעָה מַצְלַחַת עָלָיו.
ט. מִי שֶׁמּוֹשִׁיעַ לַעֲנִיִּים, יֵשׁ בּוֹ כֹּחַ בְּהִסְתַּכְּלוּת עַל בַּעֲלֵי־גַּאֲוָה לְהַשְׁפִּיל אוֹתָם.
י. מִי שֶׁהוֹלֵךְ בַּשּׁוּק וְנוֹפֵל, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא גַּדְלָן.
יא. סְגֻלָּה לְבַטֵּל גַּאֲוָה, שֶׁיִּשְׁתַּתֵּף בְּצָרָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.
יב. עָנִי שֶׁהָרָשָׁע רוֹדֵף אוֹתוֹ תֵּדַע שֶׁהֶעָנִי הוּא בַּעַל־גַּאֲוָה.
יג. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה נוֹפֵל מֵאֱמוּנָתוֹ.
יד. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה נִסְגָּר הַלֵּב וְעֵינֵי הָאָדָם מִלְהַבִּיט בִּפְלָאוֹת [בִּפְעוּלַת] הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְיִרְאָה מִלְּפָנָיו.
טו. אֵין לְהִתְגָּאוֹת בְּהַשָּׂגוֹת גְּדוֹלוֹת אוֹ בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי הַכֹּל עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר, וְהוּא אֵצֶל הַצַּדִּיק כְּעֵט אֵצֶל סוֹפֵר.
טז. אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה מֵבִיא לְגַאֲוָה.
יז. תִּקּוּן לְגַאֲוָה – שֶׁיִּתְעַנֶּה.
יח. סְגֻלָּה לְגַאֲוָה – שֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל הַשָּׁמַיִם.
יט. מַבְהִילִין אֶת הָאָדָם בַּחֲלוֹמוֹת, כְּדֵי לְהָסִיר מִמֶּנּוּ גַּאֲוָה שְׁקוּעָה, שֶׁהוּא מְכֻסֶּה מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר בָּהּ.
כ. כָּל הַמִּתְיַהֵר – חָכְמָתוֹ וּנְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת.
כא. דַּל גֵּאֶה – אֵין הַדַּעַת סוֹבְלוֹ. גַּם הוּא בְּעַצְמוֹ מִתְחָרֵט לְאַחַר זְמַן וְנִבְזֶה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ.
כב. אִי אֶפְשָׁר לְגֵאֶה לְהַשְׁפִּיל דַּעְתּוֹ וּבָא לִידֵי שִׂכְחָה.
כג. יְהִיר – בַּעַל־מוּם הוּא.
כד. לְפִי צָרְךְ הָעִנְיָן יֵשׁ הֶתֵּר בַּדָּבָר לַעֲשׂוֹת דָּבָר, הַנִּרְאֶה כְּאִלּוּ מִתְגָּאֶה.
כה. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּסּוּת, לְסוֹף נִכְשָׁל בְּאֵשֶׁת־אִישׁ; וְהוּא כְּעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה; וּכְאִלּוּ כּוֹפֵר בָּעִקָּר; וּכְאִלּוּ בָּא עַל עֶרְיוֹת כֻּלָּם; וּכְאִלּוּ בָּנָה בָּמָה; וּמִתְמַעֵט מֵחֲשִׁיבוּתוֹ וְאֵינֶנּוּ; וְרָאוּי לְגַדְּעוֹ כַּאֲשֵׁרָה; גַּם אֵין עֲפָרוֹ נִנְעָרֶת; וּשְׁכִינָה מְיַלֶּלֶת עָלָיו.
כו. הַכּוֹבֵעַ שֶׁל צַדִּיק – סְגֻלָּה לְהָסִיר הַגַּאֲוָה.

כז. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה יִהְיֶה לְךָ כֹּחַ לְשַׁבֵּר אֶת עַצְמְךָ מִגַּאֲוָה, וְתִמְשֹׁל עַל מִדַּת גַּאֲוָה.
כח. בַּעַל־גַּאֲוָה – מַחְשְׁבוֹתָיו אֵין מַצְלִיחִין.
כט. כְּשֶׁנִּזְדַּמֵּן לְךָ עֲבֵרָה בְּלִי דַּעַת – בְּוַדַּאי יֵשׁ לְךָ גַּאֲוָה, וּבָזֶה מַרְאִין לְךָ, שֶׁעֲדַיִן אֵין אַתָּה צַדִּיק.
ל. כְּשֶׁבָּא לְךָ אֵיזֶה גַּדְלוּת, תִּדְאַג מִפֶּרְעָנוּת.
לא. עָנִי שֶׁהוּא שְׁפַל־רוּחַ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן צְדָקָה, הוּא טוֹב מֵעָשִׁיר בַּעַל־גַּאֲוָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה.
לב. כְּשֶׁנּוֹפֵל לְךָ גַּדְלוּת, תְּצַיֵּר לְפָנֶיךָ דְּמוּת אָבִיךָ.
לג. גַּאֲוָה הוּא סִימָן עַל שֶׁבֶר, חַס וְשָׁלוֹם.
לד. גַּאֲוָה בָּא עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא תִּקַּנְתָּ חֲטַאת נְעוּרִים.
לה. מִי שֶׁיֵּינוֹ מַחְמִיץ, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא בַּעַל־גַּאֲוָה.
לו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּאֲוָה, מְדוֹרוֹ אֵינוֹ מִתְקַיֵּם.
לז. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּאֲוָה, אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִין לָדוּר בָּעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ רוּחַ קְמָעָא עוֹכַרְתּוֹ; וְאֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת; וְאֵין לוֹ רְפוּאָה; וּבָא לִידֵי עֲנִיּוּת שֶׁל תּוֹרָה; וְאִשְׁתּוֹ מְבַזָּה אוֹתוֹ.
לח. מִי שֶׁמַּלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּמַלְבּוּשׁ שֶׁל תַּלְמִיד־חָכָם וְהוּא אֵינוֹ תַּלְמִיד־חָכָם, אֵין מַכְנִיסִין אוֹתוֹ בְּמְחִצָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.
לט. גַּאֲוָה מְעַכֶּבֶת אֶת מָשִׁיחַ וּמַטְרִיד אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם.
מ. הַפָּסוּק: "אִם יַעֲלֶה לַשָּׁמַיִם שִׂיאוֹ", וְהַפָּסוּק – "כִּי לֹא לְעוֹלָם חֹסֶן", הֵם מְסַגְּלִים לְשַׁבֵּר אֶת הַגַּאֲוָה.

גניבה וגזילה

חלק ראשון

א. מִי שֶׁנִּפְתָּה לִבּוֹ לִגְזֹל וְכֵיוָן שֶׁהִתְּיִר לְעַצְמוֹ גְּזֵלַת חֲבֵרוֹ, הֲרֵי הוּא מוּכָן לְכָל חֵטְא וְעָוֹן, וְאֵין תַּקָּנָה לַהֲסִירוֹ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה.
ב. בַּעֲוֹוֹן הַגֶּזֶל הַגּוּבַאי עוֹלֶה וְרָעָב הֲוֵה וּבְנֵי־אָדָם אוֹכְלִין בְּשַׂר־בְּנֵיהֶם.
ג. מִי שֶׁאֵינוֹ מְהַנֶּה אֶת אֲחֵרִים מִמָּמוֹנוֹ, עַל־יְדֵי זֶה גַּזְלָנִים בָּאִים עָלָיו.
ד. הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה, כְּאִלּוּ נוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ וְנִשְׁמַת בָּנָיו וּבְנוֹתָיו וַאֲפִלּוּ גֵּרְמָא.
ה. מִי שֶׁלֹּא חָס עַל מָמוֹן חֲבֵרוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא גַּנָּב.
ו. אוֹנַאַת מָמוֹן מַתִּיר לְהַנְאוֹת אֶת עוֹבֵד־אֱלִילִים.
ז. מִי שֶׁקּוֹפֵץ יָדוֹ מִצְּדָקָה, גַּזְלָנִים בָּאִים עָלָיו.
ח. מִי שֶׁשָּׂם בִּטָּחוֹנוֹ עַל הַגּוֹיִים לְסוֹף לוֹקְחִין מִשֶּׁלּוֹ בְּעַל־כָּרְחוֹ.

ט. עַל־יְדֵי הַדַּיָּנִים וְהַמְלַמְּדִים שֶׁאֵינָם טוֹבִים גַּם שׁוֹחֲטִים, עַל־יְדֵי זֶה הַשּׁוֹנְאִים אוֹכְלִים פַּרְנָסָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.
י. מִי שֶׁמְּעָרֵב מַשְׁקָיו בְּמַיִם, גַּנָּבִים בָּאִים עָלָיו.
יא. מִי שֶׁנּוֹטֵל חֵלֶק מִגְּנֵבָה, לְסוֹף שֶׁיִּתְגַּלֶּה הַדָּבָר.
יב. עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גַּנָּבִים, בְּיָדוּעַ שֶׁהָרַב אוֹהֵב שִׂחַד.
יג. עַל־יְדֵי דְּבָרִים בְּטֵלִים בָּאִים גַּנָּבִים.
יד. מֻתָּר לִגְנֹב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, כְּדֵי לְהַצִּיל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל.
טו. מִי שֶׁמְּבַיֵּשׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ, לְסוֹף שֶׁמַּקִּים עֵדוּת שֶׁקֶר, כְּדֵי שֶׁיִּגְזֹל מָמוֹן.
טז. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בִּטָּחוֹן מִנְּעוּרָיו, הוּא נִצּוֹל מִגַּנָּלָנִים.
יז. עַל־יְדֵי שְׁמִיעַת דִּבְרֵי שְׁטוּת, הַגַּנָּבִים בָּאִים.
יח. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר גַּנָּבִים בָּאִים.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי גְּנֵבַת דַּעַת בָּא, חַס וְשָׁלוֹם, חֳלִי הָרָאָה וְחָזֶה.
ב. עַל־יְדֵי גְּנֵבַת דַּעַת בָּא לִידֵי הִרְהוּרֵי זְנוּת עִם גּוֹיָה.
ג. עַל־יְדֵי גְּנֵבָה מַפְסִיד אֶת הַדַּעַת.
ד. הַגְּנֵבָה מַזִּיק לָעֵינַיִם.
ה. עַל־יְדֵי אֲמִירַת תִּקּוּן־חֲצוֹת נִצּוֹל מִגַּנָּבִים.
ו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעַר גִּדּוּל בָּנִים, יִקְרָא בְּכָל יוֹם מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, גַּם עַל־יְדֵי הַקְּרִיאָה נִצּוֹל מֵעֲלִילוֹת שֶׁל גְּזֵלָה.

דעת

חלק ראשון

א. פְּעָמִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא עַל הָאָדָם דְּבָרִים, כְּדֵי שֶׁיָּבִין מֵהַדְּבָרִים רַחֲמָנוּתוֹ וֶאֱלקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.
ב. מִי שֶׁמִּחוֹ מְבֻלְבָּל, יִהְיֶה רָגִיל בִּתְפִלַּת חֲבַקּוּק הַנָּבִיא.
ג. גַּם לִמּוּד שַׁ"ךְ [שִׁפְתֵי־כֹהֵן] סְגֻלָּה לָזֶה גַּם אֲכִילַת חִטִּים.
ד. מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם מוֹלִידִין טֶבַע בָּאָדָם לְפִי טִבְעָם.
ה. טַעַם דָּגָן מֵבִיא דַּעַת לָאָדָם.
ו. חַמְרָא וְרֵיחָנִי פָּקְחִין.
ז. עַל־יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת אֵין הַדַּעַת מְיֻשֶּׁבֶת.
ח. אָדָם מִצְטַעֵר מִדָּבָר, הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם יוֹתֵר מֵהַצַּעַר, שֶׁמִּצַּעַר מֵהַיְדִיעָה.

ט. הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת־חֲסָדִים, זוֹכֶה לַהֲבָנָה.
י. עַל־יְדֵי פַּת שַׁחֲרִית נִתְחַכֵּם.
יא. הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׁרֶה נְבוּאָתוֹ עַל נָבִיא שֶׁל שְׁלִיחוּת בְּהֶפְסֵק, אֲפִלּוּ אֵינוֹ חָכָם.
יב. הַחֲכָמִים יְכוֹלִים לְהַשִּׂיג בְּחָכְמָה דְּבָרִים הַרְבֵּה שֶׁאֵין בְּשֵׂכֶל הַטֶּבַע לְהַשִּׂיג.
יג. הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים.
יד. כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּאֵיזֶה דָּבָר, יִפְתַּח סֵפֶר וְיָבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג.
טו. שֶׁמֶן־זַיִת מְפַקֵּחַ הַלֵּב.
טז. מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, נַעֲשֶׂה מַשְׂכִּיל.
יז. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה, זוֹכֶה אַחַר־כָּךְ לַעֲבד אֶת הַשֵּׁם בְּדַעַת גָּדוֹל.
יח. עַל־יְדֵי יִרְאָה תִּזְכֶּה לְדַעַת.
יט. עַל־יְדֵי הַכָּרַת צַדִּיקִים תִּזְכֶּה לְבִינָה וָדַעַת.
כ. מִי שֶׁהוּא הַצְּנַעַ־לֶכֶת – מַחְשְׁבוֹתָיו צְלוּלִים.
כא. מַה שֶּׁרוֹאָה עַיִן, יוֹתֵר נָקֵל לְהָבִין אוֹתוֹ הַדָּבָר.
כב. מִי שֶׁיִּשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִבִּשּׁוּלֵי עַכּוּ"ם וּמִנֶּסֶךְ, זוֹכֶה לְחָכְמָה וּמֵבִין בְּכָל סֵפֶר.
כג. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּאֲוָה, לֹא יִזְכֶּה לְהָבִין מֻמְשָׁלֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַכֹּל.
כד. כְּשֶׁאֵין אַתָּה עוֹשֶׂה חֶסֶד, עַל־יְדֵי זֶה אֵין לְךָ דַּעַת.
כה. כְּשֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה שׂוּם הֶזֵק, יְדִיעַ לֶהֱוֵי לָךְ שֶׁפְּגַמְתָּ בַּדַּעַת.
כו. מִי שֶׁנִּתְגַּלָּה לוֹ אֵיזֶהוּ שֵׂכֶל, בְּיָדוּעַ שֶׁיִּתְרוֹמֵם בִּמְהֵרָה אֵיזֶהוּ הִתְרוֹמְמוּת.
כז. כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּכָל לֵב, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לִבּוֹ לָדַעַת תַּאֲוָתוֹ וּרְצוֹנוֹ.
כח. מִי שֶׁלֹּא תִּקֵּן עֲוֹונוֹתָיו, אֵינוֹ יָכוֹל לֵידַע אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.
כט. עַל־יְדֵי אֱמֶת תִּזְכֶּה לָדַעַת דֶּרֶךְ הַשֵּׁם.
ל. גַּם עַל־יְדֵי הַכְנָסַת־אוֹרְחִים.
לא. כְּשֶׁתַּעֲשֶׂה חֶסֶד שֶׁל אֱמֶת עִם צַדִּיקִים, תִּזְכֶּה לָדַעַת, שֶׁכָּל הַדְּרָכִים הֵן תְּפִלָּה הֵן אֲכִילָה הֵן שְׁאָר תַּעֲנוּגִים כֻּלָּם הֵם דֶּרֶךְ הַשֵּׁם.
לב. עַל־יְדֵי רִנָּה שֶׁל שִׂמְחָה תִּהְיֶה בַּר־דַּעַת.
לג. מִי שֶׁמְּשַׁלְּמִין לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְרַחֵם עָלָיו וְנוֹתֵן לוֹ שֵׂכֶל גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא.
לד. לְפִי הַגְּדֻלַּת מַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל אָדָם כֵּן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַעֲמִיק מַחְשְׁבוֹתָיו שֶׁל אָדָם, הַיְנוּ שֶׁנּוֹתֵן לוֹ מֹחַ גָּדוֹל.

חלק שני

א. דַּע, כִּי לְכָל הָעוֹלָמוֹת וּלְכָל נִבְרָא יֵשׁ לוֹ קוֹמָה מְיֻחֶדֶת וּבִנְיָן מְיֻחָד. לְמָשָׁל מִין הָאַרְיֵה – קוֹמָתוֹ נִבְדָּל מִמִּין הַצֹּאן הֵן בְּכֹחוֹ וְהֵן בְּבִנְיַן אֵיבָרָיו, [וְהֵן בְּקוֹלוֹ] וְכֵן בְּמִין הָאַרְיֵה [בְּעַצְמוֹ] יֵשׁ הֶבְדֵּל בֵּין כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְכֵן בְּכָל הַנִּבְרָאִים הַהֶבְדֵּלִים הֵן כֻּלָּם רְמוּזִים בְּתָמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת וּבְצֵרוּפֵיהֶם. וְהַזּוֹכֶה לְהָבִין אֶת הַתּוֹרָה, יוֹכֵל לְהָבִין רְמִיזוֹת כָּל הַהֶבְדֵּלִים שֶׁבֵּין כָּל הַנִּבְרָאִים וְגַם יֵדַע הִתְאַחֲדוּתָם, הֵינוּ רֹאשִׁיתָם וְתַכְלִיתָם כִּי בְּרֵאשִׁית וּבְתַכְלִית הֵם בְּאַחְדוּת בְּלִי הֶבְדֵּל.

ב. דַּע, לְפִי גֹּדֶל יְדִיעַת הַתּוֹרָה וְטִבְעֵי הָעוֹלָם כֵּן נִמְסַר וְנִשְׁתַּעְבֵּד הָעוֹלָם תַּחְתָּיו. וּלְפִיכָךְ הָיוּ נִכְנָעִים הָאֲרָיוֹת תַּחַת דָּנִיֵּאל, כִּי דָּנִיֵּאל הָיָה חָכָם גָּדוֹל, וְכָל רָז לֹא אָנִיס לֵהּ, וְהָיָה יוֹדֵעַ טֶבַע הָאַרְיֵה, וְהַטֶּבַע מִתְנַהֵגֶת בִּידִיעַת הַתּוֹרָה, וְהִיא תַּחַת יַד הַיְדִיעָה. (אָמַר הַמַּעְתִּיק: שְׁמַעְתִּי מִפִּי מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן, זָכָר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁזֶּה הָאוֹת ב' שַׁיָּךְ לְאוֹת א' הַקָּדוּם לוֹ, לְמָה שֶׁמְּבֹאָר שָׁם: "וְהַזּוֹכֶה לְהָבִין אֶת הַתּוֹרָה – יוֹכֵל לְהָבִין רְמִיזוֹת כָּל הַהֶבְדֵּלִים וְכוּ', שֶׁזֶּה הוּא בְּחִינַת כָּל טִבְעֵי הָעוֹלָם", וְעַל זֶה סוֹבֵב הוֹלֵךְ סִימָן ב': "דַּע, לְפִי גֹּדֶל יְדִיעַת הַתּוֹרָה וְטִבְעֵי הָעוֹלָם", הֵינוּ כְּפִי שֶׁזּוֹכֶה לְהָבִין צֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה; כִּי כְּפִי גֹּדֶל הֲבָנָתוֹ בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וּבְצֵרוּפֵיהֶם וְכוּ' כְּמוֹ כֵן גְּדוֹלָה יְדִיעָתוֹ בְּטִבְעֵי הָעוֹלָם וְהֶבֵן. וְעַיֵּן בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת "יוֹרֶה־דֵּעָה" הִלְכוֹת מִילָה הֲלָכָה ה' אוֹת כ"ג וְאוֹת כ"ד מִשָּׁם עַד גְּמַר הַהֲלָכָה, עַיֵּן שָׁם בֵּאוּר נִפְלָא בָּזֶה, וְיִנָּעֵם לְךָ לָעַד. וְהָאֱמֶת, שְׁמִי שֶׁמַּבִּיט בְּעֵין טוֹבָה, בְּעֵין אֱמִתִּי, בְּלֵב יָשָׁר, אֵין קָשֶׁה לוֹ כְּלָל; אַדְרַבָּא, רוֹאֶה מִזֶּה נִפְלְאוֹת גְּדֵלַת הַשֵּׁם וְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים. וּלְהַמִּתְנַגְּדִים הַדּוֹבְרִים עַל צַדִּיק עָתָק, הַמַּבִּיטִים מֵעִקָּרָא בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּרֹעַ עַיִן לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ עֲלִילָה, לֹא יַסְפִּיק שׂוּם בֵּאוּר. כִּי אַחַר כָּל הַדְּבָרִים וְהָאֱמֶת הָאֱלֶה יְחַפֵּשׂ וִיבַקֵּשׁ תּוֹאֲנָה וַעֲלִילָה, לְדַבֵּר עַל הַצַּדִּיק הַנַּ"ל וְתַלְמִידָיו, זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יְכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלְּהַצִּיג מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מְעַט בָּזֶה, וְקָשְׁטָא קָאֵי, וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שֶׁקֶר וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם, וְיַצִּילֵנוּ מֵחֶרֶב פִּיפִיּוֹת; כַּאֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, כֵּן אַל יַעַזְבֵנוּ לָנֶצַח, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְעַיֵּן גַּם־כֵּן בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן יט בְּהַתּוֹרָה "תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק" וְתָבִין קְצָת וְעַיֵּן שָׁם גַּם־כֵּן סִימָן יז).

ג. עַל־יְדֵי הַהַשְׁגָּה שֶׁהָאָדָם מַשִּׂיג, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי לוֹ, עַל־יְדֵי זֶה מַכְרִיחַ אֶת מַלְאֲכֵי מָרוֹם, שֶׁיִּנָּלְמוּ בְּגָלֶם וְלֵילֵךְ בִּשְׁלִיחוּתוֹ.

ד. כְּשֶׁבָּא לָאָדָם הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהוּא מְבַטֵּל אוֹתָם בְּמַחֲשֶׁבֶת אֱמוּנָתוֹ, אֲזַי נַעֲשֶׂה מֵהִרְהוּרָיו בְּחִינַת טַל שֶׁל בְּרָכָה. גַּם עַל־יְדֵי זֶה הַמּחַ שֶׁלּוֹ נִתְקַיֵּם וְאֵין נִתְבַּלְבֵּל לְעוֹלָם,

אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְיַגֵּעַ הַמֹּחַ, עַל־יְדֵי שֶׁמְּשׁוֹטֵט בְּאֵיזֶה עִיּוּן עָמֹק, אֲזַי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַזְמִין לוֹ מַחֲשָׁבוֹת הַנּוֹתְנִים נַיָּחָא לְמֹחוֹ.

ה. עַל־יְדֵי מְפַרְנְסֵי עֲנִיִּים נִצּוֹלִין הֶמּוֹן־עַם מִן הַמַּגֵּפָה בִּזְכוּתָם, גַּם בִּזְכוּתָם מֹחִין דְּגַדְלוּת קוֹדְמִין לְמֹחִין דְּקַטְנוּת.

ו. אֲפִלּוּ בְּהוֹלְלוּת וְסִכְלוּת יֵשׁ חָכְמָה.

ז. הַקּוֹל הַיּוֹצֵא מִבֵּר־דַּעַת שֶׁבְּקִדֻּשָׁה מְסֻגָּל לְיִרְאָה.

ח. עַל־יְדֵי בִּלְבּוּל הַדַּעַת נִתְקַלְקֵל הַיִּרְאָה. גַּם עַל־יְדֵי בִּלְבּוּל הַדַּעַת מֻמְשַׁלְתּוֹ נוֹפֶלֶת.

ט. חַכְמֵי הַדּוֹר הֵם כַּנְפֵי הַדּוֹר, לְפִי חָכְמָתָם כֵּן הִתְקָרְבוּת הַדּוֹר וְהַשָּׂגָתָם אוֹ לְהֵפֶךְ, הַיְנוּ הִתְרַחֲקוּת, חַס וְשָׁלוֹם, מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְלָעֲתִיד לֹא יִצְטָרְכוּ לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ עַל־יְדֵי חָכְמוֹת, כִּי יִקַּיֵּם בָּנוּ: "וְלֹא יְכַנֵּף עוֹד מוֹרֶיךָ" וְכוּ'.

י. מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַעֲמִיק וּלְעַיֵּן בְּשִׂכְלוֹ בְּאֵיזֶה עִנְיָן, צָרִיךְ לְקַשֵּׁר אֶת שִׂכְלוֹ לְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ. וְסִימָן לַדָּבָר: "אֶשָּׂא דַעִי לְמֵרָחוֹק" "וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק".

יא. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְיַשֵּׁב הַדַּעַת.

יב. עַל־יְדֵי גֵּרִים נִתּוֹסֵף הַדַּעַת בָּעוֹלָם.

יג. אֲפִלּוּ הַנְּבִיאִים אֵינָם יוֹדְעִים אֶלָּא מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְגַלֶּה לָהֶם.

יד. מִי שֶׁהוּא גִּבּוֹר, אֵין בּוֹ כָּל־כָּךְ דַּעַת.

טו. הַפְּסִיעָה גַּסָּה מְבַלְבֶּלֶת אֶת הַמַּחֲשָׁבָה מִלְּעַיֵּן.

טז. עַל־יְדֵי גְּנֵבָה מַפְסִיד אֶת הַדַּעַת.

יז. כְּשֶׁעֲבִירוֹת שֶׁל זֶה בָּא לְתוֹךְ מַחֲשֶׁבֶת חֲבֵרוֹ וְעֲבִירוֹת שֶׁל חֲבֵרוֹ לְתוֹךְ מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל זֶה, מִזֶּה נַעֲשֶׂה תִּקְרֶת הָעוֹלָם.

דרך

חלק ראשון

א. מִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲבֹר עַל הַיָּם, יוֹלִיךְ עִמּוֹ אֵיזֶה צִפּוֹר וְאֵיזֶה דָּג הַיָּם, וְזֶה סְגֻלָּה לַעֲבֹר אֶת הַיָּם בְּשָׁלוֹם.

ב. וּמִי שֶׁמְּשַׁמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּשִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה, כְּשֶׁיּוֹצְאִין מִן הַחֻפָּה, אֵינוֹ נִזּוֹק בַּדֶּרֶךְ.

ג. בְּשָׁעָה שֶׁמַּעֲלֵי־עֲגָלָה מַטְרִיחִין אֶת עַצְמָן בַּעֲגָלָה וּבְסוּסִים תִּתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַדֶּרֶךְ.

ד. סְגֻלָּה לְמִי שֶׁהוֹלֵךְ עַל הַיָּם, יֹאמַר עִמּוֹ סִיד וְיִנָּצֵל.

ה. מִי שֶׁמַּכִּין פַּרְנָסָה לַצַּדִּיקִים, מֻבְטָח שֶׁיִּשְׁמֹר אוֹתוֹ הַשֵּׁם הֵן בַּדֶּרֶךְ הֵן בַּיָּם.

ו. מִי שֶׁרוֹכֵב עַל סוּס, יוֹלִיךְ עִמּוֹ "הוֹשַׁעְנוֹת".

ז. כְּשֶׁתִּרְצֶה לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ, תְּקַשֵּׁר אֶת עַצְמְךָ קֹדֶם בְּמִדַּת הַבִּטָּחוֹן, וְעַל־יְדֵי זֶה לֹא יִגַּף רַגְלֶךָ.

ח. כְּשֶׁתֵּלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, תִּתֵּן קֶדֶם לְצַדָּקָה.
ט. כָּל הַדְּרָכִים שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בָּהֶן הַכֹּל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהֵם רְצוֹן הַשֵּׁם. אֲבָל אֵין לְךָ אָדָם שֶׁיָּבִין אֶת דַּרְכּוֹ אֶלָּא מִי שֶׁהוּא עָנָו.
י. כְּשֶׁתִּשָּׂא אֶצְלְךָ אֲבָנִים הַנִּמְצָאִים עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה, תְּנַצֵּל מֵחַיּוֹת רָעוֹת.
יא. תְּפִלָּה שֶׁל יוֹנָה הַנָּבִיא הִיא סְגֻלָּה לוֹמַר עַל הַיָּם.
יב. עַל־יְדֵי לְוָיָה הָאָדָם נִשְׁמָר מִכָּל הֶזֵּק בַּדֶּרֶךְ.
יג. מִי שֶׁאֵין לוֹ לְוָיָה, יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה.
יד. הָאָדָם קוֹנֶה מְקוֹם הִלּוּכוֹ.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי וִדּוּי דְּבָרִים גּוֹרְמִין, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַזְמִין מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת שֶׁלּוֹמְדִים בֶּאֱמוּנָה.
ב. גַּם גּוֹרְמִין שֶׁנִּתְתַּקְּנִים הַדְּרָכִים מִמַּכְשׁוֹלוֹת.
ג. סִכָּנַת הַדְּרָכִים בָּא עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, וְסִימָן לַדָּבָר: "אָרְחִי וְרִבְעִי זֵרִיתָ" וְכוּ'.
ד. עַל־יְדֵי נְסִיעַת הַדְּרָכִים הָאָדָם נַעֲשֶׂה מֻבִין.
ה. בְּלֵילָה שֶׁיֵּשׁ לְךָ פַּחַד בִּשְׁעַת שֵׁנָה, אַל תֵּלֵךְ בַּדֶּרֶךְ בַּיּוֹם.
ו. הַדְּרָכִים מְבִיאִים אֶת הָאָדָם לְלָשׁוֹן הָרַע, עֲבוֹדָה זָרָה, גִּלּוּי־עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכַת־דָּמִים, וְאֵלּוּ הָעֲבֵרוֹת מַפְסִידִין אֶת הַפָּרְנָסָה.
ז. הַפְסֵד נָפָה מְבַלְבֵּל אֶת הַמַּחֲשָׁבָה מִלְּעַיֵּן.

דיין

א. כָּל דַּיָּן שֶׁדָּן אֱמֶת – דִּינָיו אֵינָם בְּטֵלִים וְנִתְקָיֵם אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן בַּעֲלֵי הַדִּינִים.
ב. עַל־יְדֵי שֶׁהַדִּין־תּוֹרָה הוֹלֵךְ וְנִתְמַעֵט, עַל־יְדֵי זֶה הַפְּרָנְסָה נִתְמַעֶטֶת, וְכֵן לְהֵפֶךְ.
ג. עַל־יְדֵי הַעֲמָדַת דַּיָּנִים שֶׁאֵינָם הֲגוּנִים בָּאִים הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
ד. עַל־יְדֵי חִתּוּן עִם תַּלְמִיד־חָכָם עַל־יְדֵי זֶה נִתְמַנִּים דַּיָּנִים כְּשֵׁרִים.
ה. עַל־יְדֵי דַּיָּנִים כְּשֵׁרִים הַתּוֹרָה חֲבִיבָה בָּעוֹלָם.
ו. עַל־יְדֵי הַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁמְּבַזִּין אֶת הַדַּיָּנִים, הַתְּבוּאָה – נִשְׁתַּלַּחַ בָּהּ מְאֵרָה.
ז. עַל־יְדֵי הַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁמְּבַזִּין דַּיָּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה הַיֹּקֶר הָוֶה בָּעוֹלָם.
ח. כְּשֶׁאֵיזֶהוּ רָשָׁע נִתְגַּדֵּל, אָז קָשֶׁה לְחַדֵּשׁ אֵיזֶהוּ סְבָרָה בַּפּוֹסְקִים. גַּם דִּבְרֵי הַדַּיָּנִים אֵינָם נִשְׁמָעִים בְּאָזְנֵי הַבַּעֲלֵי־דִינִים.
ט. הִתְחַדְּשׁוּת הַמִּסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת הוּא עַל־יְדֵי הַדַּיָּנִים.

המתקת דין

חלק ראשון

א. בְּשָׁעָה שֶׁמְּשַׁגְּרִין עַל הָאָדָם אֶת הַיִּסּוּרִין, מַשְׁבִּיעִין עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יֵלְכוּ אֶלָּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי וְלֹא יֵצְאוּ אֶלָּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְשָׁעָה פְּלוֹנִית וְעַל־יְדֵי סַם פְּלוֹנִי. אֲבָל "תְּשׁוּבָה תְּפִלָּה וּצְדָקָה" מְבַטְּלִין הַשְּׁבוּעָה.

ב. חֲלִישׁוּת הַדַּעַת, הַיְנוּ עַצְבוּת עַל־יְדֵי זֶה בָּא רַע מַזָּל, וְעַל־יְדֵי רַע מַזָּל מִדַּת הַדִּין שׁוֹלֶטֶת.

ג. פָּרָשַׁת חֹשֶׁן – תִּקּוּן לְדִינִים.

ד. כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם צַעַר, יִתֵּן צְדָקָה, וְהַצְּדָקָה הֲוֵי כְּמוֹ שֶׁנּוֹתֵן שָׂכָר לְדוּן, וְעַל־יְדֵי זֶה הַדִּינִים נִמְתָּקִים, כִּי הַנּוֹטֵל שָׂכָר לָדוּן – דִּינָיו בְּטֵלִים.

ה. עַד הֵיכָן תַּכְלִית הַיִּסּוּרִין.

ו. כֹּל שֶׁעָבְרוּ עָלָיו אַרְבָּעִים יוֹם בְּלֹא יִסּוּרִין, קִבֵּל עוֹלָמוֹ וּפֶרְעָנִיּוּת מְזֻמֶּנֶת לוֹ.

ז. הַמּוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, מוֹשְׁכִין עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד.

ח. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מַזְכִּירִין עֲוֹונוֹתָיו שֶׁל אָדָם: קִיר נָטוּי וְעִיּוּן תְּפִלָּה וּמוֹסֵר דִּין עַל חֲבֵרוֹ.

ט. אַרְבָּעָה דְּבָרִים מְקָרְעִין גְּזַר־דִּינוֹ שֶׁל אָדָם: צְדָקָה, צְעָקָה, שִׁנּוּי־הַשֵּׁם, שִׁנּוּי־מַעֲשֶׂה.

י. צְעָקָה מוֹעִיל לְיָחִיד דַּוְקָא קֹדֶם גְּזַר־דִּין.

יא. גְּזַר־דִּין שֶׁיֵּשׁ עִמּוֹ שְׁבוּעָה אֲפִלּוּ לְצַבּוּר אֵינוֹ מִתְקָרֵעַ.

יב. עַל־יְדֵי הַתַּעֲנִית שֶׁבִּשְׁנֵי רְעָבוֹן נִצּוֹל מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה.

יג. כְּשֶׁנִּגְזַר עַל אָדָם אֵיזֶהוּ דִּין, נִגְזַר הַדִּין עָלָיו דַּוְקָא בְּמָקוֹם מְסֻיָּם, וְעַל־יְדֵי זֶה יָכוֹל לְהַצִּיל [עַצְמוֹ] בְּשִׁנּוּי מָקוֹם.

יד. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּאֵב עֵינַיִם אוֹ כְּאֵב מֵעַיִם, בְּיָדוּעַ שֶׁדִּינִין שׁוֹרִין עָלָיו.

טו. צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לָרַבִּים, וְרַבִּים יְבַקְּשׁוּ עָלָיו רַחֲמִים.

טז. כְּשֶׁיֵּשׁ אֵיזֶהוּ דִּין עַל יִשְׂרָאֵל, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹדִיעַ לַצַּדִּיקִים, כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כּוֹעֵס עָלָיו.

יז. כְּשֶׁרוֹאֶה אָדָם, שֶׁדִּינִין שׁוֹרִין עָלָיו, יְסַפֵּר מִשּׁוּנְאָיו וְיַצְדִּיק אוֹתָם.

יח. עַל־יְדֵי הָעֲמָדַת דַּיָּנִים כְּשֵׁרִים נִתְבַּטֵּל הַצָּרוֹת.

יט. מִי שֶׁנָּדַר, וְלֹא שִׁלֵּם נִדְרוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא עָלָיו יִסּוּרִין. וּכְשֶׁשּׁוֹתֵק נֶחְשָׁב לוֹ, כְּאִלּוּ שִׁלֵּם נֶדֶר.

כ. הַמְקַבֵּל יִסּוּרִים בְּאַהֲבָה – כְּאִלּוּ הִקְרִיב קָרְבָּן.

כא. כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ וְנוֹפֵל, סִימָן שֶׁנִּפְקָד לְמַעְלָה לְאֵיזֶה כִּשָּׁלוֹן.

כב. עַל־יְדֵי טְבִילַת מִקְוֶה נִתְבַּטֵּל הַצָּרוֹת וִישׁוּעָה בָּאָה.

כג. כְּשֶׁגּוֹזְרִין אֵיזֶה [גְּזַר] דִּין עַל הָאָדָם, קֹדֶם שֶׁיּוֹדְעִין מִזֶּה בְּנֵי־אָדָם הוּא בְּנָקֵל לְהִתְהַפֵּךְ.
כד. מִי שֶׁנּוֹפֵל מֵאֱמוּנָתוֹ, יֵדַע שֶׁדָּנִין אוֹתוֹ לְמַעְלָה
כה. מִי שֶׁדִּינִין שׁוֹרִין עָלָיו, יִסְתַּכֵּל בְּכָל פַּעַם עַל הַשָּׁמַיִם.
כו. מִי שֶׁמּוֹרֶה דֶּרֶךְ הַטּוֹב לָרְשָׁעִים, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַצְדִּיק אוֹתוֹ בַּדִּין.
כז. עַל־יְדֵי אֱמֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד, שֶׁאֵינוֹ מְלַבֶּשׁ בְּדִין.
כח. מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַסְתִּיר פָּנָיו מִמְּךָ, הוּא מֵחֲמַת כְּפִירוּת שֶׁיֵּשׁ בְּךָ.
כט. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן נִמְתָּק הַדִּין וְנִמְשָׁךְ הַחֶסֶד.
ל. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה תּוּכַל לְדַבֵּר וּלְהַנְהִיג אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְרְצוֹנְךָ.
לא. עַל־יְדֵי צְדָקָה מְהַפֵּךְ הַמִּשְׁפָּט וְהַדִּין לְמִדַּת חֶסֶד.
לב. מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, בְּיָדוּעַ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא סִלֵּק חַסְדּוֹ מִמֶּנּוּ.
לג. כְּשֶׁהַחֶסֶד [כְּשֶׁדִּינִים שׁוֹרִין וְהַחֶסֶד] יָקָר וְאֵינוֹ בַּנִּמְצָא, תֵּדַע שֶׁבְּכֵיָה מוֹעִיל לָזֶה.·.
(שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בִּשְׁעַת כְּתִיבָתִי זאת לְפָנָיו, שֶׁרָמַז דָּבָר זֶה הוּא בַּפָּסוּק "מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹקִים", פֵּרוּשׁ – מַה יָּקָר חַסְדְּךָ – הַיְנוּ כְּשֶׁהַחֶסֶד יָקָר וְאֵינוֹ בַּנִּמְצָא, דְּהַיְנוּ שֶׁדִּינִין שׁוֹרִין, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי הַפְּעֲלָה לָזֶה – וּבְנֵי אָדָם בְּ'צֵל כְּ'נָפֶיךָ יֶ'חְסָיוּן – רָאשֵׁי־תֵבוֹת בְּכִי, כִּי בְּכִיָּה מוֹעִיל לָזֶה כַּנַ"ל).
לד. עַל־יְדֵי דַּעַת נִמְשָׁךְ חֶסֶד.
לה. עַל־יְדֵי צְדָקָה שֶׁנּוֹתְנִין לְאָדָם הָגוּן, תִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ חֶסֶד גַּם לְאוֹהֲבָךְ.
לו. מִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל תּוֹכָחָה, יִסּוּרִין בָּאִין עָלָיו.
לז. לְהַמְתָּקַת הַדִּינִין תֹּאמַר קַפִּיטֶל ל"ט [לַמְנַצֵּחַ עַל יְדוּתוּן].
לח. מִי שֶׁמְּחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ קֹדֶם הַתְּפִלָּה וְעוֹשֶׂה הֲכָנָה גְּדוֹלָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאַחַר־כָּךְ אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי, עַל־יְדֵי זֶה יִסּוּרִין בְּדַלִּין מִמֶּנּוּ.
לט. לְהַמְתָּקַת הַדִּינִין, תַּגִּיד [תַּלְמַד] מִשְׁנָיוֹת "זְרָעִים".
מ. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְכַלֶּה הַצָּרוֹת עַל הָאָב, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם לִבְנוֹ.
מא. עַל־יְדֵי נֶדֶר נִתְעַכֵּב הַחַמָּה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
מב. לְהַמְתָּקַת הַדִּינִין תֹּאמַר קַפִּיטֶל ע"ז.
מג. מִי שֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ בַּלַּיְלָה לְמִדַּת אֱמוּנָה, נִמְתָּק מֵעָלָיו הַדִּין.
מד. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה נִסְתַּלֵּק הַחֶסֶד לְמַעְלָה.
מה. עַל־יְדֵי תִּקּוּן חֲצוֹת נִמְתָּק הַדִּין.
מו. כְּשֶׁתִּהְיֶה נֵעוֹר כָּל הַלַּיְלָה, בָּזֶה אַתָּה נִצּוֹל מִדִּינִים.
מז. עַל־יְדֵי הַצָּרוֹת שֶׁבָּאִין עַל אָדָם, יָכוֹל לְהַשִּׂיג וּלְהָבִין אֶת עֲוֹונוֹתָיו.
מח. עַל־יְדֵי שֶׁבָּא אֶל הַצַּדִּיק, בִּיאָתוֹ בְּעַצְמָהּ יְכוֹלָה לְהַמְתִּיק הַדִּינִין.

מט. גַּם הַמָּעוֹת שֶׁנּוֹתְנִין לַצְּדָקָה, הַנְּתִינָה בְּעַצְמָהּ מַמְתִּיק הַדִּין.
נ. עַל־יְדֵי עֲצָבוּת חוֹשְׁבִים עָלָיו לְמַעְלָה לְרָע לוֹ.
נא. עַל־יְדֵי לְמוּד תּוֹרָה יָשׁוּבוּ הַמְקַטְרְגִים אָחוֹר.
נב. כְּשֶׁהוֹלֵךְ וְנוֹפֵל לִפְעָמִים, נִגְזַר עָלָיו לָמוּת, וְעַכְשָׁו נִתְבַּטֵּל עַל־יְדֵי הַנְּפִילָה.
נג. עַל הַגְּזֵרוֹת רָעוֹת, שֶׁאֻמּוֹת גּוֹזְרִין עַל יִשְׂרָאֵל, יֹאמְרוּ קַפִּיטָל ס"ב.
נד. עַל־יְדֵי יְשִׁיבָה בַּמְּקוֹם תַּחַת הַמַּיִם, עַד שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַחֲזִיק בְּעַצְמוֹ הָרוּחַ וְהַנְּשִׁימָה, נִמְתָּק הַדִּין.
נה. לִפְעָמִים הַיַּיִן מְעוֹרֵר דִּין.
נו. הַנּוֹתֵן פִּתּוֹ לְמִי שֶׁאֵין בּוֹ דֵּעָה יִסּוּרִין בָּאִין עָלָיו.
נז. מִי שֶׁאֵין בּוֹ דֵּעָה, לְסוֹף גּוֹלֶה.
נח. בַּת דִּינָא בָּטֵל דִּינָא.
נט. הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, מֵשִׂים שָׁלוֹם בְּפָמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה וּבְפָמַלְיָא שֶׁל מַטָּה.
ס. הַקּוֹרֵא פָּסוּק בִּזְמַנּוֹ, מֵבִיא טוֹבָה לָעוֹלָם.
סא. יֵשׁ עִתִּים וּמְקוֹמוֹת מְזֻמָּנִים לְטוֹבָה וְהוּא הַדִּין לְהֵפֶךְ.
סב. לִפְעָמִים מִתְעַכֵּב הַדִּין עַל־יְדֵי רֹאשׁ הַדּוֹר וְלִפְעָמִים עַל־יְדֵי הַדּוֹר.
סג. עַל־יְדֵי הַשּׁוֹנְאִים יָכוֹל לֵידַע הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה.
סד. כְּשֶׁאָדָם מְסַפֵּר לַחֲבֵרוֹ צַעֲרוֹ, צָרִיךְ הַשּׁוֹמֵעַ לְהַחְכִּים בְּשָׁעַת הַשְׁמִיעָה, שֶׁלֹּא יָבוֹא עָלָיו הַצַּעַר הַזֶּה.
סה. הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם.
סו. צָרִיךְ לִתֵּן מָמוֹן עַל פִּדְיוֹן.
סז. כָּל זְמַן שֶׁתּוֹכַל לְהִנָּצֵל עַל־יְדֵי מָמוֹן, אַל תְּשַׁמֵּשׁ בִּתְפִלּוֹת.
סח. כְּשֶׁיֵּשׁ פְּלֵגְתָּא לְמַעְלָה בְּאֵיזֶה דָּבָר, הֵם סוֹמְכִין אֶת עַצְמָן עַל הַצַּדִּיק שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה.
סט. בְּשָׁעָה שֶׁדָּנִים אֶת הָאָדָם לְמַעְלָה, דָּנִין שְׁמוֹ, וְלִפְעָמִים הַשְּׁלוּחִים מַחֲלִיפִין בְּשֵׁם אַחֵר, וְעַל־יְדֵי זֶה בָּא הַמָּוֶת אוֹ הַצָּרָה עַל אָדָם אַחֵר.
ע. מִי שֶׁאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל דּוֹרוֹ, עַל־יְדֵי זֶה נֶעֱנָשׁ.
עא. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹלֶה אוֹ צַעַר בְּבֵיתוֹ, יֵלֵךְ אֵצֶל הֶחָכָם וִיבַקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים אוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ אוֹתוֹ.
עב. כְּשֶׁשּׁוֹמְעִין שֶׁאֶחָד מְקַטְרֵג עַל יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין הַשּׁוֹמְעִין לְלַמֵּד בְּפִיהֶם זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל וּצְרִיכִין לְטָרֵחַ כְּדֵי לִמְצֹא זְכוּת.
עג. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹאֶה, שֶׁמְּקַנְּאִין לִכְבוֹדוֹ, עַל־יְדֵי זֶה מֵשִׁיב חֲרוֹן אַפּוֹ.
עד. עִקַּר הַפִּדְיוֹן אוֹ הַתְּפִלָּה אֵינוֹ אֶלָּא בַּיּוֹם.
עה. אֵין הַכֹּל כְּשֵׁרִין לַעֲשׂוֹת פִּדְיוֹן.

עו. מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַמְתִּיק דִּינִים, אַל יִשְׁתֶּה יַיִן כָּל הַיּוֹם.
עז. בַּעֲנָוָה מְרַצִּין אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.
עח. כְּשֶׁיֵּשׁ דִּין יִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהֲבוּת.
עט. בִּנְיַן הַבַּיִת שֶׁל אֲבָנִים הוּא סַכָּנַת מִיתָה.
פ. הַצְּדָקָה מַמְתִּיק הַדִּין.
פא. הַמִּקְוֶה מַמְתִּיק הַדִּין.
פב. אַחַר הַגְּזַר־דִּין צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת הַתְּפִלָּה בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת.
פג. עַל־יְדֵי פְּתִיחַת סֵפֶר תּוֹרָה נִמְתָּק הַדִּין וְנִתְיַשֵּׁב עַל מְקוֹמוֹ.
פד. עַל־יְדֵי הַשְׁתִּיקָה נִמְתָּק הַדִּין.
פה. הַצּוֹם וְשֵׂק הֵם סְגֻלָּה לְבַטֵּל גְּזֵרָה.
פו. לְהַמְתִּיק הַדִּין תֹּאמַר הַפָּרָשָׁה שֶׁל אַחַת־עֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת עִזִּים (שְׁמוֹת כו,לו), וּקְטֹרֶת (שְׁמוֹת ל') וְאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת שֶׁבֵּרַךְ מֹשֶׁה אֶת הַשְּׁבָטִים (דְּבָרִים לג) וּמֶרְכָּבָה שֶׁל יְחֶזְקֵאל (יְחֶזְקֵאל א').
פז. וּפָרָשַׁת נְדָרִים (בְּמִדְבַּר ל') וּמִשְׁנָיוֹת שֶׁל מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת.
פח. עַל־יְדֵי הַכְנָעָה מְבַטֵּל הַדִּין.
פט. עַל־יְדֵי שִׁיר־הַשִּׁירִים נִמְתָּקִים הַדִּינִים.
צ. מִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְאֵינוֹ עוֹסֵק, יִסּוּרִין בָּאִין עָלָיו.
צא. מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת מְסֻגָּל לְהַמְתִּיק הַדִּין.
צב. מִי שֶׁמְּגַדֵּל כֶּלֶב, מְעוֹרֵר דִּין.
צג. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַפִּיל אֶת הָרָשָׁע לְאֵיזֶהוּ צָרָה, שֶׁיֵּלֵךְ אֵצֶל הַצַּדִּיק וִיבַקְּשׁוֹ לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו.
צד. הַמְתָּקַת הַדִּינִים הוּא עַל־יְדֵי הַגּוֹרָל כְּמוֹ לַעֲזָאזֵל. ·. (פֵּרוּשׁ דָּבָר זֶה שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּשָׁעַת כְּתִיבָתִי לְפָנָיו, שֶׁיִּקַּח שְׁנֵי מַטְבְּעוֹת וְיַפִּיל עֲלֵיהֶם גּוֹרָל, גּוֹרָל אֶחָד לַה' וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל. וְהַמַּטְבֵּעַ שֶׁעָלָה עָלֶיהָ הַגּוֹרָל לַה' יִתֵּן אוֹתָהּ לְצַדָּקָה, וְהַשְּׁנִיָּה שֶׁעָלָה עָלֶיהָ הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יַשְׁלִיךְ אוֹתָהּ לְאַבּוּד, וְעַל־יְדֵי זֶה נִמְתָּק הַדִּינִים).
צה. לִפְעָמִים צַדִּיק הַדּוֹר בְּכַעֲסוֹ, שֶׁיִּכְעַס עָלָיו מַמְתִּיק דִּינִים.
צו. כְּשֶׁקֹּם מֶלֶךְ חָדָשׁ בָּאֻמּוֹת אוֹ שַׂר חָדָשׁ, אָז הַדִּין נִתְעוֹרֵר.
צז. עַל־יְדֵי קַשְׁיוּת עֹרֶף כְּנֶגֶד הַתְּשׁוּבָה, מֵבִיא עַל עַצְמוֹ שֶׁבֶר גָּדוֹל בְּאֵין מַרְפֵּא.
צח. לֹא טוֹב לִשְׁנֵי בְנֵי־אָדָם שֶׁשְּׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִים, שֶׁיְּדוּרוּ בְּדִירָה אֶחָת.
צט. עַל־יְדֵי עֲצָבוּת מְעוֹרֵר הַדִּין.
ק. עַל־יְדֵי הַבּוּשָׁה נִמְתָּק הַדִּין.

קא. צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לָרַבִּים.
קב. כְּשֶׁנִּתָּן רְשׁוּת לַמַּשְׁחִית, אֵין מַבְחִין בֵּין צַדִּיק לָרָשָׁע, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּתְחִיל מֵהַצַּדִּיק.
קג. שִׁנּוּי מָקוֹם קוֹרֵעַ גְּזַר־דִּין.
קד. עַל־יְדֵי הָרַחֲמָנוּת מַמְתִּיק הַדִּין.
קה. לִפְעָמִים אָדָם מֵת מֵחֲמַת פַּחַד אוֹ מִיתָה אַחֶרֶת פִּתְאוֹמִית, תַּאֲמִין שֶׁזֶּה הָעֵת וְהַזְּמַן שֶׁלּוֹ.
קו. עַל־יְדֵי הַשְׁפָּלוּת יוֹכַל לְבַטֵּל גְּזַר־דִּין.
קז. עַל־יְדֵי שִׁמּוּשׁ צַדִּיקִים נִמְתָּק הַדִּין.
קח. בִּזְכוּת בְּקוּר־חוֹלִים אֵין מֵת מִתּוֹךְ יְסוּרִין.
קט. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ מִדַּת־הַדִּין שֶׁל מַעְלָה עַל הָאָדָם, אַף־עַל־פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵינָם שׁוֹלְטִין עָלָיו, יָכוֹל לְהַרְגִּישׁ אֶת מִדַּת־הַדִּין עַל־יְדֵי הַזְּבוּבִים שֶׁבַּבַּיִת.

חלק שני

א. מִי שֶׁעוֹסֵק לְהַמְתִּיק דִּינִים, עַל־יְדֵי זֶה בְּנֶקֶל לוֹ לְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם בְּלִי מוֹנֵעַ גַּם עֵינָיו אֵינָם כֵּהוֹת.
ב. עַל־יְדֵי הַצָּרוֹת נַעֲשׂוּ עֲטָרוֹת.
ג. מִי שֶׁמְּקַבֵּל יְסוּרִים בִּשְׂבִיל לְהָקֵל יְסוּרִים מֵעַל יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לִרְוִיחַ־הַקֹּדֶשׁ.
ד. פָּרָשִׁיּוֹת הַמּוֹעֲדִים הַכְּתוּבִים בְּפָרָשַׁת פִּינְחָס – מְסֻגָּלִים בִּקְרִיאָתָם לְבַטֵּל דִּינִים, וּמְסֻגָּלִים לִזְכוֹת בְּדִינֵי עַכּוּ"ם.
ה. עַל־יְדֵי צְדָקָה מַמְתִּיק הַדִּין שֶׁל לֶעָתִיד לָבוֹא, הַיְנוּ יוֹם הַדִּין שֶׁל עָתִיד לָבוֹא.
ו. מִי שֶׁיּוֹדֵעַ, כְּשֶׁרוֹאֶה, אֵיזֶהוּ דִּין עַל יִשְׂרָאֵל, לַהֲפֹךְ אֶת הַדִּין עַל אֶחָד מֵאֻמּוֹת בְּבְחִינַת "וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּךָ", עַל־יְדֵי זֶה [כָּל] הַנִּבְרָאִים מַחֲזִירִים כֹּחָם וְנִכְלָלִים בּוֹ בְּזֶה הָאִישׁ, כְּדֵי לְחַדֵּשׁ כֹּחָם, גַּם עַל־יְדֵי זֶה נִפְתָּח הַשַּׁעַר שֶׁל מִינֵי מְשָׁלִים בָּעוֹלָם.
ז. אֵלּוּ גּוֹמְלֵי־חֲסָדִים, הָעוֹשִׂים חֶסֶד וְלִפְעָמִים גּוֹרְמִים עִם הַחֶסֶד לָרָעָה וְעוֹשִׂים עַצְמָן כְּאִלּוּ אֵינָם רוֹאִים הָרָעָה, הַצּוֹמַחַת מֵחַסְדָּם, וְזֶהוּ בְּחִינַת הָאַזְהָרָה שֶׁהַזְהִיר לַכֹּהֲנִים בְּחִינַת חֶסֶד "שֶׁלֹּא יַפְסִיעוּ פְּסִיעָה גַסָּה", עַל־יְדֵי זֶה גּוֹרְמִים שֶׁהַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה, חַס וְשָׁלוֹם, אֵינוֹ בְּמִתְינוּת. וְכֵן לְהֵפֶךְ, כְּשֶׁמְּדַקְדְּקִים בְּחַסְדָּם, שֶׁלֹּא יַצְמִיחַ רָעָה, עַל־יְדֵי זֶה הַדִּין בְּמִתְינוּת.
ח. מִי שֶׁבּוֹעֵט בְּיִסּוּרִין, כְּאִלּוּ אוֹמֵר לָאֵל: סוּר מִמֶּנִּי.
ט. כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד עַד שֶׁנִּתְיַגֵּעַ, בָּזֶה מַמְתִּיק דִּינִים וּמְעוֹרֵר רַחֲמִים, גַּם עַל־יְדֵי זֶה מְעוֹרֵר רַחֲמִים אֲצֶל אָבִיו בַּשָּׁמַיִם.
י. לְפַיֵּס מִדַּת הַדִּין אֵינוֹ בְּיָדַיִם רֵיקָנִיּוֹת.

יא. מִי שֶׁכָּלֶב נִשְׁכוֹ, בְּיִדּוּעַ שֶׁרַחֲמֵי הַשֵּׁם מְסַלְּקִים מִמֶּנּוּ, גַּם בְּיִדּוּעַ שֶׁנִּכְשַׁל בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת.

יב. לְפָעָמִים מַסְתִּירִין אֶת הָאָדָם מִמִּדַּת־הַדִּין, בָּזֶה שֶׁהַצַּדִּיק מַגְבִּיהַּ וּמִתְפָּאֵר אֶת עַצְמוֹ עַל [וּמַשְׁפִּיל אֶת] זֶה הָאָדָם.

התבודדות

חלק ראשון

א. מִי שֶׁמִּתְבּוֹדֵד אֶת עַצְמוֹ וּבוֹדֵל אֶת עַצְמוֹ מִבְּנֵי־אָדָם, מִזְדַּקְּקִין עָלָיו מִלְמַעְלָה.

ב. עַל־יְדֵי הִתְבּוֹדְדוּת וּמַפָּנֶה לִבּוֹ לְבַטָּלָה בָּא לְכַעַס.

חלק שני

א. הַשִּׂיחָה שֶׁאָדָם מֵשִׂיחַ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, הַשִּׂיחָה הַזֹּאת נַעֲשֵׂית אַחַר־כָּךְ גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה לְבָנָיו.

הרהורים

חלק ראשון

א. עַל־יְדֵי עֲנָוָה יִנָּצֵל מֵהִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

ב. כְּשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל וְנוֹפֵל לְךָ הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה תְּכַוֵּן בְּשֵׁם "אֱלֹקֵינוּ".

ג. מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת בָּאִים עַל־יְדֵי וִדּוּי, שֶׁמִּתְוַדִּים לִפְנֵי הַתַּלְמִיד־חָכָם.

ד. מִי שֶׁמְּסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁאֵרְעוּ לַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי זֶה נִמְשָׁכִין לוֹ מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת.

ה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, יָדִין אֶת כָּל בְּנֵי־אָדָם לְכַף זְכוּת תָּמִיד.

ו. עַל־יְדֵי דִּמְעָה נִמְאָסִים כָּל הַתַּאֲווֹת.

ז. מִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בַּצַּדִּיק, עַל־יְדֵי זֶה אֵין לִבּוֹ נָכוֹן עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ח. הַחֲגוֹרָה שֶׁחָגוּר בָּהּ אֵיזֶה צַדִּיק – כְּשֶׁתַּחְגֹּר בָּהּ הוּא סְגֻלָּה לְבַטֵּל הִרְהוּרִים.

ט. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר נִתְחַלֵּל הַבְּרִית קֹדֶשׁ.

י. מִי שֶׁמְּקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ וְעוֹלֶה עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ הִתְפָּאֲרוּת, כְּשֶׁיִּשְׁבֹּר הַהִתְפָּאֲרוּת, יַשִּׂיג וְיִקְנֶה הַתּוֹרָה.

יא. הַצְּעָקָה מְבַטֵּל אֶת הַפְּנִיּוֹת.

יב. עַל־יְדֵי לְמוּד אֲרָבָעָה "שֻׁלְחָן־עָרוּךְ" יִתְבַּטֵּל הַפְּנִיּוֹת.

יג. כְּשֶׁתַּחֲשֹׁב אֵיזֶה תּוֹרָה שֶׁחִדַּשְׁתָּ, הוּא סְגֻלָּה לְבַטֵּל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת.

יד. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, יְדַבֵּר לְעַצְמוֹ דִּבְרֵי בְּזָיוֹנוֹת.

טו. אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה מַטְרִידוֹת אֶת הַמַּחֲשָׁבָה.

טז. עַל־יְדֵי כַּעַס בָּא הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
יז. כְּשֶׁמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת, בָּא לְהִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
יח. מִי שֶׁיּוֹשֵׁב בֵּין אֲנָשִׁי נְאוּף אוֹ בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה בּוֹ נְאוּף, עַל־יְדֵי זֶה בָּא לְהִרְהוּרִים רָעִים.
יט. אֵין הַיֵּצֶר הָרָע תָּאֵב אֶלָּא לְדָבָר שֶׁהוּא אָסוּר לוֹ.
כ. הַתַּאֲווֹת – מְלֵבְּשׁ בָּהֶם חֶסֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
כא. עַל־יְדֵי מְחִילַת עֲוונוֹת תִּזְכֶּה לְבַר־לֵבָב.
כב. עַל־יְדֵי הָרַחֲמָנוּת יִתְבַּטֵּל מִמְּךָ הַתַּאֲווֹת.
כג. עַל־יְדֵי עֵינַיִם הַלֵּב מִתְאַוֶּה.
כד. עַל־יְדֵי תַּאֲווֹת הַלֵּב אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִדְבֵּק בְּךָ מְאוּמָה.
כה. לְהִרְהוּרֵי זְנוּת סְגֻלָּה, שֶׁיִּשְׁתֶּה סַם הַמְשַׁלְשֵׁל.
כו. הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּכַוָּנַת הַלֵּב הִיא פּוֹתַחַת כָּל הַפְּתָחִים שֶׁל מַעְלָה.
כז. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, אַל יִשָּׂא אֶצְלוֹ שׁוּם זָהָב.
כח. עַל־יְדֵי שִׁכְרוּת בָּא הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
כט. עַל־יְדֵי אַהֲבַת נָשִׁים הַכָּבוֹד נִטָּל מִמְּךָ. גַּם אִשְׁתְּךָ אֵינָהּ קוֹלֶטֶת הַזֶּרַע וּמַפֶּלֶת, וּבִשְׁעַת הַלֵּדָה הַתִּינוֹק מֵת.
ל. עַל־יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת בָּאִים הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה. גַּם בַּיִת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַחֲלֹקֶת יִהְיֶה בֵּית עֲבוֹדָה זָרָה.
לא. כְּשֶׁבָּאִים לָאָדָם מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, יַגְבִּיהַּ קוֹלוֹ כְּאִלּוּ הוּא בּוֹכֶה, וּבָזֶה יָסוּרוּ מִמֶּנּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת.
לב. עַל־יְדֵי שְׁבוּעוֹת וּקְלָלוֹת בָּאִים מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת.
לג. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן לֹא יָבוֹאוּ לְךָ מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת.
לד. חֲרִיקַת הַשִּׁנַּיִם הוּא סְגֻלָּה לְבַטֵּל מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת.
לה. לְפִי הַמָּקוֹם שֶׁבַּתְּפִלָּה כֵּן הַנִּיצוֹצוֹת הַקְּדוֹשִׁים מַלְבִּישִׁים אֶת עַצְמָם בְּפָנִיּוֹת וּבָאִים לָאָדָם כְּדֵי לְתַקְּנָם.
לו. מַסֶּכֶת יָדַיִם הִיא סְגֻלָּה לְבַטֵּל מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת.
לז. מִי שְׁתִּפְלָתוֹ אֵינָהּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַשְּׂכִינָה, לֹא יָבוֹא לוֹ מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת.
לח. עַל־יְדֵי שָׁלוֹם נִתְרוֹמֵם שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ.
לט. כְּשֶׁאִישׁ אוֹ אִשָּׁה חוֹשְׁבִים בְּשָׁעַת תַּשְׁמִישׁ בְּאֵיזֶה גּוֹי אוֹ בְּגוֹיָה, וְהַמַּחֲשָׁבָה הִיא בְּאַהֲבָה לְאֵיזֶה גּוֹי אוֹ גּוֹיָה, אֲזַי הַוָּלָד הַנּוֹלָד מִזֶּה הַתַּשְׁמִישׁ נִשְׁתַּמֵּד.
מ. הַצִּיצִית הֵם גָּדֵר לָעֶרְוָה.
מא. עַל־יְדֵי בְּקִיאֵי־חוֹלִים נִצּוֹל מִיֵּצֶר הָרָע.

מב. אֵין יֵצֶר הָרַע שׁוֹלֵט אֶלָּא בְּמַה שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת.
מג. בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלֹא נָשָׂא אִשָּׁה, כָּל יָמָיו בְּהִרְהוּרֵי עֲבֵרָה.
מד. מִי שֶׁעָבַר עֲבֵרָה, וְאַחַר־כָּךְ מְהַרְהֵר בָּהּ לַעֲשׂוֹת עוֹד אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה, נִפְרָעִין עַל הַהִרְהוּר.
מה. לִדְחוֹת אֶת הַיֵּצֶר הָרַע יֹאמַר: רַחֲמָנָא נִגְעַר בֵּהּ בַּשָּׂטָן.
מו. הַחֲמָדָה וְהַמַּחֲשָׁבָה רָעָה הָעוֹלָה עַל הַלֵּב פִּתְאוֹם, שֶׁאֵין בִּרְשׁוּת הָאָדָם לְהִמָּנַע מִמֶּנָּהּ, אֵין נֶעֱנָשִׁין עָלֶיהָ, אֶלָּא כַּאֲשֶׁר יְהַרְהֵר וְחוֹזֵר וּמְהַרְהֵר.
מז. לְרֹב מִדּוֹת הָרָעוֹת טוֹב לְהָקִיז דָּם.
מח. עַל־יְדֵי אֲכִילַת דָּגִים נִתְרַבֶּה הַתַּאֲוָה.
מט. מִי שֶׁאוֹכֵל בְּזִכּוּת אֲבוֹת, נוֹפְלִים לוֹ הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
נ. עַל־יְדֵי מִשְׁכַּב־זָכָר בָּא לִידֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
נא. הַמְהַרְהֵר בְּכִוּתִית, בָּא לִידֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
נב. הַמִּסְתַּכֵּל בָּע�ֶרְוָה, קַשְׁתּוֹ נִנְעֶרֶת.
נג. הַמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת, כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה.
נד. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵגֵן עָלָיו, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי הִרְהוּר וְאַזִּיל לְהַהוּא עָלְמָא בְּלֹא חֵטְא, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַיֵּעַ לוֹ.
נה. בִּזְמַן שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת־חֲסָדִים, יִצְרָם מָסוּר בְּיָדָם.
נו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲנָאָה מִדָּבָר אֶפִּיקוֹרְסוּת, לְסוֹף שֶׁיִּכְפּוּ אוֹתוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה.
נז. כְּשֶׁיִּמְנַע עַצְמוֹ מֵעֲבֵרוֹת וְיבַקֵּשׁ כַּפָּרָה, זֶה יִגְרֹם שֶׁאֵפִלּוּ בַּמַּחֲשָׁבָה לֹא יֶחֱטָא.
נח. הַבָּא עַל הַכּוּתִית, הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַזֹּהַמָה, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁבָּא עַל אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִיד וָלָד, הַוָּלָד יִהְיֶה מוּמָר.
נט. אַבְנֵט – תִּקּוּן עַל הִרְהוּרִים.
ס. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הִרְהוּרֵי נָשִׁים, בְּטוּלָם – עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא יִגְנֹב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת.
סא. גַּם עַל־יְדֵי צְדָקָה.

חלק שני

א. כְּשֶׁבָּא לְאָדָם הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְהוּא מְבַטֵּל אוֹתָם בְּמַחֲשָׁבָת אֱמוּנָתוֹ, אֲזַי נַעֲשֶׂה מֵהִרְהוּרָיו בְּחִינַת טַל שֶׁל בְּרָכָה. גַּם עַל־יְדֵי זֶה הַמּחַ שֶׁלּוֹ נִתְקָנִים וְאֵין נִתְבַּלְבֵּל לְעוֹלָם, אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְיַגֵּעַ הַמּחַ עַל־יְדֵי שֶׁמְּשׁוֹטֵט בְּאֵיזֶה עִיּוּן עָמֹק, אֲזַי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַזְמִין לוֹ מַחֲשָׁבוֹת הַנּוֹתְנִים נַיְחָא לְמחוֹ.

ב. מִי שֶׁנִּשְׁמָר מֵהִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, זוֹכֶה בְּכָל פַּעַם לְבִטָּחוֹן עַד שֶׁאֵינוֹ דּוֹאֵג מַה יֹּאכַל לְמָחָר, וְהוּא בְּמַדְרֵגַת "בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם", וְעַל־יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, לֹא הִבִּיט אָוֶן וְלֹא רָאָה עָמָל בּוֹ, וְכָל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ כְּאִלּוּ נוֹגֵעַ בְּבַת־עֵינוֹ.

ג. לְהִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה יַעֲלֶה עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ וְיקַבֵּל עַל עַצְמוֹ, שֶׁיַּעֲסֹק בִּגְמִילוּת־חֲסָדִים וְעַל־יְדֵי זֶה יִתְבַּטֵּל מֵהִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

ד. עַל־יְדֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה נִשְׁמָתוֹ מִתְקַצֶּרֶת, וְאֵינוֹ נֶהֱנֶה מִבְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת.

ה. כְּשֶׁבָּאִין לְאָדָם הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, יֵדַע שֶׁדָּנִין אוֹתוֹ לְמַעְלָה.

ו. לְמִוּד הַפּוֹסְקִים מְבַטְּלִים הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

ז. עַל־יְדֵי הַעֲמָדַת דַּיָּנִים שֶׁאֵינָם הֶגּוּנִים בָּא הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

ח. כְּשֶׁבָּאִין לְאָדָם הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, יֵדַע שֶׁיָּבוֹא לִידֵי אֱיוֶּהוּ חוֹלַאַת אוֹ לִידֵי אֱיוֶּהוּ עֲלִילָה מֵהַשָּׂטָן.

ט. עַל־יְדֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה לְסוֹף נִצְרָךְ לִידֵי הִשְׁתַּמְּשׁוּת בַּשֵּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים.

י. עַל־יְדֵי מַעֲשֶׂה נִתְבַּטְּלִים הִרְהוּרֵי זְנוּת.

יא. לִפְעָמִים עוֹלֶה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל אָדָם, וְחוֹשֵׁב בְּאֵיזֶהוּ חוֹלַאַת, וְזֶה סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שֶׁיִּזְכּר אֶת עַצְמוֹ לְתַקֵּן הַמַּחֲשָׁבָה רָעָה, שֶׁהַחוֹלַאַת בָּאָה עַל־יְדוֹ.

יב. הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהִרְהוּרֵי זְנוּת וּשְׁפִיכוּת־דָּמִים וְלָשׁוֹן־הָרַע, הֵם בָּאִים עַל מִי שֶׁרָגִיל בְּנִדָּרִים, אֲבָל נִתְבַּטְּלִים עַל־יְדֵי הַמַּנְהִיג שֶׁבָּעִיר, הַמְסַדֵּר הַגְּבִיּוֹת וְהַמִּסִּים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ שֶׁיּוּכַל לִסְבֹּל.

יג. כְּשֶׁאָדָם יוֹצֵא לַשּׁוּק וּמִתְיָרֵא, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי הִרְהוּר עַל־יְדֵי רְאִיָּה, שֶׁיִּרְאֶה נָשִׁים יָפוֹת, יֹאמַר הַפָּסוּק: "הֵן אֶרְאֶלָם צָעֲקוּ" וְכוּ', וְעַל־יְדֵי זֶה יִנָּצֵל מֵרָאוֹת.

יד. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, יֵדַע שֶׁיֵּד אֻמּוֹת הָעוֹלָם יִשְׁלֹט בּוֹ.

טו. בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ שָׁם יְרִידִים וְיוֹמָא דְּשׁוּקָא גְּדוֹלִים, שָׁם הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה בְּיוֹתֵר, וְהַסְּגֻלָּה לָזֶה שֶׁיַּעֲסֹק בְּיוֹמָא דְּשׁוּקָא בַּתּוֹרָה, וְלֹא יָבוֹאוּ לוֹ הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

טז. כְּשֶׁמְּבַטֵּל הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, עַל־יְדֵי זֶה מוֹחֲלִין לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו.

יז. הִסְתַּכְּלוּת לְמִזְרָח מְבַטֵּל הִרְהוּרֵי זְנוּת.

יח. הַבְּכִיָּה מְבַטֵּל הִרְהוּרֵי זְנוּת.

יט. בְּטוּל הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, עַל־יְדֵי הִתְלַהֲבוּת.

כ. עַל־יְדֵי גְּנֵבוּת דַּעַת בָּא לִידֵי הִרְהוּרֵי זְנוּת עִם גּוֹיָה.

כא. מִי שֶׁבָּא לוֹ הִרְהוּרֵי זְנוּת עִם בַּת אֵל נֵכָר, בְּיָדוּעַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֱיוֶּהוּ נְפִילָה אוֹ חוֹלַאַת יָבוֹא עַל אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו.

כב. עַל־יְדֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה שׁוֹנְאִים בָּאִים וְנִתְרוֹמְמִים עַל אָדָם.

כג. לְבַטֵּל הִרְהוּרֵי זְנוּת, יְצַיֵּר דְּמוּת אָבִיו. עֵצָה עַל הִרְהוּרִים, לִכְעֹס עַל אֵיזֶה דָּבָר, וְרֶמֶז: "רִגְזוּ וְאַל תֶּחֱטָאוּ"·. (שָׁמַעְתִּי מֵרַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּפֵרוּשׁ, שֶׁהַכַּוָּנָה לִרְגֹּז וְלִכְעֹס עַל עַצְמוֹ. וְזֶה מֶרֶמֶז בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: לְעוֹלָם יַרְגִּיז אָדָם יִצְרוֹ טוֹב עַל יֵצֶר הָרַע שֶׁנֶּאֱמַר; "רִגְזוּ" וְכוּ', הַיְנוּ לִרְגֹּז וְלִכְעֹס עַל עַצְמוֹ, אֲבָל חֲלִילָה לִכְעֹס מַמָּשׁ, כִּי עָוֹן הַכַּעַס חָמוּר מְאד כַּיָּדוּעַ). גַּם סְגֻלָּה, לְנַתֵּק מִמְּקוֹמוֹ וְלֵילֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר, גַּם טוֹב לִקְפֹּץ מִמְּקוֹמוֹ.

התנשאות

חלק ראשון

א. מִי שֶׁמַּטִּיל אֵימָה יְתֵרָה עַל הַצִּבּוּר שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֵינוֹ רוֹאֶה בֶּן תַּלְמִיד־חָכָם.
ב. הַמַּתְחִיל בִּדְבַר מִצְוָה וְאֵינוֹ גּוֹמְרָהּ, מוֹרִידִין אוֹתוֹ מִגְּדֻלָּתוֹ.
ג. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִפְרָע מִשּׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל, מְמַנֶּה לָהֶם פְּרָנְסִים שֶׁאֵינָם טוֹבִים.
ד. מְנַשְּׂאִין אֶת בֶּן צַדִּיק, כְּשֶׁאֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יָשָׁר, כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ יָשָׁר.
ה. עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה מִתְנַשֵּׂא.
ו. אֵין אָדָם עוֹלֶה לְגֻדְלָּה אֶלָּא־אִם־כֵּן מוֹחֲלִין לוֹ כָּל עֲוונוֹתָיו.
ז. כְּשֶׁמְּנַשְּׂאִין אֶת אָדָם חָשׁוּב, אֵין מוֹרִידִין אוֹתוֹ.
ח. עַל־יְדֵי חָכְמָה וְשִׁפְלוּת וּמְעֹרָב בֵּין הַבְּרִיּוֹת, דִּבּוּרוֹ נִתְקָיֵם לְמַעְלָה.
ט. כְּשֶׁרוֹצִים לְנַשֵּׂא אֵיזֶה צַדִּיק וּלְפָרְסֵם אוֹתוֹ, אָז הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹלֵחַ מַחֲלֹקֶת בֵּין הָרְשָׁעִים.
י. כְּשֶׁאֶחָד מְבַזֶּה אוֹתְךָ, וְאַתָּה מְקַבֵּל בְּשִׂמְחָה, עַל־יְדֵי זֶה תִּזְכֶּה לְכָבוֹד וְהִתְנַשְּׂאוּת בְּשִׂמְחָה.
יא. מִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל תּוֹכָחָה, עַל־יְדֵי זֶה אֵינוֹ נִתְגַּדֵּל.
יב. הִתְנַשְּׂאוּת בָּא לְמִי שֶׁמְּחַזֵּר תָּמִיד עַל לְמוּדוֹ.
יג. הִתְנַשְּׂאוּת בָּא עַל־יְדֵי תּוֹכָחָה.
יד. מִי שֶׁה' אֱלֹקָיו, עִמּוֹ יִהְיֶה לוֹ עֲלִיָּה.
טו. עַל־יְדֵי שִׁנּוּי הַשֵּׁם נִשְׁתַּנֶּה הַמַּזָּל.
טז. עַל־יְדֵי הַנְּסִיעָה שֶׁנּוֹסְעִים מִכְּפָר לִכְפָר וּמֵעִיר לְעִיר, דְּבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים.
יז. מִי שֶׁמְּלַמֵּד זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל, זוֹכֶה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה.
יח. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הִתְנַשְּׂאוּת וְיֵרֵא שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לָמוּת מֵחֲמַת שֶׁהִגִּיעַ עֵת שֶׁל חֲבֵרוֹ לְקַבֵּל אֶת הַהִתְנַשְּׂאוּת הַזֹּאת, יָנוּס מֵהִתְנַשְּׂאוּת הַזֹּאת, אוֹ לַעֲשׂוֹת תַּחְבּוּלָה שֶׁיָּנוּס חֲבֵרוֹ מֵהָעִיר הַזֹּאת.
יט. כְּשֶׁבְּנֵי־אָדָם בָּאִים אֵצֶל אֶחָד וְאוֹמְרִים לוֹ: לַמְּדֵנוּ דֶּרֶךְ הַשֵּׁם, בְּיָדוּעַ שֶׁיִּתְנַשֵּׂא.

כ. אֵין אָדָם נַעֲשֶׂה מְפֻרְסָם אֶלָּא־אִם־כֵּן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹפִיעַ עָלָיו מִלְמַעְלָה.
כא. הַהִתְנַשְּׂאוּת בָּא עַל־יְדֵי הַבִּטָּחוֹן שֶׁבִּשְׁעַת צָרָה.
כב. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל, בְּוַדַּאי יָרוּם בִּמְהֵרָה.
כג. כְּשֶׁהַצַּדִּיק נִתְרוֹמֵם, אֲזַי הָעוֹלָם תְּמֵהִים עָלָיו.
כד. מִי שֶׁשּׂוֹנֵא גֵּוָל, עוֹלֶה לִגְדֻלָּה.
כה. עַל־יְדֵי חָכְמָה אוֹ הַצְלָחָה נַעֲשֶׂה מְפֻרְסָם.
כו. אָדָם שֶׁאֲמוֹת הָעוֹלָם נוֹתְנִין לוֹ מַתָּנוֹת, יֵדַע שֶׁהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁלּוֹ נְכוֹנָה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
כז. עַל־יְדֵי אֱמִירַת תְּהִלִּים נִתְרוֹמֵם.
כח. כְּשֶׁנִּתְנַשֵּׂא אָדָם, הֲוֵי כְּאִלּוּ הַיּוֹם נוֹלַד.
כט. עַל־יְדֵי זְכִירַת שְׁמוֹת עֲבוֹדָה זָרָה אֵינוֹ מִתְנַשֵּׂא.
ל. עַל־יְדֵי לְמוּד אַגָּדָה בַּלַּיְלָה מִתְנַשֵּׂא.
לא. הִתְנַשְּׂאוּת בָּא עַל־יְדֵי שֶׁשּׂוֹנְאִים שֶׁקֶר.
לב. עַל־יְדֵי אַהֲבַת צַדִּיקִים מִתְנַשֵּׂא.
לג. עַל־יְדֵי עֲבֵדוּת בַּדַּעַת, לֹא כְּמִצְוֹת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה, בְּוַדַּאי יִתְנַשֵּׂא.
לד. הִתְנַשְּׂאוּת בָּא עַל־יְדֵי דִּבּוּרִים.
לה. גַּם עַל־יְדֵי הַכְנָעָה.
לו. עַל־יְדֵי קִדּוּשׁ־הַשֵּׁם הָאָדָם נִתְרוֹמֵם.
לז. הִתְנַשְּׂאוּת בָּא עַל־יְדֵי רַחֲמָנוּת.
לח. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה הוּא מוֹשֵׁל עַל בַּעֲלֵי־גַּאֲוָה.
לט. מִי שֶׁמַּעֲמִיד דַּיָּן שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, לְסוֹף שֶׁיִּפֹּל בְּיַד שׁוֹפְטֵי אֻמּוֹת.
מ. עַל־יְדֵי תּוֹכָחָה לְשֵׁם שָׁמַיִם זוֹכֶה לְהִתְנַשְּׂאוּת.
מא. עַל־יְדֵי בִּנְיָן שֶׁבּוֹנֶה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, זוֹכֶה לְהִתְנַשְּׂאוּת.
מב. עַל־יְדֵי כְּבוֹד הַתּוֹרָה זוֹכֶה לְהִתְנַשְּׂאוּת.
מג. לָאו בְּכָל עֵת יָכוֹל אָדָם לְהַנְהִיג נְשִׂיאוּתוֹ, כִּי לִפְעָמִים בָּא עֵת, שֶׁאֵין לְעֵת הַזֹּאת חַיּוּת כִּי־אִם מִנָּשִׂיא אַחֵר.
מד. מִי שֶׁנִּשָּׂא אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, תִּנָּהֵג בּוֹ כָּבוֹד וְתֵלֵךְ אֶצְלוֹ.
מה. הִתְנַשְּׂאוּת שֶׁל הָאָדָם הִיא טוֹבַת הַשָּׁעָה.

חלק שני

א. מִי שֶׁנִּכְנַס בִּתְחוּמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, גְּדֻלָּתוֹ נִתְמַעֵט.
ב. אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן גְּדֻלָּה לְאָדָם, עַד שֶׁבּוֹדְקוֹ בְּדָבָר קָטָן.
ג. עַל־יְדֵי בִּלְבּוּל הַדַּעַת נִתְקַלְקֵל הַיִּרְאָה. גַּם עַל־יְדֵי בִּלְבּוּל הַדַּעַת מֻמְשַׁלְתּוֹ נוֹפֶלֶת.

ד. עַל־יְדֵי זְרִיזוּת זוֹכֶה לִהְיוֹת רוֹעֶה נֶאֱמָן. וְסִימָן לַדָּבָר: לֵךְ אֶל נְ'מָ'לָ'ה' עָצֵל וּכְתִיב: מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל.

ה. כְּשֶׁנּוֹתְנִין מָמוֹן לְהַשָּׂר בִּשְׁבִיל אֵיזֶהוּ הִתְמַנּוּת, שֶׁיַּעֲבִיר אֶת חֲבֵרוֹ וִימַנֶּה אוֹתוֹ, זֶהוּ כְּמוֹ כְּשׁוּף.

ו. הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהִרְהוּרֵי זְנוּת וּשְׁפִיכַת־דָּמִים וּלְשׁוֹן הָרָע, הֵם בָּאִים עַל מִי שֶׁרָגִיל בְּנָדָרִים, אֲבָל נִתְבַּטְּלִים עַל־יְדֵי הַמַּנְהִיג שֶׁבָּעִיר, הַמְסַדֵּר הַגְּבִיּוֹת וְהַמִּסִּים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ, שֶׁיּוּכַל לִסְבֹּל.

ז. כְּשֶׁאֵיזֶה רָשָׁע נִתְגַּדֵּל, אָז קָשֶׁה לְחַדֵּשׁ אֵיזֶהוּ סְבָרָה בַּפּוֹסְקִים. גַּם דִּבְרֵי הַדַּיָּנִים אֵינָם נִשְׁמָעִים בְּאָזְנֵי הַבַּעֲלֵי־דִינִים.

ח. אָדָם כָּשֵׁר צָרִיךְ לְהַקְטִין אֶת עַצְמוֹ, כְּשֶׁרוֹאֶה מֶמְשֶׁלֶת הָרָשָׁע.

ט. מִי שֶׁנּוֹטֵל שְׂרָרָה לְעַצְמוֹ, עַל־יְדֵי זֶה בְּתוֹ נַעֲשֵׂית זוֹנָה.

י. מִי שֶׁמַּנִּיחַ צַרְכֵי צִבּוּר וְעוֹסֵק בְּצָרְכֵי עַצְמוֹ, כְּאִלּוּ לוֹקֵחַ שִׁחַד.

יא. עַל־יְדֵי וִדּוּי דְּבָרִים זוֹכֶה לְהִתְנַשְּׂאוּת.

יב. עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁל רָאשֵׁי הַדּוֹר בְּתֹקֶף וָעֹז, וְעַל־יְדֵי זֶה נֶחְשָׁב בְּעֵינֵי כֹל הַמְּצָוָה שֶׁל הַכְנָסַת אוֹרְחִים, וְעַל־יְדֵי זֶה הַלּוֹמְדִים זוֹכִים שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתָם.

הצלחה

חלק ראשון

א. כָּל הַמּוֹצִיא מַעֲשְׂרוֹתָיו כָּרָאוּי, אֵינוֹ מַפְסִיד כְּלוּם.

ב. תִּתְחַבֵּר לְמַצְלִיחַ וְתַצְלִיחַ.

ג. אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה אֶלָּא בְּדָבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן.

ד. הַצָּלָחָה – סִיְּעָתָא דִשְׁמַיָּא הִיא.

ה. מִי שֶׁנִּפְסְקָה לוֹ הַהַצָּלָחָה וְאֵינוֹ מַצְלִיחַ, לֹא בִּמְהֵרָה יַצְלִיחַ.

ו. תֵּכֶף לְתַלְמִידֵי־חֲכָמִים בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם.

ז. עֵסֶק הַתּוֹרָה הִיא סְגֻלָּה לְהַצָּלָחָה.

ח. מִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׂיֵּר פַּת עַל שֻׁלְחָנוֹ, אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם.

ט. כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִזְכִּיר אֶלָּא צַד אֶחָד הַטּוֹב וְלֹא הַהֵפֶךְ, אֵין זֶה נִחוּשׁ.

י. בַּיִת, תִּינוֹק וְאִשָּׁה הֵם סִימָן לְהַצָּלָחָה.

יא. מִי שֶׁמְּגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, אֵינוֹ מַצְלִיחַ.

יב. מִי שֶׁהַשָּׂעָה מַצְלַחַת לוֹ, לִבּוֹ רָם עָלָיו גַּם אִימָתוֹ מֻטֶּלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת.

יג. מִי שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטֵלִים, מַצְלִיחַ בְּכָל מַעֲשָׂיו.

יד. מִי שֶׁאוֹמֵר תָּמִיד אֱמֶת, הוּא מַצְלִיחַ.
טו. עַל־יְדֵי וִדּוּי תַּצְלִיחַ.
טז. הַצְלָחָה בָּא, לְמִי שֶׁמַּאֲכִיל תַּלְמִיד־חָכָם עַל שֻׁלְחָנוֹ.
יז. כְּשֶׁאֵין לְךָ אֱמֶת, אֲזַי נִטָּל מִמְּךָ הַהַצְלָחָה וְנִתָּן לָאֱמוּת.
יח. לְהַצְלָחָה תִּשְׁמַע כְּשֶׁהַצַּדִּיק אוֹמֵר יְחוּד הַשֵּׁם, הַיְנוּ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל.
יט. עַל־יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים בָּא הַצְלָחָה.

חלק שני

א. מִי שֶׁהוּא שָׂמֵחַ תָּמִיד, עַל־יְדֵי זֶה הוּא מַצְלִיחַ.
ב. צָרִיךְ לְכַבֵּד לָזֶה שֶׁהַשָּׂעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ.
ג. מִי שֶׁהוּא מֻצְלָח, הַזְּמַן בְּיָדוֹ.

הריון

חלק ראשון

א. עַל־יְדֵי שְׁקָרִים אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ צַעַר בַּהֵרָיוֹן.
ב. סְגֻלָּה לְהֵרָיוֹן – שֶׁתִּשָּׁא אֶצְלָהּ עֵץ קָטָן מִגֶּזַע שֶׁעַל קֶבֶר הַצַּדִּיק אוֹ מַגָּעַת וְלִתֵּן צְדָקָה.
ג. דָּגִים קְטַנִּים מַפְרִין וּמַרְבִּין.
ד. עֲבָרוֹת וּמִינִיקוֹת לֹא יֹאכְלוּ שׁוּמִין וּבְצָלִים.
ה. אִשָּׁה שֶׁשְּׁנוּאִין מַעֲשֶׂיהָ רְשָׁעִים בְּעֵינָיהָ, עַל־יְדֵי זֶה נִפְקֶדֶת.
ו. הַמְקַבֵּל גָּלוּת עַל עַצְמוֹ, הוּא סְגֻלָּה לְהֵרָיוֹן.
ז. אֲכִילַת בְּשַׂר בְּהֵמָה דַּקָּה וּשְׁתִיַּת שֶׁמֶן־זַיִת הִיא סְגֻלָּה לְהֵרָיוֹן.

חלק שני

א. אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְעַבֵּר, תַּבִּיט עַל הַסַּכִּין שֶׁל מִילָה אַחַר הַמִּילָה.

הוראה

א. הַמּוֹרֶה הוֹרָאוֹת שֶׁהוּא נִכְנָע לִפְנֵי גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹמְרוֹ, שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל בְּדָבָר הוֹרָאָה.
ב. מָקוֹם הַהוֹרָאָה הִיא מוֹעֶלֶת לְיִרְאָה.
ג. כְּשֶׁאָדָם טָרֵפָה בְּבֵיתוֹ עַל־יְדֵי תַּעֲרֹבֶת אִסּוּר בְּהֶתֵּר, וְאֵין בַּהֶתֵּר לְבַטֵּל אֶת הָאִסּוּר, זֶה מַרְאִין לוֹ, שֶׁפָּגַם בְּאֵיזֶהוּ יִחוּד וְזִוּוּג עֶלְיוֹן, כִּי הַיִּחוּד וְהַזִּוּוּג הוּא בְּחִינַת בְּטוּל הָאִסּוּר בְּהֶתֵּר בְּבְחִינַת: "מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת".
ד. כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁלוֹם מַלְכוּת, עַל־יְדֵי זֶה נוֹלָדִים בְּיִשְׂרָאֵל בָּנִים בַּעֲלֵי הוֹרָאָה.

ה. מִי שֶׁמַּחְמִיר לְאַחֵרִים וּמֵקֵל לְעַצְמוֹ וְאוֹמֵר עַל מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע שֶׁשָּׁמַע, עַל־יְדֵי זֶה אֵינוֹ זוֹכֶה לִרְאוֹת בִּיפִי הַמֶּלֶךְ, כִּי הַקְּלִפָּה שֶׁל אֱדוֹם שֶׁהוּא יִרְאָה רָעָה, מַחְשִׁיךְ מְאוֹר עֵינָיו מִלְּהִסְתַּכֵּל בִּיפִי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ.
ו. עַל־יְדֵי נְאוּף נוֹפֵל לִתְפִיסָה אוֹ לָחֳלִי כְּאֵב רַגְלַיִם. גַּם תַּלְמִיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה נוֹפֵל לְזֶה. גַּם מַזִּיקִין שׁוֹלְטִין עָלָיו.

ודוי דברים

א. עַל־יְדֵי וִדּוּי דְּבָרִים גּוֹרְמִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַזְמִין מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת, שֶׁלּוֹמְדִין בֶּאֱמוּנָה.
ב. גַּם גּוֹרְמִים, שֶׁנִּתְקָנִים הַדְּרָכִים מִמִּכְשׁוֹלוֹת.
ג. עַל־יְדֵי וִדּוּי דְּבָרִים זוֹכִים לְהִתְנַשְּׂאוּת.
ד. מִי שֶׁאֵינוֹ מִתְוַדֶּה עַל עֲוֹנוֹתָיו, מוֹרָא בָּא עָלָיו.

ותרן

א. מִי שֶׁהוּא וַתְּרָן, אֵין עֲוֹנוֹתָיו יְכוֹלִין לְהַכְרִיעַ זְכֻיּוֹתָיו.

זיפן

א. עַל־יְדֵי זִיּוּף בָּא לְעָנְשׁ בֵּית הָאֲסוּרִים.
ב. עַל־יְדֵי זִיּוּף הוּא מִתְחַבֵּר עִם הַמִּתְנַגְּדִים.

זכות אבות

חלק ראשון

א. עַל־יְדֵי טְבִילַת מִקְוֶה מַזְכִּירִין זְכוּת אָבוֹת.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי מֻפְלָגֵי וַחֲרִיפֵי הַדּוֹר מְאִירִין אֶת הַיִּרְאָה, וְעַל־יְדֵי הַיִּרְאָה מִתְנוֹצֵץ זְכוּת אָבוֹת, וְעַל־יְדֵי הִתְנוֹצְצוּת הָאָבוֹת נִתְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה בָּעוֹלָם.
ב. בְּפֶתַח בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם נִכָּר, אִם תַּמּוּ זְכוּת אֲבוֹתָיו אוֹ אִם חָלָה זְכוּת אֲבוֹתָיו.
ג. הַגּוֹמֵל חֲסָדִים, אֵין צָרִיךְ לִזְכוּת אָבוֹת.

זכירה

א. מִי שֶׁמְּבַיֵּשׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ, נַעֲשֶׂה שַׁכְחָן.

ב. עַל־יְדֵי דְּאָגָה בָּא שִׂכְחָה.
ג. עַל־יְדֵי לִמּוּד בְּפֶה מָלֵא בָּא זְכִירָה.
ד. עַל־יְדֵי צַעַר בָּא שִׂכְחָה.
ה. כְּשֶׁתְּצַיֵּר לְפָנֶיךָ צוּרַת אָבִיךָ וְאִמְּךָ, תָּבוֹא לִזְכִירָה.
ו. עַל־יְדֵי מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת הָאָדָם נִתָּר מִמַּדַּת שִׂכְחָה וְנִקְשָׁר בְּמִדַּת זְכִירָה.
ז. עַל־יְדֵי נְאוּף מְאַבֵּד הַזִּכָּרוֹן.
ח. עַל־יְדֵי כְּזָבִים בָּא שִׂכְחָה.
ט. מִי שֶׁאֵין לוֹ זִכָּרוֹן, יַחֲזִיר אֶת בְּנֵי־אָדָם בִּתְשׁוּבָה.
י. מִי שֶׁאֵין לוֹ זִכָּרוֹן, בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא תִּקֵּן חַטָּאוֹת נְעוּרִים.
יא. מִי שֶׁהוּא שַׂכְחָן, יִתֵּן צְדָקָה.
יב. מִי שֶׁאֵין לוֹ זִכָּרוֹן, יְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה.
יג. עַל־יְדֵי שִׁפְלוּת תִּזְכֶּה לְזִכָּרוֹן.
יד. עַל־יְדֵי עֲצָבוּת בָּא שִׂכְחָה.
טו. הַמַּצִּיעַ תַּלְמוּדוֹ בְּצִנְעָה, אֵינוֹ מְשַׁכֵּחַ.

זקנים

א. זְקֵנִים מַעֲמִידִים אֶת יִשְׂרָאֵל וַעֲצָתָם טוֹבָה לָנוּ.
ב. לְפִי הַזְּקֵנִים שֶׁבַּדּוֹר כֵּן הַפַּרְנָסָה.
ג. אִם הַזְּקֵנִים אֵינָם חֲכָמִים סִימָן לַדָּבָר – שֶׁעִקַּר חֻשִּׁיבוּתָם הוּא אֵצֶל נָשִׁים הַיְלָדוֹת.

זריזות

א. עַל־יְדֵי זְרִיזוּת זוֹכֶה לִהְיוֹת רוֹעֶה נֶאֱמָן, וְסִימָן לַדָּבָר: לֵךְ אֶל נְ'מ'לְ'ה' עָצֵל, וּכְתִיב: מִשְׁ'ם רוֹעֶ'ה אֶב'ן יִשְׂרָאֵ'ל.

חלום

חלק ראשון

א. לַחֲלוֹם רָע תֹּאמַר בַּבֹּקֶר: הַחֲלוֹמוֹת שָׁוְא יְדַבֵּרוּ.
ב. לַחֲלוֹם טוֹב תֹּאמַר בִּלְשׁוֹן תְּמִיהָה: וְכִי חֲלוֹמוֹת שָׁוְא יְדַבֵּרוּ וְהָא כְּתִיב: "בַּחֲלוֹם אֵדַבֶּר בּוֹ".
ג. הַצָּנוּעַ בְּבֵית־הַכִּסֵּא – חֲלוֹמוֹתָיו מְיֻשָּׁבִין עָלָיו.
ד. עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר רָע עַל אֵיזֶה צַדִּיק מֵת מַרְאִין לוֹ חֲלוֹמוֹת מְבֹהָלִין.

ה. מִי שֶׁרוֹאֶה חֲלוֹמוֹת מְבהָלִין, זֶה סִימָן לְבֵן אוֹ תַּלְמִיד שֶׁיַּקְדִּימַ תַּבְשִׁילוֹ בָּרַבִּים.

חלק שני

א. מִי שֶׁרוֹצֶה שֶׁיִּתְקַיְּמוּ חֲלוֹמוֹתָיו, יִכְתֹּב אוֹתָם בְּפִנְקָסוֹ וְאֶת הַיּוֹם וְאֶת הַשָּׁעָה וְאֶת הַמָּקוֹם.

חן

חלק ראשון

א. עַל־יְדֵי צְדָקָה זוֹכֶה לְחֵן.
ב. עַל־יְדֵי שִׁפְלוּת זוֹכֶה לְחֵן.
ג. לְחֵן יַכְנִיס אוֹרְחִים.
ד. גַּם יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִמַּאֲכָלֵי אִסּוּר, וְיִשְׁמֹר אֶת פִּיו מִדִּבּוּר אָסוּר.
ה. מִי שֶׁמְּפַזֵּר מְעוֹתָיו בִּשְׁבִיל לִקְנוֹת לְעַצְמוֹ רַב לִלְמֹד מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי זֶה יִמְצָא חֵן.
ו. כְּשֶׁתַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתֶיךָ, תִּמְצָא חֵן.
ז. עַל־יְדֵי תּוֹכָחָה תִּשָּׂא חֵן.
ח. שֶׁמֶן־זַיִת מְסַגֵּל לְחֵן.
ט. סְגֻלָּה לְחֵן תִּכְתֹּב עַל קְלַף; כֶּסֶף וְזָהָב חֶסֶד וֶאֱמֶת אַלּוּף.
י. עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה מִתַּלְמִיד־חָכָם תִּזְכֶּה לְחֵן.
יא. דִּבּוּרִים הַיּוֹצְאִים בְּנִיחוּתָא נִתְקַבָּלִים אֵצֶל בְּנֵי־אָדָם.
יב. יֵשׁ דָּגִים שֶׁהֵם מְסֻגָּלִים לְחֵן.
יג. עֵסֶק הַתּוֹרָה בְּדֶרֶךְ נוֹתֶנֶת חֵן.

חלק שני

א. כְּשֶׁאָדָם בָּא לְעִיר לָדוּר, יִשְׁלַח בָּשָׂר לַעֲנֵיֵי הָעִיר, וְעַל־יְדֵי זֶה יִשָּׂא חֵן בְּעֵינֵי שָׂרֵי הָעִיר.

חנפה

חלק ראשון

א. עַל־יְדֵי הַחֲנֻפָּה בָּא לִידֵי נִבּוּל־פֶּה, וְהוּא הַדִּין לְהֶפֶךְ.
ב. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה נַעֲשֵׂית אִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה וּבָנָיו יְתוֹמִים וְאֵין מְרַחֵם עֲלֵיהֶם.
ג. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה בָּא פַּחַד.
ד. מִי שֶׁהוֹלֵךְ בַּשּׁוּק וְנוֹפֵל, בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲנֻפָּה.
ה. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה בָּא כְּאֵב־לֵב.
ו. מִי שֶׁבּוֹטֵחַ עַל אֲחֵרִים, בָּא לִידֵי חֲנֻפָּה.

ז. מִי שֶׁשִּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מֵחֲנֻפָּה, עַל־יְדֵי זֶה בָּא לוֹ יְשׁוּעָה.
ח. מֻתָּר לְהַחֲנִיף לָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם־הַזֶּה.
ט. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה נִתְעוֹרֵר הַדִּין.
י. גַּם תְּפִלָּתוֹ אֵינוֹ נִשְׁמַעַת וּמָאוּס בְּעֵינֵי כל.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה בָּא לִידֵי כְּפִירָה.

חקירה

א. עַל־יְדֵי הַחֲקִירוֹת בָּעוֹלַם הַתּהוּ, הַיְנוּ מַה לְּמַעְלָה מַה לְּמַטָּה וְכוּ', עַל־יְדֵי זֶה גּוֹרֵם קְלָלָה, וְהַשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מֵחֲקִירוֹת הָאֵלּוּ גּוֹרֵם בְּרָכָה.
ב. עַל־יְדֵי הַחֲקִירָה בְּמַה לְּמַעְלָה וּמַה לְּמַטָּה וְכוּ', עַל־יְדֵי זֶה מְזוֹנוֹתָיו בִּיגִיעָה רַבָּה.
ג. הַמַּעֲמִיק בְּעִיּוּנוֹ בְּמַעֲשֵׂי מֶרְכָּבָה, נִסְתַּלֵּק קִדֵּם זְמַנּוֹ.

חדושין דאוריתא

א. לְפִי הַחִדּוּשׁ שֶׁאָדָם מְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, כֵּן נִמְשָׁךְ לוֹ הֶאָרָה מִקְּדֻשַּׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.
ב. עַל־יְדֵי אִסְמַכְתּוֹת נִשְׁפָּע פַּרְנָסָה גְּדוֹלָה לָעוֹלָם. וְזֶה כִּי יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים, שֶׁלֹּא מָצִינוּ לוֹ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה, וְטָרְחוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, לִמְצֹא לָהֶם אִסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.
ג. עַל־יְדֵי חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא נִתְגַּלֶּה הַשִּׂגְחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר לִבְנֵי־אָדָם.
ד. כְּשֶׁאֶחָד מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל נִתְפָּס בִּתְפִיסָה, עַל־יְדֵי זֶה לְפִי בְּחִינָתוֹ נִסְתַּמּוּ מַעְיְנוֹת הַחָכְמָה מֵחַכְמֵי הַדּוֹר, וּלְהֵפֶךְ כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהַתְּפִיסָה.
ה. עַל־יְדֵי חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא נִתְוַסֵּף גְּרִים.
ו. כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לְהַשִּׂיג אֱיזֶהוּ הַשָּׂגָה בַּתּוֹרָה, אָזַי נִתְעוֹרֵר עָלָיו קִטְרוּג גָּדוֹל, וְאָז הוּא בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה וְצָרִיךְ לְהִתְלַבֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּקְלַסְתֵּר פָּנִים שֶׁל אַבְרָהָם וְאָז נִצּוֹל מֵהַקִּטְרוּג.
ז. מְחַדְּשֵׁי אוֹרַיְתָא צְרִיכִים לִלְמֹד קֹדֶם הַחִדּוּשׁ פּוֹסְקִים וְגַם אַחַר־כָּךְ. וְהַלִּמּוּד פּוֹסְקִים הוּא הַשְׁמִירָה שֶׁל הַחִדּוּשִׁין, שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהֶן זָר. גַּם כְּשֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן כְּמוֹ בְּחִדּוּשִׁין.
ח. הַחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא וְהַצְּדָקָה, כָּל אֶחָד מְעוֹרֵר אֶת חֲבֵרוֹ.
ט. לְפִי הַחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא כֵּן נִתְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁין בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית.
י. לָאו כָּל הַחִדּוּשִׁין שֶׁאָדָם מְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה מֻתָּר לוֹ לִכְתֹּב, כִּי יֵשׁ שֶׁלֹּא נִתַּן לִכְתֹּב אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּתְּנוּ לִדְרֹשׁ. וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ אֱיזֶהוּ לִכְתֹּב וְאֱיזֶהוּ לֹא, הוּא יוֹדֵעַ וּמַכִּיר יְהוּדִי אֶחָד בֵּין אֶלֶף [אֲלָפִים] מִן הָאֻמּוֹת.

יא. צָרִיךְ אָדָם לִשְׁמֹר מִלּוֹמַר דִּבְרֵי תוֹרָה בְּעֵת וּבְמָקוֹם שֶׁאֵינָם נִשְׁמָעִים, וַאֲפִלּוּ בְּעֵת וּבְמָקוֹם שֶׁנִּשְׁמָעִים, צָרִיךְ לִשְׁקֹל אוֹתָם כַּמָּה יאמַר, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בִּבְחִינַת "כָּל רוּחוֹ יוֹצִיא כְּסִיל". כִּי עַל־יְדֵי זֶה מֵבִיא חוֹלַאַת שֶׁקּוֹרִין "גֶּישְׁוִוילִיכְץ", כִּי הַחוֹלַאַת הַזֹּאת בָּא עַל־יְדֵי הִתְגַּבְּרוּת הַמַּיִם שֶׁבַּדָּם, וְזֶה "לַעֲשׂוֹת לְרוּחַ מִשְׁקָל וּמַיִם תִּכֵּן בְּמִדָּה".

יב. עַל־יְדֵי חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא זוֹכֶה לְטַלִּית נָאָה.

יג. הַצַּדִּיק מִתְיַגֵּעַ אֶל אֵיזֶהוּ חֵפֶץ אוֹ עַל אֵיזֶהוּ דְּבַר תּוֹרָה לְהַשִּׂיגָהּ, וְאַחַר־כָּךְ בָּא זֶה הַדָּבָר לְאָדָם פְּחוּת בְּלִי יְגִיעָה וְעָמָל, וְכָל זֶה כִּי כְּבָר הַפֶּתַח פָּתוּחַ.

יד. כְּשֶׁאֵיזֶהוּ רָשָׁע נִתְגַּדֵּל, אֲזַי קָשֶׁה לְחַדֵּשׁ אֵיזֶהוּ סְבָרָא בַּפּוֹסְקִים. גַּם דִּבְרֵי הַדַּיָּנִים אֵינָם נִשְׁמָעִים בְּאָזְנֵי הַבַּעֲלֵי־דִינִים.

טו. כְּשֶׁמְּגַלֶּה אֵיזֶהוּ טַעַם מִטַּעֲמֵי הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי זֶה רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ.

טז. קְטַנֵּי אֲמָנָה – קָשֶׁה לָהֶם לְהַשִּׂיג חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא.

חיתון

א. מִי שֶׁקָּשֶׁה לוֹ לִמְצֹא זִוּוּגוֹ יאמַר בְּכַוָּנָה שִׁירַת הַיָּם.

ב. קִדּוּשׁ לְבָנָה – סְגֻלָּה שֶׁיִּמְצָא אָדָם אֶת זִוּוּגוֹ. וְסִימָן לַדָּבָר: "לְבָנָה" – בְּ'תוּלָה נִ'שֵּׂאת לַי'וֹם הָ'רְבִיעִי.

ג. עַל־יְדֵי חִתּוּן עִם תַּלְמִיד־חֲכָם בָּאִים טוֹבוֹת וּבְרָכוֹת לָאָדָם.

ד. עַל־יְדֵי חִתּוּן עִם תַּלְמִיד־חָכָם נִצּוֹל מֵעֹנֶשׁ הַבָּא, עַל־יְדֵי שֶׁיֵּשׁ עֵצוֹת רָעוֹת עַל חֲבֵרוֹ.

ה. עַל־יְדֵי חִתּוּן עִם תַּלְמִיד־חָכָם עַל־יְדֵי זֶה נִתְמַנִּים דַּיָּנִים כְּשֵׁרִים.

ו. מִי שֶׁקָּשֶׁה לוֹ לִמְצֹא זִוּוּגוֹ, יַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִקְרוֹת בְּקַרְקְבָּנוֹת הַנְּשִׁיאִים.

ז. הַשִּׁדּוּךְ שֶׁדִּבְּרִים אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ נִגְמָר הַשִּׁדּוּךְ בְּעַצְמוֹ, גַּם זֶה מִן הַשָּׁמַיִם, וְהַשִּׁדּוּךְ לְחוּד עוֹשֶׂה רֹשֶׁם בּוֹ וּבָהּ.

ח. הַכְּסוּי שֶׁמְּכַסִּין פְּנֵי הַכַּלָּה קֹדֶם הַחֻפָּה יֵשׁ לָהּ כֹּחַ הַהוֹלָדָה.

ט. עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה יָכוֹל לְשַׁנּוֹת זִוּוּגוֹ הַנִּכְרָז בַּשָּׁמַיִם.

י. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִלִּלּוֹן וְגַם לָדוּר שְׁנֵי זוּגוֹת בְּבַיִת אֶחָד, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְחַתְנוּתָא כֹּהֲנִים וּבְנֵי־אָדָם חֲשׁוּבִים גְּדוֹלִים.

יא. כְּשֶׁאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה אַחַר מִיתַת אִשָּׁה הָרִאשׁוֹנָה, אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה מִצְטַעֶרֶת בַּקֶּבֶר.

טבע

א. בְּרִיאוּת הַגּוּף וְחַיָּיו וְטִבְעוֹ שֶׁל אָדָם, הַכֹּל הוֹלֵךְ לְפִי טֶבַע וְחַיֵּי וּבְרִיאוּת אָבִיו וְאִמּוֹ.

ב. מִי שֶׁשַּׂעֲרוֹתָיו מְרֻבִּין שֶׁלֹּא עַל־פִּי הַטֶּבַע, זֶה עָלוּל לִנְזָקִים הַרְבֵּה וְלִפְגָעִים רָעִים מֵהַסִּטְרָא־אַחֲרָא, סְגֻלָּתוֹ שֶׁיִּקָּרֵא הַפָּרָשָׁה שֶׁקּוֹרִין בְּיוֹם־כִּפּוּר.

טלטול

א. עַל־יְדֵי הַטִּלְטוּל זוֹכִין לְשֵׁם טוֹב.
ב. עַל־פִּי רב הַיְרֵאִים – פַּרְנָסָתָם בָּא עַל־יְדֵי טִלְטוּלִים.
ג. לִפְעָמִים הַצַּדִּיק בָּא לְטִלְטוּלִים, כְּדֵי שֶׁיָּבוֹא לָעוֹלָם הַבָּא וְיִזְכֹּר כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיָה בָּהֶם, וְעַל־יְדֵי זֶה יָבוֹאוּ טוֹבוֹת לְאֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת.
ד. לְאוֹ בְּכָל מָקוֹם אָדָם זוֹכֶה לְסַגֵּל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. בִּשְׁבִיל זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב סִבּוּבִים, שֶׁיֵּצֵא זֶה הָאָדָם מִמָּקוֹם הַזֶּה לְמָקוֹם אַחֵר.
ה. לִפְעָמִים נִתְחַיֵּב אָדָם אֵיזֶהוּ גָּלוּת וְנִתְחַלֵּף לוֹ עַל אֵיזֶהוּ חוֹלַאַת.

טהרה

א. אִשָּׁה כְּשֶׁרָה מְטַהֶרֶת הַבַּיִת מִצָּרַעַת.

ישועה

א. אֵין עוֹשִׁין נֵס אֶלָּא לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְסִירוּת־נֶפֶשׁ עַל קִדּוּשׁ־הַשֵּׁם.
ב. הַשָּׂמֵחַ בְּיִסּוּרִין, מֵבִיא יְשׁוּעָה.
ג. עַל־יְדֵי הִתְבּוֹדְדוּת בָּא יְשׁוּעָה.
ד. עַל־יְדֵי נִסָּיוֹן עוֹשִׁין לוֹ נֵס.
ה. עַל־יְדֵי צְדָקָה בָּא יְשׁוּעָה.
ו. עַל־יְדֵי צְנִיעוּת שֶׁל אָדָם מַחֲזִירִין לוֹ כָּל הַטּוֹבוֹת, שֶׁנָּטַל אָדָם אַחֵר בִּתְפִלּוֹתָיו.
ז. אֵין עוֹשִׁין נֵס לְנוֹאֵף.
ח. אַל תִּסְמֹךְ עַל הַנֵּס, כָּל זְמַן שֶׁאֶפְשָׁר לְךָ לְהִנָּצֵל בְּמָמוֹן אוֹ בְּדָבָר אַחֵר.
ט. קֹדֶם שֶׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נֵס לָאָדָם, הָאָדָם הַזֶּה נוֹפֵל לְרָעָה, וְהַכֹּל לְפִי גֹּדֶל הַנֵּס.
י. מִי שֶׁאֵינוֹ מַזְכִּיר שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה לוֹ טוֹבוֹת.
יא. מִי שֶׁצָּרִיךְ לְאֵיזֶה יְשׁוּעָה, יְשַׂמַּח אֶת הַצַּדִּיק.
יב. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן הָאָדָם נִפְלָט מִצָּרוֹתָיו.
יג. עַל־יְדֵי צְדָקָה תִּזָּכֶה, שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לִישׁוּעַת אָדָם.
יד. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן תִּזָּכֶה לְהָבִין, שֶׁיִּשּׁוּעָתְךָ מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְלֹא מֵאָדָם.
טו. גַּם עַל־יְדֵי אֱמֶת תִּזָּכֶה לְזֶה.

טז. כְּשֶׁאָדָם בָּא לְאֵיזֶה נִסָּיוֹן, יֵדַע כְּשֶׁיַּעֲמוֹד בְּזֶה הַנִּסָּיוֹן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַעֲשֶׂה לוֹ נֵס.
יז. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן יִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בְּחֶסֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
יח. עַל־יְדֵי לְמוּד בַּעֲמִידָה מֵפֵר עֲצַת הָאֻמּוֹת.
יט. עַל־יְדֵי תַּעֲנִית הָאָדָם נִצּוֹל מִמִּיתָה.
כ. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן יֵעָשֶׂה לְךָ חֶסֶד.
כא. עַל־יְדֵי עֲנָוָה בָּא יְשׁוּעָה.
כב. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּשִׂמְחָה, יִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ.
כג. הַנֵּס בָּא עַל־יְדֵי אֱמֶת.
כד. הַנֵּס בָּא עַל־יְדֵי יִרְאָה.
כה. מִי שֶׁמּוֹדִיעַ דֶּרֶךְ ה' לָרַבִּים, עַל־יְדֵי זֶה אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא בֵּין הַגּוֹיִים, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹשִׁיעַ לוֹ.
כו. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם, עַל־יְדֵי זֶה מְקַבֵּל [יִזְכֶּה לְקַבֵּל] יְשׁוּעָה.
כז. כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל דּוֹבְרֵי אֱמֶת, עַל־יְדֵי זֶה נִשְׁפָּע לָהֶם הַחֶסֶד מִן הַשָּׁמַיִם.
כח. עַל־יְדֵי הַנִּגּוּנִים שֶׁאַתָּה מְשׁוֹרֵר, אַתָּה מְעוֹרֵר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיִּסְתַּכֵּל בָּאֱמָה הַזּוֹ, שֶׁאַתָּה מְשׁוֹרֵר אֶת הַנִּגּוּן שֶׁלָּהּ לָמָּה הִיא מְשֻׁעְבֶּדֶת בְּךָ.

יראה

חלק ראשון

א. מִי שֶׁאֵינוֹ חָכָם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, יָכוֹל לָבוֹא לְיִרְאָה.
ב. מִי שֶׁמְּקָרֵב אֶל הַזָּקֵן וְסוֹבֵל כַּעֲסוֹ, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְיִרְאָה.
ג. כְּשֶׁנִּזְדַּמֵּן לְיָדוֹ אֵיזֶה גְּמִילוּת־חֶסֶד, וְאֵינוֹ גּוֹמֵל, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפֵל מִיִּרְאָתוֹ.
ד. מִי שֶׁמְּמַעֵט בְּשִׂיחָה, יִזְכֶּה לְיִרְאָה.
ה. מִי שֶׁמְּדַבֵּר וּמַסִּית אֶת חֲבֵרוֹ לְיִרְאַת־שָׁמַיִם, כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁמּוֹצִיא מִפִּיו, בְּשָׁעָה שֶׁמְּדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ, נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ סֵפֶר.
ו. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת־שָׁמַיִם דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין.
ז. בְּכִיָּה עַל מִיתַת אָדָם כָּשֵׁר הִיא חֲשׁוּבָה כְּמוֹ יִרְאַת־שָׁמַיִם.
ח. יִרְאַת־הַשֵּׁם תּוֹסִיף לָאָדָם יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁמַּזְלוֹ מְחַיֵּב וְהוּא הַדִּין לְהֶפֶךְ.
ט. עַל־יְדֵי שִׁמּוּשׁ צַדִּיקִים יָבוֹא לְיִרְאַת־שָׁמַיִם וְהוּא הַדִּין לְהֶפֶךְ.
י. הַבּוּשָׁה מֵבִיא לִידֵי יִרְאַת־חֵטְא.
יא. זְכוּת הַיִּרְאָה עַד אֶלֶף דּוֹר.
יב. מִי שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ בֵּן אוֹ תַּלְמִיד, זֶה נִקְרָא לֹא יְרֵא־אֱלֹקִים.

יג. הַכְּסוּי שֶׁל הָרֹאשׁ מֵבִיא לִידֵי יִרְאָה.
יד. אָדָם שֶׁהֲמוֹן עַם מִתְבָּרְכִין בּוֹ, בְּיִדּוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת־שָׁמַיִם.
טו. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת־שָׁמַיִם, יָכוֹל לְשַׁבֵּר אֶת לֵב הַמִּתְגָּאִין.
טז. וּמַמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׁכִינָה בָּעוֹלָם.
יז. וּבָא לִידֵי הַכְנָעָה.
יח. גַּם הַמֵּסִית לֹא יָכוֹל לְהָסִית אוֹתוֹ.
יט. מִי שֶׁדָּבוּק תָּמִיד בְּיִרְאַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה לוֹ נִסִּים.
כ. מִי שֶׁמְּקַשָּׁר תָּמִיד בְּיִרְאַת־הַשֵּׁם, וְאֵינוֹ שָׁכוּחַ מִמֶּנּוּ, מוֹחֲלִין לוֹ כָּל עֲוֹונוֹתָיו.
כא. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת־שָׁמַיִם, בְּוַדַּאי יִשְׁמַע לְקוֹל הַצַּדִּיקִים.
כב. גַּם יָבוֹא לִמְדַּת הַבִּטָּחוֹן.
כג. עַל־יְדֵי יִרְאָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לוֹ שָׁלוֹם.
כד. מִי שֶׁאֵין בּוֹ יִרְאָה, אֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁם.
כה. עַל־יְדֵי יִרְאָה, יָבוֹא לֶאֱמֶת.
כו. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאָה אֵינוֹ נוֹפֵל מִגְּדֻלָּתוֹ וְהוֹלֵךְ וְגָדֵל.
כז. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָכְמַת אֱלֹקִים בְּלִבּוֹ, הָעָם יִירְאוּ מִלְּפָנָיו.
כח. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאָה, כְּשֶׁבָּא פַּחַד לָעוֹלָם הוּא לֹא יִפְחַד, אֲבָל גַּם יִשְׂמַח.
כט. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאָה, בְּוַדַּאי, יַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ לִפְנֵי הַצַּדִּיק.
ל. עַל־יְדֵי גַּאֲוָה אֵין יִרְאָה.
לא. לְיִרְאָה תֵּלֵךְ לַמִּקְוֶה.
לב. עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם תָּבוֹא לְיִרְאָה.
לג. הַפְּשָׁעִים מְסִירִין אֶת הַיִּרְאָה מִנֶּגֶד עֵינָיו.
לד. מִי שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן אֶל לִבּוֹ יוֹם הַמִּיתָה, עַל־יְדֵי זֶה אֵין לוֹ יִרְאָה.
לה. כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל מִיִּרְאָתוֹ, בְּיִדּוּעַ שֶׁדָּנִין אוֹתוֹ לְמַעְלָה.
לו. עַל־יְדֵי מַתָּנָה שֶׁנּוֹתְנִין לַצַּדִּיקִים זוֹכִין לְיִרְאָה.
לז. גַּם שַׂ"י [שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשֶׂר] טְבִילוֹת מְסֻגָּלִין לְיִרְאָה.
לח. הַחֵשֶׁק שֶׁחוֹשֵׁק הָאָדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה הוּא סִימָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ יִרְאָה.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה וְהַחֶסֶד נִצּוֹל מֵאֵשׁ וְזוֹכֶה לְפַרְנָסָה.
ב. מָקוֹם הַהוֹרָאָה הִיא מוֹעֶלֶת לְיִרְאָה.
ג. עַל־יְדֵי לִמּוּד "שָׁלְחָן־עָרוּךְ" בָּאִים לְיִרְאָה.

ד. עַל־יְדֵי מַפְלֶגֶי וַחֲרִיפֵי הַדּוֹר מְאִירִין אֶת הַיִּרְאָה, וְעַל־יְדֵי הַיִּרְאָה מִתְנוֹצֵץ זְכוּת אָבוֹת,
וְעַל־יְדֵי הִתְנוֹצְצוּת הָאָבוֹת נִתְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה בָּעוֹלָם.
ה. יֵשׁ כּחַ בְּיַד הַיָּחִיד לִפְרֹק עַל שָׁמַיִם, וְאֵין בְּיַד הָרַבִּים לִפְרֹק עַל שָׁמַיִם.
ו. הַקּוֹל הַיּוֹצֵא מִבַּר־דַּעַת שֶׁבְּקִרְבָּשׁה מְסֻגָּל לְיִרְאָה.
ז. עַל־יְדֵי בִּלְבּוּל הַדַּעַת נִתְקַלְקֵל הַיִּרְאָה, גַּם עַל־יְדֵי בִּלְבּוּל הַדַּעַת מֻמְשַׁלְתּוֹ נוֹפֶלֶת.
ח. הָרִבִּית מַפְסִיד הַיִּרְאָה.
ט. אֵלּוּ הַמְקָרְבִים לְיִרְאֵי־הַשֵּׁם, גַּם הֵם זוֹכִים לְיִרְאָה וּלְדַעַת.

יחוס

א. אֵין כּחַ הַקְּלָלָה חָל עַל מְיֻחָס.
ב. אֲפִלּוּ אִשָּׁה צַדֶּקֶת כְּשֶׁהִיא אֵינָהּ מְיֻחֶסֶת, עַל־יְדֵי זֶה מוֹלֶדֶת בָּנִים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים.
ג. קָשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהַעֲבִיר וּלְבַטֵּל גְּדוֹלֵי הַיִּחוּס.

כבוד

חלק ראשון

א. כְּשֶׁרוֹצִין לִדְחוֹת אֵיזֶה אָדָם מֵעֲבוֹדַת אֱלקוּת, נוֹתְנִים לוֹ כָּבוֹד כְּדֵי לְטָרְדוֹ.
ב. מִי שֶׁדּוֹבֵר עַל צַדִּיק, לְסוֹף שֶׁנִּתְבַּזֶּה בְּעֵינֵי כל.
ג. מִי שֶׁמְּבַזֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה שֶׁשְּׁמוֹ אֵינוֹ שָׁכוּחַ מִפִּי הַבְּרִיּוֹת, וּבְנֵי אָדָם יִקְרְאוּ אֶת בְּנֵיהֶם בִּשְׁמוֹ.
ד. תִּקּוּן חֲצוֹת הוּא סְגֻלָּה לְכָבוֹד.
ה. מִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִתְרוֹמֵם עַל יָדוֹ לְמַעְלָה, הוּא נַעֲשֶׂה מְפֻרְסָם.
ו. מִי שֶׁפּוֹגֵעַ בְּכָבוֹד שֶׁל צַדִּיקִים, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפֵל לְחַלְשָׁה.
ז. חִבּוּק הַסֵּפֶר תּוֹרָה מְסֻגָּל לְכָבוֹד.
ח. עַל־יְדֵי עֲנָוָה בָּא כָּבוֹד.
ט. לְפָעָמִים יֵשׁ לְאָדָם כָּבוֹד וּגְדֻלָּה בִּשְׁבִיל זְכוּת שֶׁל אֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתוֹ.
י. מִי שֶׁאוֹמֵר לֹא חָטָאתִי, הוּא מְבֻזֶּה בְּעֵינֵי כל.
יא. רב הַבְּזָיוֹנוֹת הַבָּאִים עַל הָאָדָם הֵם בִּשְׁבִיל חַטָּאוֹת נְעוּרִים.
יב. צִמָּאוֹן הַמַּפְלֶגֶ הוּא סִימָן לִירִידַת הַכָּבוֹד.
יג. מִי שֶׁמַּצִּיל סֵפֶר־תּוֹרָה מִשּׁוּם דָּבָר הַמְאַבֵּד אוֹתוֹ, זוֹכֶה לְכָבוֹד.
יד. אִישׁ נִכְבָּד – דְּבָרָיו קַיָּמִים.
טו. כְּשֶׁאַתָּה נוֹתֵן כָּבוֹד לְאָדָם, תִּתֵּן כָּבוֹד גַּם לְמִשְׁמַשׁוֹ.

טז. כְּשֶׁנֶּחְטָטִים הַמֵּתִים, בְּיָדוּעַ שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהָבִיא אֵיזֶה בְּזָיוֹן עַל הַחַיִּים, וְנִתְהַפֵּךְ הַדָּבָר.
יז. מִי שֶׁעוֹבֵר עַל צִוּוּי שֶׁל הַצַּדִּיק, הוּא נוֹפֵל מֵהֲשִׁיבוּתוֹ.
יח. עַל־יְדֵי רְדִיפַת הַכָּבוֹד בָּא לִידֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
יט. אָדָם שֶׁהוּא בַּהֲשִׁיבוּת אֵין צָרִיךְ לְבַזּוֹתוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא רָשָׁע.
כ. צָרִיךְ לִתֵּן כָּבוֹד לַמַּלְכוּת, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה.
כא. עַל־יְדֵי כָּבוֹד שֶׁמְּכַבְּדִין אֶת הַתּוֹרָה, אָדָם נִצּוֹל מִשְּׁוֹנְאָיו.
כב. כְּבוֹד הַנֵּס לָבוֹא בְּהַצְנֵעַ.
כג. מִי שֶׁהוּא מְבֻזֶּה, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא אוֹהֵב כְּזָבִים.
כד. הַבְּגָדִים שֶׁל הָאָדָם מְכַבְּדִין אֶת הָאָדָם.
כה. הַכָּבוֹד תּוֹלֶה בַּנֶּפֶשׁ.
כו. הַכָּבוֹד תּוֹלֶה בְּרִצּוֹן הַלֵּב.
כז. כְּשֶׁאַתָּה נִרְדָּף, תְּזַכֶּה לְכָבוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה.
כח. עַל־יְדֵי בִּקּוּר־חוֹלִים הַכֹּל מִתְכַּבְּדִין בּוֹ.
כט. מִתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹן חֲבֵרוֹ, לֹא יִזְכֶּה לְסֵפֶר, שֶׁיִּקָּרֵא עַל שְׁמוֹ.

חלק שני

א. בְּנֵי אָדָם הַמְכַבְּדִין זֶה אֶת זֶה, בְּיָדוּעַ שֶׁהֵם מְהֻגָּנִים וְכֵן לְהֵפֶךְ.
ב. כָּל הַכָּבוֹד שֶׁל כָּל הַמַּלְכֻיּוֹת נִכְלָלִים בְּאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, וְעַל־יְדֵי מַעֲשֵׂה מְנוֹרָה וְקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ וּקְטֹרֶת וּשְׁמִירָה מִן מַאֲכָלִים טְמֵאִים, כָּל הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת מַחֲזִירִים אֶת הַכָּבוֹד שֶׁבְּתוֹכָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
ג. בְּזֶה שֶׁיּוֹצְאִין לִקְרַאת אָדָם חָשׁוּב, נִתְעוֹרְרִין עֶשְׂרָה מַאֲמָרוֹת, שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. גַּם עַל־יְדֵי קְרֻבַת הָרְחוֹקִים גַּם־כֵּן.
ד. צָרִיךְ לְכַבֵּד לְזֶה, שֶׁהַשָּׂעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ.

כעס

א. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִכַּעַס, שׂוֹנְאָיו אֵינָם שׁוֹלְטִים עָלָיו.
ב. גַּם יִשְׁכֹּן בְּבֵיתוֹ, לֹא יְדוּרוּ אֲחֵרִים בִּמְקוֹמוֹ.
ג. עַל־יְדֵי הַכַּעַס נִתְבַּזֶּה.
ד. לֹא תִּרְתַּח וְלֹא תֶּחֱטָא.
ה. כָּל הַכּוֹעֵס – חָכְמָתוֹ וּנְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת, וַאֲפִלּוּ פּוֹסְקִין לוֹ גְּדֻלָּה מִן הַשָּׁמַיִם, מוֹרִידִין אוֹתוֹ מִגְּדֻלָּתוֹ.

ו. הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אוֹהֵב לְמִי שֶׁאֵינוֹ כּוֹעֵס וּלְמִי שֶׁאֵינוֹ מַעֲמִיד עַל מִדּוֹתָיו.
ז. הָרַתְחָן – חַיָּיו אֵינָם חַיִּים.
ח. גַּם כָּל מִינֵי גֵּיהִנֹּם שׁוֹלְטוֹת בּוֹ.
ט. וְתַחְתּוֹנִיּוּת שׁוֹלֶטֶת בּוֹ.
י. שְׂכִינָה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּנֶגְדּוֹ.
יא. וּמְשַׁכֵּחַ תַּלְמוּדוֹ.
יב. וּמוֹסִיף טִפְּשׁוּת.
יג. וּבְיָדוּעַ שֶׁעֲוֹונוֹתָיו מְרֻבִּים מִזְכֻּיּוֹתָיו.
יד. כַּעַס אַחַר אֶכִילָה מַזִּיק מְאד.
טו. כַּעַס שֶׁל אִשָּׁה מַחֲרִיב אֶת הַבַּיִת.
טז. עַל־יְדֵי כַּעַס בְּשָׂרוֹ נִכְחָשׁ.
יז. סְגֻלָּה לְכַעַס שֶׁיאכַל פַּת שַׁחֲרִית.
יח. אָדָם שֶׁאֵין מִתְלוֹנֵן עַל הַבְּרִיּוֹת, יֵהֵא יָקָר בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת.
יט. עַל־יְדֵי שֶׁקֶר בָּא כַּעַס.
כ. מִי שֶׁהוּא כַּעֲנָן, יִדֹּר נֶדֶר וִישַׁלֵּם תֵּכֶף, עַל־יְדֵי זֶה יְבֻטַּל מִמֶּנּוּ הַכַּעַס.
כא. מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בִּפְנֵי שַׁקְרָן, בָּא לִידֵי כַּעַס.
כב. עַל־יְדֵי קִנְאָה בָּא לְכַעַס.
כג. עַל־יְדֵי כַּעַס מְגֻרָה עַל עַצְמוֹ דִּינִים.
כד. עַל־יְדֵי כַּעַס מוֹלִיד בָּנִים שׁוֹטִים.
כה. עַל־יְדֵי כַּעַס נִתְקַצְּרוּ יָמָיו.
כו. סְגֻלָּה לְכַעַס – שֶׁתַּשְׁפִּיל גַּאֲוָה.
כז. כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ כַּעַס, עַל־יְדֵי זֶה תּוּכַל בְּהִסְתַּכְּלוּתְךָ לְהַכְנִיעַ בַּעֲלֵי־גַּאֲוָה.
כח. מִי שֶׁהוּא כַּעֲנָן, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא אוֹהֵב כָּבוֹד, וַאֲפִלּוּ כָּל הַמִּצְווֹת שֶׁעוֹשֶׂה, אֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶלָּא בִּשְׁבִיל כָּבוֹד.
כט. הַכּוֹעֵס עַל עָנִי מְכֻבָּד, כְּאִלּוּ הִקְנִיט אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
ל. גַּם נִתְאַלֵּם.
לא. וְנַעֲשֶׂה מְצֹרָע.
לב. מִי שֶׁמְּשַׁבֵּר אֶת מִדַּת הַכַּעַס, יִזְכֶּה לְשֵׁם טוֹב.
לג. לִפְעָמִים בָּא כַּעַס עַל־יְדֵי מַשָּׂא כְּבֵדָה.
לד. עַל־יְדֵי כַּעַס בָּא עַצְבוּת.
לה. כַּעַס בָּא עַל־יְדֵי הִתְבּוֹדְדוּת שֶׁאֵינוֹ כָּרָאוּי.

לו. עַל־יְדֵי הַקְּפָדָה אֵין שָׁלוֹם.
לז. עַל־יְדֵי אֲכִילָה נִסְתַּלֵּק הַכַּעַס.
לח. תִּשְׁמֹר אֶת עַצְמְךָ מִכַּעַס, בְּיוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה לְךָ יְשׁוּעָה.
לט. עַל־יְדֵי צְדָקָה נִתְבַּטֵּל הַכַּעַס.
מ. עַל־יְדֵי הַכַּעַס אִשָּׁה מְקַשָּׁה לֵילֵד.
מא. הַכַּעַס מַפְחִיד אֶת הָאָדָם.
מב. הַכַּעַס מַזִּיק לְהָרְאוּת.

כישוף

א. בָּנִים הַנּוֹלָדִים עַל־יְדֵי הַלְּחָשִׁים שֶׁל שְׁמוֹת הַטֻּמְאָה אוֹ עַל־יְדֵי כִּשּׁוּף, הֵם יִהְיוּ נוֹאֲפִים.
ב. וְכָל הָעוֹסֵק בִּשְׁמוֹת הַטֻּמְאָה, הוּא נִזּוֹק בְּכָל דָּבָר.
ג. אֵין הַכִּשּׁוּף מַזִּיק אֶלָּא לְבַעֲלֵי־גַּאֲוָה.

לימוד

חלק ראשון

א. מִי שֶׁעוֹשֶׂה תַּעֲנוּג לְאָב וּמְשַׂמֵּחַ אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי זֶה יִהְיֶה לוֹ חֵשֶׁק וְאַהֲבָה לִלְמֹד.
ב. כְּשֶׁאַתָּה רוֹצֶה לְהַחֲיוֹת אֵיזֶה דָּבָר בַּאֲמִירַת תּוֹרָתְךָ, אַל תִּדְרֹשׁ מֵעִנְיָנִים רָעִים, אֶלָּא תִּדְרֹשׁ פְּסוּקִים וְעִנְיָנִים שֶׁל טוֹב.
ג. כְּשֶׁאָדָם אוֹמֵר חִדּוּשֵׁי אוֹרַיְתָא, עַל־יְדֵי זֶה מְשַׂמֵּחַ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
ד. כְּשֶׁהָרָשָׁע אוֹמֵר תּוֹרָה, תֵּדַע שֶׁהוּא מַכְשִׁיל אוֹתָם הַשּׁוֹמְעִים תּוֹרָתוֹ.
ה. מִי שֶׁהוּא מְבַטֵּל אֶת חֲבֵרוֹ מֵהַלִּמּוּד, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא סָר מִדֶּרֶךְ ה'.
ו. לִמּוּד הַתּוֹרָה – אֲפִלּוּ מִתְנַמְנֵם הוּא טוֹב.
ז. עַל־יְדֵי קַבָּלַת הַיִּסּוּרִים בְּאַהֲבָה אֵינוֹ מְשַׂכֵּחַ תַּלְמוּדוֹ.
ח. כָּל מַה שֶּׁלָּמַד אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהָיָה נִמְנָע אֶצְלוֹ לַעֲמֹד עַל אֱמִתַּת כַּוָּנַת הַלִּמּוּד בִּשְׁלֵמוּת, יִזְכֶּה לְהָבִין עַל אֲמִתָּתָהּ בָּעוֹלָם הַבָּא.
ט. עַל־יְדֵי קִימָה בִּפְנֵי תַּלְמִיד־חָכָם זוֹכִין לְתוֹרָה
י. כָּל יְדִיעָה בְּמִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה, הֵן מִצְווֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ הֵן מִצְווֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְקוֹנוֹ, הַיְדִיעָה הַזֹּאת בְּעַצְמָהּ הִיא הַצָּלַחַת הַנֶּפֶשׁ.
יא. הַסֵּפֶר שֶׁנִּכְתַּב בְּדִיוֹ שֶׁל שֶׁמֶן־זַיִת הוּא מְסֻגָּל לְלִמּוּד.
יב. יִרְאָה מִתַּלְמִיד־חָכָם מְסֻגָּל לְלִמּוּד.
יג. הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה – שְׁכִינָה כְּנֶגְדּוֹ.

יד. מַה יֵּעָשֶׂה אָדָם וְיֶחְכַּם, יַרְבֶּה בִּישִׁיבָה וִימַעֵט בִּסְחוֹרָה וִיבַקֵּשׁ רַחֲמִים, כִּי הָא בְּלָא הָא לָא סַגִּי.

טו. הַדִּבּוּר בְּקוֹל רָם מֵבִיא הֶרְגֵּשׁ וּתְנוּעָה לְכָל הָאֵיבָרִים.

טז. הַלּוֹמֵד בְּקוֹל רָם מַאֲרִיךְ יָמִים, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ.

יז. מִי שֶׁאֵין בּוֹ גַּסּוּת, לִמּוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ.

יח. גַּם מִי שֶׁמְּלַמֵּד לַאֲחֵרִים.

יט. הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הָרַב, מִסְתַּיֵּעַ מִלְּתָא טְפֵי.

כ. גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה מֵהַקְרָבַת תְּמִידִין.

כא. הָאוֹמֵר: שְׁמוּעָה זוֹ נָאָה וְזוֹ אֵינָהּ נָאָה, מְאַבֵּד הוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה.

כב. מִיגְמַר בְּעַתִּיקָא קָשֶׁה מֵחֲדָתָא.

כג. הַשּׁוֹכֵחַ דָּבָר אֶחָד מִתַּלְמוּדוֹ, גּוֹרֵם גָּלוּת לְבָנָיו וּמוֹרִידִין אוֹתוֹ מִגְּדֻלָּתוֹ.

כד. תַּלְמִיד־חָכָם, שֶׁאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ נִקְרָא תּוֹעֵבָה.

כה. תַּלְמִיד־חָכָם – בְּנֵי עִירוֹ מְצֻוִּין לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ.

כו. בְּשְׁבִיל בִּטּוּל תּוֹרָה נַעֲשֶׂה כִּבְיָכוֹל מָךְ.

כז. גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה מֵהַצָּלַת נְפָשׁוֹת וּמִבְּנָיָן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וּמִכִּבּוּד אָב וָאֵם.

כח. עַל־יְדֵי קְדֻשָּׁה זוֹכֶה לְבִינָה.

כט. שְׁלשָׁה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בּוֹכֶה עֲלֵיהֶן בְּכָל יוֹם, וְאֶחָד מֵהֶם, עַל מִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְאֵינוֹ עוֹסֵק.

ל. עַל־יְדֵי בִּינָה זוֹכֶה לִתְשׁוּבָה.

לא. אָסוּר לְלַמֵּד אֶת הָרָשָׁע דְּבַר פָּלֶא.

לב. גָּדוֹל יָכוֹל לִלְמֹד מֵרָשָׁע, אֲבָל קָטָן לא.

לג. הֶרְגֵּל הַלִּמּוּד הוּא עוֹלֶה לְמַעְלָה עַל קִיּוּם כָּל הַמִּצְווֹת.

לד. מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה, שָׁרוּי בְּלֹא טוֹבָה [תּוֹרָה].

לה. אֵינוֹ דּוֹמֶה הַלּוֹמֵד מִפִּי עַצְמוֹ לַלּוֹמֵד מִפִּי הָרַב.

לו. לא נִיחָא לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיִּהְיוּ דָּנִים אֶת יִשְׂרָאֵל לְכַף חוֹב.

לז. מִי שֶׁאוֹהֵב תַּלְמִיד־חָכָם, הַתּוֹרָה מְחַזֶּרֶת עָלָיו וְעַל זַרְעוֹ.

לח. יִלְמַד אָדָם אֲפִלּוּ בְּלֹא הֲבָנָה.

לט. תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל לִרְאוֹת פֶּה הָרַב בִּשְׁעַת הַלִּמּוּד.

מ. תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל לִלְמֹד אֵצֶל נְהָרוֹת.

מא. הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, כְּאִלּוּ עוֹסֵק בַּעֲבוֹדָה.

מב. הָעוֹסֵק בְּהִלְכוֹת עֲבוֹדָה, כְּאִלּוּ נִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בִּיָמָיו.

מג. הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, נוֹפֵל לְגֵיהִנֹּם וַהֲוֵי כְּזוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִיס.
מד. הַתּוֹרָה בְּעַצְמָהּ נִתְּנָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, אֲבָל הַפִּלְפּוּל לֹא נִתַּן אֶלָּא לְמִשֶּׁה בִּלְבָד, וְהוּא בְּטוֹבַת עַיִן נָתַן לְכָל יִשְׂרָאֵל.
מה. כְּשֶׁעוֹשֶׂה אָדָם אֶת עַצְמוֹ הֶפְקֵר לְתַלְמִד תּוֹרָתוֹ לַכֹּל, הַתּוֹרָה נִתְּנָה לוֹ בְּמַתָּנָה.
מו. אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֶלָּא לְמִי שֶׁמַּעֲמִיד אֶת עַצְמוֹ עָרוֹם עָלֶיהָ, וּבְמִי שֶׁמֵּשִׂים אֶת עַצְמוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ.
מז. הַלִּמּוּד קוֹדֶם לְיִרְאַת חֵטְא, וְיִרְאַת חֵטְא קוֹדֶם לְעִיּוּן.
מח. עַל־יְדֵי פַּת שַׁחֲרִית תַּלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ וְזוֹכֶה לִלְמֹד וּלְלַמֵּד.
מט. תּוֹרָה צְרִיכָה דַּוְקָא לִהְיוֹת בְּדִבּוּר, כִּי הַלִּמּוּד שֶׁהוּא בְּמַחֲשָׁבָה לְבַד נִשְׁתַּכַּח, וְאֵין בָּא לִידֵי מַעֲשֶׂה.
נ. הַלּוֹמֵד וְאֵינוֹ חוֹזֵר, דּוֹמֶה לְזוֹרֵעַ וְאֵינוֹ קוֹצֵר.
נא. הַחוֹזֵר תַּלְמוּדוֹ – הַתּוֹרָה מְבַקֶּשֶׁת מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּגַלֶּה לוֹ טַעֲמֵי הַתּוֹרָה וּסְתָרֶיהָ.
נב. מִי שֶׁאֵין לוֹ עֵת קָבוּעַ לִלְמֹד, הוּא בָּא לְהַרְהוּרֵי זְנוּת.
נג. מִי שֶׁאֵין חוֹזֵר תַּלְמוּדוֹ, קָשֶׁה לוֹ לְגַדֵּל בָּנִים.
נד. הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, מֵשִׂים שָׁלוֹם בְּפַמְלְיָא שֶׁל מַעְלָה וְשֶׁל מַטָּה, וּמֵגֵן עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּכְאִלּוּ בָּנָה פַּלְטְרִין שֶׁל מַעְלָה וְשֶׁל מַטָּה וּמְקָרֵב אֶת הַגְּאֻלָּה.
נה. הַמְלַמֵּד בֶּן חֲבֵרוֹ תּוֹרָה, מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב, כְּאִלּוּ עֲשָׂאוֹ וּכְאִלּוּ עֲשָׂאָהּ לְדִבְרֵי תּוֹרָה וּכְאִלּוּ עֲשָׂאוֹ לְעַצְמוֹ.
נו. הַמַּשְׁחִיר פָּנָיו [עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה] בָּעוֹלָם הַזֶּה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַבְהִיק פָּנָיו לָעוֹלָם הַבָּא.
נז. הַמַּרְעִיב עַצְמוֹ עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׂבִּיעוֹ לָעוֹלָם הַבָּא.
נח. הַקּוֹרֵא בְּסִפְרֵי מִינִין, נִקְרָא אֶפִּיקוֹרוֹס.
נט. הַקּוֹרֵא פָּסוּק בְּזְמַנּוֹ, מֵבִיא טוֹבָה לָעוֹלָם.
ס. כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי פְּסוּקִים, מֶאָחַד אַתָּה יָכוֹל לִדְרֹשׁ זְכוּת וְטוֹב וּמֵאָחַד אַתָּה יָכוֹל לִדְרֹשׁ לְהֵפֶךְ, תִּדְרֹשׁ הַפָּסוּק שֶׁהוּא לִזְכוּת וּלְטוֹב.
סא. מִי שֶׁאֵין לוֹ הֲבָנָה בְּלִמּוּדוֹ, יִשְׁבֹּת אֵצֶל צַדִּיק, גַּם עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לִלְמֹד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ. אוֹ יִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה תַּעֲנוּג לַצַּדִּיק אוֹ יִלְמַד בְּשִׂמְחָה אוֹ יְקַבֵּל אֶת הַשַּׁבָּת בְּשִׂמְחָה אוֹ יְקַבֵּל הַצַּדִּיק בְּשִׂמְחָה.
סב. עַל־יְדֵי לִמּוּד בְּעִיּוּן יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל.
סג. מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִלְמֹד מֻחָמָת מְנִיעוֹת, יִפְרֹשׁ מִמַּשְׁקֶה הַמְשַׂכֵּר.
סד. עַל־יְדֵי בִּטּוּל תּוֹרָה יָבוֹא לְבִטּוּל תְּפִלָּה וְהוּא הַדִּין לְהֵפֶךְ.

סה. מִי שֶׁאֵין יָכוֹל לִלְמֹד כִּי אֵין לוֹ פְּנַאי וְלוֹמֵד בְּשַׁבָּת וְרֹאשׁ־חֹדֶשׁ, בָּזֶה הוּא מַעֲצִיר אֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה.

סו. כְּשֶׁאֵין מֵבִין אֶת לִמּוּדוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁדְּיוֹנִים שׁוֹרִין עָלָיו.

סז. בָּנֶקֶל לְהָבִין אֵיזֶהוּ עִנְיָן כְּשֶׁהוּא בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ, דְּהַיְנוּ בְּהַר אוֹ מָקוֹם אַחֵר.

סח. הִתְעוֹרְרוּת בַּבֹּקֶר לִלְמֹד – מְסֻגָּל לְחוּשׁ הַשְׁמִיעָה.

סט. עַל־יְדֵי לִמּוּד תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית־רַבָּן נִתְרַבֶּה הַשָּׁלוֹם.

ע. צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל, שֶׁיִּזְכֶּה לְתַלְמִידִים הֲגוּנִים.

עא. עַל־יְדֵי דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה לְטוֹבָה יָכוֹל לְהָבִיא יְשׁוּעָה.

עב. עַל־יְדֵי רַחַב־לֵב יָכוֹל לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

עג. מִי שֶׁאֵין לוֹ חַשְׁקוּת לִלְמֹד, אַל יְדַבֵּר עַל שׁוּם אָדָם שׁוּם דָּבָר רָע.

עד. אַל תִּלְמַד אֶלָּא אֵצֶל יְרֵא־שָׁמַיִם.

עה. עַל־יְדֵי תּוֹרָה תִּזְכֶּה לְשָׁלוֹם.

עו. כְּשֶׁתֹּאמַר תּוֹרָה לְפִי מַדְרֵגָתְךָ וְלֹא לְמַעְלָה מִמַּדְרֵגָתְךָ, עַל־יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יְקַיֵּם צִוּוּיֶךָ.

עז. עַל־יְדֵי הַכְּפִירוֹת אֵין לָאָדָם חַשְׁקוּת לִלְמֹד.

עח. עַל־יְדֵי צְדָקָה לִשְׁמָהּ תִּזְכֶּה לְתוֹרָה לִשְׁמָהּ.

עט. עַל־יְדֵי קִימַת חֲצוֹת יִזְכֶּה לְהָבִין אֶת הַתּוֹרָה וְלִדְרֹשׁ אוֹתָהּ.

פ. מִי שֶׁפָּסַק מִדִּבְרֵי תוֹרָה לְדְבָרִים בְּטֵלִים, תִּקְּונוּ – שֶׁיָּקוּם חֲצוֹת.

פא. מִי שֶׁשּׁוֹנֶא אֶת הַשֶּׁקֶר כְּמוֹ תּוֹעֵבָה, יִהְיֶה לוֹ חֵשֶׁק לִלְמֹד.

פב. הַסֵּפֶר שֶׁאָדָם רָשָׁע לָמַד מִמֶּנּוּ, אַל תִּלְמַד מִמֶּנּוּ, כִּי הָאוֹתִיּוֹת הֵם יַרְשִׁיעוּ אוֹתָךְ.

פג. כְּשֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ תּוֹרָה אוֹ מוּסָר מֵאֶחָד וְלֹא נִתְכַּבֵּד בְּלִבְּךָ, יָדוּעַ שֶׁהוּא אֱוִיל.

פד. הַתּוֹרָה – שֶׁיֵּשׁ לְךָ הוֹצָאוֹת עָלֶיהָ, עַל־יְדֵי זֶה לֹא יִהְיֶה שָׁכוּחַ מִמְּךָ.

פה. מִי שֶׁרוֹדֵף אַחַר תַּאֲוֹת לִבּוֹ, עַל־יְדֵי זֶה תִּמְצָא אוֹתוֹ בְּכָל פָּסוּק מִפְּסוּקֵי הַתּוֹרָה לְגָנַאי.

פו. מִי שֶׁפּוֹרֵשׁ אֶת עַצְמוֹ מִן הַתּוֹרָה, נִתְחַבֵּר לַשָּׂטָן.

פז. שְׁנֵי תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים הַמְכַבְּדִין זֶה לָזֶה בַּהֲלָכָה לִשְׁמָהּ וּבַעֲנָוָה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַצְלִיחַ לָהֶם, וְעוֹלִים לִגְדֻלָּה וְזוֹכִין לְתוֹרָה, שֶׁנִּתְּנָה בְּיָמִין וְזוֹכִין לְדְבָרִים, שֶׁנִּתְּנִין בִּימִינָהּ שֶׁל תּוֹרָה.

פח. תַּלְמִיד־חָכָם נוֹקֵם וְנוֹטֵר כְּנָחָשׁ, הִדָּבֵק בּוֹ, שֶׁסּוֹפְךָ לַהֲנוֹת מִתַּלְמוּדוֹ.

פט. אָסוּר לִלְמֹד מִן הַמַּמְשִׁיךְ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְהַלּוֹמֵד מִמֶּנּוּ חַיָּב מִיתָה.

צ. תּוֹרָה בְּלֹא מִצְוֹת הוּא כְּמוֹ הֶדֶס, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֵיחַ וְאֵין בּוֹ טַעַם.

צא. בְּמִי אַתָּה מוֹצֵא סִדְרֵי תּוֹרָה, בְּמִי שֶׁמַּשְׁכִּים וּמַעֲרִיב עֲלֵיהֶם בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ וּמַשְׁחִיר אֶת פָּנָיו עֲלֵיהֶם כָּעוֹרֵב וּמֵשִׂים עַצְמוֹ אַכְזָרִי עַל בָּנָיו כָּעוֹרֵב.
צב. אֵין מִן הַכֹּל זוֹכֶה אָדָם לִלְמֹד, בִּשְׁבִיל זֶה הוֹלְכִים לְמֶרְחַקִּים לִלְמֹד.

חלק שני

א. יֵשׁ יְסוּרִים הַבָּאִים עַל הָאָדָם וְנִקְבָּע לָהֶם זְמַן לְפִי חִיּוּב סִדּוּר הַכּוֹכָבִים, הַמְחַיְּבִים כָּל אֵלּוּ הַיִּסּוּרִים, אֲבָל עַל־יְדֵי הָרְצוֹן וְהַתַּאֲוָה שֶׁנִּתְעוֹרֵר אֵצֶל הַתַּלְמִידִים בְּשָׁעָה שֶׁהִגִּיעַ עִתָּם הַקָּבוּעַ לָהֶם לֵילֵךְ אֵצֶל הָרַב לִלְמֹד, עַל־יְדֵי זֶה נִתְבַּטְּלִים הַיִּסּוּרִים קֹדֶם הַזְּמַן הַקָּצוּב לָהֶם.
ב. הַתּוֹרָה וְהַמַּעֲשֶׂר וְהַשַּׁבָּת הֵם נוֹתְנִים חַיִּים גַּשְׁמִיִּים גַּם־כֵּן.
ג. עַל־יְדֵי לִמּוּד "שֻׁלְחָן עָרוּךְ" בָּאִים לְיִרְאָה.
ד. מִי שֶׁלִּמּוּדוֹ בְּתוֹרָה בְּמִחִין זַכִּים, שֶׁאֲכִילָתוֹ כָּל־כָּךְ בִּקְדֻשָּׁה, שֶׁנְּזוֹן מִמָּזוֹן, שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי זֶה שׁוֹנְאָיו נִדּוֹנִין בְּחֶנָּק. וְסִימָן לַדָּבָר: "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר"; "וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטָּל"; "וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר".
ה. עַל־יְדֵי מֻפְלָגֵי וַחֲרִיפֵי הַדּוֹר מְאִירִין אֶת הַיִּרְאָה, וְעַל־יְדֵי הַיִּרְאָה מִתְנוֹצֵץ זְכוּת אָבוֹת, וְעַל־יְדֵי הִתְנוֹצְצוּת הָאָבוֹת נִתְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה בָּעוֹלָם.
ו. לִמּוּד הַפּוֹסְקִים מְבַטְּלִין הָרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.
ז. כְּשֶׁהוֹלֵךְ מֵרַב לְרַב, אָז צָרִיךְ לְחַזֵּק אֱמוּנָתוֹ בְּאַחְדוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַלִּמּוּד מֵהַרְבֵּה מְלַמְּדִים מַזִּיק לֶאֱמוּנַת הַיִּחוּד. וְכֵן הָרַב שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנַת הַיִּחוּד, הוּא יָכוֹל לְהָאִיר לְכָל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד כְּפִי כֹּחוֹ, וְכָל תַּלְמִיד אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶלָּא מַה שֶּׁצָּרִיךְ לוֹ וְלֹא יוֹתֵר.
ח. הָרַב הַמְלַמֵּד אֶת תַּלְמִידָיו בְּזֶה הַדֶּרֶךְ, הֵינוּ שֶׁלֹּא יַשְׁמִיעַ אוֹתָם אֶלָּא לְכָל אֶחָד יַשְׁמִיעַ מַה שֶּׁצָּרִיךְ לוֹ לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכֶה, שֶׁמְּגַלִּין פָּנִים הַנָּאִים וְהַמְשָׂבְּחִים שֶׁבַּתּוֹרָה.
ט. כְּשֶׁהַתַּלְמִיד שׁוֹמֵעַ תּוֹרָה מֵהָרַב וְנִתְבַּטֵּל רְצוֹנוֹ כְּנֶגֶד רְצוֹן הָרַב, בָּזֶה יֵדַע שֶׁשָּׁמַע, כִּי כְּשֶׁלֹּא נִתְבַּטֵּל רְצוֹנוֹ אַף־עַל־פִּי שֶׁשּׁוֹמֵעַ אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ. גַּם כְּשֶׁנִּתְבַּטֵּל הַרְגָּשׁוֹתָיו בִּשְׁעַת הַשְּׁמִיעָה, יֵדַע גַּם־כֵּן שֶׁשּׁוֹמֵעַ.
י. בְּשָׁעָה שֶׁהַתַּלְמִיד בָּא לִשְׁמֹעַ תּוֹרָה מִפִּי הָרַב, אָז גַּם הָרַע שֶׁל הַתַּלְמִיד, הֵינוּ הַקְּלִפּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ עַל־יְדֵי הָרַע שֶׁלּוֹ, בָּאִים גַּם־כֵּן לִשְׁמֹעַ וְלִינָק, אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁכָּל תַּלְמִיד אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶלָּא הַשַּׁיָּךְ לְנִשְׁמָתוֹ כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, עַל־יְדֵי זֶה בּוֹרְחִים הַקְּלִפּוֹת וְאֵינָם יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ. אֲבָל יֵשׁ קְלִפָּה דַּקָּה שֶׁהִיא קְרוֹבָה לִקְדֻשָּׁה, וְהִיא אֵינָהּ בּוֹרַחַת אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ בַּתּוֹרָה יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל, אָז הִיא גַּם־כֵּן בּוֹרַחַת. וְסִימָן לַדָּבָר: "וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חוֹתְנוֹ", לְמָאן דְּאָמַר יִתְרוֹ קֹדֶם מַתַּן־תּוֹרָה בָּא וְהָלַךְ לוֹ.

יא. הַמּוֹצִיא דִּבְרֵי־תוֹרָה בְּפִיו, נִצּוֹל מִדִּין סְקִילָה.
יב. לָאו בְּכָל מָקוֹם אָדָם זוֹכֶה לְסַגֵּל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בִּשְׁבִיל זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב סִבּוּבִים, שֶׁיֵּצֵא זֶה הָאָדָם מִמָּקוֹם הַזֶּה לְמָקוֹם אַחֵר.
יג. כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד עַד שֶׁנִּתְיַגֵּעַ, בָּזֶה מַמְתִּיק דִּינִים וּמְעוֹרֵר רַחֲמִים, גַּם עַל־יְדֵי זֶה מְעוֹרֵר רַחֲמִים אֵצֶל אָבִיו בַּקֶּבֶר.
יד. עַל־יְדֵי תּוֹרָה בָּא לֶאֱמוּנָה, וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה בָּא לִקְדוּשַׁ־הַשֵּׁם.
טו. זַכֵּי הָרְאוּת יְכוֹלִין לְהַכִּיר אֶת הָאָדָם, מִי רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ תוֹרָה. וְדַוְקָא כְּשֶׁמַּכִּירִין אֶת תֹּאַר פְּנֵי הָרַב, כִּי עַל־יְדֵי הַהֲלָכוֹת שֶׁלָּמַד מֵרַבּוֹ, נַעֲשָׂה פְּנֵי הַתַּלְמִיד כְּתֹאַר פְּנֵי הָרַב, כִּי הַהֲלָכָה הִוא חָכְמָתוֹ הַמְאִיר תֹּאַר פָּנָיו (חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו), וּכְשֶׁמְּקַבֵּל הַהֲלָכָה מְקַבֵּל חֵלֶק מִתֹּאַר פָּנָיו, וּלְפִי רִבּוּי הַהֲלָכוֹת כֵּן נִתְרַבֶּה חֶלְקֵי תֹּאַר פָּנָיו.
טז. עַל־יְדֵי קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁל רָאשֵׁי הַדּוֹר בְּתִקֻּף וָעֹז, וְעַל־יְדֵי זֶה נֶחְשָׁב בְּעֵינֵי כל הַמְּצָוֶה שֶׁל הַכְנָסַת־אוֹרְחִים, וְעַל־יְדֵי זֶה הַלּוֹמְדִים זוֹכִים שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתָם.
יז. מִי שֶׁמַּחְמִיר לְאַחֵרִים וּמֵקֵל לְעַצְמוֹ וְאוֹמֵר עַל מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע שֶׁשָּׁמַע, עַל־יְדֵי זֶה אֵינוֹ זוֹכֶה לִרְאוֹת בִּיפִי הַמֶּלֶךְ, כִּי הַקְּלִפָּה שֶׁל אֱדוֹם שֶׁהִיא יִרְאָה רָעָה, מַחְשִׁיךְ מְאוֹר עֵינָיו מִלְּהִסְתַּכֵּל בִּיפִי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ.

לשון הרע

חלק ראשון

א. הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אוֹמֵר לַשֵּׂר שֶׁל גֵּיהִנֹּם: אֲנִי עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאַתָּה עָלָיו מִלְמַטָּה. וְתַקָּנָתוֹ – יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְיִשְׁפִּיל דַּעְתּוֹ גַּם עַל־יְדֵי זֶה לֹא יָבוֹא לִידֵי לָשׁוֹן הָרָע.
ב. עַל־יְדֵי לָשׁוֹן הָרָע מַגְדִּיל עֲוֹונוֹתָיו כְּנֶגֶד שִׁלֹּשׁ עֲבֵרוֹת.
ג. מִלְּתָא דְּמִתְאַמְרָה בְּאַפֵּי מָרָא אוֹ בְּאַפֵּי תְּלָתָא, לֵית בַּהּ מִשּׁוּם לְשָׁנָא בִּישָׁא.
ד. הַאי לְשָׁנָא בִּישָׁא, אַף־עַל־גַּב דְּלִקְבוּלֵי לָא מִבָּעֵי, לְמֵיחַשׁ מִיבָּעֵי.
ה. מִי שֶׁדִּבֵּר רָע עַל יִשְׂרָאֵל, לְסוֹף שֶׁיֵּחָלֶה עַל פִּיו.
ו. כְּשֶׁאֵין אַהֲבָה בֵּין יִשְׂרָאֵל נַעֲשִׂים הוֹלְכֵי רָכִיל, וְעַל־יְדֵי הוֹלְכֵי רָכִיל נַעֲשִׂים לְצִים.
ז. בְּנֵי־אָדָם שֶׁאוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, מַתִּר לוֹמַר זֶה לָזֶה מֵאֵיזֶה דָּבָר שֶׁשָּׁמַע מֵאֵיזֶה אָדָם, גַּם חֲבֵרוֹ מַתִּר לְקַבֵּל דְּבָרָיו וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם לְשָׁנָא בִּישָׁא.
ח. עַל־יְדֵי לָשׁוֹן הָרָע אֵין לָאָדָם חֵשֶׁק לִלְמֹד, גַּם מְבַזֶּה אֶת הַצַּדִּיק.
ט. מִלָּשׁוֹן הָרָע נִצּוֹל עַל־יְדֵי אֱמֶת.
י. כְּשֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִלָּשׁוֹן הָרָע, עַל־יְדֵי זֶה לֹא יַחֲרֹשׁ רָעָה עַל חֲבֵרוֹ.
יא. מִי שֶׁאֵין מְקַבֵּל לָשׁוֹן הָרָע עַל צַדִּיק, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְהִמָּנוֹת עִם הַצַּדִּיקִים.

יב. גַּסוּת מֵבִיא אֶת הָאָדָם לְדַבֵּר בִּגְנוּת בְּנֵי־אָדָם.
יג. לָשׁוֹן הָרָע אֵין אוֹמְרוֹ, עַד שֶׁכּוֹפֵר בָּעִקָּר וְחוֹטֵא בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ.
יד. מֻתָּר לוֹמַר לָשׁוֹן הָרָע עַל בַּעַל הַמַּחֲלֹקֶת.
טו. מוֹצִיא שֵׁם רָע עַל חֲבֵרוֹ, אֵין לוֹ מְחִילָה עוֹלָמִית.
טז. עַל־יְדֵי לָשׁוֹן הָרָע אֵין מְקַבֵּל פְּנֵי הַשְּׁכִינָה.
יז. הַמְסַפֵּר בְּלָשׁוֹן הָרָע וְהַמְקַבְּלוֹ, רָאוּי לְהַשְׁלִיכוֹ לַכְּלָבִים.
יח. תִּקּוּן לְלָשׁוֹן הָרָע – אֱמִירַת הַקְּטֹרֶת.
יט. עַל־יְדֵי לָשׁוֹן הָרָע נֶעֱנָשִׁים בָּאִים עָלָיו וּמַגְדִּיל עֲוֹונוֹת עַד לַשָּׁמַיִם וְרָאוּי לְסָקְלוֹ בְּאָבֶן.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי לָשׁוֹן הָרָע נִתְפָּס בִּתְפִיסָה.

ליצנות

א. עַל־יְדֵי לֵיצָנוּת יִהְיֶה לוֹ נוֹשִׁים הַרְבֵּה וְהֵם יִמְשְׁלוּ בּוֹ. גַּם נִכְשָׁל בְּנַאוּף, גַּם אִשְׁתּוֹ מוֹשֶׁלֶת בּוֹ.
ב. עַל־יְדֵי לֵיצָנוּת הוֹלֵךְ וְנוֹפֵל. גַּם בָּא לְמִדַּת שֶׁקֶר, וְנָע וְנָד מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.
ג. עַל־יְדֵי חֲנָפָה בָּא לֵיצָנוּת.
ד. עַל־יְדֵי לֵיצָנוּת בָּאִים יִסּוּרִים.
ה. עַל־יְדֵי לֵיצָנוּת אֵין לוֹ חָכְמָה.
ו. הַלֵּיצָנוּת הִיא מְתַעֶבֶת אֶת הָאָדָם עַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְעַל הַבְּרִיּוֹת.
ז. עַל־יְדֵי לֵיצָנוּת בָּא שְׂרֵפָה.
ח. הַלּוֹעֵג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים, נִדּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת.
ט. כָּל לֵיצָנוּתָא אָסִירָא חוּץ מִלֵּיצָנוּתָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה.
י. קָשֶׁה לֵיצָנוּת, שֶׁתְּחִלָּתוֹ יִסּוּרִין וְסוֹפוֹ כְּלָיָה.
יא. הַמִּתְלוֹצֵץ – מְזוֹנוֹתָיו מִתְמַעֲטִין וְנוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם וּמֵבִיא כְּלָיָה לָעוֹלָם.

מריבה

חלק ראשון

א. אֵין תְּקוּמָה בְּמִלְחָמָה עַל־יְדֵי הַעֲבָרַת הַשְּׁבוּעָה.
ב. מִי שֶׁרוֹדֵף אֶת חֲבֵרוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא עָלָיו רָעָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁכַּח אֶת חֲבֵרוֹ מִלְּרָדְפוֹ אוֹתוֹ.
ג. עַל־יְדֵי קְרִיאַת הַלֵּל יוֹשִׁיעַ לְךָ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵאוֹיְבֶיךָ.

ד. עַל־יְדֵי כְּבוֹד הַתּוֹרָה אָדָם נִצּוֹל מִשּׁוֹנְאָיו.
ה. קֹדֶם הַמִּלְחָמָה צָרִיךְ תְּפִלָּה לַה' יִתְבָּרַךְ.
ו. בְּכָל פַּעַם שֶׁאָדָם נוֹפֵל מֵאֱמוּנָתוֹ, הוּא מַמְשִׁיךְ עָלָיו מִתְנַגֵּד גָּדוֹל וְעָשִׁיר.
ז. כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל עַל שׂוֹנְאָיו, יִתְפַּלֵּל בַּבֹּקֶר.
ח. הִסְתַּכְּלוּת בְּכָל פַּעַם עַל הַשָּׁמַיִם זֶהוּ מְבַטֵּל שִׂנְאַת הָאוֹיְבִים.
ט. כְּשֶׁשּׂוֹכֵחַ אֶת הָעֲנִיִּים אֵין מְנַצֵּחַ.
י. עָנִי – שֶׁהָרָשָׁע רוֹדֵף אוֹתוֹ, תֵּדַע שֶׁהוּא בַּעַל־גַּאֲוָה.
יא. מִי שֶׁהוּא נַצְחָן, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׂוֹכֵחַ אוֹתוֹ וּמַסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ.
יב. כְּשֶׁאָדָם מֵצֵר, אוֹיְבָיו נִתְרוֹמְמִים.
יג. מִי שֶׁהוּא נַצְחָן, בָּא לִידֵי שִׂכְחָה.
יד. מְרִיבָה בָּא לָאָדָם כְּשֶׁבָּא לָאָדָם אֵיזֶהוּ מִצְוָה וְהוּא מְשַׁלְחָהּ וְאֵינוֹ מְקַיְּמָהּ.
טו. מִי שֶׁעוֹשֶׂה מְרִיבָה עִם הַצַּדִּיקִים, בְּיָדוּעַ שֶׁמַּחְשְׁבוֹתָיו רָעִים.
טז. לִפְעָמִים הַמָּקוֹם גּוֹרֵם מְרִיבָה לָאָדָם.
יז. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׂוֹנְאִים יַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ, עַל־יְדֵי זֶה יַצִּילֵהוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִשּׂוֹנְאָיו.
יח. כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם שׂוֹנְאִים, וְהוּא מְחַפֵּשׂ בְּכָל מִינֵי חִפּוּשׂ לִמְצֹא לָהֶם אַהֲבָה, עַל־יְדֵי זֶה יִהְיוּ כְּאֶפֶס וּכְאַיִן.
יט. כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אוֹיְבִים, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁב אֵיךְ לִנְקֹם בָּהֶם אֶלָּא, הוּא דָּבוּק בְּשִׁמְחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לוֹ כֹּחַ לִנְקֹם מֵהֶם.
כ. הַנּוֹאָפִים – לָרֹב הֵם בַּעֲלֵי מְרִיבָה לַצַּדִּיקִים.
כא. כְּשֶׁיֵּשׁ הַכְנָעָה, עַל־יְדֵי זֶה אֵין מוֹרָא בְּמִלְחָמָה. כְּאִלּוּ הוּא יוֹשֵׁב בְּמָצוֹר.
כב. מִי שֶׁהוּא נַצְחָן, בָּא עָלָיו חֳלָאִים לְאֵין מַרְפֵּא.
כג. שְׁנַיִם שֶׁמְּרִיבִים וְהוֹלְכִים לָדוּן לִפְנֵי הַשַּׁר שֶׁל עַכּוּ"ם, עַל־יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא עֲלֵיהֶם מַכָּה, שֶׁאֵין לָהּ רְפוּאָה.
כד. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְחַזֵּק לֵב הָרְשָׁעִים כְּנֶגֶד הַצַּדִּיקִים בִּמְרִיבָה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה.
כה. מִי שֶׁנּוֹתֵן כָּבוֹד לְזָקֵן, הוּא נִצּוֹל מִמִּלְחָמָה.
כו. מִי שֶׁמַּגִּיד רִיבוֹ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, רוֹאֶה נְקָמָתוֹ בְּשׂוֹנְאָיו.
כז. עַל־יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת בָּא דַּלּוּת.
כח. מִי שֶׁחוֹלֵק עִם שְׁכֵנָיו, לְסוֹף שֶׁיִּהְיֶה לַעַג לְאוֹיְבָיו.
כט. מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ חֶרְפָּתוֹ וְשׁוֹתֵק, נִקְרָא חָסִיד, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹמֵר אֶת נַפְשׁוֹ.

ל. הַתְּפִלָּה בְּהִתְלַהֲבוּת עַד שֶׁהַהִתְלַהֲבוּת בָּא לוֹ בַּפָּנִים, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפְלִים וְנִתְלַהֲטִים שׂוֹנְאָיו.

לא. מִי שֶׁהוּא טוֹב וְיָשָׁר מִנְּעוּרָיו, עַל־יְדֵי זֶה כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיזֶה מַחֲלֹקֶת, יִתְנַדְּבוּ לִבָּם שֶׁל הַרְבֵּה בְּנֵי־אָדָם וְיִתְחַבְּרוּ אֵלָיו לַעֲזוֹר לוֹ.

לב. מִי שֶׁמַּסִּית וּמוֹנֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ מִדֶּרֶךְ הַטּוֹב, אֵינוֹ יָכוֹל לָקוּם נֶגֶד אוֹיְבָיו בִּשְׁעַת מְרִיבָה וּמִלְחָמָה.

לג. עַל־יְדֵי וִדּוּי יִתְבַּטֵּל מֵעָלֶיךָ מַחְשָׁבוֹת שׂוֹנְאֶיךָ.

לד. הַבַּעַל־מַחֲלֹקֶת – בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא אוֹהֵב פֶּשַׁע.

לה. מִי שֶׁהוּא עָצוּר בְּמִלִּין, לֹא יוּכַל אוֹתוֹ שׁוּם אָדָם.

לו. כְּשֶׁמִּתְנַגְּדִים חוֹלְקִים עַל חֲסִידִים וְרוֹצִים לְבַטֵּל אוֹתָם מִמְּלֶאכֶת־שָׁמַיִם, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפְלִים וְנִבְזִים בְּעֵינֵי עַצְמָן.

לז. לְנַצָּחוֹן תֹּאמַר קַפִּיטֶל "עַל הַשְּׁמִינִית".

לח. מִי שֶׁמְּבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֵינוֹ מוֹסֵר אוֹתוֹ בְּיַד שׂוֹנְאָיו.

לט. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׂוֹנְאִים יאמַר כָּל הַיּוֹם תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וְאַל יִפְסֹק פִּיו מִתְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת, עַל־יְדֵי זֶה יוֹשִׁיעַ לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְאוֹיְבָיו יֵבוֹשׁוּ.

מ. מִי שֶׁהוּא נִרְדָּף, יִזְכֶּה לְבָנִים וּבְנֵי בָנִים.

מא. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׂוֹנְאִים, יְבַקֵּשׁ רַבִּים, שֶׁיְּבַקְּשׁוּ עָלָיו רַחֲמִים, וְיִהְיֶה לוֹ שָׁלוֹם מִן הַשׂוֹנְאִים.

מב. כְּשֶׁיֵּשׁ לְךָ שׂוֹנְאִים לְמַטָּה, בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ לְךָ שׂוֹנְאִים לְמַעְלָה.

מג. עַל־יְדֵי לְמוּד הַשׂוֹנְאִים יָשׁוּבוּ אָחוֹר.

מד. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן לֹא יוּכְלוּ הַשׂוֹנְאִים לְהָרַע לְךָ.

מה. עַל־יְדֵי הַכְנָעָה יִפְּלוּ הַשׂוֹנְאִים בַּמְּצוּדָה, שֶׁהֵכִינוּ לְךָ.

מו. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם, עַל־יְדֵי זֶה בָּא בּוּשָׁה עַל אוֹיְבָיו.

מז. מִי שֶׁהָרַע לְשׂוֹנְאוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְנַצַּח תָּמִיד.

מח. כְּשֶׁבְּנֵי־אָדָם דּוֹבְרִים עָלֶיךָ, תִּלְמַד בְּכָל לַיְלָה אַגָּדָה.

מט. שְׁנֵי צַדִּיקִים אֵינָם יְכוֹלִים לָדוּר בְּעִיר אַחַת, עַד שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אֱמֶת.

נ. עַל־יְדֵי בִּטָּחוֹן אוֹיְבָיו לֹא יִשְׂמְחוּ בְּצָרָתוֹ.

נא. מִי שֶׁאֵין מְבַיֵּשׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ, לֹא יִשְׂמְחוּ אוֹיְבָיו עָלָיו.

נב. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה שׂוֹנְאִים, בְּיָדוּעַ שֶׁהַשִּׂנְאָה שֶׁלֹּא כַּדִּין, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיֵּצְאוּ כֻּלָּם יְדֵי חוֹבָתוֹ כְּנֶגְדּוֹ.

נג. כְּשֶׁיֵּשׁ לְאָדָם שׂוֹנְאִים, וְאַחַר־כָּךְ קָם עָלָיו אִישׁ אֶחָד מֵרֵעָיו וַאֲנָשָׁיו גַּם הוּא לַחֲלֹק עָלָיו, הוּא סִימָן שֶׁהַבַּעֲלֵי־מַחֲלֹקֶת שֶׁלּוֹ יִהְיוּ נִכְשָׁלִים וְנוֹפְלִים.

נד. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה, אֵינוֹ יָרֵא מֵאוֹיְבִים.
נה. עַל־יְדֵי תְּפִלָּה בְּשַׁוְעָה אוֹיְבָיו אֵינָם שְׁמֵחִים עָלָיו.
נו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׂוֹנְאִים, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יִפֹּל בְּיָדָם אִם לָאו, יִסְתַּכֵּל אִם נוֹפֵל מִמַּדְרֵגַת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּיָדוּעַ שֶׁיִּהְיֶה נִמְסָר בְּיָדָם.
נז. לְמַחֲלֹקֶת יִלְמַד מַסֶּכֶת סַכָּה.
נח. מַחֲלֹקֶת בָּא עַל־יְדֵי חֲבוּרַת רְשָׁעִים.
נט. עַל־יְדֵי עַצְבוּת גַּם הָאוֹהֲבִים יַחְלְקוּ עָלֶיךָ.
ס. אֵין מְרִיבָה מְצוּיָה בְּבֵיתוֹ אֶלָּא עַד שֶׁתִּכְלֶה תְּבוּאָה מִבֵּיתוֹ.
סא. לִפְעָמִים כְּשֶׁהַרְבֵּה צַדִּיקִים חוֹלְקִים עַל צַדִּיק אֶחָד גַּם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַסְכִּים עִמָּהֶם אַף שֶׁהָאֱמֶת עִם הַצַּדִּיק הָאֶחָד, וְהַצַּדִּיקִים מַמְשִׁיכִין אֶת רְצוֹן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִמָּהֶם.
סב. הַקּוֹרֵא לַחֲבֵרוֹ רָשָׁע, רַשַּׁאי לֵירֵד לְתוֹךְ אֱמְנוּתוֹ וּלְמַעֵט מְזוֹנוֹתָיו עַד שְׁלִישׁ.
סג. אִם אֵין לְאָדָם חֲבֵרִים וְאוֹהֲבִים, נַח לוֹ שֶׁיָּמוּת.
סד. כָּל הַדְּבָרִים נִבְרָאִים בִּבְחִינַת זָכָר וּנְקֵבָה. אֲפִלּוּ מְלָכִים; יֵשׁ מֶלֶךְ בְּחִינַת זָכָר וְיֵשׁ מֶלֶךְ בְּחִינַת נְקֵבָה, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַרְחִיקָן זֶה מִזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲרִיבוּ אֶת הָעוֹלָם.
סה. בַּעַל־מְרִיבָה – אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא לַמָּדָן, אַל תְּכַבֵּד אוֹתוֹ.
סו. בִּמְקוֹם מְרִיבָה שָׁם הַשָּׂטָן.
סז. מִי שֶׁמְּקַיֵּם קְרִיאַת־שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, אֵינוֹ נִמְסָר בְּיַד שׂוֹנְאָיו.
סח. עַל־יְדֵי תּוֹרָה וּגְמִילוּת־חֲסָדִים אוֹיְבָיו נוֹפְלִים לְפָנָיו.
סט. עַל־יְדֵי רְדִיפָה הַנִּרְדָּף נִכְשָׁר לְקָרְבָּן לִפְנֵי אֱלֹקִים.
ע. לְעוֹלָם תְּצַדֵּד לְהַצִּיל אֶת הַנִּרְדָּפִים.
עא. אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא בִּשְׁבִיל מִי שֶׁבּוֹלֵם אֶת פִּיו בִּשְׁעַת מְרִיבָה.
עב. מִי שֶׁשּׂוֹכֵחַ דָּבָר אֶחָד מִתַּלְמוּדוֹ, עַל־יְדֵי זֶה קָמִים עָלָיו בַּעֲלֵי מַחֲלֹקֶת.
עג. עַל־יְדֵי מַחֲלֹקֶת שֶׁחוֹלְקִין עַל הַצַּדִּיק, נִתְעוֹרְרִים מִלְחָמוֹת.
עד. כְּשֶׁמְּדוֹבְרִים עַל הָאָדָם, אָזַי יֵשׁ כֹּחַ בַּיֵּצֶר הָרָע לְהַגְבִּיר אֶת עַצְמוֹ עַל זֶה הָאָדָם, שֶׁמְּדוֹבְרִים עָלָיו, וְצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל זֶה.
עה. מִי שֶׁקָּשֶׁה לְקַבֵּל פִּיּוּס, הוּא מֵעָלְמָא דְּנוּקְבָא.
עו. לְמְרִיבָה, הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ וּלְמַד תּוֹרָה. אוֹ כְּשֶׁאֵי אֶפְשָׁר לָדוּן אוֹתָם, תִּתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַפִּילֵם, וְאַל תִּמְסֹר אוֹתָם לַשֵּׂר.
עז. כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִנְאָה עַל חֲבֵרוֹ וְדוֹמֵם, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה לוֹ דִּין.

עח. אַל תָּרִיב עִם אָדָם שֶׁהוּא תַּקִּיף מִמְּךָ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מֵכֶּה אוֹתְךָ לְדָבָר בִּלְתִּי הָגוּן. אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ אֵימַת שֵׁר, תֵּלֵךְ עִמּוֹ אֶל הַשַּׂר וְאַל תַּעֲשֶׂה הַדָּבָר בִּלְתִּי הָגוּן.

עט. עַל־יְדֵי לָשׁוֹן הָרָע נוֹפְלִים בַּמִּלְחָמָה.

פ. מִי שֶׁאֵין אוֹמֵר לָשׁוֹן הָרָע, הוּא מְנַצֵּחַ.

פא. שָׂנָה וּפֵרֹשׁ, עַל־יְדֵי זֶה אוֹיְבָיו רוֹדְפִין אוֹתוֹ.

פב. כְּשֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם שׁוֹפַעַת דָּם בְּלֹא עֵת נִדָּתָהּ, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵיזֶה שִׂנְאָה נִתְעוֹרֵר עָלָיו.

פג. כְּשֶׁהַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ מַחֲלֹקֶת עִם אֶחָד וְיָכוֹל לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ עִם מָמוֹן, יַצִּיל אֶת עַצְמוֹ וְאַל יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצִדְקָתוֹ.

פד. בְּכָל בַּעֲלֵי מַחֲלֹקֶת נִתְגַּלְגְּלִים שָׁם נִיצוֹצִין מִנִּשְׁמַת דָּתָן וַאֲבִירָם.

פה. הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל, תֵּדַע שֶׁגַּם לְמַעְלָה יֵשׁ שְׁנֵי מַלְאָכִים שֶׁגַּם הֵם חוֹלְקִים גַּם־כֵּן, וְאֵין לָהֶם מַכְרִיעַ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ.

פו. מִי שֶׁשּׂוֹמֵעַ חֶרְפָּתוֹ וְשׁוֹתֵק, עַל־יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל מִמֶּנּוּ רַבּוֹת רָעוֹת שֶׁהָיוּ רְאוּיִין לָבוֹא עָלָיו.

פז. דַּעְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹטָה תָּמִיד אַחַר הָרֹב, אֲבָל אִם הָרֹב הֵם רְשָׁעִים, אֵין דַּעְתּוֹ נוֹטָה אַחֲרֵיהֶם.

פח. אֵין מְלַמְּדִין זְכוּת עַל הַמֵּסִית.

פט. כְּשֶׁיֵּשׁ מַחֲלֹקֶת מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים, וּלְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ אֲנָשִׁים הַמְצַדְּדִים לוֹ, כְּשֶׁגּוֹזְרִים מִיתָה לְמַעְלָה, חַס וְשָׁלוֹם, עַל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמַּחֲלֹקֶת, מַתְחִילִין מִן הַקָּטָן שֶׁבָּהֶם וְלֹא מִן הָאִישׁ שֶׁהוּא עִקַּר בַּמַּחֲלֹקֶת.

צ. לִפְעָמִים נִגְזָר עַל הָאָדָם, שֶׁיִּכְלֶה זַרְעוֹ. וּכְשֶׁנִּמְסָר בְּיַד שׂוֹנְאָיו, עַל־יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל הַגְּזֵרָה שֶׁל כְּלָיַת זַרְעוֹ.

צא. מִי שֶׁמַּרְחִיק אֶת הָאָדָם מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי זֶה יָבוֹא מִמֶּנּוּ זֶרַע, שֶׁיְּצַעֲרוּ לְזַרְעוֹ שֶׁל הַמַּרְחִיק.

צב. מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לִמְחוֹת בָּרְשָׁעִים וְלֹא מִחָה, כְּאִלּוּ הוּא עוֹשֶׂה הָרָע.

צג. הַמַּחֲזִיק בַּמַּחֲלֹקֶת, עוֹבֵר בְּלָאו וְרָאוּי לְהִצְטָרֵעַ.

צד. הַחוֹלֵק עַל מַלְכוּת בֵּית־דָּוִד, רָאוּי לְהַכִּישׁוֹ נָחָשׁ.

צה. עַל־יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה יָכוֹל לַעֲמד בְּקִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה.

צו. צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק נֶגֶד הַשּׂוֹנְאִים וּלְהַעֲרִיךְ עִמָּהֶם מִלְחָמָה בְּתַחְבּוּלָה, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו.

צז. לְמַחֲלֹקֶת סְגֻלָּה לוֹמַר: "וַיִּקְרָא אָסָא אֶל ה'" עַד "אֱנוֹשׁ" (בְּדִבְרֵי־הַיָּמִים־ב יד,י),

צח. מִי שֶׁאֵין בִּטְחוֹנוֹ בֵּאלֹקָיו, עַל־יְדֵי זֶה בָּאִים מִלְחָמוֹת וּמְרִיבוֹת.

צט. עַל־יְדֵי לְמוּד תּוֹרָה נוֹפֵל פַּחַד עַל הָאֻמּוֹת, שֶׁלֹּא יִלָּחֲמוּ עִם יִשְׂרָאֵל.
ק. לְמַחֲלֶקֶת תֹּאמַר: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ" עַד "כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ" מַה שֶּׁאָמַר יְהוֹשָׁפָט.
קא. בְּשָׁעַת מִלְחָמָה צָרִיךְ לְהָכִין כְּלֵי מִלְחָמָה כַּנָּהוּג, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁבִּרְצוֹנוֹ, וְאֵין לִסְמוֹךְ עַל הַנֵּס.
קב. הַקּוֹבֵעַ מָקוֹם לִתְפִלָּתוֹ, אוֹיְבָיו נוֹפְלִים תַּחְתָּיו.
קג. אֵין לְהִתְפַּלֵּל עַל שׁוּם אָדָם שֶׁיָּמוּת אֶפִלּוּ עַל מִין, כִּי יוֹתֵר טוֹב לַהֲרֹג אוֹתָם בִּידֵי אָדָם וְלֹא בִּידֵי שָׁמַיִם.
קד. אַל תִּתְגָּרֶה בְּרָשָׁע; כָּל שֶׁכֵּן בְּרָשָׁע שֶׁהַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ.
קה. מֻתָּר שֶׁלֹּא לְהוֹדוֹת עַל הָאֱמֶת וְלַחֲלק עָלָיו, כְּדֵי דְּלֹא לִטְעֵי כֻּלֵּי עַלְמָא בַּתְּרֵה.
קו. בַּעֲוֹון שִׂנְאַת־חִנָּם מְרִיבָה רַבָּה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.
קז. חֻרֶב וּבְזָה רַבָּה בָּא בַּעֲוֹון עִנּוּי הַדִּין וְעִוּוּת וְקִלְקוּל הַדִּין וּבִטּוּל תּוֹרָה.
קח. אִשָּׁה נִדָּה דְּפָסְקָה בֵּין תְּרֵי, אִם סוֹף נִדָּה הִיא, עוֹשֶׂה מְרִיבָה בֵּינֵיהֶם.
קט. הַנִּרְדָּף שֶׁמְּפַיֵּס אֶת הָרוֹדֵף, עַל־יְדֵי זֶה נִתְעוֹרֵר דִּין עַל הָרוֹדֵף.
קי. הַמְפַרְנֵס אֶת שׁוֹנְאָיו, עַל־יְדֵי זֶה נִדּוֹן הַשּׁוֹנֵא בְּדִין שְׂרֵפָה.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי שֶׁדּוֹבְרִים עַל הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי זֶה נִתְגַּבֵּר הַפִּילוֹסוֹפְיָא בָּעוֹלָם וְכֵן לְהֵפֶךְ.
ב. יֵשׁ מְפָרְסָמִים שֶׁעִקַּר הַפִּרְסוּם שֶׁלָּהֶם נַעֲשָׂה עַל־יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת.
ג. עַל־יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת נוֹפֵל לְתַאֲוַת נָאוּף.
ד. מִי שֶׁקָּמִים עָלָיו רַבִּים וְחוֹלְקִים עָלָיו עַל אֱמוּנָתוֹ, וְהוּא עוֹמֵד כְּנֶגְדָּם וְטוֹעֵן כְּנֶגְדָּם דְּבָרִים הַנִּתְקַבְּלִים, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְבָנִים רַבִּים וְהָעוֹלָם נִתְמַלֵּא מִזַּרְעוֹ.
ה. מִי שֶׁנּוֹתֵן עֵינָיו שִׂכְלוֹ תָּמִיד לַחְקֹר אֶת רֹאשֵׁי־הַדּוֹר וּמַעֲיַן בָּהֶם בְּעֵינָא בִּישָׁא, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפֵל לְרָעָב שֶׁלֶּעָתִיד, הַיְנוּ לֹא רָעָב לַלֶּחֶם, וְזֶה "רָעָב" עַ'ין בְּ'תוֹךְ רַ'ב.
ו. עַל־יְדֵי צְדָקָה בְּסִבָּה קַלָּה הוּא מַכְנִיעַ אֶת אוֹיְבָיו, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַצִּילוֹ מִסִּבּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁל אוֹיְבָיו.
ז. עַל־יְדֵי בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם. גַּם עַל־יְדֵי בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן נִתְיַשֵּׁב הַמַּלְכוּת מִן הַמְּרִיבוֹת וְהַמִּלְחָמוֹת.
ח. מִי שֶׁלִּמּוּדוֹ בַּתּוֹרָה בְּמִחִין זַכִּים, שֶׁאֲכִילָתוֹ כָּל־כָּךְ בִּקֻּדֶּשָׁה, שֶׁנִּזּוֹן מִמָּזוֹן, שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי זֶה שׁוֹנְאָיו נִדּוֹנִין בְּחֶנֶק. וְסִימָן לַדָּבָר: "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר"; "וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטָּל"; "וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר".
ט. הַצַּעַר וְהַקִּנְטוּר שֶׁיֵּשׁ עַל הֶחָכָם, עַל־יְדֵי זֶה בָּא לִידֵי שִׂכְחָה.

י. עַל־יְדֵי הַמְּרִיבָה גּוֹרְמִים, שֶׁהַתַּלְמִידִים הַקְּטַנִּים נִתְפַּרְסְמִים קֹדֶם זְמַנָּם, וְזֶהוּ בְּחִינַת הַפֶּלַע נְפָלִים, שֶׁהַוָּלָד יוֹצֵא לָאֲוִיר הָעוֹלָם קֹדֶם זְמַנּוֹ, וְעַל־יְדֵי זֶה גּוֹרֵם עֲנִיּוּת וְלִפְעָמִים גּוֹרֵם מִיתוֹת, חַס וְשָׁלוֹם.

יא. לִפְעָמִים אֵין שָׁלוֹם בַּיִת לָאָדָם וְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ בִּקְטָטָה, בְּיָדוּעַ שֵׁישׁ שֵׁדִים בַּבַּיִת הַגּוֹרְמִין כָּל זֶה, וְעַל־יְדֵי זֶה בָּאִים יִסּוּרִים עַל אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ.

יב. לִפְעָמִים מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם גּוֹרֵם לוֹ מְרִיבוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בִּמְקוֹם הַטִּנּוֹפֶת.

יג. עַל־יְדֵי הַצַּעַר וְהָעַצְבוּת בָּא מְרִיבָה בָּעוֹלָם, וְעַל־יְדֵי הַשִּׂמְחָה בָּא שָׁלוֹם בָּעוֹלָם.

יד. הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה הִיא עַל־יְדֵי הַשָּׁלוֹם.

טו. הַמַּשְׂא־וּמַתָּן אוֹ הַמְּלָאכָה שֶׁאָדָם מְיַגֵּעַ בּוֹ בְּיוֹם תַּעֲנִיתוֹ, זֶה הַדָּבָר מַצִּיל אוֹתוֹ מִשּׁוֹנְאִים וּמֵרוֹצְחִים.

טז. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׂוֹנְאִים, קָשֶׁה לוֹ לְכַוֵּן דַּעְתֵּהּ בַּתְּפִלָּה.

יז. מִי שֶׁעוֹשֶׂה פֵּרוּד בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, הֵינוּ שֶׁהוֹלֵךְ לְאִישׁ וּמְיַפֶּה אֶת הָאִשָּׁה בִּפְנֵי הַבַּעַל, וְהוֹלֵךְ אֶל הָאִשָּׁה וּמְגַנֶּה אֶת בַּעְלָהּ בְּעֵינֶיהָ, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה פֵּרוּד בֵּינֵיהֶם, עַל־יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה טָרוּד בְּמִזּוֹנוֹתָיו.

יח. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹאֶה אֵיזֶה צַדִּיק, שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בְּיָדוֹ לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדָתוֹ, אֲזַי מַעֲמִיד עָלָיו שׂוֹנְאִים, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם, כִּי הַצַּדִּיק שֶׁאֵין לוֹ שׂוֹנְאִים, אֵין יָכוֹל לְקָרֵב, כְּמוֹ בְּעֵת בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ יֵשְׁבוּ בְּשַׁלְוָה, וְאָז אֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים.

יט. עַל־יְדֵי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה שׂוֹנְאִים בָּאִים וְנִתְרוֹמְמִים עַל אָדָם.

כ. מִי שֶׁשּׂוֹנְאָיו נִתְרוֹמְמִים, הוּא נוֹפֵל לְתַאֲוַת אֲכִילָה.

כא. כְּשֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ חִכּוּךְ בְּגוּפוֹ, יֵדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׂוֹנְאִים, וְלִפְעָמִים שֶׁעַל־יְדֵי מַכּוֹת וְחַבּוּרוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּגוּפוֹ, עַל־יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִשּׂוֹנְאִים, כִּי זֶה נִתְחַלֵּף בָּזֶה.

כב. יֵשׁ שְׁנֵי צַדִּיקִים, שֶׁאֶחָד דִּבּוּרָיו הֵם בַּחֲרִישָׁה, וְהַשֵּׁנִי דְּבָרָיו בְּקִצְיָרָה, אוֹ אֶחָד דְּבָרָיו הֲקָמַת הַבְּרִית לְזִוּוּג, וְהַשֵּׁנִי דְּבָרָיו הֵם הַמַּמְשִׁיכִים אֶת הַזֶּרַע וּמְהַוִּים אֶת הַוָּלָד בְּבֶטֶן אִמּוֹ וּמְגַדְּלִין אוֹתוֹ. בְּכֵן כְּשֶׁיֵּשׁ מַחֲלֹקֶת בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים הָאֵלּוּ, אַל יִתְעָרֵב זָר בְּתוֹךְ דִּבּוּרִים, שֶׁמְּדַבְּרִים זֶה עַל זֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַלְקֵל הַמָּכָוֹן.

כג. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׂוֹנְאִים, יַזִּיר מִן הַיַּיִן, וְעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה רֹאשׁ לָהֶם.

כד. סְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מִשּׂוֹנְאִים, הֵן שׂוֹנְאִים שֶׁל מַחֲלֹקֶת הֵן שׂוֹנְאִים שֶׁבַּדֶּרֶךְ, שֶׁמִּתְיָרֵא מֵהֶם, לוֹמַר כָּל הַטְּעָמִים שֶׁבַּתּוֹרָה, דְּהַיְנוּ פַּשְׁטָא מַנַּח זַרְקָא וְכוּ'.

ממון

חלק ראשון

א. הַמִּתְלוֹצֵץ – מְזוֹנוֹתָיו מִתְמַעֲטִין.

ב. לְשׁוֹן חֲכָמִים מֵבִיא עֹשֶׁר.

ג. אֵין הָעֹשֶׁר מִתְקַיֵּם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְרַחֲמִים עַל הַבְּרִיּוֹת.

ד. הָעוֹמֵד בְּנִסָּיוֹן שֶׁל נְאוּף, יִזְכֶּה לְעֹשֶׁר גָּדוֹל בֵּין הַשּׁוֹנְאִים שֶׁלּוֹ.

ה. גְּדוֹלָה מְלָאכָה שֶׁהִזְהִיר עָלֶיהָ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיַּעֲשֶׂה אֵיזֶה מְלָאכָה.

ו. כְּגוֹן: אֲנוּ – לוֹוִין וְאוֹכְלִין.

ז. הָרוֹצֶה שֶׁיִּתְעַשֵּׁר, יַעֲסֹק בִּבְהֵמָה דַּקָּה וּבְחוֹרְשִׁין.

ח. אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה יִהְיֶה פָּחוֹת מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְיִלְבַּשׁ וְיִתְכַּסֶּה כַּמָּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וִיכַבֵּד אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו יוֹתֵר מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ.

ט. קְשֵׁה עֲנִיּוּת בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים מַכּוֹת.

י. אֵין אִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מֵתָה אֶלָּא־אִם־כֵּן מְבַקְּשִׁין מִמֶּנּוּ מָמוֹן וְאֵין לוֹ.

יא. הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ לָאֻמּוֹת לִגְזֹל אֶת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי שֶׁלּוֹמְדִים [תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים] תַּנַ"ךְ.

יב. הַיַּיִן מֵבִיא עֲנִיּוּת.

יג. כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת, לְסוֹף מִתְעַשֵּׁר.

יד. הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ, עַל־יְדֵי זֶה מְטַמְּאִין אוֹתוֹ בְּטֻמְאַת קֶרִי.

טו. כְּשֶׁבָּא לְאָדָם אֵיזֶה הֶבְנָה חֲדָשָׁה, בְּיָדוּעַ שֶׁכָּרוּךְ בַּעֲקֵבוֹ מָמוֹן רַב.

טז. מָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּפַל בְּיַד עַכּוּ"ם מִיַּד טְהֵר.

יז. מִי שֶׁבָּנָיו וּבְנוֹתָיו מְטֻלְטָלִין בָּרָעָב, עַל־יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִדִּין שֶׁרִפָּה שֶׁבְּאַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית־דִּין.

יח. מִי שֶׁפּוֹרֵץ גָּדֵר שֶׁל רַבָּנָן, נַעֲשֶׂה עָנִי.

יט. מִי שֶׁמְּשַׁבֵּר תַּאֲוַת אֲכִילָה, זוֹכֶה לִדִירָה נָאָה.

כ. קְשֵׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כְּקְרִיעַת יַם־סוּף וְיוֹתֵר מִן הַגְּאֻלָּה וְכִפְלַיִם כַּיּוֹלֶדֶת.

כא. כֵּיוָן שֶׁנִּתְמַנָּה אָדָם פַּרְנָס עַל הַצִּבּוּר נִתְעַשֵּׁר.

כב. קְטֹרֶת מְעַשֶּׁרֶת.

כג. אַל יְדַאֵג אָדָם לוֹמַר, פְּלוֹנִי יְקַפַּח פַּרְנָסָתִי, כִּי עַל־כָּרְחָם יוֹשִׁיבוּךָ בִּמְקוֹמְךָ וּבְשִׁמְךָ יִקָּרֵאוּךָ.

כד. עַל אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בַּעֲלֵי־בָתִּים יוֹרְדִים לְטִמְיוֹן: עַל עוֹשְׁקֵי שְׂכַר שָׂכִיר וְכוֹבְשֵׁי שְׂכַר שָׂכִיר וְעַל שֶׁפּוֹרְקִין עַל מֵעַל צַוְּארֵיהֶן וְנוֹתְנִין עַל חַבְרֵיהֶן וְעַל גַּסּוּת־הָרוּחַ.

כה. שִׁנּוּי הַמָּקוֹם וְשִׁנּוּי הַשֵּׁם טוֹבִים לְפַרְנָסָה.

כו. אֵין הַגְּשָׁמִים נֶעֱצָרִין אֶלָּא עַל בְּטוּל תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת וּמְסַפְּרֵי לְשׁוֹן הָרָע וְעַזֵּי פָּנִים וּבְטוּל תּוֹרָה וַעֲוֹון גָּזֶל.
כז. הַתְּקוּוֹ לְמָטָר – יַרְבֶּה בִּתְפִלָּה.
כח. עַל־יְדֵי אֱמוּנָה נִתְרַבֶּה פַּרְנָסָה.
כט. כְּשֶׁיֵּשׁ שֹׂבַע בָּעוֹלָם, אֲזַי הַחֻלְשׁוֹת נִתְמַעֲטִים.
ל. אֵין הַגְּשָׁמִים נֶעֱצָרִין אֶלָּא עַל פּוֹסְקֵי צְדָקָה בָּרַבִּים וְאֵינָם נוֹתְנִים.
לא. מְאִיסוּתָא דְּבֵיתָא מֵבִיא לִידֵי עֲנִיּוּת.
לב. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מְבִיאִין אֶת הָאָדָם לִידֵי עֲנִיּוּת: הַמַּשְׁתִּין בִּפְנֵי מִטָּתוֹ עָרוֹם וְהַמְזַלְזֵל בִּנְטִילַת־יָדַיִם וּמִי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְקַלַּלְתּוֹ בְּפָנָיו.
לג. הַמַּעֲשֵׂר מְסֻגָּל לַעֲשִׁירוּת דַּוְקָא בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.
לד. כְּבוֹד הַתּוֹרָה וּכְבוֹד שַׁבָּת מְסֻגָּל לַעֲשִׁירוּת.
לה. כַּזַּיִת מָרוֹר שֶׁאוֹכְלִין בְּפֶסַח, מְסֻגָּל לְפַרְנָסָה.
לו. לִכְתֹּב סֵפֶר תּוֹרָה מְסֻגָּל לְפַרְנָסָה.
לז. בַּת־כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל אוֹ בַּת־תַּלְמִיד־חָכָם לְעַם־הָאָרֶץ, מְבִיאָתוֹ לִידֵי עֲנִיּוּת.
לח. לְהִשְׁתַּתֵּף עִם מִי שֶׁהַשָּׂעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ טוֹב לְהַצָּלָחָה.
לט. מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאֲכִילָתוֹ וּבִשְׁתִיָּתוֹ וּשְׁאָר תַּעֲנוּגִים, זוֹכֶה לְפַרְנֵס אֶת עַמִּים רַבִּים.
מ. מִי שֶׁשּׁוֹנֵא מָמוֹן, זוֹכֶה לַאֲרִיכוּת־יָמִים.
מא. מִי שֶׁמְּחַפֵּשׂ אַחַר אוֹצָרוֹת, הוּא מְקָרֵב מִיתָתוֹ.
מב. מִי שֶׁלֹּא תִּקֵּן חַטָּאוֹת נְעוּרִים, נַעֲשֶׂה רָשׁ.
מג. מִי שֶׁמְּיַגֵּעַ אֶת עַצְמוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה אַחַר פַּרְנָסָה, וְאֵינוֹ מוֹצֵא אֶת פַּרְנָסָתוֹ, תַּקְּנָתוֹ – שֶׁיְּחַזֵּיר בְּנֵי־אָדָם בִּתְשׁוּבָה.
מד. מִי שֶׁמְּשַׁבֵּר אֵיזֶה כְּלִי שֶׁלֹּא בְּמִתְכַּוֵּן, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא חוֹטֵא.
מה. מִי שֶׁלָּהוּט אַחַר עֲבוֹדַת אֲדָמָה, בְּוַדַּאי אֵין בּוֹ תוֹעֶלֶת.
מו. בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה תְּבַקֵּשׁ אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלֶיךָ.
מז. הַשִּׂמְחָה תְּמִידִית מְסֻגָּל לְהַצָּלָחָה.
מח. דֶּרֶךְ־אֶרֶץ צָרִיךְ חִזּוּק.
מט. הַמְּשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם בְּצַעֲרוֹ, כּוֹפְלִים לוֹ פַּרְנָסָתוֹ; גַּם פַּרְנָסָתוֹ מְעוֹפֶפֶת לוֹ כְּצִפּוֹר.
נ. בַּעֲוֹון בִּטּוּל תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת הַשָּׂכָר אָבַד, וּבְנֵי אָדָם רָצִים אַחַר פַּרְנָסָתָם, וְאֵינָם מַגִּיעִים.
נא. מָטָר בִּשְׁבִיל יָחִיד וּפַרְנָסָה בִּשְׁבִיל רַבִּים. וְיָחִיד דְּאָלִים זְכוּתֵהּ כְּרַבִּים דְּמֵי.

נב. עַל־יְדֵי קִדּוּשׁ עַל הַיַּיִן בָּא מָטָר וְנִשְׁמַע תְּפִלָּתוֹ.
נג. הַמְקַיֵּם סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁל אָבִיו בְּבֵיתוֹ, זוֹכֶה לְעֹשֶׁר.
נד. מָטָר בִּזְכוּת אָדָם אֶחָד וְשָׂדֶה אַחַת וְעֵשֶׂב אֶחָד, וּבִזְכוּת הָאָרֶץ וְחֶסֶד וְיִסּוּרִין.
נה. הַגְּשָׁמִים נֶעֱצָרִין בִּשְׁבִיל עֲבוֹדָה זָרָה וּבִשְׁבִיל נְאוּף וּבִשְׁבִיל צַדִּיק, שֶׁלֹּא נִסְפַּד כַּהֲלָכָה וּבִשְׁבִיל מְקַפְּחֵי פַּרְנָסַת אֲחֵרִים.
נו. עַל־יְדֵי עֲנִיּוּת נִצּוֹל מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.
נז. עַל־יְדֵי שִׁמּוּשׁ שֵׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים בָּא עֲנִיּוּת וּמִיתָה, וַאֲפִלּוּ עַל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לִמְחוֹת וְאֵינוֹ מוֹחֶה.
נח. כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעֲקַת לְגִימָא עַל חֲבֵירוֹ וְדוֹמֶם, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה לוֹ דִּין.
נט. כְּשֶׁרוֹאֶה אָדָם שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו מְצֻמְצָמִין, יַעֲשֶׂה מֵהֶם צְדָקָה.
ס. דְּאָגָה וְטִרְדָּא עַל מְזוֹנוֹתָיו מַכְחִישִׁין כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם.
סא. עַל־יְדֵי נְאוּף בָּא עֲנִיּוּת.
סב. לִפְעָמִים כְּשֶׁאֵין לַצַּדִּיק מַגָּל עַל פַּרְנָסָה, אָז מְקִימִים עָלָיו אֵיזֶה מִתְנַגְּדִים, וְעַל־יְדֵי זֶה נוֹתְנִים לוֹ פַּרְנָסָתָם הָרָאוּי לָהֶם.
סג. הָעוֹסֵק בְּבִנְיָן מִתְמַסְכֵּן.
סד. הַצְּנִיעוּת מְסֻגָּל לַעֲשִׁירוּת.
סה. מִשֶּׁרַבּוּ הַצָּרֵי־עַיִן, רַבּוּ הַמְקַפְּחִים פַּרְנָסָתוֹ שֶׁל אָדָם.
סו. מְזוֹנוֹת שֶׁל אָדָם נִתְמַעֲטִ, כְּשֶׁאֵין דָּן אֶת הָאָדָם לְכַף זְכוּת.
סז. גַּם כְּשֶׁמְּעָרֵב מַיִם בְּמַשְׁקָיו.
סח. גַּם כְּשֶׁאָדָם שׂוֹמֵעַ לַעֲצַת הַמִּסִית.
סט. גַּם כְּשֶׁעָבַר עֲבֵרָה לְהַכְעִיס, נַעֲשָׂה עָנִי, וְהָעוֹלָם אֵין מַאֲמִינִים לוֹ שֶׁהוּא עָנִי.
ע. מִי שֶׁעוֹסֵק בִּשְׂמוֹת הַטֻּמְאָה וּבְכִשָּׁפִים, נַעֲשָׂה עָנִי.
עא. הַחֹלַאַת שֶׁל כְּחִישַׁת הַבָּשָׂר, הַנִּקְרָא דַּאר, הַבָּא עַל אֶחָד מִבְּנֵי־הַבַּיִת הוּא סִימָן לְדַלּוּת.
עב. כְּשֶׁאֵיזֶה בּוּשָׁה בָּאָה עַל הָאָדָם הוּא סִימָן לְדַלּוּת.
עג. מִי שֶׁהוּא שׁוֹנֵא מָמוֹן, מְלַמְּדִין אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה הַדֶּרֶךְ, שֶׁיֵּלֵךְ בָּהּ.
עד. לִפְעָמִים מִיתַת כָּרֵת נִתְחַלֵּף עַל עֲנִיּוּת.
עה. עָנִי הוּא מְבֻלְבָּל כְּשִׂכּוֹר.
עו. עַל־יְדֵי אוֹנָאָה נַעֲשָׂה עָנִי.
עז. מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו בְּמְהִירוּת בְּלִי יְשׁוּב־הַדַּעַת, נַעֲשָׂה בַּעַל־חוֹב.
עח. מִי שֶׁמְּקַפֵּחַ פַּרְנָסָה לְאֶחָד, כְּאִלּוּ הָרָגוֹ.
עט. לְעוֹלָם יַחֲזִיק אָדָם בְּנַחֲלַת אֲבוֹתָיו, וְאַל יִמְכֹּר וְאַל יַחֲלִיף אוֹתָם.

פ. מִי שֶׁהוּא תָּאֵב לְמָמוֹן, הוּא נוֹפֵל מִמַּדְרֵגָתוֹ.
פא. עַל־יְדֵי כְּפִירָה בָּא דַּלּוּת.
פב. מִי שֶׁהוּא עָנִי, יִשְׁתַּדֵּל לְסַפֵּק מָזוֹן לְדוֹרְשֵׁי הַשֵּׁם.
פג. אֱמוּנָה הוּא טוֹב לְפַרְנָסָה.
פד. כְּאֵב עֵינַיִם הוּא סִימָן לַעֲנִיּוּת.
פה. עַל־יְדֵי הַכְנָעָה בַּהֲמוֹתָיו שֶׁל אָדָם נִתְרַבֶּה.
פו. עַל־יְדֵי צְדָקָה זוֹכִין לְפַרְנָסָה.
פז. מִי שֶׁנּוֹתֵן מָמוֹן לְמְכַשְּׁפִים, עַל־יְדֵי זֶה תּוֹלִין לוֹ פַּרְנָסָתוֹ בְּבֵית שֶׁל נָכְרִים.
פח. דִּבּוּרָיו שֶׁל הַצַּדִּיק מְבִיאִין פַּרְנָסָה.
פט. הָעַצְבוּת מַפְסִיד הַפַּרְנָסָה.
צ. עַל־יְדֵי צְדָקָה יִהְיֶה לְךָ הַרְחָבָה.
צא. הַרְבֵּה שֵׁנָה מֵבִיא אֶת הָאָדָם לִידֵי עֲנִיּוּת.
צב. הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּבִצְדָקָה, זוֹכֶה לַעֲשִׁירוּת.
צג. אוֹקִירוּ לִנְשֵׁיכוּ, כִּי הֵיכָא דְּתִיתְעַתְּרוּ.
צד. אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל כְּבוֹד אִשְׁתּוֹ.
צה. הַמַּלְוֶה בְּרִבִּית, נְכָסָיו מִתְמוֹטְטִין וְאֵינָן עוֹלִין.
צו. עַל־יְדֵי שֶׁמְּבַטְּלִין זֶמֶר שֶׁל שְׂחוֹק, בָּא זוֹל.
צז. מִי שֶׁאֵין לוֹ פַּרְנָסָה, יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל עַל פַּרְנָסָה, בְּוַדַּאי יִתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ.
צח. אֵין לָאָדָם לִמְכֹּר מִקְחוֹ הָרִאשׁוֹן.
צט. מִי שֶׁיִּוֹרֵד לְפַרְנָסַת חֲבֵרוֹ, נִקְרָא רָשָׁע.
ק. לֹא יָבוֹא שׁוּם אֶחָד לְהַזִּיק אֶת חֲבֵרוֹ אִם לֹא מִגַּאֲוַת לִבּוֹ.
קא. נְשִׁירָה קָשָׁה לַעֲנִיּוּתָא.
קב. עָשִׁיר הוּא בְּחִינַת זָכָר, וְעָנִי הוּא בְּחִינַת נוּקְבָא.
קג. כְּאֵב עֵינַיִם סִימָן לְהֶזֵּק.
קד. לְכָל הַדְּבָרִים הֵן חָכְמָה אוֹ עֹשֶׁר אוֹ בָּנִים, צָרִיךְ עֵסֶק בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, וִיבַקֵּשׁ רַחֲמִים, שֶׁיַּצְלִיחַ בִּדְבַר הָעֵסֶק.

חלק שני

א. שָׁנָה שֶׁהִיא שְׁנַת מַשָּׂא־וּמַתָּן הוּא סִימָן טוֹב לִבְרִיאוּת הַגּוּף.
ב. מִי שֶׁלָּהוּט אַחַר עֲבוֹדַת אֲדָמָה, בָּא לִידֵי אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה; אוֹ לִידֵי שְׁפִיכוּת־דָּמִים אוֹ לִידֵי צָרַעַת אוֹ לִידֵי שִׁכְרוּת.
ג. עַל־יְדֵי הַיִּרְאָה וְהַחֶסֶד נִצּוֹל מֵאֵשׁ וְזוֹכֶה לְפַרְנָסָה.

ד. עַל־יְדֵי שֶׁהַדִּין־תּוֹרָה הוֹלֵךְ וְנִתְמַעֵט, עַל־יְדֵי זֶה הַפְּרָנְסָה מִתְמַעֶטֶת וְכֵן לְהֵפֶךְ.
ה. עַל־יְדֵי אַסְמַכְתּוֹת נִשְׁפָּע פַּרְנָסָה גְּדוֹלָה לָעוֹלָם. וְזֶה כִּי יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים, שֶׁלֹּא מָצִינוּ לָהֶם מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה, וְטָרְחוּ חֲכָמֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, לִמְצֹא לָהֶם אַסְמַכְתָּא בָּעָלְמָא.
ו. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפָּאֵר בִּכְשֵׁרִים שֶׁבָּאֻמּוֹת כְּנֶגֶד הַשָּׂטָן, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִתֵּן פַּרְנָסָה לְיִשְׂרָאֵל בְּלִי קִטְרוּג.
ז. עַל־יְדֵי הִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁאָדָם מִשְׁתּוֹקֵק לְקִבּוּרַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה נִשְׁפָּע פַּרְנָסָה גְּדוֹלָה.
ח. לִסְעֻדַּת מִצְוָה יַטְרִיחַ אָדָם אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ בִּבְקִיעַת עֲצִים, וִיכַוֵּן בִּבְקִיעַת עֲצִים שֶׁהוּא בּוֹקֵעַ וּמַפְרִיד הָרַע מֵהַטּוֹב שֶׁבְּעֵץ־הַדַּעַת, וְעַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְפַרְנָסָה.
ט. עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה הַפַּרְנָסָה בָּנָקֵל.
י. מִי שֶׁמְּקַיֵּם – "יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ" – עַל־יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנַת הַלֵּב.
יא. גָּדוֹל הַנֶּהֱנֶה מִיגִיעַ כַּפּוֹ, שֶׁהוּא מַכִּיר בִּכְבוֹדוֹ שֶׁל מָקוֹם מַה שֶּׁאֵין הַמַּלְאָכִים יוֹדְעִים.
יב. לְפִי הַשִּׁנּוּיִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּמַּלְאָכִים, הֵינוּ לִפְעָמִים יוֹשְׁבִים, לִפְעָמִים עוֹמְדִים, לִפְעָמִים נָשִׂים, לִפְעָמִים אֲנָשִׁים וְכֵן שְׁאָר הַשִּׁנּוּיִים, כֵּן הַשֶּׁפַע הַבָּא מִן הַשָּׁמַיִם נִשְׁתַּנֶּה, לִפְעָמִים אֵשׁ, לִפְעָמִים מַיִם, לִפְעָמִים אֲבָנִים וְכֵן שְׁאָר הַשְׁפָּעוֹת, וְכָל אֵלּוּ הַשִּׁנּוּיִים נַעֲשִׂים בָּעוֹלָם וּבָאָדָם. גַּם נִשְׁתַּנֶּה רְצוֹנוֹ לְפִי הַשִּׁנּוּיִים, לִפְעָמִים רוֹצֶה כָּךְ וְלִפְעָמִים רוֹצֶה רָצוֹן אַחֵר.
יג. הַפַּרְנָסָה לְפִי הַזִּוּוּג.
יד. לְפִי הַזִּקְנִים שֶׁבַּדּוֹר כֵּן הַפַּרְנָסָה.
טו. הָרִבִּית מַפְסִיד הַיְרֻאָה.
טז. הַמַּלְוֶה בְּרִבִּית, אֵינוֹ מוֹצֵא מִי שֶׁיְּלַמֵּד עָלָיו זְכוּת.
יז. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מִלַּעֲבֹר עַל "לֹא תַחְמֹד", עַל־יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִכַּעַס וּמִנְּאָוָה וּמֵחָסְרוֹן אֱמוּנָה, הַבָּאָה עַל־יְדֵי כַּעַס וְנָאָוָה.
יח. עַל־יְדֵי מַשָּׂא־וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה נִתְבַּטְּלִים הַקְּלָלוֹת.
יט. מִי שֶׁצָּרִיךְ לְלִוּוֹת מֵאֲחֵרִים, הוּא דּוֹמֶה לִבְהֵמָה.
כ. מִי שֶׁהוּא סַרְסוּר, כְּשֶׁרוֹצֶה לְסַרְסֵר, שֶׁיְּקַנֶּה אָדָם גָּדוֹל אֵיזֶהוּ דָּבָר מֵאָדָם פָּחוּת וְרוֹאֶה שֶׁאֵין דְּבָרָיו נִכְנָסִין בְּאָזְנֵי הָאָדָם הַפָּחוּת, שֶׁיִּמְכֹּר אֶת הַדָּבָר לָאָדָם הַגָּדוֹל, אָז יִתְפַּלֵּל הַסַּרְסוּר, שֶׁיִּכָּנְסוּ דְּבָרָיו בְּאָזְנֵי הַפָּחוּת וְיִמְכֹּר לָאָדָם הֶחָשׁוּב.
כא. מִי שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בְּיִצְרוֹ, בָּנָיו אֵינָם יוֹצְאִים לְתַרְבּוּת רָעָה, וְעַל־יְדֵי זֶה מָמוֹנוֹ נִתְבָּרֵךְ, וְעַל־יְדֵי זֶה לֹא יָבוֹא לִידֵי נִסָּיוֹן.

כב. הַדָּרָכִים מְבִיאִין אֶת הָאָדָם לִלְשׁוֹן הָרַע וַעֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי־עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת־דָּמִים, וְאֵלּוּ הָעֲבֵרוֹת מַפְסִידִין הַפַּרְנָסָה.
כג. עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁנּוֹתֵן לַעֲנֵיֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה מָמוֹנוֹ נִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ.
כד. הַשְׁרָפוֹת בָּאִים לָעוֹלָם בִּשְׁבִיל מְעוֹת עֲבוֹדָה זָרָה לְכַלּוֹת אוֹתָם.
כה. כְּשֶׁקֶם מֶלֶךְ חָדָשׁ אוֹ שַׂר חָדָשׁ, אֲזַי נִתְחַדֵּשׁ וְנִשְׁתַּנֶּה הַפַּרְנָסָה.
כו. מִי שֶׁעִסְקוֹ וּמַשָּׂאוֹ־וּמַתָּנוֹ עִם הָאֻמּוֹת בְּעֵת חַגָּם אוֹ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּעֵת חַגָּם, אֶלָּא שֶׁפַּרְנָסָתוֹ שֶׁמַּעֲמִיד דְּבָרִים לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, עַל־יְדֵי זֶה אִשְׁתּוֹ שׁוֹפַעַת דָּם תֵּכֶף סָמוּךְ לְטָבִילָתָהּ.
כז. מִי שֶׁעוֹשֶׂה פֵּרוּד בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, הַיְנוּ שֶׁהוֹלֵךְ לְאִישׁ וּמְיַפֶּה אֶת הָאִשָּׁה בִּפְנֵי הַבַּעַל, וְהוֹלֵךְ אֶל הָאִשָּׁה וּמְגַנֶּה אֶת בַּעְלָהּ בְּעֵינֶיהָ, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה פֵּרוּד בֵּינֵיהֶם, עַל־יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה טָרוּד בְּמְזוֹנוֹתָיו.
כח. מִי שֶׁפִּחְחוֹרוֹתָיו וְנַחֲלוֹתָיו מְפֻזָּרִים וְאֵינָם בְּמָקוֹם אֶחָד, לִפְעָמִים נִצּוֹל עַל־יְדֵי זֶה מִקְּרִיעָה עַל מֵתוֹ.
כט. הַסּוֹחֵר הַגָּדוֹל שֶׁבָּעִיר הוּא הַנֵּר שֶׁבָּעִיר.

מפלת

חלק ראשון

א. עַל־יְדֵי פַּחַד הָאִשָּׁה מַפֶּלֶת.
ב. סְגֻלָּה לְמַפֶּלֶת נְפָלִים שֶׁתִּשְׁתֶּה אֶצְלָהּ מַגְנֵט, גַּם תִּשְׁתֶּה אֶצְלָהּ חֲתִיכַת עֵץ מִקֶּבֶר הַצַּדִּיק, גַּם יִתֵּן צְדָקָה.
ג. אִשָּׁה שֶׁהִיא מַפֶּלֶת, תִּשְׁתֶּה אֶצְלָהּ מֵי טַל.
ד. סְגֻלָּה לְמַפֶּלֶת – שֶׁתִּתְמַכֵּר עֲבָרָהּ
ה. בַּעֲוֹן שִׂנְאַת־חִנָּם הָאִשָּׁה מַפֶּלֶת נְפָלִים.
ו. עַל־יְדֵי תַּאֲוַת אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁלָּהּ הִיא מַפֶּלֶת.

חלק שני

א. אִשָּׁה הַמַּפֶּלֶת נְפָלִים, לֹא תֵּלֵךְ בְּקִשּׁוּטֵי זָהָב.
ב. הַטְחִינָה שֶׁל קֶמַח וְהַלִּישָׁה שֶׁל הַמַּצּוֹת שֶׁל פֶּסַח הוּא סְגֻלָּה לְאִשָּׁה, שֶׁמַּפֶּלֶת נְפָלִים.

מסור

א. מִי שֶׁאוֹמֵר מְסִירוּת עַל חֲבֵרוֹ, לְסוֹף שֶׁיִּהְיֶה מְטֻלְטָל, וְשׂוֹנְאִים קָמִים עָלָיו, וְרוֹאֶה בְּעַצְמוֹ מַה שֶּׁרָצָה לִרְאוֹת עַל חֲבֵרוֹ, וְכָל הַנִּסְמָכִין עָלָיו נוֹפְלִים, וּמִשְׁפַּחַת הַנִּרְדָּף לוֹקְחִין גְּדֻלָּתוֹ.

ב. מִי שֶׁמּוֹסֵר אֶת הַצַּדִּיק, יוֹרֵד מִנְּכָסָיו.
ג. מֻתָּר לַהֲרֹג אֶת הַמָּסוּר.
ד. אָסוּר לִמְסֹר אֶפִלּוּ אֶת הָרָשָׁע לַהֲרִיגָה.

משקה

א. עַל־יְדֵי גְּנֵבָה הַמַּשְׁקוֹת מִתְקַלְקְלִין.
ב. גַּם עַל־יְדֵי גַּאֲוָה.

משיח

א. עַל־יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צַדִּיקִים מַמְשִׁיכִין אוֹר שֶׁל מָשִׁיחַ בָּעוֹלָם, וְדוֹחֶה הַרְבֵּה חֹשֶׁךְ וְצָרוֹת מִן הָעוֹלָם, גַּם זוֹכֶה לִבְנָדִים נָאִים.
ב. עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה הָרוּחַ שֶׁל מָשִׁיחַ מְנַשֶּׁבֶת עַל גְּזֵרוֹת הַמַּלְכֻיּוֹת וּמְבַטְּלָן.
ג. עָתִיד דּוֹר אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה בָּעוֹלָם, שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ זַכַּאי.
ד. עַל־יְדֵי אֱמֶת בָּא הַקֵּץ.
ה. עַל־יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבָּת מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר שֶׁל מָשִׁיחַ גַּם עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה.

מוהל

א. צָרִיךְ לַחֲזֹר אַחַר מוֹהֵל צַדִּיק וִירֵא־שָׁמַיִם, כִּי כְּשֶׁהַמּוֹהֵל אֵינוֹ טוֹב, יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה מוֹלִיד, חַס וְשָׁלוֹם, הַנִּמּוֹל עַל־יָדוֹ. גַּם עַל־יְדֵי שֶׁהַמּוֹהֵל אֵינוֹ טוֹב, עַל־יְדֵי זֶה בָּא הַתִּינוֹק, חַס וְשָׁלוֹם, לִידֵי חֳלִי נוֹפֵל.
ב. אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְעַבֵּר, תַּבִּיט עַל הַסַּכִּין שֶׁל מִילָה אַחַר הַמִּילָה.
ג. הַמּוֹהֵל נוֹתֵן הֶבֶל לַנִּמּוֹל בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה.
ד. מִצְוַת מִילָה – יֵשׁ לָהּ כֹּחַ שֶׁיֵּשׁ לְבִנְדֵי כֹהֵן גָּדוֹל.
ה. מִי שֶׁנּוֹלַד מָהוּל, בְּיָדוּעַ שֶׁכֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁלּוֹ טוֹב וְיָפֶה.
ו. מִי שֶׁגּוֹמֵל חֶסֶד, שֵׁם אֲשֶׁר יִקָּרֵא יִתְקַיֵּם, בִּשְׁבִיל זֶה קֹדֶם שֶׁיִּקָּרֵא שֵׁם לַתִּינוֹק, יִגְמֹל חֶסֶד, וְעַל־יְדֵי זֶה יִתְקַיֵּם הַשֵּׁם.

מפורסם

א. יֵשׁ מְפֻרְסָמִים, שֶׁעִקַּר הַפִּרְסוּם שֶׁלָּהֶם נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת.
ב. הַנִּסָּיוֹן הוּא בִּשְׁבִיל לְגַדֵּל וּלְפַרְסֵם אֶת הָאָדָם.

ג. עַל־יְדֵי הַמְּרִיבָה גּוֹרְמִים שֶׁהַתַּלְמִידִים הַקְּטַנִּים נִתְפַּרְסְמִים קֹדֶם זְמַנָּם. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַפָּלַת נְפָלִים, שֶׁהַוָּלָד יוֹצֵא לַאֲוִיר עוֹלָם קֹדֶם זְמַנּוֹ, וְעַל־יְדֵי זֶה גּוֹרֵם עֲנִיּוּת וְלִפְעָמִים גּוֹרֵם מִיתוֹת חַס וְשָׁלוֹם.

ניאוף

חלק ראשון

א. מִי שֶׁמְּהַרְהֵר בְּבַת אֵל נֵכָר, עַל־יְדֵי זֶה בָּנָיו לֹא יִהְיוּ לוֹמְדִים.

ב. מַזָּל שֶׁל אִשָּׁה כְּפִי מַזַּל הָאִישׁ.

ג. הַזִּוּוּג שֶׁהוּא בְּבֵית נָאֶה, עַל־יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ צוּרָה יָפָה וּמְתֻקָּנֶת לִבְנֵיהֶם.

ד. הַבָּא עַל הַגּוֹיָה, כְּאִלּוּ נִתְחַתֵּן עִמָּהֶם.

ה. הַבְּשָׂמִים מַכְנִיסִין תַּאֲוָה לָאָדָם.

ו. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל וּבַת תַּלְמִיד־חָכָם לְעַם־הָאָרֶץ, אֵין זִוּוּגָם עוֹלֶה יָפֶה: אוֹ אַלְמָנָה, אוֹ גְּרוּשָׁה, אוֹ זֶרַע אֵין לָהּ, אוֹ קוֹבַרְתָּהּ, אוֹ קוֹבַרְתּוֹ, אוֹ מְבִיאָתוֹ לִידֵי עֲנִיּוּת וְלִידֵי גְּנוּת.

ז. זָקֵן מְנָאָף – אֵין הַדַּעַת סוֹבַלְתּוֹ וְאַחַר־כָּךְ הוּא נִבְזֶה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ.

ח. שִׁבְעָה כִּמְנַדִּין, וְאֶחָד מֵהֶם – מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה.

ט. תַּאֲוַת נָאוּף אֵינוֹ נִרְחָק מִן הָאָדָם אֶלָּא עַל־יְדֵי הִרְחָקַת רְאוּת הָעַיִן וְהַמַּחֲשָׁבָה.

י. לֹא תִּכָּנֵס עִם פִּתּוּיֶיךָ בְּטוֹעַן וְנִטְעָן, כִּי אֲרִיכַת הַרְגָּשַׁת הַחוֹשֵׁב אֲפִלּוּ לִבְחִינַת הַשּׁוֹלֵל תִּפְעַל הַגְבָּרַת הַחֵפֶץ וְתִתְהַפֵּךְ הָרָצוֹן אֵלָיו.

יא. עַל־יְדֵי הַיַּיִן רוֹב נָאוּף.

יב. מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה, אֵינוֹ אָדָם, וּכְאִלּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים וּמְמַעֵט אֶת הַדְּמוּת.

יג. מִי שֶׁמְּחַסֵּר עוֹנַת אִשְׁתּוֹ, וְיֵשׁ לָהּ צַעַר מִזֶּה, הוּא נֶעֱנָשׁ בְּמִיתָה.

יד. לִפְעָמִים עַל־יְדֵי שְׁדוּכִים שֶׁאֵינָם הֲגוּנִים זֶה לָזֶה, אֶחָד מֵהֶם מֵת.

טו. מִי שֶׁנּוֹשֵׂא אִשָּׁה רִשְׁעָה גְּרוּשָׁה – קוֹבַרְתּוֹ.

טז. נָאוּף שֶׁל אִשָּׁה מַחֲרִיב אֶת הַבַּיִת.

יז. כָּל הַמְזַנֶּה, עַל־יְדֵי זֶה אִשְׁתּוֹ רוֹאָה בַּחֲלוֹם טֻמְאוֹת הַנִּקְרָא מָאִירִין.

יח. כָּל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה לְשֵׁם שָׁמַיִם, כְּאִלּוּ יְלָדָהּ.

יט. עַל־יְדֵי זִוּוּג שֶׁאֵינוֹ בְּקְדֻשָּׁה בָּא שְׂרָפָה.

כ. כָּל הַבָּא דְּבַר עֲבֵרָה לְיָדוֹ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, עוֹשִׂים לוֹ נֵס.

כא. הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה, שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת לוֹ, כְּאִלּוּ חוֹרְשׁוֹ לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְזוֹרְעוֹ מֶלַח, וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ, הוּא מֵעִיד עַל כָּל הַשְּׁבָטִים, וְאֵינוֹ מֵעִיד עָלָיו.

כב. הַמֵּפֵר בְּרִית, כְּאִלּוּ הֵפֵר כָּל הַמִּצְוֹות.

כג. הַמְכַנְסַיִם מְכַפְּרִים עַל גִּלּוּי עֶרְיוֹת.
כד. עַל־יְדֵי נְאוּף נוֹפְלִים הַצַּדִּיקִים.
כה. עַל־יְדֵי שֶׁמְּקוֹנֵן עַל מִיתַת הַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי זֶה מְשַׁבֵּר אֶת עַצְמוֹ מֵאַהֲבַת נָשִׁים.
כו. עַל־יְדֵי הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָּלָה בּוֹרֵא קְלִפּוֹת, הַמִּתְלַבְּשִׁים בִּבְנֵי־אָדָם מִתְנַגְּדִים וְחוֹלְקִים עָלָיו וְעוֹשִׁין לוֹ יִסּוּרִין.
כז. הַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, סוֹף שֶׁבָּא לִידֵי שְׁפִיכוּת־דָּמִים.
כח. מִי שֶׁהוּא מְבַעֵר נוֹאֲפִים, בָּזֶה הוּא מְתַקֵּן חַטַּאת אֲבוֹתָיו.
כט. מִי שֶׁרוֹצֶה לִשְׁמר אוֹת בְּרִית, יאמַר תָּמִיד אֱמֶת, גַּם יַעֲשֶׂה חֶסֶד עִם מִי שֶׁלֹּא יְצַפֶּה לְתַשְׁלוּם גְּמוּלוֹ.
ל. לִפְגַם הַבְּרִית יִהְיֶה רוֹדֵף שָׁלוֹם.
לא. עַל־יְדֵי מַחֲלֶקֶת בָּא לִידֵי פְּגַם הַבְּרִית.
לב. הִרְהוּרֵי נְאוּף בָּאִים מֵחֲמַת שְׁבִירַת כְּלֵי שֶׁל חֶסֶד, וּלְפִי רב הַנִּיצוֹצוֹת הֵן רוֹב הַמַּחְשָׁבוֹת שֶׁל נְאוּף.
לג. מִי שֶׁעוֹבֵר עַל מִשְׁכַּב־זָכָר, עַל־יְדֵי זֶה נִתְפָּס בִּתְפִיסָה.
לד. כֶּסֶף חַי מְסֻגָּל לִגְבוּרַת אֲנָשִׁים.
לה. מִי שֶׁמְּזַוֵּג עִם אִשְׁתּוֹ בִּשְׁעַת שִׁנְאָה, זֶרַע הַנּוֹלָד הֵן מְשַׁמְּדִין אֶת עַצְמָן.
לו. עַל־יְדֵי נְאוּף בָּאִים לַגָּלוּת תַּחַת יַד שָׂרִים לְצִים, וְנַעֲשֶׂה בַּעַל־חוֹב.
לז. בִּזְכוּת שֶׁהַנְּקֵבוֹת נִזְהָרִים מִנְּאוּף, יָבוֹא מָשִׁיחַ, גַּם לֹא יִצְטָרֵךְ אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּכְבוֹד הַצַּדִּיקִים נִתְגַּדֵּל.
לח. נְאוּף בָּא עַל־יְדֵי הִתְעַסְּקוּת בְּשָׂמוֹת הַטֻּמְאָה וּבְכִשָּׁפִים.
לט. הַבָּא עַל הַכּוּתִית, מַכְנִיס כָּל הַשֶּׁפַע לַסִּטְרָא אַחֲרָא.
מ. עַל־יְדֵי נְאוּף בָּא שִׂכְחָה.
מא. תִּקּוּן לְהוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָּלָה – שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְהַחֲזִיר בְּנֵי־אָדָם בִּתְשׁוּבָה.
מב. מִי שֶׁהוּא נוֹטֵר בְּרִית, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין לוֹ זְכוּת אָבוֹת, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה לוֹ זְכוּת.
[מג. עַל־יְדֵי מְעוּט [אֱמוּנָה] בָּאִין הִרְהוּרֵי נְאוּף].
מד. בַּעֲוֹן כִּשּׁוּף וְנְאוּף הַצַּדִּיק נִסְתַּלֵּק.
מה. בְּנֵי נוֹאֲפִים יִהְיוּ נִצְרָכִים לְכִשּׁוּף.
מו. בָּנִים הַנּוֹלָדִים עַל־יְדֵי עֵסֶק הַכִּשּׁוּף יִהְיוּ נוֹאֲפִים.
מז. הַנּוֹאֲפִים – לָרב הֵם מִתְנַגְּדִים לַצַּדִּיקִים.
מח. הַמּוֹצִיא זֶרַע לְבַטָּלָה, כְּאִלּוּ הֵבִיא בָּנָיו קָרְבָּן לַעֲבוֹדָה זָרָה גַּם נִדּוֹן בְּסִקִילָה.

מט. עַל־יְדֵי נְאוּף מְאַבֵּד אֶת הַזִּכָּרוֹן.
נ. עַל־יְדֵי נְאוּף הַבּוּשָׁה נִסְתַּלֵּק.
נא. עַל־יְדֵי אֲכִילָה גַּסָּה בָּא לְנְאוּף.
נב. כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה, אַחַר־כָּךְ הוּא מְצַעֵר מֵחֲמַת הַנִּיצוֹץ שֶׁבּוֹ, אֲבָל כְּשֶׁפָּגַם בַּבְּרִית אֵין מְצַעֵר אַחַר־כָּךְ, כִּי כְּבָר הָלַךְ מִמֶּנּוּ הַנִּיצוֹץ.
נג. מִי שֶׁאֵינוֹ מֵפֵר בְּרִית, עַל־יְדֵי זֶה יֵשׁ לוֹ זְכִירָה.
נד. הִרְהוּרֵי נְאוּף בָּאִים עַל־יְדֵי שְׁבוּעַת שָׁקֶר.
נה. מִי שֶׁהוּא עָרֵב בְּעַד רָשָׁע, נַעֲשֶׂה נוֹאֵף.
נו. מִי שֶׁמַּשְׁחִית דַּרְכּוֹ, עַל־יְדֵי זֶה נִכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס.
נז. עַל־יְדֵי גִּלּוּי עֲרָיוֹת בָּא הֶרְיֹגָה.

חלק שני

א. עַל־יְדֵי נְאוּף נוֹפֵל לְתִפֵּיסָה אוֹ לָחֳלִי כְּאֵב רַגְלַיִם, גַּם תַּלְמִיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה נוֹפֵל לָזֶה, גַּם מַזִּיקִין שׁוֹלְטִין עָלָיו.
ב. עַל־יְדֵי הַמַּחֲלֶקֶת נוֹפֵל לְתַאֲוַת נְאוּף.
ג. עַל־יְדֵי תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה בִּימֵים שֶׁאָסוּרִין בְּתַשְׁמִישׁ, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפֵל לִתְפִיסָה.
ד. עַל־יְדֵי תַּאֲוַת נְאוּף בָּא עֲצִירוּת, וְעַל־יְדֵי עֲצִירוּת בָּא צָרַעַת.
ה. עַל־יְדֵי טוֹבוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִם בְּנֵי־אָדָם, נִתְבַּטֵּל תַּאֲוַת נְאוּף וְכֵן לְהֵפֶךְ.
ו. שׁוֹמֵר הַבְּרִית הוּא מְקוֹר הַבְּרָכוֹת.
ז. כָּל הַשּׁוֹמֵר הַבְּרִית, זוֹכֶה לְהָבִין הַשִּׁבְעִים לְשׁוֹן, הַגְּנוּזִים בַּתּוֹרָה.
ח. אָסוּר לְלַמֵּד זְכוּת, עַל זֶה שֶׁעָבַר עַל מִשְׁכַּב זָכוּר.
ט. הַפְּרָנָסָה – לְפִי הַזִּוּוּג.
י. אִישׁ בָּטֵל שֶׁאֵין עוֹסֵק בְּשׁוּם עֵסֶק, עַל־יְדֵי זֶה תַּאֲוָתוֹ מְרֻבָּה בְּמִשְׁגָּל וּמְדַבֵּר דִּבְרֵי טִנּוּף תָּמִיד.
יא. מִי שֶׁהוּא שׁוֹמֵר הַבְּרִית מֻתָּר לוֹ לִשְׁמֹחַ, כְּשֶׁרוֹאֶה מַפֶּלֶת שׂוֹנְאָיו.
יב. סַכָּנַת הַדְּרָכִים בָּא עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית. וְסִימָן לַדָּבָר: "אָרְחֵי וְרִבְעֵי זֵרִיתָ" וְכוּ'.
יג. אִשָּׁה שֶׁנִּתְבַּעֵת לִזְנוּת, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא נִבְעָלָה, הַתְּבִיעָה לְחוּד עוֹשָׂה בָּהּ רֹשֶׁם.
יד. מִי שֶׁעוֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע, עַל־יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִבְּזָיוֹנוֹת.
טו. עַל־יְדֵי זְנוּת בָּא רְצִיחָה.
טז. עַל־יְדֵי זְנוּת עִם הָאֵמּוֹת בָּא שְׁמָד.
יז. מִי שֶׁנּוֹטֵל שְׂרָרָה לְעַצְמוֹ, עַל־יְדֵי זֶה בִּתּוֹ נַעֲשֵׂית זוֹנָה, חַס וְשָׁלוֹם.
יח. הַבַּעֲלֵי חֶשְׁבּוֹנוֹת – עַל־פִּי רב הֵם בַּעֲלֵי תַּאֲוַת נְאוּף.

יט. מִי שֶׁאֵין מִסְתַּכֵּל עַל נָשִׁים, זוֹכֶה שֶׁזַּרְעוֹ יְחַבְּרוּ פֵּרוּשִׁים עַל הַתּוֹרָה.

נדה

חלק ראשון

א. אִשָּׁה שֶׁהִיא מְרֻבָּה בְּדָמִים, הִיא דַּבְּרָנִית; וְאַל תִּתְיַפֶּה בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם, גַּם תִּרְחַץ אֶת עַצְמָהּ בְּמֵי מַעְיָנוֹת, גַּם אַל תְּיַגַּע אֶת עַצְמָהּ הַרְבֵּה, גַּם בַּעֲלָהּ יְזַהֵר בִּנְטִילַת־יָדַיִם, גַּם אַל תִּכְעַס, גַּם אַחַר הַטְּבִילָה תִּתֵּן צְדָקָה. גַּם בַּעֲלָהּ יִלְמַד מַסֶּכֶת נִדָּה וְאַחַר־כָּךְ יאמַר שִׁיר שֶׁל יוֹם. גַּם תִּרְחַץ אֶת עַצְמוֹ בִּדְבָרִים, הָעוֹלִים מִתּוֹךְ הַמְּצוּדָה מִן הַנָּהָר, גַּם תִּשְׁתֶּה חֲלֵב עֵז, גַּם תִּרְחַץ בְּנוֹצַת עֵזִים, גַּם תְּעַשֵּׁן אֶת עַצְמָהּ בִּלְבוֹנָה.

ב. אִשָּׁה שֶׁשּׁוֹפַעַת דָּם, תִּכְתֹּב אוֹתִיּוֹת "לֹא אֶחָד" וְתִשָּׂא עָלֶיהָ.

ג. אִשָּׁה שֶׁהִיא פְּרוּצָה, עַל־יְדֵי זֶה אֵין לָהּ וֶסֶת וּמַרְבָּה בְּדָמִים.

ד. נִדָּה שֶׁרָאֲתָה דָּם דֶּרֶךְ מְקֹרָה הוּא מֵחֲמַת חֵטְא הָאִישׁ.

חלק שני

א. אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ וֶסֶת תִּתְעַנֶּה.

ב. סְגֻלָּה לְהַחֲזִיר לְאִשָּׁה וְסָתָהּ עַל־יְדֵי הַכְנָסַת־אוֹרְחִים.

ג. מִי שֶׁעִסְקוֹ וּמַשָּׂאוֹ־וּמַתָּנוֹ עִם הָאֻמּוֹת בְּעֵת חַגָּם אוֹ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּעֵת חַגָּם, אֶלָּא שֶׁפַּרְנָסָתוֹ שֶׁמַּעֲמִיד דְּבָרִים לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, עַל־יְדֵי זֶה אִשְׁתּוֹ שׁוֹפַעַת דָּם תֵּכֶף סָמוּךְ לְטְבִילָתָהּ.

נפילה

חלק ראשון

א. לִפְעָמִים אָדָם נוֹפֵל מִמַּדְרֵגָתוֹ לְעֵת זִקְנָתוֹ.

ב. עַל־יְדֵי גְּבִית מַס נוֹפֵל אָדָם מִמַּדְרֵגָתוֹ.

ג. עַל־יְדֵי קִנְאָה נוֹפֵל מִמַּדְרֵגָתוֹ.

ד. עַל־יְדֵי קִנְאָה אֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד, לִפְעָמִים מִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהֲבוּת וְלוֹמֵד בְּהַתְמָדָה, וְלִפְעָמִים הַתְּפִלָּה וְהַלִּמּוּד עָלָיו כְּמַשָּׂא.

ה. מִי שֶׁנִּמְעָד בְּדִבּוּרוֹ, וּבְוַדַּאי הָרְגִילוּת שֶׁל לְשׁוֹנוֹ הָיָה צָרִיךְ לְדַבֵּר כָּל מַה שֶּׁצָּרִיךְ, אֲבָל מִי שֶׁנִּמְעָד בְּרִגְילוּת לְשׁוֹנוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁפַּרְנָסָתוֹ נִתְמַעֵט וְהוּא צָרִיךְ לְחֶסֶד גָּדוֹל וִישׁוּעָה שֶׁיִּתֵּן לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פַּרְנָסָה.

ו. עַל־יְדֵי הַשְׁבּוּעָה נִכְרָת [נִכְרַת] הַהִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁל אָדָם.

ז. כְּשֶׁאָדָם מַחֲלִיק וְנוֹפֵל, זֶה עַל־יְדֵי שֶׁהִתְחַזֵּק לַעֲבֹר עֲבֵרָה.

ח. כְּשֶׁאַתָּה מַתְחִיל לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מִצְוָה וְהַהַתְחָלָה הִיא בְּכָל לֵבָב, תַּצְלִיחַ בְּזוֹ הַמִּצְוָה וְלֹא יֶאֱרַע לְךָ שׁוּם הֶזֵּק.
ט. מִי שֶׁנּוֹפֵל מִיִּרְאָתוֹ, בְּיִדּוּעַ שֶׁיִּרְאָתוֹ לֹא הָיְתָה טְהוֹרָה.
י. אָדָם נוֹפֵל מֵחֲמַת תַּאֲוַת מָמוֹן.
יא. כְּשֶׁתִּשְׁמֹר אֶת עַצְמְךָ מִגְּזֵלוֹת וּמִשְׁבוּעוֹת וּמִשֶּׁקֶר, לֹא תִּפֹּל מִמַּדְרֵגָתְךָ.
יב. כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל בְּמִנְיָן, שֶׁיֵּשׁ שָׁם רְשָׁעִים, לִפְעָמִים הֵם מַשְׁלִיכִין אוֹתוֹ לְמַטָּה וְהַסְּגֻלָּה לָזֶה – שֶׁיְּגַבִּיהַּ יָדָיו לְמַעְלָה בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה.
יג. מִי שֶׁלִּבּוֹ נוֹפֵל מֵהַהִתְלַהֲבוּת, הוּא מֵחֲמַת שֶׁשּׂוֹנֵא אֶת הַצַּדִּיק.
יד. הַצַּדִּיק שֶׁמַּנְהִיג בֶּאֱמֶת אֶת הָעוֹלָם, לֹא יִפֹּל מֵחֲשִׁיבוּתוֹ.
טו. מִי שֶׁבּוֹרֵחַ מִן הַכָּבוֹד וְהַכָּבוֹד רוֹדֵף אַחֲרָיו, בְּוַודַּאי לֹא יֵרֵד וְלֹא יִפֹּל מִכְּבוֹדוֹ.
טז. עַל־יְדֵי הִתְקַשְּׁרוּת לַצַּדִּיקִים לֹא יִפֹּל מִמַּדְרֵגָתוֹ.

חלק שני

א. מִי שֶׁהוֹלֵךְ וְנוֹפֵל, יֵדַע שֶׁמַּלְאָכָיו הַשּׁוֹמְרִים אוֹתוֹ נִסְתַּלְּקוּ.
ב. מִי שֶׁבָּא לוֹ הִרְהוּר זְנוּת עִם בַּת אֵל נֵכָר, בְּיִדּוּעַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֵיזֶהוּ נְפִילָה.
ג. אוֹ אֵיזֶהוּ חוֹלַאַת יָבוֹא עַל אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו.

ניבול פה

א. מִי שֶׁמְּדַבֵּר נִבּוּל־פֶּה, בְּיִדּוּעַ שֶׁלִּבּוֹ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת אָוֶן.
ב. עַל־יְדֵי נִבּוּל־פֶּה בָּא חֲנֻפָּה.
ג. בַּעֲוֹוֹן נִבּוּל־פֶּה צָרוֹת וּגְזֵרוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת, וּבַחוּרֵי יִשְׂרָאֵל מֵתִים, חַס וְשָׁלוֹם, וְיִתּוֹמִים וְאַלְמָנוֹת צוֹעֲקִים וְאֵינָם נַעֲנִין.
ד. הַמְנַבֵּל פִּיו, אֲפִלּוּ חוֹתְמִין עָלָיו גְּזַר־דִּין שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה לְטוֹבָה, הוֹפְכִין עָלָיו לְרָעָה, גַּם מַעֲמִיקִין לוֹ גֵּיהִנֹּם, גַּם לַשּׂוֹמֵעַ וְשׁוֹתֵק.
ה. חָמוּר הָאוֹמֵר בְּפִיו מִן הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה.

נהנה מאחרים

חלק ראשון

א. מַה שֶּׁהַצַּדִּיק מְקַבֵּל מָמוֹן מֵהָרָשָׁע, אַף־עַל־פִּי שֶׁזֶּה הַמָּמוֹן הוּא סָפֵק גָּזֵל, אַף־עַל־פִּי־כֵן מֻתָּר לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַבֵּל הָרָשָׁע לְעַצְמוֹ אֵיזֶהוּ תַּלְמִיד חָכָם רָשָׁע, וְיֹאמַר עָלָיו שֶׁהוּא צַדִּיק, וְיִתֵּן לוֹ הַמָּמוֹן, וְיֶחְלַק עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת.
ב. מִשֶּׁרַבּוּ מְקַבְּלֵי מַתָּנוֹת, נִתְמַעֲטוּ הַיָּמִים וְנִתְקַצְּרוּ הַשָּׁנִים.

ג. אָדָם שֶׁקִּבַּלְתָּ הֲנָאָה מִמֶּנּוּ פַּעַם אֶחָד, אַל תְּבַזֵּהוּ.
ד. מִי שֶׁמַּכְבִּיד עָלָיו עַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, לְסוֹף שֶׁנִּצְרָךְ לַאֲחֵרִים.
ה. מִי שֶׁעוֹשֶׂה טוֹבוֹת לִבְנֵי־אָדָם, מֻתָּר לוֹ לֵהָנוֹת מֵהֶם וּצְרִיכִים לְשָׁרְתוֹ.
ו. עַל־יְדֵי הֲנָאָה שֶׁאַתָּה מְקַבֵּל מֵחֲבֶרְךָ, עַל־יְדֵי זֶה אַתָּה סוֹבֵל צַעַר עַל עֲוונוֹתָיו.
ז. מִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מָמוֹן מֵאֲחֵרִים, יְגַדֵּל כָּל זַרְעוֹ.
ח. הַמֶּלֶךְ גּוֹבֶה יְצִיאוֹתָיו מִן הָעָם.
ט. צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּאֵיזֶה מַשָּׂא־וּמַתָּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְסוֹף לְבַטֵּל מִדִּבְרֵי תוֹרָה.
י. מִי שֶׁשּׁוֹאֵל חֶלְקוֹ בְּפִיו, כְּאִלּוּ גָּזַל.
יא. הַמְצַפֶּה לְשֻׁלְחַן חֲבֵרוֹ, עוֹלָם חָשֵׁךְ בַּעֲדוֹ גַּם חַיָּיו אֵינָם חַיִּים.
יב. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְשָׁמָה, הוּא נֶהֱנֶה מֵרֵיחַ.

חלק שני

א. גְּדוֹלָה יְגִיעַ כַּפּוֹ, שֶׁמַּצִּיל אֶת הָאָדָם מֵהֲרִיגָה.
ב. מִי שֶׁהוּא שׁוֹנֵא מַתָּנוֹת, אֵינוֹ מִתְיָרֵא מֵעֲלִילוֹת.

נגינה

א. כְּשֶׁהַצַּדִּיקִים נִתְפָּרְסָמִים בָּעוֹלָם, עַל־יְדֵי זֶה נִתְחַדְּשִׁים נְגוּנִים בָּעוֹלָם.
ב. הַלְוִיִּים הָיָה לָהֶם לְכָל יוֹם נִגּוּן מְיֻחָד, וְעַכְשָׁו בַּגָּלוּת נִשְׁתַּכְּחוּ הַנִּגּוּנִים. וּכְשֶׁבָּאָה אֵיזֶהוּ שֶׁבֶר עַל אֵיזֶהוּ אֻמָּה, אָזַי מִתְנוֹצֵץ הַנִּגּוּן שֶׁל הַלְוִיִּים שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַשֶּׁבֶר הַזֶּה.
ג. עַל־יְדֵי הַנִּגּוּנִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קוֹל בְּכִיָּה, יְכוֹלִים לְהוֹצִיא הַשְׁבוּיִים, בְּחִינַת מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת.
ד. עַל־יְדֵי הַנְּגִינָה אָדָם נִכָּר, אִם קִבֵּל עָלָיו עֹל תּוֹרָה.
ה. מַה כְּשֶׁאָדָם שׁוֹתֶה, מַתְחִיל לְזַמֵּר וּלְנַגֵּן וְלֹא כֵן בַּאֲכִילָתוֹ, מֵחֲמַת שֶׁאָמְרוּ שִׁירָה עַל הַבְּאֵר, וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה עַל הַמָּן.

ניסיון

א. הַנִּסָּיוֹן הוּא בִּשְׁבִיל לְגַדֵּל וּלְפָרְסֵם אֶת הָאָדָם.
ב. מִי שֶׁאֵין בְּמַעֲלוֹת הַצַּדְקוּת, וְגַם אֵין לוֹ זְכוּת אָבוֹת, וְרוֹצֶה לְקָרֵב אֶת בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִנִּסְיוֹנוֹת, וּבִפְרָט שֶׁלֹּא יִתְקַנְּאוּ בּוֹ הָרְשָׁעִים.
ג. מִי שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בְּיִצְרוֹ, בָּנָיו אֵינָם יוֹצְאִים לְתַרְבּוּת רָעָה, וְעַל־יְדֵי זֶה מָמוֹנוֹ נִתְבָּרֵךְ, וְעַל־יְדֵי זֶה לֹא יָבוֹא לִידֵי נִסָּיוֹן.

נר תמיד

א. בִּזְכוּת נֵר תָּמִיד הַדּוֹלְקִים בְּשֶׁמֶן־זַיִת, נִצּוֹלִין מִגְּזֵרַת שִׁמְד.

ספירת העומר

א. עַל יְדֵי סְפִירַת הָעֹמֶר נִצּוֹלִין מִגֵּרוּשׁ.
ב. בְּיוֹתֵר צָרִיךְ לְהִזָּהֵר לִטְבֹּל לְקֶרְיוֹ בֵּימֵי עֹמֶר.
ג. בִּסְפִירַת הָעֹמֶר יְכוֹלִין לְהַכְנִיעַ אֶת הַמָּסוּר. וְסִימָן: לָעֹמֶר – רָאשֵׁי תֵּבוֹת מֵ'אִיגְּרָא רָ'מָא לְ'בִירָא עֲמִיקְתָא.

סוד

א. עַל־יְדֵי עִיּוּן עָמֹק בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה יוּכַל לִפְקֹד עֲקָרוֹת וּלְרַפְּאוֹת חוֹלַאַת חָזָק.

ספר

א. מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְחַבֵּר אֵיזֶהוּ סֵפֶר וְאֵינוֹ מְחַבְּרוֹ, זֶה כְּמוֹ שֹׁכּוֹל בָּנִים.
ב. אֵלּוּ הַמְחַבְּרֵי הַסְּפָרִים – צָרִיךְ לָהֶם לִשְׁקֹל בַּמִּשְׁקָל אֶת דִּבְרֵי הַסֵּפֶר, אִם יֵשׁ בָּהֶם כְּדֵי סֵפֶר, כִּי עִקַּר הַסֵּפֶר אֵינוֹ אֶלָּא אֵלּוּ הַדְּבָרִים, הַנֶּאֱמָרִים בְּהִתְקַשְּׁרוּת הַנְּשָׁמוֹת בִּבְחִינַת: "זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם", וְאִם יֵשׁ בּוֹ מְעַט בְּהִתְקַשְּׁרוּת הַנִּזְכָּר לְעֵיל, אֵין בּוֹ כְּדֵי סֵפֶר.
ג. מְבִינֵי מַדָּע יְכוֹלִים לְהָבִין, כְּשֶׁרוֹאִים בְּסֵפֶר חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא, אִם בַּעַל הַמְחַבֵּר חִדֵּשׁ אֵלּוּ הַחִדּוּשִׁין בְּעַצְמוֹ, אוֹ שֶׁכְּבָר הָיָה לְעוֹלָמִים שֶׁחִדֵּשׁ אֵלּוּ הַחִדּוּשִׁין. וּמֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם כְּדֵי סֵפֶר, נִתְגַּלָּה לְבַעַל הַמְחַבֵּר אֵלּוּ הַחִדּוּשִׁין, כְּדֵי לְחַבְּרָם בְּסִפְרוֹ, אֲבָל בֶּאֱמֶת לֹא טָרַח עַל אֵלּוּ הַחִדּוּשִׁין, כִּי בָּא לוֹ בְּנָקֵל, כִּי כְּבָר הָיָה מִי שֶׁטָּרַח בִּשְׁבִילָם וְהֵבִיא אוֹתָם לְגַלּוּי.
ד. כְּשֶׁנִּדְפָּס אֵיזֶהוּ סֵפֶר חָדָשׁ, עַל־יְדֵי זֶה הַבְּכִיָּה שֶׁעַל־יָדוֹ נִתְחַדֵּשׁ זֶה הַסֵּפֶר בִּבְחִינַת "וְשִׁקֲוִי בִּבְכִי מָסָכְתִּי", הַבְּכִיָּה הַזֹּאת נִתְגַּבֵּר כְּנֶגֶד גְּזֵרוֹתֵיהֶם שֶׁל הָאֻמּוֹת, שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ עָלֵינוּ. גַּם עִקַּר כֹּחַ מָמְשַׁלְתָּם אֵינוֹ אֶלָּא בִּבְכִיָּה שֶׁל עֵשָׂו, וְסִימָן לַדָּבָר: וְהָיָה מִסְפַּר בְּ'נֵי יִ'שְׂרָאֵל כְּ'חוֹל הַ'יָּם.
ה. מִי שֶׁאֵין מִסְתַּכֵּל עַל נָשִׁים, זוֹכֶה שֶׁזִּרְעוֹ יְחַבְּרוּ פְּרוּשִׁים עַל הַתּוֹרָה.
ו. מַה שֶּׁסְּפָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל צַדִּיקִים נִגְנָזִין וְנֶאֱבָדִין וְנִשְׁכָּחִין מִן הָעוֹלָם, כְּגוֹן כַּמָּה סְפָרִים שֶׁל תַּנָּאִים וְקַדְמוֹנִים שֶׁנֶּאֱבְדוּ וְנִשְׁכְּחוּ הוּא טוֹבָה לָעוֹלָם, כִּי עַל־יְדֵי זֶה נֶאֱבָדִין וְנֶעֱקָרִין

וְנִמְחִין סִפְרֵי מִינִין וְאֶפִּיקוֹרְסִים הַרְבֵּה, יִמַּח שְׁמָם, גַּם עַל־יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל קִנְאָה וְשִׂנְאָה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ הַכְּשֵׁרִים, הַמִּתְנַהֲגִים בְּקְדֻשָּׁה.

ז. עַל־יְדֵי סֵפֶר גָּדוֹל שֶׁיּוֹצֵא לָעוֹלָם, נִפְקָדִין עֲקָרוֹת, וְסִימָן "זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם".

סגולה

א. נוֹצָה שֶׁל עוֹפוֹת הַבַּר הֵם סְגֻלָּה לַחֲלָאֵי הָרֵאָה, וּמְסֻגָּל לְחַזֵּק אֶת הָרוּחַ־חַיִּים.

ב. הַשָּׁמַיִם – יֵשׁ בָּהֶם שִׁנּוּי מַרְאוֹת לְפִי מַרְאוֹת עֲשָׂבִים הַנִּגְדָּלִים עַל־יְדֵיהֶם, וְהֵם מְסֻגָּלִים לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶן.

ג. מֵי גְּשָׁמִים מְסֻגָּלִין לְמִי שֶׁאֵין לוֹ גְּבוּרַת אֲנָשִׁים.

ד. אֲמִירַת תְּהִלִּים סְגֻלָּה לְהוֹרִיד גְּשָׁמִים "תְּהִלִּם" – לְ'מָטָר הַ'שָּׁמַיִם תִּ'שְׁתֶּה מָ'יִם.

ה. סְגֻלָּה לְהַחֲזִיר לְאִשָּׁה וְסָתָהּ עַל־יְדֵי הַכְנָסַת אוֹרְחִים.

ו. מִי שֶׁשַּׁעֲרוֹתָיו מְרֻבִּים שֶׁלֹּא עַל־פִּי הַטֶּבַע, זֶה עָלוּל לִנְזָקִים הַרְבֵּה וְלִפְגָעִים רָעִים מֵהַסִּטְרָא־אַחֲרָא, סְגֻלָּתוֹ שֶׁיִּקָּרֵא הַפָּרָשָׁה שֶׁקּוֹרִין בְּיוֹם־כִּפּוּרִים.

ז. מִי שֶׁנִּתְאַלֵּם בְּפֶתַע פִּתְאוֹם, יַעֲבִירוּ עַל פִּיו חֵלֶף כָּשֵׁר.

ח. סְגֻלָּה לְמַקְשָׁה לֵילֵד, תִּתְלֶה לָהּ עַל צַוָּארָהּ מַפְתֵּחַ שֶׁל הַבֵּית־עָלְמִין. גַּם הַמַּפְתֵּחַ הַזֶּה מְסֻגָּל לַעֲקָרָה.

ט. סְגֻלָּה לְחֻלִּי הַצַּוָּאר, שֶׁיִּבְכֶּה עַל חֻרְבַּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ.

י. סְגֻלָּה כְּשֶׁנִּכְנָס לְבֵית חָדָשׁ לָגוּר, יַכְנִיס לְשָׁם חֶרֶב אוֹ סַכִּין אוֹ שְׁאָר כְּלֵי־זַיִן. וְסִימָן לַדָּבָר: בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת – כְּ'לֵי חָ'מָס מִ'כְּרוֹתֵיהֶם; חַרְבוֹתֵיהֶם מְגוּרוֹתֵיהֶם.

יא. תַּפּוּחִים מְסֻגָּלִים לְמַקְשָׁה לֵילֵד.

ענוה

חלק ראשון

א. מִי שֶׁמְּשַׁתֵּף אֶת עַצְמוֹ בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, עַל יְדֵי זֶה בָּא לַעֲנָוָה.

ב. עַל יְדֵי אֱמֶת יִזְכֶּה לַעֲנָוָה.

ג. עַל יְדֵי אֱמוּנָה בָּא הַכְנָעָה.

ד. עַל יְדֵי. קְבִיעוּת מָקוֹם לִתְפִלָּה בָּא לִידֵי עֲנָוָה וַחֲסִידוּת.

ה. עַל יְדֵי עֲנָוָה תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת, וּכְאִלּוּ הִקְרִיב כָּל הַקָּרְבָּנוֹת.

ו. עַל יְדֵי עֲנָוָה מוֹסִיפִין לוֹ גְּדֻלָּה עַל גְּדֻלָּתוֹ.

ז. עַל יְדֵי עֲנָוָה מַאֲרִיךְ יָמִים.

ח. עַל יְדֵי עֲנָוָה אֵין מְדַקְדְּקִין אַחַר מַעֲשָׂיו.

ט. יוֹם שֶׁאַתָּה מַקְטִין אֶת עַצְמְךָ, יוֹם הַזֶּה מוֹסִיף כֹּחַ וּגְבוּרָה וְהִתְרוֹמְמוּת בְּקְרֻבְשָׁה שֶׁל מַעְלָה.
י. כְּשֶׁאַתָּה רוֹאֶה שֶׁעֲנָוָה נִתְרַבָּה בָּעוֹלָם, תְּצַפֶּה לְרַגְלֵי דִּמְשִׁיחָא.
יא. עַל יְדֵי עֲנָוָה נִתְבַּטֵּל פַּחַד הָאוֹיְבִים.
יב. עַל יְדֵי עֲנָוָה נִתְבַּטֵּל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַיְסוּרִין.
יג. עַל יְדֵי עֲנָוָה הַכֹּל עִמּוֹ בְּשָׁלוֹם.
יד. עַל יְדֵי עֲנָוָה בָּא חֵן.
טו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַכְנָעָה, אֵין לוֹ מוֹרָא, כְּאִלּוּ יוֹשֵׁב בְּמָצוֹר.
טז. מִי שֶׁאֵין בּוֹ הַכְנָעָה, אֵין בּוֹ יִרְאָה.
יז. עַל יְדֵי עֲנָוָה נִתְגַּדֵּל, גַּם אֵינוֹ נוֹפֵל מִמַּדְרֵגָתוֹ.
יח. מִי שֶׁהוּא לֵב רַךְ, הוּא יָכוֹל לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר
יט. עַל יְדֵי עֲנָוָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אוֹתוֹ.
כ. עַל יְדֵי עֲנָוָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ תַּאֲוָתוֹ.
כא. אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל מִי שֶׁמְּשִׁים עַצְמוֹ כְּאַיִן.

חלק שני

א. סְגֻלָּה לְהַקְטִין אֶת עַצְמוֹ.
ב. עַל יְדֵי גַּאֲוָה רַבָּה נִבְעָל כְּאִשָּׁה.
ג. הָאָדָם נִכָּר בְּקוֹלוֹ, אִם הוּא עָנָו אוֹ בַּעַל גַּאֲוָה.
ד. לִפְעָמִים עַל יְדֵי שִׁפְלוּת שֶׁאָדָם מַשְׁפִּיל אֶת עַצְמוֹ, אוֹ אֲחֵרִים מַשְׁפִּילִין אוֹתוֹ, עַל יְדֵי זֶה מְבַטְּלִין מֵעָלָיו גְּזֵרַת מִיתָה.
ה. כְּשֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ שִׁפְלוּת, יֵדַע שֶׁמִּיתָה נִגְזְרָה עָלָיו.

עצבות

חלק ראשון

א. מִי שֶׁלֹּא תִּקֵּן חַטָּאת נְעוּרִים, עַל יְדֵי זֶה בָּאִים לוֹ דְּאָגוֹת.
ב. לְרֹב בָּא הַצַּעַר לָאָדָם עַל יְדֵי דִּבּוּרוֹ.
ג. כְּשֶׁיֵּשׁ לְךָ צַעַר, תְּדַבֵּר מִזֶּה הַצַּעַר.
ד. עַל. יְדֵי דְּאָגָה בַּלֵּב נוֹפֵל עַל הָאָדָם אֵימַת מָוֶת.
ה. עַל יְדֵי הַכְנָעָה נִתְבַּטֵּל רָעָה וְיָגוֹן.
ו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַצְבוּת, יִסְתַּכֵּל עַל הַצַּדִּיקִים, וְיָבֹא לוֹ שִׂמְחָה בְּלִבּוֹ.
ז. כְּשֶׁאַתָּה נִכְנָס בְּבֵית נָכְרִי, עַל יְדֵי זֶה בָּא עַצְבוּת.

ח. עַל יְדֵי עַצְבוּת אָדָם נֶחֱלָשׁ.
ט. עַל יְדֵי לֵב רָע הַפָּנִים נִשְׁתַּנָּה.
י. כְּשֶׁיֵּשׁ לְךָ צַעַר בְּיוֹם שִׂמְחָה, וְכָל שִׂמְחָתְךָ נִשְׁבָּת, תֵּדַע שֶׁתַּמָּה זְכוּת אֲבוֹתֶיךָ.
יא. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַצְבוּת, יִתֵּן מַתָּנָה לַצַּדִּיק תָּדִיר.
יב. עַל יְדֵי עַצְבוּת בָּא שְׂרֵפָה.
יג. עַצְבוּת סִימָן לְאֵיזֶה חֹלָאַת, שֶׁמְּמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא.
יד. עַל יְדֵי עַצְבוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין עִמּוֹ.
טו. עַל יְדֵי עַצְבוּת רוֹאֶה קֶרִי.
טז. עַצְבוּת בָּא עַל יְדֵי כַּעַס.
יז. עַל יְדֵי עַצְבוּת אֵינוֹ מַשִּׂיג תּוֹחַלְתּוֹ.
יח. עַל יְדֵי עַצְבוּת נִתְבַּזֶּה.
יט. עַל יְדֵי בְּכִיָּה אֵין אָדָם יָכוֹל לֶאֱכֹל.
כ. מִי שֶׁאֵין לוֹ עַצְבוּת וְהוּא תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, בְּוַדַּאי יִתְנַשֵּׂא.
כא. עַל יְדֵי עַצְבוּת בָּא בְּזָיוֹן.
כב. בְּכִיָּה הוּא סִימָן טוֹב לְחוֹלֶה.
כג. עַל יְדֵי יָגוֹן אוֹיְבָיו נִתְרוֹמְמִים.
כד. עַל יְדֵי יָגוֹן בָּא כְּאֵב לֵב.
כה. מִי שֶׁהוּא מָהִיר, הוּא עַצְבָּן.
כו. קְרָבַת הַצַּדִּיקִים מְשַׂמַּחַ אֶת. הַלֵּב.
כז. סְגֻלָּה לְהָסִיר עַצְבוּת, שֶׁיִּשְׁמַע אֶת צַדִּיק נִכְבָּד, כְּשֶׁהוּא מְזַמֵּר.
כח. מִי שֶׁאֵין מִתְוַדֶּה עַל עֲוֹנוֹתָיו, אֲנָחָה וּדְאָגוֹת בָּאִים עָלָיו.
כט. כְּשֶׁאָדָם מִתְאַוֶּה לִדְבָרִים שֶׁהֵם נֶגְדִּיִּים לְקֶדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַל יְדֵי זֶה בָּא לוֹ אֲנָחָה.
ל. הָעֶצֶב עַל חֲלוֹם רָע מְבַטֵּל אֶת הַחֲלוֹם, שֶׁלֹּא יִתְקַיֵּם.
לא. קוֹל וּמַרְאֶה וְרֵיחַ מְשִׁיבִין דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם.
לב. עַל יְדֵי הַצְּעָקָה נִתְבַּטֵּל הַצַּעַר.
לג. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַצְבוּת, מֵבִיא עַל עַצְמוֹ יִסּוּרִין.
לד. כָּל הַנִּמְשָׁךְ אַחַר צַעֲרוֹ יוֹתֵר מִדַּי, הַצַּעַר נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו.
לה. תְּמָרִים מְבַטְּלִין דְּאָגָה.
לו. אַגָּדָה מְשַׂמַּחַ אֶת הָאָדָם.

חלק שני

א. עַצְבוּת שֶׁבְּלֵב הָאָדָם, כְּשֶׁמַּרְגִּישׁ בְּרָעָתוֹ, כִּי הַלֵּב הוּא הַמֵּסֵב לְכָל זֶה, כִּי הַלֵּב הוּא הַגּוֹרֵם לְכָל דָּבָר הֵן לְטוֹב הֵן לְהֶפֶךְ.

ב. צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵעַצְבוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא, חַס וְשָׁלוֹם, לִידֵי אֲבֵלוּת.

ג. עַל יְדֵי הַצַּעַר וְהָעַצְבוּת בָּא מְרִיבָה בָּעוֹלָם, וְעַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה בָּא שָׁלוֹם בָּעוֹלָם.

ד. עַל יְדֵי קַלְקוּל הַשִּׂמְחָה בָּא חֳלָאִים עָלָיו.

ה. סְגֻלָּה לְהָסִיר הָעַצְבוּת עַל יְדֵי הָרַחֲמָנוּת.

ו. הַנְּדָרִים וְהַנְּדָבוֹת מְבִיאִין שִׂמְחָה.

עצירות

א. עַל יְדֵי עֲצִירוּת בָּאִים הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

ב. לְכָל דָּבָר מִיתָה יִפְתַּח נְקָבָיו.

ג. עֲצִירוּת מַזִּיק לָעֵינַיִם.

עבירה

א. יֵשׁ עֲבֵרוֹת שֶׁהַמָּקוֹם גּוֹרֵם.

ב. מִי שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה לְהַכְעִיס, לְסוֹף שֶׁנִּתְבַּזֶּה בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם וְהוּא כּוֹעֵס עֲלֵיהֶם.

עצלות

א. עַל יְדֵי תַּאֲווֹת שֶׁאָדָם תָּאֵב, וְאֵינוֹ מַשִּׂיג אוֹתָם, עַל יְדֵי זֶה בָּא עַצְלוּת וְהוּא הַדִּין לְהֶפֶךְ.

ב. עַל יְדֵי זְרִיזוּת מֵסִיר אֶת הַשֵּׁנָה וּמְחַיֶּה אֶת הַמֹּחִין.

עונש

א. לִפְעָמִים כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲנִישׁ אוֹתוֹ, זֶה מֵחֲמַת שֶׁלֹּא עָשָׂה מִצְוָה כָּזֶה, כְּשֶׁבָּאָה לְיָדוֹ.

ב. לִפְעָמִים דָּנִין אֶת הָאָדָם עַל פִּיו.

ג. לִפְעָמִים הָאָדָם. נֶהֱרָג, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהַמְלִיץ בְּעַד אֶחָד, שֶׁשּׁוֹנְאִין אוֹתוֹ בְּחִנָּם.

ד. לִפְעָמִים הָאָדָם נֶעֱנָשׁ, עַל שֶׁפָּשַׁע בְּמַלְאַכְתּוֹ, אוֹ שֶׁנִּגְזַר גְּזֵרָה עַל אַנְשֵׁי מְקוֹמוֹ אוֹ עַל עַמּוֹ.

ה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְמַהֵר לְהַפְרַע מִכְּפוּיֵי טוֹבָה עַל יְדֵי כְּפוּיֵי טוֹבָה.

ו. מִי שֶׁכָּלֶב נָשַׁךְ אוֹתוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁקִּבֵּל לָשׁוֹן הָרַע, אוֹ שֶׁסִּפֵּר לָשׁוֹן הָרַע.

עצה

א. אַל תִּשְׁאַל עֵצָה אֶלָּא מִמִּי שֶׁיּוֹדֵעַ סִתְרֵי תוֹרָה.
ב. טוֹב לִשְׁאוֹל עֵצָה מִזְּקֵנִים.
ג. הַנּוֹתֵן לַחֲבֵרוֹ, עֵצָה שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת לוֹ, עַל יְדֵי זֶה נוֹפְלִים לוֹ מַחְשָׁבוֹת עֲבוֹדָה. זָרָה.
ד. מִי שֶׁהוּא בַּעַל מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, אַל תִּקַּח עֵצָה מִמֶּנּוּ.
ה. עַל יְדֵי שֶׁאַתָּה נוֹטֵל עֵצָה מֵהָרַב, עַל יְדֵי זֶה תִּזְכֶּה לִישׁוּעָה.
ו. כְּשֶׁאַתָּה רוֹאֶה, שֶׁרֵעֶיךָ אֵינָם עוֹזְרִים לְךָ, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין שׁוּם עֵצָה מוֹעִיל לְךָ.
ז. כְּשֶׁאַתָּה עוֹזֵר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, יוֹעִיל לְךָ עֵצָה.
ח. הָעֵצָה הִיא מְסֻגֶּלֶת יוֹתֵר בַּשָּׁדֶה.
ט. הַהוֹלֵךְ אַחַר עֵצַת אִשְׁתּוֹ, נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם.
י. אַל תִּשְׁאַל עֵצָה אֶלָּא מֵאִישׁ וְלֹא מֵאִשָּׁה.

עזות

חלק ראשון

א. מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַזּוּת, בְּיָדוּעַ שֶׁעָבַר עֲבֵרָה לְהַכְעִיס.
ב. עַזּוּת בָּא עַל יְדֵי כַּעַס.
ג. עַל יְדֵי עַזּוּת לֹא יְקַבֵּל מוּסָר.
ד. עַל יְדֵי עַזּוּת נַעֲשֶׂה אַבִּיר לֵב., גַּם בְּיָדוּעַ שֶׁעֲדַיִן לֹא תִּקֵּן פִּשְׁעֵי אָבִיו.
ה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַזּוּת, תִּקּוּנוֹ שֶׁיַּנִּיחַ תְּפִלִּין, שֶׁהֵן עַל רֹאשׁ צַדִּיק.
ו. כְּשֶׁרָשָׁע מֵעֵז בִּפְנֵי יָשָׁר, אֵין זֶה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁהַיָּשָׁר יְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו.
ז. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַזּוּת, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ.
ח. הַתּוֹרָה הִיא תִּקּוּן לְעַזּוּת.
ט. עַל יְדֵי עַזּוּת גְּשָׁמִים נֶעֱצָרִים, וּבְיָדוּעַ שֶׁנִּכְשָׁל בַּעֲבֵרָה, וְסוֹפוֹ שֶׁיִּכָּשֵׁל בַּעֲבֵרָה, וּמֻתָּר לְקָרוֹתוֹ רָשָׁע, וּמֻתָּר לִשְׂנֹאתוֹ, וְהוּא אֶחָד מתתקע"ד דּוֹרוֹת.
י. חֲצָפָה אֲפִלּוּ כְּלַפֵּי שְׁמַיָּא מְהַנֵּי, וְהוּא מַלְכוּתָא בְּלָא תַּגָּא.

חלק שני

א. כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁהָעוֹלָם מְעִיזִין פְּנֵיהֶם כְּנֶגֶד הַתַּלְמִיד חָכָם, יֵדְעוּ שֶׁבְּוַדַּאי מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת יִתְעוֹרְרוּ עַל מְדִינָה הַזֹּאת.
ב. כְּאֵב הָרֹאשׁ בָּא עַל שֶׁמֵּעֵז פָּנָיו כְּנֶגֶד זֶרַע דָּוִד הַמֶּלֶךְ.

פחד

חלק ראשון

א. בְּשָׁעָה שֶׁבָּא פַּחַד עַל רָשָׁע, בְּיָדוּעַ שֶׁבְּזֶה הַשָּׁעָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לַצַּדִּיק תַּאֲוָתוֹ.

ב. עַל יְדֵי פַּחַד בָּא מִכְשׁוֹל.

ג. עַל יְדֵי בִּטָּחוֹן תִּנָּצֵל מִפַּחַד.

ד. סְגֻלָּה. לְבַטֵּל אֶת הַפַּחַד, לִזְכֹּר אַבְרָהָם אָבִינוּ.

ה. בִּצְדָקָה תְּבַטֵּל אֶת הַפַּחַד.

ו. סְגֻלָּה לְבַטֵּל אֶת הַפַּחַד, שֶׁתֹּאמַר ה' צְבָאוֹת.

ז. עַל יְדֵי הַפַּחַד נִתְבַּטֵּל הַגַּאֲוָה.

ח. פַּחַד מַכְחִישׁ כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם.

ט. בַּר דַּעַת אֵין לוֹ לְהִתְפַּחֵד מִפְּנֵי קוֹל בְּעָלְמָא.

י. מָאן דְּמִבְעַת, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא חָזֵי מַזָּלֵהּ חָזֵי, וְתַקָּנָתוֹ, יְדַלֵּג מְדָכְתֵּהּ אַרְבַּע גַּרְמִידֵי אוֹ לִיקְרֵי קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ יֹאמַר עִזִּי דְּבֵי טַבָּחָא וְכוּ'.

יא. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּחָדִים, יְזַמֵּר עָמֶר שֶׁל שִׂמְחָה.

יב. עַל יְדֵי שֶׁתְּצַיֵּר שָׁם אֱלֹקִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ, יֵלְכוּ הַפְּחָדִים מִמְּךָ.

יג. מִי שֶׁאוֹכֵל מָמוֹן יִשְׂרָאֵל, פְּחָדִים בָּאִין עָלָיו.

יד. מִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר בִּבְרָכַת הַנֶּהֱנִין תְּחִלָּה וְסוֹף, פְּחָדִים בָּאִים עָלָיו.

טו. עַל יְדֵי בִּטָּחוֹן לֹא יִהְיֶה לְךָ פַּחַד.

טז. הוֹשַׁעְנוֹת חֲבוּטִים מְסֻגָּלִים לְבַטֵּל הַפַּחַד.

יז. מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ וְאֵצִית לְדִין תּוֹרָה, נָצוֹל מִפַּחַד.

יח. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשֶׂר טְבִילוֹת מְבַטְּלִין הַפַּחַד. גַּם יִתֵּן מַתָּנָה לַצַּדִּיק.

יט. עַל יְדֵי אֱמֶת הָאָדָם נָצוֹל מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת.

כ. עַל יְדֵי עֲנָוָה לֹא יִהְיֶה לְךָ פַּחַד.

כא. בַּיִת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פַּחַד, בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֵלֶק לַסִּטְרָא אַחֲרָא.

כב. כְּשֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה. פַּחַד, וְאַחַר כָּךְ בָּא שִׂרְפָּה, בְּיָדוּעַ שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַפַּחַד.

כג. פַּחַד בָּא עַל יְדֵי חֲנֻפָּה.

כד. כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת, הָאֻמּוֹת מִתְפַּחֲדִין מֵהֶם.

כה. כְּשֶׁשּׁוֹכְחִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵינָם נִשְׁעָנִים עָלָיו, עַל יְדֵי זֶה מִתְפַּחֲדִים מֵאֻמּוֹת.

כו. עַל יְדֵי דְּאָגָה בָּא פַּחַד.

כז. עַל יְדֵי פַּחַד בָּא כְּזָבִים.

כח. אוֹר הַנֵּר סְגֻלָּה לְפַחַד.

כט. עַל יְדֵי הִתְפָּאֲרוּת בַּעֲשִׂירוּת בָּא פַּחַד.
ל. פַּחַד בָּא עַל יְדֵי כַּעַס.
לא. עַל יְדֵי דְּאָגָה וְפַחַד נַעֲשֶׂה הַלֵּב אָטוּם.
לב. עַל יְדֵי לְמוּד תּוֹרָה עַל הַשֻּׁלְחָן בִּשְׁעַת סְעוּדָה נִצּוֹל מִפַּחַד.
לג. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּחַד, הוּא סִימָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִסְתִּיר פָּנִים מִמֶּנּוּ, וְסִימָן שֶׁדִּינִין שׁוֹרִין עָלָיו.
לד. מִי שֶׁאֵינוֹ מִתְוַדֶּה עַל עֲוֹונוֹתָיו, מוֹרָא בָּא עָלָיו.

חלק שני

א. כְּשֶׁבָּא פַּחַד עַל אָדָם, יֵדַע שֶׁבָּא בֶּן גִּילוֹ לְאֵיזֶהוּ צָרָה.
ב. לִפְעָמִים אָדָם מִתְפַּחֵד קֹדֶם שֶׁבָּא עָלָיו אֵיזֶהוּ טוֹב.
ג. מִי שֶׁבּוֹרֵחַ מִן הַצָּרָה, הוּא פִּקֵּחַ.
ד. בְּלַיְלָה שֶׁיֵּשׁ לְךָ פַּחַד בִּשְׁעַת שִׁנָּה, אַל תֵּלֵךְ בַּדֶּרֶךְ בַּיּוֹם.
ה. כְּשֶׁאָדָם נוֹטֶה לָמוּת, אֲפִלּוּ כְּשֶׁעֲדַיִן בְּקֶרֶב הַבְּרִיאָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁדִּינוֹ לָמִיתָה, אַף עַל פִּי כֵן הוּא מִתְפַּחֵד וְאוֹמֵר בְּפִיו. שֶׁיָּמוּת.

פדיון שבויים

חלק ראשון

א. עַל יְדֵי גַּבְהוּת הַלֵּב נוֹפֵל לִתְפִיסָה.
ב. דְּמוּדָה לְנָכְרִים נוֹפֵל בִּידֵיהוֹן, אֶלָּא כָּל דִּבְרֵיהֶם תִּסְתֹּר.
ג. הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, מֵבִיא גְּאֻלָּה לָעוֹלָם.
ד. עַל יְדֵי פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים. נִתְקַבֵּץ נִדָּחָיו שֶׁל הַפּוֹדֶה.
ה. מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ חָשׁוּב, כִּתְפִיסָה.
ו. בַּעֲוֹון מִשְׁכַּב זָכָר נִתְפָּס בִּתְפִיסָה.
ז. מִי שֶׁמְּרַחֵם עַל הַשְּׁבוּיִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילוֹ מִמִּיתָה.
ח. מִי שֶׁהוּא בִּתְפִיסָה, בְּיָדוּעַ שֶׁגַּם נִשְׁמָתוֹ לְמַעְלָה בִּתְפִיסָה.
ט. מִי שֶׁבָּא לַצַּדִּיק וְשׁוֹאֵל אֶת הַצַּדִּיק עֵצָה וּמֵפֵר עֲצָתוֹ אַחַר כָּךְ, עַל יְדֵי זֶה נִתְפָּס בִּתְפִיסָה.
י. מִי שֶׁמַּאֲכִיל לֶחֶם לָרְעֵבִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּיל אוֹתוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים.
יא. מִי שֶׁלֹּא תִּקֵּן חַטָּאוֹת נְעוּרִים, עַל יְדֵי זֶה בָּא לְבֵית הָאֲסוּרִים.
יב. מִי שֶׁהוּא רָגִיל לִהְיוֹת מוֹהֵל, אוֹ לְסַפֵּק צָרְכֵי סְעוּדַת בְּרִית מִילָה שֶׁל עָנִי, עַל יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִבֵּית הָאֲסוּרִים.

חלק שני

א. עַל יְדֵי נָאוּף נוֹפֵל לִתְפִיסָה אוֹ לְחֳלִי כְּאֵב רַגְלַיִם. גַּם תַּלְמִיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, נוֹפֵל לָזֶה, גַּם מַזִּיקִין שׁוֹלְטִין עָלָיו.

ב. סְגֻלַּת הַצְּדָקָה לְבַטֵּל כָּל אֵלּוּ הָעֲנָשִׁים.

ג. בִּשְׁבִיל שֶׁאֵין מְבַקְּשִׁין רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ, עַל יְדֵי זֶה נוֹפֵל לִתְפִיסָה, וְתִקּוּן לִתְפִיסָה, שֶׁיְּפַרְנֵס אֵיזֶהוּ בַּעֲלֵי חַיִּים.

ד. עַל יְדֵי תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה בְּיָמִים שֶׁאֲסוּרִין בְּתַשְׁמִישׁ, עַל יְדֵי זֶה נוֹפֵל לִתְפִיסָה.

ה. כְּשֶׁאֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִתְפָּס. בִּתְפִיסָה, עַל יְדֵי זֶה לְפִי בְּחִינָתוֹ נִסְתָּמוּ מַעְיְנוֹת הַחָכְמָה מֵחַכְמֵי הַדּוֹר, וּלְהֵפֶךְ כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהַתְּפִיסָה.

ו. לִפְעָמִים עַל יְדֵי תְּפִיסָה נִצּוֹל מִכְּלָיוֹן בָּנִים.

ז. עַל יְדֵי לָשׁוֹן הָרַע נִתְפָּס בִּתְפִיסָה.

ח. הַשְּׂעָרוֹת שֶׁגְּדֵלִין עַל הָאָדָם וְהַמַּלְבּוּשִׁים שֶׁעַל הָאָדָם בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹשֵׁב בִּתְפִיסָה, שׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם רוּחַ מְכֹעָר, שֶׁעוֹכֶר וּמְבַזֶּה אֶת הָאָדָם.

ט. הִשְׁתַּדְּלוּת בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים מְסֻגָּל לְהוֹלָדָה.

י. מִי שֶׁעוֹסֵק בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים, גְּדוֹלֵי הַדּוֹר נִכְלָלִים בּוֹ עַל יְדֵי זֶה.

פרישות

א. אָדָם הַמִּתְנַהֵג בִּפְרִישׁוּת וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר מִפְּרִישׁוּתוֹ, עַל יְדֵי זֶה הוּא נוֹפֵל לְתַאֲוָה נוֹסֶפֶת מִמַּה שֶּׁהָיָה לוֹ קֹדֶם פְּרִישׁוּתוֹ.

ב. הַפְּרִישׁוּת מֵבִיא שִׂבְעָה.

ג. פְּרִישׁוּת מִתַּשְׁמִישׁ. חָשׁוּב כְּמוֹ תַּעֲנִית.

ד. חוֹלַאַת שֶׁל רְקִיקַת דָּם בָּא, עַל יְדֵי שֶׁמְּבַטֵּל עוֹנָה שֶׁל לֵיל טְבִילָה.

פוסק

א. עַל יְדֵי לִמּוּד פּוֹסְקִים עַד שֶׁיֵּדַע לְהוֹרוֹת הוֹרָאוֹת, עַל יְדֵי זֶה גּוֹרֵם פְּקִידָה לְכַמָּה עֲקָרוֹת.

ב. עַל יְדֵי "שֻׁלְחָן עָרוּךְ" בָּאִים לְיִרְאָה.

ג. לִמּוּד הַפּוֹסְקִים מְבַטֵּלִין. הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

ד. כְּשֶׁאֵיזֶהוּ רָשָׁע נִתְגַּדֵּל, אָז קָשֶׁה לְחַדֵּשׁ אֵיזֶהוּ סְבָרָא בַּפּוֹסְקִים. גַּם דִּבְרֵי הַדַּיָּנִים אֵינָם נִשְׁמָעִים בְּאָזְנֵי הַבַּעֲלֵי דִינִים.

צדקה

חלק ראשון

א. כָּל צְדָקָה וָחֶסֶד שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בָּעוֹלָם הַזֶּה, שָׁלוֹם גָּדוֹל וּמְלִיצֵי יֹשֶׁר בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

ב. גְּדוֹלָה צְדָקָה שֶׁמְּקָרֶבֶת אֶת הַגְּאֻלָּה.

ג. וּמַצֶּלֶת מִן הַמִּיתָה.

ד. וּמְקַבֵּל פְּנֵי. הַשְׁכִינָה.

ה. וְנַעֲשֶׂה מַלְוֶה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

ו. וְנִתְרוֹמֵם מֵעָלָיו.

ז. וְנִקְרָא צַדִּיק גָּמוּר.

ח. עַל יְדֵי צְדָקָה נַעֲשֶׂה סוּר מֵרָע.

ט. מִצְוָה לִזּוֹן אֲלוּ שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מֵאֲלוּ שֶׁאֵין עוֹסְקִין, אֲבָל לְעִנְיַן דִּינָא אֵין לְחַלֵּק.

י. כְּשֶׁמּוֹצִיא גְּזֵלָה מִתַּחַת יַד חֲבֵרוֹ, כְּאִלּוּ נָתַן צְדָקָה.

יא. הַפְּשָׁרָה הִיא מִשְׁפָּט, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צְדָקָה.

יב. הַנּוֹתֵן צְדָקָה לְעָנִי שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, אֵין מְקַבֵּל עַל זֶה שָׂכָר.

יג. צָרִיךְ לְהַחֲזִיק טוֹבָה לַנּוֹתֵן, וְאַל תֹּאמַר שֶׁלֹּא נָתַן לְךָ מִשֶּׁלּוֹ.

יד. שְׁקוּלָה צְדָקָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְווֹת.

טו. גָּדוֹל הַמְעַשֶּׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה.

טז. כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרְפִין לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל.

יז. גָּדוֹל הָעוֹשֶׂה צְדָקָה בַּסֵּתֶר יוֹתֵר מִמֹּשֶׁה.

יח. הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לֶעָנִי מִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁשׁ, וְהַמְפַיְּסוֹ מִתְבָּרֵךְ בְּאַחַת עֶשְׂרֵה.

יט. הָרוֹדֵף צְדָקָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַמְצִיא לוֹ מָעוֹת וּמַמְצִיא לוֹ בָּנִי אָדָם מְהֻגָּנִים כְּדֵי לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם שָׂכָר, וְזוֹכֶה לְבָנִים בַּעֲלֵי עֹשֶׁר, בַּעֲלֵי חָכְמָה, בַּעֲלֵי אַגָּדָה.

כ. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דָּנִין אֶת הָאָדָם כַּמָּה יַפְסִיד, וְאִם זָכָה נוֹתֵן זֶה הַמָּמוֹן לַעֲנִיִּים.

כא. יְרוּשָׁלַיִם נִפְדֵּית בִּצְדָקָה.

כב. עַל יְדֵי צְדָקָה נִתְכַּפֵּר לְאַחְאָב מֶלֶךְ.

כג. הַכְנָסַת אוֹרְחִים מֵגֵן עַל חֵטְא עֲבוֹדָה זָרָה.

כד.. גְּדוֹלָה הַכְנָסַת אוֹרְחִים שֶׁמְּמַרַחֶקֶת אֶת הַקְּרוֹבִים וּמְקָרֶבֶת אֶת הָרְחוֹקִים.

כה. הַמַּזְמִין עַכּוּ"ם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמְשַׁמֵּשׁ עָלָיו, גּוֹרֵם גָּלוּת לְבָנָיו.

כו. כְּשֶׁהָעוֹלָם אֵין נוֹתְנִים צְדָקָה, הַמַּלְכוּת גּוֹזֵר גְּזֵרוֹת רָעוֹת וְלוֹקֵחַ מָמוֹנָם.

כז. יִתֵּן לְצָדָקָה בִּשְׁתֵּי יָדַיִם, וְיִהְיֶה תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת.

כח. עַל יְדֵי הַנְּדִיבוּת תִּהְיֶה לְךָ תְּקוּמָה.
כט. עַל יְדֵי צְדָקָה בָּא אֱמוּנָה.
ל. מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּשְׁבִיל צְדָקוֹת, הוּא מְשַׁכֵּךְ חֵמָה מִן הָעוֹלָם.
לא. גַּם זוֹכֶה לֶאֱמֶת.
לב. עַל יְדֵי צְדָקָה יִהְיֶה לְךָ בָּנִים, וְיִהְיֶה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם.
לג. עַל יְדֵי צְדָקָה הַפֵּרוֹת מַצְמִיחִין.
לד. עַל יְדֵי צְדָקָה מְקָרֵב הַיְשׁוּעָה.
לה. בְּעֵת צָרָה מַזְכִּירִין לוֹ הַצְּדָקוֹת שֶׁנָּתַן.
לו. עַל יְדֵי צְדָקָה שֶׁתִּתֵּן, גַּם הַשָּׂרִים וְהַמְּלָכִים יִהְיוּ עִמְּךָ בְּשָׁלוֹם.
לז. עַל יְדֵי צְדָקָה לֹא יִשְׁמַע אָדָם חָמָס וְשׁוֹד וָשֶׁבֶר.
לח. עַל יְדֵי צְדָקָה זוֹכֶה אָדָם לְחֵן.
לט. מִי שֶׁמְּדַבֵּר לִבְנֵי אָדָם, שֶׁיִּתְּנוּ צְדָקָה, הוּא מַרְבֶּה יְשׁוּעָה.
מ. כְּשֶׁאֵין בָּעִיר מִי לִסְמֹךְ אֶת הָעֲנִיִּים, בָּא שְׂרָפָה.
מא. בִּזְכוּת הַצְּדָקָה נִצּוֹל מִגַּאֲוָה.
מב. אֱמוּנָה חָשׁוּב כִּצְדָקָה.
מג. עַל יְדֵי צְדָקָה לְשֵׁם שָׁמַיִם בָּא לְמִדַּת בּוּשָׁה.
מד. עַל יְדֵי הַנְּדִיבוּת יָבוֹא לְאַהֲבַת הַצַּדִּיקִים.
מה. מִי שֶׁגּוֹזֵל אֶת הֶעָנִי,. בְּזִיּוֹנוֹת בָּאִים עָלָיו.
מו. מִי שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה, כְּאִלּוּ מֵבִיא קָרְבָּן.
מז. עַל יְדֵי צְדָקָה בָּא גֶּשֶׁם.
מח. עַל יְדֵי צְדָקָה אֵין מְגָרְשִׁין אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹמָם.
מט. כְּשֶׁאֲנָשִׁים נוֹתְנִים צְדָקָה, עַל יְדֵי זֶה הַפֵּרוֹת נִתְבָּרְכִין וְהַשָּׁלוֹם בָּעוֹלָם.
נ. עַל יְדֵי אֱמֶת רוֹאִים אֶת הַצְּדָקָה שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה.
נא. צְדָקָה מֵגֵן עַל זַרְעוֹ שֶׁל אָדָם.
נב. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ, נֶחְשָׁב לוֹ כִּצְדָקָה.
נג. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּי סִפּוּקוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן עֵינוֹ רָעָה בָּעֲנִיִּים, שֶׁבָּאִים וּפוֹשְׁטִים יְדֵיהֶם, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם, גַּם מִי שֶׁנּוֹתֵן עַל מַחֲצִית שָׂכָר, וְהֵם עֲמֵלִים וּמְבִיאִים לוֹ מַחֲצִיתוֹ, וּכְשֶׁרוֹאֶה שֶׁהֵם מַרְוִיחִין וְיֵשׁ לָהֶם פַּרְנָסָתָם וְדֵי סִפּוּקָם, הוּא מֵצֵר עַל זֶה, כִּי עֵינוֹ רָעָה, עָלָיו נִתְקַיֵּם הַנְּבוּאָה, הַנִּכְתָּב אַחַר פָּסוּק "בְּמִלֹּאות שִׂפְקוֹ יֵצֵר לוֹ" עַד "זֶה חֵלֶק אָדָם רָשָׁע".
נד. מִי שֶׁעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם אוֹהֲבֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל יְדֵי זֶה מְתַקֵּן פְּגַם הַבְּרִית.
נה. בִּזְכוּת עֲנִיִּים אָנוּ נִצּוֹלִים מִן הַגּוֹיִים.

נו. כְּשֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה מִצְוָה, תִּרְאֶה שֶׁהַמִּצְוָה לֹא תִּהְיֶה בְּחִנָּם, אֶלָּא בְּכֶסֶף מָלֵא.
נז. בַּעֲוֹוֹן תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת הַשָּׁמַיִם נֶעֱצָרִים וְהַיֹּקֶר הָוָה.
נח. הַשִּׂמְחָה. בִּצְדָקָה הִיא סִימָן עַל לֵב שָׁלֵם.
נט. עֲשֵׂה עַד שֶׁאַתָּה מוֹצֵא וּמְצוּי לְךָ וְעוֹדְךָ בְּיָדְךָ.
ס. כָּל הַמְשַׁגֵּר מַתְּנוֹתָיו לְכֹהֵן אֶחָד, מֵבִיא רָעָב לָעוֹלָם.
סא. הַמַּטִּיל מְלַאי לְכִיס שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם, זוֹכֶה לֵישֵׁב בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה.
סב. גְּדוֹלָה צְדָקָה יוֹתֵר מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת.
סג. גְּדוֹלָה גְּמִילוּת חֲסָדִים מִן הַצְּדָקָה.
סד. שֶׁמָּא תֹּאמַר כָּל הַבָּא לִקְפֹּץ וְלִתֵּן צְדָקָה, מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ, וּמַמְצִיאִין לוֹ אֲנָשִׁים מְהֻגָּנִים, תַּלְמוּד לוֹמַר: "מַה יָּקָר", צָרִיךְ לִטְרֹחַ וְלִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם, לְפִי שֶׁאֵינָם מְצוּיִים לִזְכוּת עִם מְהֻגָּנִים.
סה. הַצְּדָקָה הִיא בִּשְׁנֵי פָּנִים: כְּמַתְּנַת יָדוֹ וּכְבִרְכַּת ה'.
סו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְפָּרְנֵס מִשֶּׁלּוֹ וּמְקַבֵּל מֵאֲחֵרִים, תֵּדַע שֶׁנִּפְרָעִין מִמֶּנּוּ לְאַחַר מוֹתוֹ, שֶׁנַּעֲשֶׂה עֶבֶד לָזֶה שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ.
סז. מִי שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה, אַף עַל פִּי כֵן יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיֵּרֵד מִנְּכָסָיו.
סח. כָּל הַמַּעֲלִים עֵינָיו מִן הַצְּדָקָה, כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה.
סט. הַגּוֹזֵז נְכָסָיו, נָצוֹל מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.
ע. אֲפִלּוּ עָנִי יִתֵּן צְדָקָה, וְאֵין מַרְאִין לוֹ סִימָנֵי עֲנִיּוּת.

חלק שני

א. עַל יְדֵי נְאוּף נוֹפֵל לִתְפִיסָה אוֹ לְחֻלְיֵי כְּאֵב רַגְלַיִם. גַּם תַּלְמִיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, נוֹפֵל לָזֶה,. גַּם מַזִּיקִין שׁוֹלְטִין עָלָיו. סְגֻלַּת הַצְּדָקָה לְבַטֵּל כָּל אֵלּוּ הֶעֱנָשִׁים.
ב. הַתּוֹרָה וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַשַּׁבָּת הֵם נוֹתְנִים חַיִּים גַּשְׁמִיִּים גַּם כֵּן.
ג. עַל יְדֵי צְדָקָה בְּסִבָּה קַלָּה הוּא מַכְנִיעַ אֶת אוֹיְבָיו, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילוֹ מִסִּבּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁל אוֹיְבָיו.
ד. לְסַיַּע לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, בָּזֶה מְבַטֵּל הוֹרָאַת הַכּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.
ה. עַל יְדֵי מְפַרְנְסֵי עֲנִיִּים נִצּוֹלִין הֲמוֹן עַם מִן הַמַּגֵּפָה בִּזְכוּתָם. גַּם בִּזְכוּתָם מֹחִין דְּגַדְלוּת קוֹדְמִין לְמֹחִין דְּקַטְנוּת.
ו. עַל יְדֵי צְדָקָה מַמְתִּיק הַדִּין שֶׁל לֶעָתִיד לָבֹא, הַיְנוּ יוֹם הַדִּין שֶׁלֶּעָתִיד לָבֹא.
ז. אֵלּוּ גּוֹמְלֵי חֲסָדִים הָעוֹשִׂים חֶסֶד, וְלִפְעָמִים גּוֹרְמִים עִם הַחֶסֶד לְרָעָה, וְעוֹשִׂים עַצְמָן כְּאִלּוּ אֵינָם רוֹאִים הָרָעָה, הַצּוֹמַחַת מֵחַסְדָּם, וְזֶהוּ בְּחִינַת הָאַזְהָרָה שֶׁהִזְהִיר לַכֹּהֲנִים, בְּחִינַת

חֶסֶד שֶׁלֹּא יַפְסִיעוּ פְּסִיעָה גַסָּה, עַל יְדֵי זֶה גּוֹרְמִים, שֶׁהַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה, חַס וְשָׁלוֹם, אֵינוֹ בְּמִתְינוּת. וְכֵן לְהֵפֶךְ כְּשֶׁמְּדַקְדְּקִים בְּחַסְדָּם, שֶׁלֹּא יִצְמַח רָעָה, עַל יְדֵי זֶה הַדִּין בְּמִתְינוּת.
ח. מְחַדְּשֵׁי אוֹרַיְתָא צְרִיכִין לִלְמֹד קֹדֶם הַחִדּוּשׁ פּוֹסְקִים וְגַם אַחַר כָּךְ, וְהַלִּמּוּד פּוֹסְקִים הוּא הַשְׁמִירָה שֶׁל הַחִדּוּשִׁין, שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהֶן זָר. גַּם כְּשֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה, צָרִיךְ. לַעֲשׂוֹת כֵּן כְּמוֹ בְּחִדּוּשִׁין.
ט. הַחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא וְהַצְּדָקָה, כָּל אֶחָד מְעוֹרֵר אֶת חֲבֵרוֹ.
י. גָּדוֹל כֹּחַ הַמַּעֲשֵׂר, שֶׁמְּהַפֵּךְ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה.
יא. עַל יְדֵי מַעֲשֵׂר נִתְבַּטְּלִים הִרְהוּרֵי זְנוּת.
יב. הַגּוֹמֵל חֶסֶד, אֵין צָרִיךְ לִזְכוּת אָבוֹת.
יג. עַל יְדֵי גְּמִילוּת חֶסֶד בָּא לַאֲרִיכוּת יָמִים.
יד. יֵשׁ תְּפִלּוֹת שֶׁאֵינָם נִתְקַבְּלִים לְמַעְלָה אֶלָּא עַד שֶׁנּוֹתְנִים כָּל כָּךְ מָעוֹת לִצְדָקָה כְּפִי מִסְפַּר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּךְ לָזֶה הַדָּבָר. לְמָשָׁל, כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל אֵלּוּ הַתֵּבוֹת: "תֵּן לִי בָּנִים", צָרִיךְ לִתֵּן צְדָקָה כְּמִסְפַּר אוֹתִיּוֹת "תֵּן לִי בָּנִים".
טו. עַל יְדֵי צְדָקָה זוֹכֶה לְבָנִים.
טז. מִי שֶׁהוּא מְפַרְנֵס אֶת הָרַבִּים, עַל יְדֵי זֶה מַמְשִׁיךְ הַבְּרָכָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ.
יז. עַל יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁנּוֹתֵן לַעֲנִיֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי זֶה מָמוֹנוֹ נִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ.
יח. כְּשֶׁאָדָם בָּא לְעִיר לָדוּר, יִשְׁלַח בָּשָׂר לַעֲנִיֵּי הָעִיר, וְעַל יְדֵי זֶה יִשָּׂא חֵן בְּעֵינֵי שָׂרֵי הָעִיר.
יט. עַל יְדֵי נְתִינַת שְׁקָלִים נִצּוֹל מִיֵּצֶר הָרָע.

צדיק

חלק ראשון

א. אַל יִקְשֶׁה לְךָ הַדָּבָר כְּשֶׁאַתָּה רוֹאֶה, שֶׁהַצַּדִּיק לֹא תִּקֵּן אֵיזֶהוּ דָּבָר, כִּי זֶה סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּנִּיחַ מָקוֹם לְבָנָיו לְהִתְגַּדֵּל בּוֹ.
ב. פְּעָמִים שֶׁבְּטוּלָהּ שֶׁל. תּוֹרָה זֶהוּ יְסוֹדָהּ.
ג. מְקַבְּלִים מַתָּנוֹת מֵרְשָׁעִים, כְּדֵי שֶׁיַּחֲזְרוּ בִּתְשׁוּבָה.
ד. צַדִּיקִים מַהֲנֵי זְכוּתַיְהוּ אַעַלְמָא, אַדִּידְהוּ לָא.
ה. מָצִינוּ שֶׁצַּדִּיק אֶחָד עוֹשֶׂה דָּבָר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רַבּוֹ לְצַדִּיק אַחֵר.
ו. תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל לִרְאוֹת פְּנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר.
ז. הַצַּדִּיק נֶעֱנָשׁ, כְּשֶׁאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עַל דּוֹרוֹ.
ח. הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, נִקְרָא רָשָׁע.
ט. לְשׁוֹן חֲכָמִים הִיא מְעַשֶּׁרֶת וּמַרְפֵּא, בְּכֵן תִּלְמַד לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנָם.

י. הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לַאֲחֵרִים, הַתּוֹרָה נִתְגַּלָּה לוֹ בְּלֹא טֹרַח.
יא. מָצִינוּ שֶׁהַצַּדִּיק מִתְרַעֵם, כְּשֶׁאֶחָד מִתַּלְמִידָיו מִתְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְצַדִּיק אַחֵר כְּדֵי לְהִתְפָּאֵר.
יב. לְקָרֵב לַצַּדִּיקִים בְּטִרְחָא מִסְתַּיְעָא מִלְּתָא טְפֵי לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא.
יג. לִפְעָמִים מַרְאִים מִן הַשָּׁמַיִם לַצַּדִּיק דָּבָר שֶׁאֵינוֹ.
יד. הָעוֹשֶׂה טוֹבָה לְמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדְעָהּ, כְּזוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִיס.
טו. כָּל אָדָם יִנְהַג אֶת עַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ.
טז. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְאַסֵּף כַּמָּה צַדִּיקִים בְּמָקוֹם אֶחָד, כְּדֵי שֶׁיִּדָּחֲקוּ זֶה אֶת זֶה וְיִצְטַעֲרוּ, וְעַל יְדֵי זֶה יִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם.
יז. מִי שֶׁאֵינוֹ מַעֲצִיר אֶת עַצְמוֹ, זוֹכֶה לְתַלְמִידִים.
יח. יֵשׁ צַדִּיק שֶׁקּוֹלוֹ הוֹלֵךְ מֵרָחוֹק, הֵינוּ בִּפְרִסּוּם, וְאַחֵר כָּךְ הוּא נוֹפֵל עַל יְדֵי תַּאֲוַת מָמוֹן.
יט. מִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ. הוּא חָשׁוּב בְּעֵינָיו, יִכְתֹּב בְּסֵפֶר כָּל שְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים וְהַתַּנָּאִים וְהַיִּרְאִים לְזִכָּרוֹן.
כ. אַל יִקְשֶׁה לְךָ, לָמָּה לָהֶם לַצַּדִּיקִים לְהָנוֹת מֵאֲחֵרִים כְּדֵי לְהַנְהִיג אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ בְּעֹשֶׁר וּבְכָבוֹד, מוּטָב שֶׁלֹּא לְהַנְהִיג וְלֹא לֵהָנוֹת מֵאֲחֵרִים, אַל יִקְשֶׁה לְךָ, כִּי כָּל מַה שֶׁיֵּשׁ תַּעֲנוּג וְהַרְחָבָה לַצַּדִּיק, עַל יְדֵי זֶה נִתְגַּדֵּל נִשְׁמָתוֹ, וַאֲזַי יֵשׁ בֵּית מְנוּחָה לִשְׁכִינַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבְכֵן אֵין לְבוֹא לַבַּיִת בְּיָדַיִם רֵיקָנִיּוֹת.
כא. כְּשֶׁתִּרְצֶה שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלֶיךָ אֵיזֶה צַדִּיק, תֵּלֵךְ לְצַדִּיק שֶׁהוּא רַחֲמָן.
כב. מִי שֶׁהוּא מְפָרְסָם בְּדוֹרוֹ, צָרִיךְ לִקְרוֹת אוֹתוֹ רַבִּי, אָפִלּוּ שֶׁאַתָּה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ.
כג. כְּשֶׁהַצַּדִּיק נוֹפֵל לְאֵיזֶה צָרָה, צָרִיךְ לוֹ לְבַקֵּשׁ מִצַּדִּיק אַחֵר, שֶׁיִּתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ.
כד. אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם הַנּוֹסְעִים לַצַּדִּיק, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְקַבְּלִים תּוֹרָה מִמֶּנּוּ, מְקַבְּלִים שָׂכָר עַל הַנְּסִיעָה.
כה. מִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, חַיָּב מִיתָה.
כו. הַצַּדִּיק יָכוֹל לְהַעֲלוֹת מֵתִים לְמַדְרֵגָה גְּדוֹלָה.
כז. בַּהֲלִיכָה שֶׁהוֹלֵךְ אֵצֶל תַּלְמִיד חָכָם, בָּזֶה הוּא מְתַקֵּן פְּגַם שֶׁפָּגַם בִּבְרִכַּת הַנֶּהֱנִין.
כח. כָּל שֶׁאָפְשָׁר לוֹ לִמְחוֹת וְלֹא מִחָה, הוּא נֶעֱנָשׁ עֲלֵיהֶם.
כט. לָאו אֹרַח אַרְעָא לְקַבֵּל מָרוּת אֲחֵרִים בִּפְנֵי. הַצַּדִּיק.
ל. כָּל הַמִּתְעַצֵּל בְּהֶסְפֵּדוֹ שֶׁל חָכָם, אֵינוֹ מַאֲרִיךְ יָמִים.
לא. הַצַּדִּיק יָכוֹל לַעֲנשׁ לְפִי מַזָּלוֹ.
לב. כְּשֶׁהַצַּדִּיק נִפְטָר, אֲזַי לְקוּחָא בָּא לְפִי מִדָּתוֹ שֶׁנָּהַג.
לג. בְּזְכוּת הַצַּדִּיק תַּלְמִידָיו מִתְפָּרְנְסִים.

לד. מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ תּוֹרָה מֵהַצַּדִּיק, הֲוֵי כְּאִלּוּ הוּא אָמַר הַתּוֹרָה.
לה. שְׁקוּלָה מִיתַת הַצַּדִּיקִים כִּשְׁרֵפַת בֵּית אֱלֹקֵינוּ.
לו. אִם תַּלְמִיד חָכָם הָגוּן הוּא לְמַד מִמֶּנּוּ, וְאִם לָאו פָּרֹשׁ מִמֶּנּוּ.
לז. אֵין לְהִסְתַּכֵּל עַל רַבּוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ וְכַדּוֹמֶה.
לח. לִפְעָמִים יֵשׁ שְׁנֵי צַדִּיקִים שָׁוִין, לְאֶחָד מַרְאִין לוֹ דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים, וּלְאֶחָד אֵין מַרְאִין לוֹ. תֵּדַע שֶׁזֶּה שֶׁאֵין מַרְאִין לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּזְכוּתוֹ לְהָגֵן עַל אֲחֵרִים.
לט. מוּטָב לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְצַדִּיק שֶׁהוּא רַחֲמָן.
מ. בִּזְכוּת שִׁמּוּשׁ אָדָם גָּדוֹל אָדָם נִצּוֹל מִמִּיתָה.
מא. הַמּוֹרֶה הֲלָכָה בִּפְנֵי רַבּוֹ, חַיָּב מִיתָה, וְרָאוּי לְהַכִּישׁוֹ נָחָשׁ, וְנִקְרָא חוֹטֵא, וּמוֹרִידִין אוֹתוֹ מִגְּדֻלָּתוֹ, וְאָזִיל לִשְׁאוֹל בְּלֹא וָלָד.
מב. הַמָּקוֹר שֶׁמִּמֶּנּוּ תִּשְׁאַב הַחָכְמָה דְּהַיְנוּ הָרַב, הִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה בָּרוּךְ וְכָשֵׁר, וְלֹא תַחֲלִיפֶנּוּ, לֹא תָמִיר אוֹתוֹ.
מג. כָּל אִישׁ יִדְּמֶה בְּמַעֲשָׂיו לְבִרְכַּת אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט.
מד. כְּשֶׁיֵּשׁ רָשָׁע בַּבַּיִת, אֲזַי נִסְתַּלֵּק מֵהַצַּדִּיק מַעְיַן הַתּוֹרָה.
מה. בִּזְכוּת קְבוּרַת הַצַּדִּיקִים. בְּחוּץ לָאָרֶץ יְזַכּוּ גַּם שְׁאָר הַמֵּתִים מִגִּלְגּוּל מְחִלּוֹת.
מו. הַמָּמוֹן שֶׁמְּהַנֶּה אֶת הַצַּדִּיק, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ עָבַד עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.
מז. יֵשׁ צַדִּיקִים שֶׁאֵינָם נִקְרָאִים בְּשֵׁם רַבִּי.
מח. כְּשֶׁהַצַּדִּיק אוֹמֵר אֵיזֶהוּ דִּבּוּר, כָּל זְמַן שֶׁהַדִּבּוּר לֹא נִתְקַיֵּם, שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּא זְמַנּוֹ, הַדִּבּוּר הַזֶּה חָקוּק בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, אֲבָל אֵין מֵאִיר בִּבְהִירוּת, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁיִּתְקַיֵּם, אָזַי הַדִּבּוּר מַתְחִיל לְהָאִיר בִּבְהִירוּת.
מט. הַמְהַנֶּה אֶת תַּלְמִיד חָכָם, צָרִיךְ לְחַזֵּק שֶׁלֹּא יִתְבַּזֶּה בְּעֵינָיו הַתַּלְמִיד חָכָם.
נ. הַמּוֹנֵעַ הֲלָכָה מִתַּלְמִידוֹ, כְּאִלּוּ גּוֹזְלוֹ מִנַּחֲלַת אֲבוֹתָיו, וַאֲפִלּוּ עֲבָרִין שֶׁבְּמַעֲי אִמָּן מְקַלְלִין אוֹתוֹ וּמְנַקְּבִין אוֹתוֹ כְּכְבָרָה. וְאִם לִמְּדוֹ זוֹכֶה לִבְרָכוֹת כְּיוֹסֵף, וְזוֹכֶה וּמְלַמְּדוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.
נא. מִי שֶׁאֵינוֹ מְהַנֶּה תַּלְמִיד חָכָם מְנַכְּסָיו, אֵינוֹ רוֹאֶה סִימַן בְּרָכָה לְעוֹלָם.
נב. הַמְלַגְלֵג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים, הוּא נֶעֱנָשׁ מִיתָה.
נג. קִרְבַת הַצַּדִּיקִים טוֹב בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.
נד. הַצַּדִּיק בְּדִבּוּרוֹ יָכוֹל לִפְסֹק לָזֶה גֵּן עֵדֶן וְלָזֶה גֵּיהִנֹּם.
נה. טוֹב לְבַלּוֹת זְמַן רַב, בִּשְׁבִיל שָׁעָה אַחַת, שֶׁיִּתְקָרֵב לַצַּדִּיק.
נו. כְּשֶׁנִּתְמַעֵט לָאָדָם מְשַׁמְּשָׁיו, יִדְאַג מִיּוֹם הַמִּיתָה אוֹ מִדָּבָר אַחֵר.
נז. יֵשׁ נָאָה דּוֹרֵשׁ, וְאַף עַל פִּי כֵן. אֵינוֹ מְכַוֵּן אֶל הָאֱמֶת.
נח. צַדִּיק יָכוֹל לְהַגְבִּיהַּ תּוֹרָה שֶׁל צַדִּיק אַחֵר.

נט. מַה שֶּׁהַצַּדִּיק מְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמְרָהּ בִּשְׁמוֹ.
ס. דִּבְרֵי צַדִּיקִים חֲכָמִים חֲבִיבִים מִדִּבְרֵי תוֹרָה וּמִדִּבְרֵי נְבִיאִים, וְצָרִיךְ לִשְׁמֹעַ וּלְצַיֵּת אוֹתָם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַרְאִין לְךָ שׁוּם מוֹפֵת.
סא. מִי שֶׁמְּשַׁבֵּחַ אֶת הַצַּדִּיק, יָנוּחוּ בְּרָכוֹת עַל רֹאשׁוֹ.
סב. הַצַּדִּיק שֶׁבָּעִיר כָּל דִּבְרֵיהֶם עָלָיו מֻטָּל.
סג. מֻתָּר לְצַדִּיק לְשַׁמֵּשׁ עִם מִי שֶׁהוּא שׁוֹנֵא הֲלָכוֹת, כְּשֶׁהוּא מְלַמְּדוֹ אֵיזֶהוּ דָּבָר חָדָשׁ.
סד. מִי שֶׁמַּבִּיא אֶת עַם הָאָרֶץ לִקְרֹב תַּחַת כַּנְפֵי הַצַּדִּיק מְקַבֵּל עַל יְדֵי זֶה שָׂכָר.
סה. עַל יְדֵי הַקְּבָלַת פְּנֵי הָרַב לֹא יִרְאֶה שַׁחַת.
סו. לְפָעָמִים הַתְּפִלָּה אֵינָהּ מוֹעֶלֶת אֶלָּא בִּשְׁעָתָהּ, וּכְשֶׁפּוֹסְקִין מִלְּהִתְפַּלֵּל, עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רְצוֹנוֹ וְחֶפְצוֹ.
סז. הַמֵּבִיא דּוֹרוֹן לְתַלְמִיד חָכָם, כְּאִלּוּ מַקְרִיב בִּכּוּרִים.
סח. אֵין לְהַטְרִיחַ אֶת הַמָּקוֹם.
סט. מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַצַּדִּיק, צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁלֹּא יֵצֵא עָלָיו שֵׁם רָע.
ע. כָּל טוֹבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים רָעָה הִיא אֵצֶל הַצַּדִּיקִים.
עא. אַל תִּתְפַּלֵּל וְאַל תַּטְרִיחַ אֶת קוֹנְךָ, כָּל זְמַן שֶׁאַתָּה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּפֶעָלָה.
עב. הַצַּדִּיק כָּל זְמַן. שֶׁהוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה, הַגַּן עֵדֶן שַׁיָּשׁ לוֹ מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ הַצַּדִּיקִים הָאֲחֵרִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן.
עג. יֵשׁ תַּלְמִידִים שֶׁעִקָּרָם תְּלוּיִים בִּזְכוּת הַצַּדִּיק, וּכְשֶׁנִּסְתַּלֵּק הַצַּדִּיק אָזַי נִסְתַּלְּקִים גַּם הֵם אוֹ נֶעֱנָשִׁים.
עד. הַמְקָרְבִים שַׁיָּשׁ לַצַּדִּיק בְּחַיָּיו, הֵם יִהְיוּ מְקָרְבִים בְּמוֹתָם / בְּמוֹתוֹ.
עה. מִי שֶׁהָיָה מְקֹרָב לְצַדִּיק אֶחָד, וְאַחַר כָּךְ מְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְצַדִּיק אַחֵר, הַתּוֹרָה שֶׁשָּׁמַע מֵהַצַּדִּיק הָרִאשׁוֹן מַטְרִידִין אוֹתוֹ.
עו. לִפְעָמִים הַצַּדִּיק נִפְטָר, כְּדֵי שֶׁיַּכְרִיעַ אֵיזֶה דִּין לְמַעְלָה.
עז. אֵיזֶהוּ בֶּן עוֹלָם הַבָּא, זֶה שֶׁחוֹלְקִין לוֹ כָּבוֹד מֻחָמֶת חָכְמָתוֹ.
עח. עַל יְדֵי צְדָקָה נַעֲשֶׂה סוּר מֵרָע.
עט. אֵינְךָ זָקוּק לְיַסֵּר תַּלְמִידְךָ וּלְסַלְקוֹ מִלְּפָנֶיךָ, כְּשֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, אֶלָּא תְּקָרְבֵהוּ, כִּי זֶה טוֹבַת שְׂאָר הַתַּלְמִידִים, וְסוֹפוֹ לָתֵת לֵב.
פ. לִפְעָמִים אָדָם מֵת קֹדֶם זְמַנּוֹ עַל יְדֵי תַּרְעֹמֶת צַדִּיק.
פא. יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּהְיֶה אָדָם צַדִּיק גָּדוֹל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא לָמַד הַרְבֵּה.
פב. מִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיקִים, רָאוּי לְעֹנֶשׁ, כָּל שֶׁכֵּן מְלַגְלֵג.
פג. כְּשֶׁאָחַד בָּא לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לַצַּדִּיק, מֻתָּר לוֹ לְהַרְחִיקוֹ, כְּשֶׁשּׁוֹאֵל קֻשְׁיוֹת שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ.

פד. כְּשֶׁהַצַּדִּיק אוֹמֵר תּוֹרָה לָעָם, מֻתָּר לוֹ. לְחַבֵּב תּוֹרָתוֹ בְּעֵינֵיהֶם קוֹדֶם שֶׁיֹּאמַר.
פה. אֶפְלוּ זוּוּג רִאשׁוֹן מִתְהַפֵּךְ בִּתְפִלָּה.
פו. בָּעוֹלָם הַזֶּה כָּל הָרוֹצֶה לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ מְקָרֵב, אֲבָל בָּעוֹלָם הַבָּא אֵין מְקָרְבִין אֶלָּא הַמְקֹרָבִין מִכְּבָר.
פז. צַדִּיק שֶׁקֵּרֵב אֶת הָאָדָם, וְהָאָדָם הַזֶּה לֹא רָצָה לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ, מֻתָּר לוֹ לִדְחוֹת בְּיָדַיִם.
פח. הַצַּדִּיק יָכוֹל לַעֲנֹשׁ אֶת הָאָדָם בְּמִיתָה, אֲפִלּוּ עַל יְדֵי חֲלִישׁוּת דַּעְתּוֹ, אֲפִלּוּ בְּטָעוּת.
פט. דְּבָרִים שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ מִפִּי הַצַּדִּיק, הֵם מוֹעִילִים יוֹתֵר, מִמַּה שֶּׁאַתָּה לוֹמֵד בִּסְפָרִים.
צ. אָדָם מֵבִין יוֹתֵר, כְּשֶׁרוֹאֶה פְּנֵי הַמְדַבֵּר.
צא. עַל יְדֵי דִּבּוּר קַל שֶׁל הַצַּדִּיק נִפְתָּח אוֹר גָּדוֹל, אָז בְּנָקֵל לִבְנֵי אָדָם לְהַשִּׂיג חָכְמוֹת רָמוֹת.
צב. מִי שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג כַּשּׁוּרָה, מֻתָּר לְהִשְׁתַּעְבֵּד בּוֹ.
צג. לִפְעָמִים הַצַּדִּיק מְנַשֵּׁא אֶת הָאָדָם וְאַחַר כָּךְ מַשְׁפִּילוֹ וְזֶה לְטוֹבַת הָאִישׁ.
צד. יֵשׁ צַדִּיק נִקְרָא טוֹב, וְיֵשׁ צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ נִקְרָא טוֹב, וְיֵשׁ רָשָׁע רָע, וְיֵשׁ רָשָׁע שֶׁאֵינוֹ רָע.
צה. גְּנַאי הוּא וְשִׁפְלוּת לְדוֹר, שֶׁכְּפוּפִין לָזֶה שֶׁאֵין לוֹ מִי שֶׁיַּעֲשֶׂה מִלַּאכְתּוֹ.
צו. לְלַמֵּד לַאֲחֵרִים עָדִיף מִמַּעֲשֶׂה.
צז. יֵשׁ לְהִזָּהֵר מִלְּהַרְאוֹת חֲסִידוּת לִפְנֵי גְּדוֹלִים.
צח. מַהוּת הָאָדָם נִכָּר עַל יְדֵי הִתְקָרְבוּתוֹ, כְּשֶׁרוֹאִין. לְמִי הוּא מִקָּרֵב.
צט. הַצַּדִּיק אַל יְסַכֵּן עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּעַצְמוֹ, עַד שֶׁיִּהְיֶה הוּא מְסֻכָּן, אֶלָּא יִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ צַדִּיק אַחֵר.
ק. הַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהִתְפַּלֵּל עַל אָדָם, שֶׁיִּנָּצֵל מֵחֲטָאִים.
קא. הַצַּדִּיק הוּא הַצֶּלֶם אֱלֹקִים שֶׁל הַדּוֹר.
קב. הַצַּדִּיק הוּא סוֹבֵל לְסוֹבְלָיו בְּעֵת צָרָתָם.
קג. יָכוֹל אָדָם שֶׁיִּהְיֶה צַדִּיק, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ בִּטָּחוֹן בִּשְׁלֵמוּת.
קד. הַצַּדִּיק יָכוֹל לְהִתְעַנֵּג, וְאֵינוֹ יָרֵא מֵהַיֵּצֶר הָרָע, כִּי תּוֹרָתוֹ מֵגִנָּה עָלָיו.
קה. מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בִּפְנֵי רַבּוֹ, נִקְרָא רָשָׁע וְאֵינוֹ יָרֵא מֵאֲרִיךְ יָמִים וְתַלְמוּדוֹ מִשְׁתַּכֵּחַ.
קו. אֵין לְהַטְרִיחַ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁיְּכוֹלִין לְהוֹעִיל עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר.
קז. לִפְעָמִים עַל יְדֵי נַחַת רוּחַ אֶחָד וּמַעַט שֶׁעוֹשִׂין לַצַּדִּיק, עַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לָעוֹלָם הַבָּא.
קח. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה שְׁלֵמָה בַּשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יָכוֹל לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לַצַּדִּיק.
קט. מִי שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, הוּא מִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד לְהַצִּיל אֶת הַצַּדִּיקִים.
קי. מִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לַצַּדִּיק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ כֹּחַ לָזֶה.
קיא. תַּלְמִיד חָכָם הַמְבַעֵט בְּרַבּוֹתָיו, נִתְקַצְּרוּ שְׁנוֹתָיו.
קיב. הַמַּנְהִיג עַצְמוֹ בָּרַבָּנוּת כְּשֶׁיֵּשׁ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, נִתְקַצְּרִים שְׁנוֹתָיו.

קיג. כְּשֶׁהַצַּדִּיק צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ אֵיזֶה דָּבָר וְיָרֵא מֵהַמְקַטְרְגִים עַל צִדְקָתוֹ, יְבַקֵּשׁ הֵפֶךְ רְצוֹנוֹ.

קיד. כְּשֶׁרָשָׁע עוֹשֶׂה אֵיזֶה רָעָה וּבָא לְהַצַּדִּיק וְשׁוֹאֵל מִמֶּנּוּ אִם יָפֶה עָשָׂה, מֻתָּר לוֹמַר לוֹ: יָפֶה עָשִׂיתָ, כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ.

קטו. מִי שֶׁמַּפְרִישׁ בְּנֵי אָדָם מִלְּבוֹא תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, עַל יְדֵי זֶה נוֹפְלִים בָּנָיו לְעַבְדוּת.

קטז. לִפְעָמִים צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הַחוֹלֶה שֶׁיָּמוּת.

קיז. בְּתְחִלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְגַלֶּה הַסּוֹד בַּתּוֹרָה לַצַּדִּיק, וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַתּוֹרָה בִּשְׁבִיל / בְּשֵׁם הַצַּדִּיק.

קיח. לִפְעָמִים הַצַּדִּיק מִתְעַנֶּה וּמִתְפַּלֵּל וְאֵינוֹ מוֹעִיל.

קיט. הַצַּדִּיק מֻתָּר לוֹ לִפְרֹץ גְּדֵרִים שֶׁל אֲחֵרִים בִּשְׁבִיל דַּרְכּוֹ.

קכ. לִפְעָמִים גּוֹזְרִים מִלְּמַעְלָה עַל מִסְפַּר בְּנֵי אָדָם שֶׁיָּמוּתוּ, וְיֵשׁ אֶחָד בֵּינֵיהֶם שֶׁהַצַּדִּיק אוֹהֵב אוֹתוֹ, יֵשׁ כֹּחַ בַּצַּדִּיק לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו וּלְהַצִּיל אוֹתוֹ וְלִתֵּן אַחֵר תַּחְתָּיו.

קכא. יֵשׁ כֹּחַ בַּצַּדִּיק לִקַּח מִזֶּה וְלִתֵּן לָזֶה.

קכב. בִּרְכַּת הַצַּדִּיק הוּא פִּרְיוֹן.

קכג. כָּל צַדִּיק יֵשׁ לוֹ דְּבַר עֲבוֹדָה, שֶׁצַּדִּיק אַחֵר, אֲפִלּוּ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשִּׂיג עֲבוֹדָתוֹ.

קכד. מַה שֶּׁהַצַּדִּיקִים נוֹסְעִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בִּשְׁבִיל מָמוֹן, כִּי דִּבְרֵי תוֹרָה עֲנִיִּים. בִּמְקוֹמָם וַעֲשִׁירִים בְּמָקוֹם אַחֵר.

קכה. אֲרִיכַת יָמִים שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם בָּא, כְּשֶׁמְּכַבְּדִין זֶה אֶת זֶה.

קכו. אֵינָהּ דּוֹמָה תְּפִלַּת צַדִּיק בֶּן צַדִּיק לִתְפִלַּת צַדִּיק בֶּן רָשָׁע.

קכז. מִי שֶׁמְּנָסֶּה אֶת הַצַּדִּיק, כְּאִלּוּ מְנָסֶּה אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

קכח. כָּל הַגְּבִיוֹת שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם גּוֹבִין מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין זֶה אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַפֻּגָם שֶׁפָּגְמוּ בִּכְבוֹד הַצַּדִּיק.

קכט. כְּשֶׁשּׁוֹנְאֵי הַשֵּׁם דּוֹבְרִים וְחוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיק, הוּא כָּבוֹד גָּדוֹל לַצַּדִּיק.

קל. עַל יְדֵי אֱמוּנַת צַדִּיקִים נִמְתָּק הַדִּין.

קלא. הַצַּדִּיק הוּא מְלַמֵּד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָתוֹ, אֵיךְ יִתְנַהֵג עִמָּנוּ.

קלב. הַתְּפִלָּה שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל בְּהִתְקַשְּׁרוּת הַצַּדִּיקִים, הוּא נַעֲנָה.

קלג. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל בִּשְׁבִיל הַצַּדִּיקִים.

קלד. הַלֵּיצָנוּת אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת הָאָדָם לֵילֵךְ לְצַדִּיקִים.

קלה. עַל יְדֵי צְדָקָה זוֹכֶה לְהִתְקָרְבוּת לַצַּדִּיקִים.

קלו. אֵין לְךָ צַדִּיק שֶׁאֵין עָלָיו מַחֲלֹקֶת וּמְחַקְּרִים.

קלז. יֵשׁ רָשָׁע שֶׁהוּא בּוֹשׁ לִכְפֹּר בַּצַּדִּיק עַצְמוֹ וּמְדַבֵּר רָעוֹת עַל אִלּוּ שֶׁהֵם תַּחַת הַצַּדִּיק.
קלח. עַל יְדֵי רְאִיַּת פְּנֵי הַצַּדִּיק נִתְחַדֵּד הַשֵּׂכֶל.
קלט. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁלֹּא יִפֹּל בּוֹ שׁוּם צַעַר, יִזְכֶּה לְכָבוֹד וְיֶהֱנֶה מִצִּדְקַת הַצַּדִּיק.
קמ. עַל יְדֵי שְׁמִיעַת תּוֹרָה מִפִּי. הַצַּדִּיק מְקַבְּלִין חִיּוּת.
קמא. רָשָׁע שֶׁעָשָׂה חֲטָאִים רַבִּים, תַּקָּנָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה פְּעָלוֹתָיו לְחַיּוֹת אֶת הַצַּדִּיק.
קמב. כְּשֶׁרָשָׁע מַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ תַּחַת הַצַּדִּיק, בְּיִדּוּעַ שֶׁנִּגְזַר עַל הַצַּדִּיק אֵיזֶה צָרָה וְעַכְשָׁו לֹא יָבֹא עָלָיו עוֹד הַצָּרָה.
קמג. כְּשֶׁתִּירָא מֵהַצַּדִּיק, תִּזְכֶּה לָסוּר מֵרַע.
קמד. כְּשֶׁהַצַּדִּיק שׁוֹרֶה בְּצַעַר וְהָרָשָׁע מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלָיו, עַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לֶעָתִיד לַעֲמֹד עַל שַׁעֲרֵי צַדִּיק.
קמה. מַה שֶּׁלִּפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת הַצַּדִּיק, כְּדֵי שֶׁיִּדְחֶה בְּזֶה אֶת הָרְשָׁעִים, שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ בְּרִשְׁעוּתָן.
קמו. עַל יְדֵי מַחֲלֹקֶת עַל הַצַּדִּיק שׁוֹכְחִין אֶת הַתּוֹרָה.
קמז. הַשָּׁבָח שֶׁמְּשַׁבְּחִין אֶת הַצַּדִּיקִים, כְּאִלּוּ מְשַׁבְּחִין אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.
קמח. עִיר שֶׁהִיא צַיִּת אֶת הַצַּדִּיק, אֵין מִלְחָמָה נִשְׁמַעַת בָּהּ וְאֵין מְהוּמָה וְאֵין שְׁמוּעָה רָעָה.
קמט. הַהִתְנַגְּדוּת עַל הַצַּדִּיקִים זֶה בָּא מֵהִתְנַגְּדוּת שֶׁבֵּין הַצַּדִּיקִים בְּעַצְמָן.
קנ. בִּשְׁבִיל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן פַּרְנָסָה לַצַּדִּיק עַל יְדֵי הָמוֹן עָם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֵיזֶה הִתְחַבְּרוּת עִמָּהֶם, וּכְשֶׁיִּזְכֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַצַּדִּיק, יִזְכֶּה גַּם אוֹתָם.
קנא. בְּיַאַת הַמְּשִׁיחַ תְּלוּי בְּקִרְבַת הַצַּדִּיק.
קנב. עִקַּר שְׁלֵמוּת הַנֶּפֶשׁ תְּלוּי בְּקִרְבַת הַצַּדִּיק
קנג. מִי שֶׁמְּקָרֵב עַצְמוֹ. לַצַּדִּיק וְקִרְבָתוֹ אֵינוֹ בִּתְמִימוּת, עַל יְדֵי זֶה נִתְהַפֵּךְ אַחֵר כָּךְ לְרוֹדֵף.
קנד. הַשַּׁקְרָן בַּשָּׁעָה שֶׁבָּא לִרְאוֹת אֶת הַצַּדִּיק לִבּוֹ חוֹשֵׁב אֵיךְ יְדַבֵּר אַחֵר כָּךְ
קנה. הַדִּבּוּרִים שֶׁדּוֹבְרִים עַל הַצַּדִּיק לַסּוֹף שֶׁדִּבְרֵיהֶם נֶהֱפָךְ עֲלֵיהֶם, וְנוֹפְלִים לַמִּשְׁכָּב.
קנו. מִי שֶׁמַּכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ בִּפְנֵי הַצַּדִּיק בְּזֶה מְעוֹרֵר אַהֲבָה אֵצֶל הַצַּדִּיק.
קנז. עַל יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַצְדִּיקִים עַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהִתְקָרֵב לָהֶם.
קנח. לְפִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לַצַּדִּיק כֵּן הָעֲשִׁירִים סוֹמְכִים אוֹתוֹ וּלְפִי סְמִיכָתָם אוֹתוֹ כֵּן יָכֹל לְהַחֲזִיר הָרְשָׁעִים בַּתְּשׁוּבָה.
קנט. הַיִּסּוּרִין שֶׁבָּאִין עַל הַצַּדִּיקִים. בִּשְׁבִיל כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהַרְהֲרוּ הָרְשָׁעִים לְעוֹלָם הַבָּא עַל הַטּוֹב. שֶׁיִּתֵּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיקִים.
קס. כְּשֶׁהַיִּרְאִים הֵם בְּהִתְחַבְּרוּת עִם הַצַּדִּיק עַל יְדֵי זֶה גּוֹרְמִים זִוּוּג בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשכינתה פָּנִים בְּפָנִים. וְאֵין יְרִידָה אַחֲרָיו.

קסא. עַל יְדֵי שֶׁבַח שֶׁמְּשַׁבְּחִים אֶת הַצַּדִּיקִים. מַפִּילִים אֶת הָרְשָׁעִים נְפִילָה גְּדוֹלָה
קסב. הַצַּדִּיק נִסְתַּלֵּק בֶּעָווֹן כְּשׁוּף וְנָאוּף.
קסג. הַנּוֹאֲפִים לרב הֵם מִתְנַגְּדִים עַל הַצַּדִּיק.
קסד. כְּשֶׁהַצַּדִּיק נִסְתַּלֵּק נִשְׁאָר הָעוֹלָם כִּטְמֵאִים וְצִדְקַת הָעוֹלָם נִמְאָס בְּעֵינֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.
קסה. עַל יְדֵי הַגָּדְלַת. הָעוֹלָם עַל הַצַּדִּיק נִתְעוֹרֵר חַס וְשָׁלוֹם חָרוֹן אַף גַּם שְׂרֵפָה נִתְעוֹרֵר.
קסו. טְלְטוּל הַצַּדִּיקִים. לִפְעָמִים הוּא בִּשְׁבִיל לְגַלּוֹת אֵיזֶה צַדִּיק נִסְתָּר.
קסז. לִפְעָמִים יִסּוּרִין בָּאִים עַל הַצַּדִּיק, כְּדֵי לְמַעֵט בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל.
קסח. מְלוּי כְּרֵסָם שֶׁל הָמוֹן עַם גּוֹרֵם לַאֲבֵדַת הַצַּדִּיק.
קסט. יִסּוּרִים שֶׁבָּאִים עַל הַצַּדִּיק הוּא כַּפָּרָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.
קע. מִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ עֹל שֶׁל הַצַּדִּיק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כּוֹעֵס עָלָיו ומבעתהו.
קעא. מִי שֶׁמֵּבִיא דּוֹרוֹן לַצַּדִּיק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ נַחַת רוּחַ.
קעב. עַל יְדֵי דּוֹרוֹן שֶׁמְּבִיאִין לַצַּדִּיקִים מַכְנִיעִין אֶת הַשּׂוֹנְאִים וּמְבַטְּלִין אֶת הָרוּחַ רָעָה שֶׁשּׁוֹרָה עַל הָאָדָם.
קעג. עַל יְדֵי הִשְׁתַּטְּחוּת עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ טוֹבוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְכָךְ.
קעד. מִי שֶׁמְּסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת מַצְדִּיקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ חֶסֶד.
קעה. מַה שֶּׁהַצַּדִּיק מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, הוּא מֵחֲמַת יִרְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ.
קעו. כְּשֶׁאָדָם נִתְבָּרֵךְ מִן הַצַּדִּיק צָרִיךְ לַעֲמֹד עַל רַגְלָיו.
קעז. הַמֶּלֶךְ גּוֹבֶה מִן הָעָם.
קעח. עַל יְדֵי כָּבוֹד, שֶׁמְּכַבְּדִין אֶת בְּנֵי הַצַּדִּיקִים, נִתְעוֹרֵר רָצוֹן אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁיָּבוֹא הַמָּשִׁיחַ.
קעט.. עַל יְדֵי הַהֲלִיכָה שֶׁהוֹלְכִים לַצַּדִּיק, מַכְנִיעִים אֶת הַשּׂוֹנְאִים.
קפ. מִי שֶׁעוֹבֵר עַל הַצִּוּוּי שֶׁל הַצַּדִּיק, הוּא נוֹפֵל מֵחֲשִׁיבוּתוֹ.
קפא. מִי שמהנהו מִנְּכָסָיו כְּאִלּוּ מְהַנֶּה כָּל יִשְׂרָאֵל וְנִצּוֹל מִמִּיתָה.
קפב. מִי שֶׁמְּסָרֵב עַל דִּבְרֵי צַדִּיק כְּאִלּוּ שָׁאַל בַּקוֹסְמִים.
קפג. עַל יְדֵי הַחָכְמָה ה' עָמוֹ גַּם אִימָתוֹ מטלת עַל הַבְּרִיּוֹת.
קפד. מִי שֶׁסּוֹמֵךְ אֶת הַצַּדִּיק בְּכָל מִינֵי סְמִיכוֹת, הוּא סָמוּךְ וְקָרוֹב לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.
קפה. מִי שֶׁמִּתְגָּרֶה בַּצַּדִּיק, לַסּוֹף הוּא נִתְפָּס בְּמְצוּדָה רָעָה.
קפו. מִי שֶׁמְּסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת מַצְדִּיקִים, מַזְכִּירִין לוֹ צִדְקוֹתָיו.

קפז. הַצַּדִּיק יָכֹל לִתֵּן דָּבָר, שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם.
קפח. הַצַּדִּיק, כָּל מָקוֹם אֲשֶׁר יִדְרֹךְ כַּף רַגְלָיו, הוּא קוֹנָהּ.
קפט. מִי שֶׁנּוֹתֵן עֵצָה לַצַּדִּיקִים בְּעֵת הִתְנַגְּדוּת מַעֲשֶׂה יָדָיו קַיָּמִים, וְאֵין מְבַטֵּל אוֹתָם.
קצ. בַּשָּׁעָה שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל הַצַּדִּיק, יִסְתַּכֵּל בָּאֵימָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעַנְשׁוּ אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם.
קצא. עַל יְדֵי יִרְאַת שָׁמַיִם נִשְׁתּוֹקֵק הָאָדָם לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לַצַּדִּיק.
קצב. עַל יְדֵי יְשִׁיבָה אֵצֶל שֻׁלְחָן הַצַּדִּיק נִתְבַּטֵּל הַמִּלְחָמָה.
קצג. מִי שֶׁהוּא זָקֵן, לְסוֹף שֶׁיִּתְחַבֵּר עִם הַמִּתְנַגְּדִים שֶׁחוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיק.
קצד. לִפְעָמִים הַצָּרַעַת פּוֹרַחַ לַצַּדִּיק, כִּי מִקָּרוֹב קָרֵב אֵיזֶה אָדָם בִּתְשׁוּבָה.
קצה.. מִי שֶׁאוֹמֵר עַל הַצַּדִּיק שֶׁהוּא רָשָׁע וְעַל הָרָשָׁע שֶׁהוּא צַדִּיק עַל ¬¬ יְדֵי זֶה יִפֹּל לַחֲלִשָּׁה גַּם עַל יְדֵי זֶה חַמָּה וּלְבָנָה נִלְקִין.
קצו. הִתְקַשְּׁרוּת לַצַּדִּיק הוּא רְפוּאָה גְּדוֹלָה.
קצז. קָשֶׁה לָאָדָם לְהַשִּׂיג אֵיזֶה תְּשׁוּעָה, כְּשֶׁיֵּשׁ צַדִּיק בָּעִיר וְאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלָיו.
קצח. לִפְעָמִים יֵשׁ אֶחָד, שֶׁמְּקָרֵב בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל לַצַּדִּיק וְאֵינוֹ מַרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ שׁוּם יִרְאַת שָׁמַיִם, יָדַע, כִּי אִם לֹא הָיָה מְקָרֵב לֹא הָיָה רָאוּי לְחָיוֹת כְּלָל.
קצט. לִפְעָמִים הַצַּדִּיק מִתְבַּיֵּשׁ לְבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל צָעָרוֹ מַה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא צַעַר כָּזֶה עַל רָשָׁע כְּדֵי כְּשֶׁהָרָשָׁע בָּא וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלָיו עַל יְדֵי זֶה נִצּוֹל גַּם הַצַּדִּיק מִצַּעֲרוֹ.
ר. מִי שֶׁחוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק בְּפָנָיו בַּיְּדוּעַ שֶׁאֵין בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם.
רא. לִפְעָמִים הַמַּחֲלֹקֶת עַל הַצַּדִּיק הִיא הוֹכָחָה גְּדוֹלָה שֶׁהוּא צַדִּיק.
רב. יֵשׁ רָשָׁע שֶׁמַּצְלִיחַ וּכְשֶׁרוֹדֵף אֶת הַצַּדִּיק אֲזַי הַקְּלִפּוֹת בְּעַצְמָם נוֹקְמִים מִמֶּנּוּ
רג. הַחִלּוּק שֶׁבֵּין צַדִּיק לִירֵא שָׁמַיִם שֶׁהַיָּרֵא אֵין לוֹ רְשׁוּת לְגַלּוֹת מִסְתּוֹרָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲבָל הַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת.
רד. מִי שֶׁדּוֹבֵר. עַל הַצַּדִּיק בַּיְּדוּעַ שֶׁהוּא גַּדְלָן
רה. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה שֶׁהַצַּדִּיק יִלְמַד דֶּרֶךְ אֶת הָעָם מְרַמֵּז לוֹ בְּפַרְנָסָתוֹ.
רו. הַצַּדִּיק כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל הָאָדָם, הוּא מֵבִין עַל אֵיזֶה עֲבֵרָה בָּא עָלָיו הַפֶּרְעָנוּת הַזֹּאת.
רז. מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת בְּרִיתוֹ בְּוַדַּאי מְחַבֵּב אֶת הַצַּדִּיק.
רח. כְּשֶׁהַצַּדִּיק עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ עַל הֶמּוֹן עָם לְלַמֵּד עַל יְדֵי זֶה נוֹפֵל מִמַּדְרֵגָתוֹ.
רט. עַיֵּל יְדֵי הַפַּרְנָסָה שֶׁמְּפָרְנְסִין אֶת הַצַּדִּיק נִמְחָל לָהֶם כָּל עֲוֹונוֹתֵיהֶם כְּמוֹ הַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים וּבְעָלִים מִתְכַּפְּרִים.

חלק שני

א. עַל יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צַדִּיקִים מַמְשִׁיכִין אוֹר שֶׁל מָשִׁיחַ בָּעוֹלָם וְדוֹחֶה הַרְבֵּה חֹשֶׁךְ וְצָרוֹת מִן הָעוֹלָם.

ב. גַּם זוֹכֶה לִבְגָדִים נָאִים.

ג. בְּשִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת שֶׁל הַצַּדִּיק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁפִּיעַ עַל הַמִּתְאַבְּלִים עָלָיו מֵאוֹר הַגָּנוּז מְשֻׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית.

ד. אַל תִּתְמַהּ עַל הַחֵפֶץ, שֶׁהָאָדָם הוּא בְּרִיָּה קְטַנָּה וּבוֹ תְּלוּיִ כָּל הָעוֹלָמוֹת, כִּי כֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁהַשְׁכִּינָה שְׁרוּיָה, מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה.

ה. כָּל אָדָם מְצֻיָּר בְּזִיו פָּנָיו גַּן עֵדֶן שֶׁלּוֹ.

ו. עַל פִּי רֹב הַיְּרֵאִים פַּרְנָסָתָם בָּא עַל יְדֵי טִלְטוּלִים.

ז. לִפְעָמִים הַצַּדִּיק בָּא. לְטַלְטוּלִים, כְּדֵי שֶׁיָּבֹא לְעוֹלָם הַבָּא יִזְכֹּר הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיוּ בָּהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה יָבוֹאוּ טוֹבוֹת לְאֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת.

ח. מִי שֶׁיּוֹדֵעַ שֵׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁבַּדּוֹר, הוּא יוֹדֵעַ כָּל הַמַּאֲרָעוֹת שֶׁיִּהְיוּ.

ט. מִי שֶׁמַּצְדִּיק אֶת הַבְּרִיּוֹת, כָּל חֲפָצָיו נַעֲשִׂים בְּלִי שׁוּם מוֹנֵעַ.

י. כְּשֶׁהַצַּדִּיק נֶחֱלָשׁ כֹּחוֹ, שֶׁאֵין יָכֹל לַעֲשׂוֹת רָצוֹן קוֹנוֹ כְּמִקֶּדֶם, יֵדַע, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה עוֹד, שֶׁיּוֹרֶה דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה לָרְשָׁעִים.

יא. עִקַּר כֹּחַ הַצַּדִּיקִים הוּא כְּשֶׁהַדִּין נִמְתָּק, הַיְנוּ: עַל יְדֵי אַחְדוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

יב. כְּשֶׁהַצַּדִּיקִים נִתְפָּרְסָמִים בָּעוֹלָם עַל יְדֵי זֶה נִתְחַדְּשִׁים נִגּוּנִים בָּעוֹלָם.

יג. מִי שֶׁמּוֹסֵר נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, דִּינָיו אֵינָם בְּטֵלִים, וְכַאֲשֶׁר יִגְזֹר כֵּן יָקוּם.

יד. עַל יְדֵי שִׁמּוּשׁ הַצַּדִּיק בָּא חֵרוּת וְנִתְבַּטֵּל הַקְּלָלוֹת.

טו. אֵלּוּ הַמְקֻרָבִים לִירֵאֵי הַשֵּׁם גַּם הֵם זוֹכִים לִירְאָה וְלָדַעַת.

טז. כְּשֶׁהַצַּדִּיק נִתְעַשֵּׁר עַל יְדֵי זֶה הָרְשָׁעִים חוֹזְרִים בַּתְּשׁוּבָה.

יז. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה אֵיזֶה צַדִּיק שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בְּיָדוֹ לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לַעֲבוֹדָתוֹ, אֲזַי מַעֲמִיד עָלָיו שׂוֹנְאִים כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם, כִּי הַצַּדִּיק שֶׁאֵין לוֹ שׂוֹנְאִים אֵין יָכֹל לְקָרֵב, כְּמוֹ בְּעֵת בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ. יֵשְׁבוּ בְּשָׁלוֹם וְאֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים.

יח. יֵשׁ שְׁנֵי צַדִּיקִים שֶׁאֶחָד דִּבּוּרָיו הֵם כַּחֲרִישָׁה, וְהַשֵּׁנִי דְּבָרָיו כְּקִצְיָרָה, אוֹ אֶחָד, דְּבָרָיו כַּהֲקָמַת הַבְּרִית לַזָּוּוג, וְהַשֵּׁנִי דְּבָרָיו הֵם הַמַּמְשִׁיכִין אֶת הַזֶּרַע וּמְהַוִּים אֶת הַוָּלָד בְּבֶטֶן אִמּוֹ וּמְגַדְּלִין אוֹתוֹ. בְּכֵן כְּשֶׁיֵּשׁ מַחֲלֹקֶת בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים הָאֵלּוּ אַל יִתְעָרֵב זָר בְּתוֹךְ דִּבּוּרָיו שֶׁמְּדַבְּרִים זֶה עַל זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַלְקֵל הַמְּכָוָּן.

יט. כְּשֶׁהוֹלְכִים עַל קִבְרֵי צַדִּיקִים צָרִיךְ לַזֵּהּ זְכוּת שֶׁיּוּכַל לֶאֱסֹף רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ לַקֶּבֶר, שֶׁיִּהְיֶה כְּאִלּוּ הוּא חַי, כִּי אִם אֵין זְכוּת, אֲזַי רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלִים לְמַעְלָה לְתוֹךְ שְׁאָר הַצַּדִּיקִים.

כ. עַל יְדֵי הַזְּכָרַת שֵׁמוֹת הַצַּדִּיקִים יְכוֹלִים לְהָבִיא שִׁנּוּי בַּמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר לְשַׁנּוֹת הַטֶּבַע. וְסִימָן לַדָּבָר: אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וכו', וְאֵלֶּה שֵׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וכו', גְּזֵרָה שָׁוָה.

כא. מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁטָּעַם בֶּאֱמֶת טָעַם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הוּא יָכֹל לְהַכִּיר בְּאַחֵר אִם הָיָה אֶצֶל צַדִּיק אֱמִתִּי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם לָאו, כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת אֶצֶל צַדִּיק אֱמִתִּי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲזַי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה מִסְתַּכֵּל נַעֲשֶׂה אוֹתוֹ. הָאֲוִיר בְּחִינַת אֲוִירָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מִטַּעַם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ, הוּא מְחֻיָּב לְהַרְגִּישׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁפּוֹגֵעַ וּמִתְוַעֵד יַחַד עִם זֶה הָאִישׁ שֶׁהָיָה אֶצֶל הַצַּדִּיק אֱמִתִּי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי עַל יָדוֹ נַעֲשָׂה הָאֲוִיר בִּבְחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כַּנַּ"ל.

קללה

חלק ראשון

א. עַל יְדֵי הַקְּלָלוֹת בָּא אֲבֵלוּת, חֹס וְשָׁלוֹם.

ב. אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְקַלֵּל אֲפִלּוּ אִם כֵּן יָכוֹל לִרְאוֹת הַדּוֹרוֹת שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ.

ג. אַל תְּהֶיהָ קְלָלַת הֶדְיוֹט קַלָּה. בְּעֵינֶיךָ.

ד. הַקְּלָלוֹת הוֹלְכִים אַחַר הַכַּוָּנָה.

ה. לִפְעָמִים נִתְקַיֵּם קְלָלַת הַצַּדִּיק כָּל יְמֵי חַיָּיו וְלֹא לְאַחַר מוֹתוֹ.

ו. סוֹף שֶׁקְּלָלַת חִנָּם יָשׁוּב עַל הַמְקַלֵּל.

ז. קְלָלַת חָכָם אֲפִילּוּ בְּחִנָּם וַאֲפִילּוּ עַל תְּנַאי בָּאָה.

ח. אֲפִילּוּ נָכְרִי הַמְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרֵךְ.

חלק שני

א. אָדָם הָרָגִיל בִּקְלָלוֹת הוּא מֵעוֹלָם הַתְּהוּ וְכֵן לְהֵפֶךְ, הָרָגִיל בִּבְרָכָה הוּא מֵעוֹלָם הַתִּקּוּן.

ב. עַל יְדֵי הַחֲקִירוֹת בְּעוֹלָם הַתְּהוּ, הֵינוּ מַה לְמַעְלָה מַה לְמַטָּה וכו', עַל יְדֵי זֶה גּוֹרֵם קְלָלָה, וְהַשּׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מֵחֲקִירוֹת הָאֵלּוּ גּוֹרֵם בְּרָכָה.

ג. הָרָגִיל בִּקְלָלָה, עַל יְדֵי זֶה לֹא יִהְיֶה לוֹ בְּגָדִים עַל שַׁבָּת.

ד. אֵין כֹּחַ הַקְּלָלָה חָל עַל מְיֻחָס.

ה. עַל יְדֵי שִׁמּוּשׁ הַצַּדִּיק בָּא חֲרוּת וְנִתְבַּטֵּל הַקְּלָלוֹת.

ו. עַל יְדֵי מַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה נִתְבַּטְּלִים הַקְּלָלוֹת.

ז. כְּשֶׁאָדָם מְקַלֵּל לַחֲבֵרוֹ בִּשְׁעַת חֲרָדָה, מַזִּיק לוֹ הַקְּלָלָה מְאד.

קליפה

חלק ראשון

א. אוֹתִיּוֹת א'ת'ה' מַכְנִיעִים אֶת הַקְּלִיפּוֹת.
ב. שְׁמִירָה לְיוֹלֶדֶת, שֶׁתִּכְתֹּב עַל קְלָף פָּסוּק: "ה' רָמָה יָדְךָ בַּל יֶחֱזָיוּן".
ג. בָּחֳרָבוֹת קְלִיפּוֹת שְׁכִיחִים.
ד. הַנֵּר מַכְנִיעַ שְׁלִיטַת הַקְּלִיפּוֹת.
ה. מַזָּלוֹ. שֶׁל אָדָם שׁוֹמֵר אֶת הָאָדָם מִלְּהִיוֹת נָזוֹק.
ו. הַשִּׁבְעָה קוֹלוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד עַל הַמַּיִם, בְּדִבּוּרָן מַכְנִיעִין הָרוּחַ רָעָה.
ז. מַזִּיקִין מְצוּיִים בְּבוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁמְּצוּיִין בַּשָּׂדוֹת.
ח. מָקוֹם שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם מְצוּיִין, שְׁכִיחִים שָׁם שֵׁדִים אֲפִילּוּ בַּיּוֹם, אֲבָל בָּעִיר אֲפִילּוּ בַּלַּיְלָה לֹא חַיְשִׁינַן.
ט. לְצַד צָפוֹן הַשֵּׁדִים נִגְלִים לִבְנֵי אָדָם מְאד.
י. סְגֻלָּה לְהַבְרִיחַ רוּחַ הַטּוּמְאָה, לִקְרוֹת פָּרָשַׁת נחַ.
יא. כְּשֶׁמְּדַבֵּר עִם רָשָׁע, עַל יְדֵי הֶבֶל פִּיו נִתְגַּשֵּׁם.

חלק שני

א. יֵשׁ שֵׁדִים שֶׁמְּצוּיִים בַּבָּתִּים, שֶׁהֵם מְקַלְקְלִין הַשְּׁלוֹם בַּיִת, וְעַל יְדֵי זֶה כַּעַס וּקְטָטוֹת בַּבַּיִת. וְעִקַּר הַבַּיִת הוּא הָאִשָּׁה כִּי בֵּיתוֹ זוֹ אִשְׁתּוֹ, וְעַל כֵּן עַל פִּי רֹב עִקַּר הַקְּטָטוֹת מִמֶּנָּה. וְלִפְעָמִים נֶאֱחָזִים בְּשָׂאָר בְּנֵי הַבַּיִת, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשִׂים הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת כַּנַּ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה בָּאִים יִסּוּרִים עַל בְּנֵי הַבַּיִת. וְזֶה מִפֹּרָשׁ בַּפָּסוּק: "בָּתֵּיהֶם שָׁלוֹם מִפַּחַד", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: מִפַּחַד אֵלּוּ שֵׁדִים, וְזֶהוּ "שָׁלוֹם מִפַּחַד" כִּי הַשָּׁלוֹם הֵפֶךְ הַפַּחַד, שֶׁהֵם הַשֵּׁדִים הַמְקַלְקְלִים הַשָּׁלוֹם כַּנַּ"ל, וְזֶהוּ: "וְלֹא שֵׁבֶט אֱלוֹהַּ" וְכוּ', הַיְנוּ הַיִּסּוּרִים כַּנַּ"ל.

קנאה

א. כְּשֶׁיִּתְבַּטֵּל הַקִּנְאָה, אָז יִהְיֶה קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת.
ב. עַל יְדֵי קִנְאָה בָּא שְׂרֵפָה.
ג. עַל יְדֵי קִנְאָה בָּא שְׁפִיכוּת דָּמִים.
ד. עַל יְדֵי קִנְאָה בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ נַעֲשֶׂה שׁוֹטֶה.
ה.. עַל יְדֵי בִּיאָתְךָ לְצַדִּיק יִתְבַּטֵּל מִמְּךָ הַקִּנְאָה.
ו. עַל יְדֵי קִנְאָה עַצְמוֹתָיו מַרְקִיבִין.
ז. הַשּׁוּם מוֹצִיא קִנְאָה.

ח. דְּפָרַע קִנְאָה מַחֲרִיב בֵּיתוֹ.
ט. עַל יְדֵי קִנְאָה בָּא תְּשִׁישׁוּת כֹּחַ.

קרי

חלק ראשון

א. קֶרִי בָּא עַל יְדֵי דִּבּוּר מִזְנוּת גַּם עַל יְדֵי שֶׁנָּפַל מֵאֱמוּנָתוֹ.
ב. מִי שֶׁמּוֹצִיא קֶרִי, לְסוֹף הוֹלֵךְ עָרוֹם.
ג. עַל יְדֵי עֲצֵבוּת רוֹאֶה קֶרִי.
ד. מִי שֶׁנִּזְהָר. לֶאֱכל מִשְּׁאֵלַת חָכָם, הוּא נִצּוֹל מִטֻּמְאַת קֶרִי.
ה. אֵין לוֹ לָאָדָם לֶאֱכל עַל שֻׁלְחָן הַצַּדִּיק, קֹדֶם שֶׁטָּבַל לְקִרְיוֹ.
ו. תִּשְׁמַח בַּטּוֹב שֶׁבָּא עַל הַצַּדִּיקִים, וְזֶה תִּקּוּן לְקֶרִי.
ז. עַל יְדֵי הַלֵּיצָנוּת בָּא לְטֻמְאַת קֶרִי.
ח. קֶרִי בָּא מִקַּלּוּת רֹאשׁ.
ט. קֶרִי בָּא עַל יְדֵי אֲכִילַת שׁוּם וּבֵיצִים.
י. גַּם עַל יְדֵי דְּבָרִים בְּטֵלִים וְנִבּוּל פֶּה.

חלק שני

א. הַשְׁכָּרוּת גּוֹרֶם גְּלוּת גַּם גּוֹרֶם הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָּלָה.
ב. הַבְּזָיוֹנוֹת בָּאִים עַל יְדֵי קֶרִי.
ג. הַדִּבּוּר שֶׁאָדָם מְדַבֵּר בַּחֲצִי דִּבּוּר, שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא אוֹתִיּוֹת הַדִּבּוּר יָפֶה יָפֶה, זֶה בְּחִינָה כְּמוֹ בְּחִינַת קֶרִי.
ד. הַבָּנִים מֵתִים, חַס וְשָׁלוֹם, עַל יְדֵי רְאִיַּת קֶרִי.
ה. תִּקּוּן גָּדוֹל לְמַקֶּרֶה, חַס וְשָׁלוֹם, לוֹמַר אֵלּוּ עֲשָׂרָה קַפִּיטְל תְּהִלִּים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁקָּרָה לוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, וְאֵלּוּ הֵן: ט"ז "מִכְתָּם לְדָוִד", ל"ב "לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי", מ"א "אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל", מ"ב "כְּאַיָּל תַּעֲרֹג", נ"ט "לַמְנַצֵּחַ אַל תַּשְׁחֵת", ע"ז "עַל יְדוּתוּן", צ' "תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה", ק"ה "הוֹדוּ לַה' קִרְאוּ", קל"ז "עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל", ק"נ "הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ". וְתֵדַע נֶאֱמָנָה, שֶׁאֵלּוּ עֲשָׂרָה קַפִּיטְלִיךְ מְסֻגָּלִים מְאד מְאד. לְתִקּוּן עָוֹן זֶה, וְהַנִּזְהָר בָּזֶה לוֹמַר אוֹתָם כַּנַּ"ל, אֵין צָרִיךְ לְהִתְיָרֵא עוֹד כְּלָל, כִּי בְּוַדַּאי יְתֻקַּן בָּזֶה, כִּי הֵם תִּקּוּן גָּדוֹל מְאד.

קשוי לילד

א. אִשָּׁה שֶׁאוֹכֶלֶת צְנוֹן בְּעִבּוּרָהּ, תֵּלֵד בְּקֹשִׁי.
ב. אִשָּׁה שֶׁהִיא מְקַשָּׁה לֵילֵד, סְגֻלָּה שֶׁתִּתֵּן לָהּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִשְּׁבָעָה בְּאֵרוֹת.

ג. גַּם בָּנֶיהָ לֹא יִהְיוּ עִמָּהּ בַּבַּיִת.
ד. גַּם. תִּלְחַשׁ לָהּ בְּאָזְנָהּ אוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם ס"ג.
ה. גַּם מִטָּתָהּ לֹא תַּעֲמֹד בְּמַעֲרָב וּבְדָרוֹם.
ו. גַּם תִּתְלֶה עַל צַוָּארָהּ מִמָּרוֹר הַנִּשְׁאָר.
ז. גַּם תִּלְחַשׁ לָהּ בְּאָזְנָהּ אוֹתִיּוֹת: פֵּא וָיו עַיִן הֵא.

הרחקת רשעים

חלק ראשון

א. כְּשֶׁהַצַּדִּיק בָּא לְבֵית הָרָשָׁע, הַבַּיִת נִתְבָּרֵךְ, וְדַוְקָא שֶׁהַבַּיִת מְזֻמָּן לִבְרָכָה.
ב. הַרְחֵק מֵרְשָׁעִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתָּפֵס בְּעָנְשָׁם.
ג. בִּשְׁבִיל אֵיבָה מַרְאִין אֵיזֶה קֵרְבוּת לָרְשָׁעִים.
ד. לִפְעָמִים כְּשֶׁעוֹשִׁין. אֵיזֶה טוֹבָה לָרָשָׁע גָּמוּר, בָּזֶה עוֹשִׁין נַחַת רוּחַ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.
ה. אָסוּר לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָן, אֲבָל מָקוֹם שֶׁיָּבוֹא מִשִּׁבְחָן שֶׁבַח לַצַּדִּיק מֻתָּר לְסַפֵּר קְצָת.
ו. מִי שֶׁמְּלַמֵּד זְכוּת עַל רָשָׁע, גַּם הוּא נִקְרָא רָשָׁע.
ז. אֶפִילּוּ עוֹשֶׂה אֵיזֶהוּ דָּבָר כַּדָּת וְכַדִּין, אֵין אָנוּ סוֹמְכִין עָלָיו.
ח. מִי שֶׁעָרֵב בְּעַד רָשָׁע, נוֹפֵל לִידֵי תַּאֲוָות נִיאוּף גַּם נוֹפֵל לְחֻלְשָׁה.
ט. רָשָׁע שֶׁשָּׂכַח אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי, בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע כָּשֵׁר.
י. כְּשֶׁנּוֹפֵל שׁוֹנְאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיָדְךָ, אַל תְּרַחֲמֵהוּ.
יא. כְּשֶׁלֹּא תְּחַבֵּר אֶת עַצְמְךָ לְשַׁקְרָנִים, הַיְדוּעִים לְךָ, עַל יְדֵי זֶה תִּזְכֶּה לְהָבִין אֶת הַצְּבוּעִים.
יב. מִי שֶׁשּׂוֹנֵא אֶת הַמְּסִיתִים, בְּוַדַּאי לֹא יִדְבַּק בּוֹ דִּבְרֵיהֶם.
יג. עַל יְדֵי לִמּוּד תּוֹרָה נַעֲשֶׂה רִחוּק בֵּין הָרְשָׁעִים הַמְקֹרָבִים.
יד. מִי שֶׁמְּרַחֵק אֶת עַצְמוֹ מֵרְשָׁעִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ יְשׁוּעָה.
טו. הַפְּזוּר שֶׁיֵּשׁ בֵּין הָרְשָׁעִים סִימָן לִישׁוּעָה.
טז. תַּרְחִיק מִלְּדוּר בְּבַיִת, שֶׁדָּר בּוֹ רָשָׁע.
יז. אַל תְּדַבֵּר עִם הַמְּסִיתִים אֲפִילּוּ לְהוֹכִיחָם וּלְקָרְבָם.
יח. הִתְחַבְּרוּת רְשָׁעִים מַזִּיק לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
יט. נָאֶה וּמִתְקַבֵּל לִקְדוֹשֵׁי ה', שֶׁיַּעֲשׂוּ מָסָךְ וּמָגֵן, עַד. שֶׁמִּמֶּנּוּ יִבְרַח כָּל אִישׁ מֵצִיק וְרָשָׁע.

חלק שני

א. מִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין רִשְׁעַת הָרְשָׁעִים הַצְּבוּעִים, הוּא מִתְעָב.
ב. הַצְּבוּעִים גּוֹרְמִים כְּאֵב עֵינַיִם לַהֲמוֹן עַם, הַטּוֹעִים בָּם.

ג. צָרִיךְ אָדָם לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ, מִלְּנַשֵּׁק אֶת עַצְמוֹ עִם רְשָׁעִים, כִּי עַל יְדֵי הַנְּשִׁיקָה נַעֲשֶׂה בֵּינֵיהֶם הִתְקַשְּׁרוּת גַּם לְאַחַר מִיתָה.

ד. יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם מִינִים וְאֶפִּיקוֹרְסִים גְּדוֹלִים, אֲבָל הֵם אֵינָם מְגַלִּים אֶפִּיקוֹרְסוּת, וְאֵין בֶּן אָדָם יוֹדֵעַ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ, אֲבָל עַל יְדֵי מִדַּת הַצְּנִיעוּת אָדָם נִצּוֹל מֵאֵלּוּ הָאֶפִּיקוֹרְסִים.

ה. הָרְשָׁעִים אֵינָם מְבַלְבְּלִים אוֹתָנוּ מֵעֲבוֹדָתֵנוּ בַּעֲבֵרוֹת שֶׁעוֹבְרִים, כְּמוֹ שֶׁמְּבַלְבְּלִים אוֹתָנוּ בְּמִצְווֹת שֶׁהֵם עוֹשִׂים, בִּשְׁבִיל זֶה: גּוֹי שֶׁשָּׁבַת חַיָּב מִיתָה.

רחמנות

חלק ראשון

א. מִי שֶׁמְּרַחֵם עַל עֲנִיִּים, זוֹכֶה לִרְאוֹת בְּנֶחָמוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ב. גַּם מְנַצֵּחַ תָּמִיד.

ג. כְּשֶׁאֵין רַחֲמָנוּת, אֲזַי רָעָב בָּא לָעוֹלָם.

ד. גַּם גְּזֵלוֹת נִתְרַבֶּה.

ה. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּכוַּנָה., זוֹכֶה לְרַחֵם עַל עֲנִיִּים.

ו. מִי שֶׁאֵין לוֹ רַחֲמָנוּת נִשְׁתַּגֵּעַ.

ז. מִי שֶׁמְּשַׁלֵּם טוֹבָה תַּחַת רָעָה, מַאֲרִיךְ יָמִים וְשָׁנִים.

ח. עַל יְדֵי הָרַחֲמָנוּת יִתְבַּטֵּל מִמְּךָ תַּאֲווֹת.

ט. כְּשֶׁאַתָּה רוֹאֶה, שֶׁאָחִיךָ בְּצָרָה, וְאֵין אַתָּה עוֹזֵר לוֹ, כְּאִלּוּ אַתָּה עָשִׂיתָ לוֹ הָרָעָה.

י. הָרוֹאֶה חֲבֵירוֹ בְּצַעַר, צָרִיךְ שֶׁיְּבַקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים.

יא. עַל יְדֵי בַּקָּשַׁת הָרַחֲמִים זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת שִׁדּוּכִים טוֹבִים הֲגוּנִים.

יב. הַדָּן אֶת בְּנֵי אָדָם לְכַף זְכוּת, יְזַכֶּה לְקַבֵּל אֶת הַמּוֹעֲדִים כַּנָּכוֹן.

חלק שני

א. בִּשְׁבִיל שֶׁאֵין מְבַקְּשִׁין רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ, עַל יְדֵי זֶה נוֹפֵל לְתִפְיסָה. וְתִקּוּן לְתִפְיסָה שֶׁיְּפַרְנֵס אֵיזֶהוּ בַּעֲלֵי חַיִּים.

ב. כְּאֵב הַשִּׁנַּיִם בָּא עַל יְדֵי אַכְזָרִיּוּת עַל בַּעֲלֵי חַיִּים.

ג. סְגֻלָּה לְהָסִיר הָעַצְבוּת עַל יְדֵי הָרַחֲמָנוּת.

ד. צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִלְּצַעֵר אֶת בַּעֲלֵי חַיִּים, כִּי יַזִּיק לוֹ.

ראיה

א. אֵין הָעַיִן יָכוֹל לִרְאוֹת, אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ רְשׁוּת לִרְאוֹת, אֲפִילּוּ שֶׁיִּהְיֶה הַדָּבָר לְפָנָיו, אֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת עַד שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ רְשׁוּת מִן הַשָּׁמַיִם לִרְאוֹת.

ב.. חֶסְרוֹן הַלְּבָנָה וּלְקוּתָהּ מַזִּיק לַחֲלוּשֵׁי הָרְאוּת.
ג. קְדוּשׁ הַחֹדֶשׁ מְסֻגָּל לְרַפְּאוֹת חֲלוּשֵׁי הָרְאוּת.
ד. תִּקּוּן חֲצוֹת מְסֻגָּל לַחֲלוּשֵׁי הָרְאוּת.
ה. עַל יְדֵי שְׁבוּעָה בָּא כְּאֵב עֵינַיִם.
ו. הַצְּבוּעִים גּוֹרְמִים כְּאֵב עֵינַיִם לַהֲמוֹן עַם, הַטּוֹעִים בָּם.
ז. כְּשֶׁאָדָם גָּדוֹל מַרְגִּישׁ אֵיזֶהוּ כְּאֵב בְּעֵינָיו, יֵדַע שֶׁבְּנוֹ אוֹ תַּלְמִידוֹ עָשׂוּ אֵיזֶהוּ עֲבֵרָה.
ח. מִי שֶׁעוֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע, עַל יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִבְּזָיוֹנוֹת.
ט. כְּשֶׁאָדָם יוֹצֵא לַשּׁוּק וּמִתְיָרֵא, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי הִרְהוּר עַל יְדֵי הָרְאִיָּה, שֶׁיִּרְאֶה נָשִׁים יָפוֹת, יאמַר הַפָּסוּק "הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה" וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה יִנָּצֵל מֵרְאוֹת.
י. הִסְתַּכְּלוּת עַל אֶתְרוֹג הוּא רְפוּאָה לִכְאֵב עֵינַיִם.
יא. הַזְּכֵי הָרְאוּת יְכוֹלִין לִרְאוֹת עַל הַחֲלָפִים שֶׁל הַשּׁוֹחֲטִים אֶת הַכְּלֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.
יב. זְכֵי הָרְאוּת יְכוֹלִין לְהַכִּיר אֶת הָאָדָם מִי רַבּוֹ, שֶׁלִּמְּדוֹ תּוֹרָה. וְדַוְקָא כְּשֶׁמַּכִּירִין אֶת תֹּאַר פְּנֵי הָרַב, כִּי עַל יְדֵי הַהֶלְכוֹת שֶׁלָּמַד מֵרַבּוֹ, נַעֲשָׂה פְּנֵי הַתַּלְמִיד כְּתֹאַר פְּנֵי הָרַב, כִּי הַהֶלְכָה הִיא חָכְמָתוֹ, הַמֵּאִיר תֹּאַר פָּנָיו "חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו". וּכְשֶׁקִּבֵּל הַהֶלְכָה, מְקַבֵּל חֵלֶק מִתֹּאַר פָּנָיו, וּלְפִי רִבּוּי הַהֶלְכוֹת כֵּן נִתְרַבֶּה חֶלְקֵי. תֹּאַר פָּנָיו.
יג. כְּאֵב עֵינַיִם מַזִּיק לָעִתִּים.
יד. הַגְּנֵבָה מַזִּיק לָעֵינַיִם.

רפואה

א. דַּע, שֶׁיֵּשׁ לְכָל עֵשֶׂב וַעֵשֶׂב כֹּחַ מְיֻחָד לִרְפּאוֹת אֵיזֶהוּ חוֹלַאַת מְיֻחֶדֶת, וְכָל זֶה אֵינוֹ לְמִי שֶׁלֹּא שָׁמַר אֱמוּנָתוֹ וּבְרִיתוֹ, וְלֹא שָׁמַר אֶת עַצְמוֹ מִלַּעֲבֹר. עַל "אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם". אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת, וְהוּא גַּם כֵּן שׁוֹמֵר הַבְּרִית וּמְקַיֵּם "אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם", אֵין רְפוּאָתוֹ תּוֹלֶה בְּחֶלְקֵי עֲשָׂבִים הַמְיֻחָדִים לְחוֹלַאתוֹ, אֶלָּא נִתְרַפֵּא בְּכָל מַאֲכָל וְכָל מַשְׁקֶה בִּבְחִינַת "וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ" וְכוּ', וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּתְרַמּוּ לוֹ עֲשָׂבִים הַמְיֻחָדִים לְרַפְּאוֹתוֹ.
ב. עַל יְדֵי עִיּוּן עָמֹק בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה יָכוֹל לִפְקֹד עֲקָרוֹת וּלְרַפְּאוֹת חוֹלַאַת חָזָק.
ג. לְצָרַעַת מַזִּיק דְּבָרִים מְלוּחִים וּרְפוּאָתוֹ מַיִם חַיִּים. וְסִימָן לַדָּבָר: "יְנָרַע נִטְפֵי מָיִם", הֵינוּ צָרַעַת הַבָּא מֵהִתְגַּבְּרוּת הַדָּם עַל הַמַּיִם, שֶׁבּוֹ "יָזוּקוּ מָטָר לְאֵדוֹ", [יָזוּקוּ לְשׁוֹן הֶזֵּק].
ד. הִסְתַּכְּלוּת עַל אֶתְרוֹג הוּא רְפוּאָה לִכְאֵב עֵינַיִם.

שמחה

חלק ראשון

א. כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, זֶה סִימָן שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם לֵאלקָיו.

ב. מֵחֲמַת שִׂמְחָה נִפְתָּח הַלֵּב.

ג. בִּרְבוֹת הַשִּׂמְחָה נִתְחַזֵּק כֹּחַ הַשִּׂכְלִי, וְהַמַּאֲכָל וְהַמִּשְׁתֶּה הֵם סִבָּה גְּדוֹלָה לְשִׂמְחַת. הַלֵּב וּלְהַרְחִיק הָעַצְבוּת וּדְאָגוֹת.

ד. עַל יְדֵי צְדָקָה בְּלֵב שָׁלֵם בָּא לִידֵי שִׂמְחָה.

ה. הַשִּׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה הִיא מָעז לָאָדָם.

ו. כְּשֶׁאַתָּה רוֹאֶה, שֶׁהָרָשָׁע בְּפֶתַע פִּתְאוֹם הוּא שׂוֹחֵק, בְּיָדוּעַ שֶׁנִּפַּל לוֹ אֵיזֶה עֵצָה עַל עֲבֵרָה.

ז. עַל יְדֵי עֲצוֹת טוֹבוֹת שֶׁתִּתֵּן, תִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה.

ח. עַל יְדֵי הָרְקוּדִין וְהַתְנוּעוֹת שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה בַּגּוּף, נִתְעוֹרֵר לְךָ שִׂמְחָה.

ט. כְּשֶׁנּוֹפֵל לְךָ שִׂמְחָה בְּלִבְּךָ בְּפֶתַע פִּתְאוֹם, זֶהוּ מַחֲמַת שֶׁנּוֹלַד אֵיזֶהוּ צַדִּיק.

י. עַל יְדֵי יִרְאָה בָּא הִתְלַהֲבוּת.

יא. מִי שֶׁמְּבַזֶּה בְּעֵינָיו עַצְמוֹ, עַל יְדֵי זֶה יָבוֹא לְהִתְלַהֲבוּת.

יב. עַל יְדֵי כַּוָּנוֹת הַלֵּב בָּא שִׂמְחָה.

יג. מִי שֶׁהוּא רָגִיל בִּשְׂחוֹק, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא רָחוֹק מִגְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

יד. עַל יְדֵי זֶמֶר תָּבוֹא לִידֵי שִׂמְחָה וְהִתְלַהֲבוּת.

טו. כְּשֶׁתְּשַׂמַּח אֶת הַצַּדִּיק, תּוֹכַל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה.

טז. מִי שֶׁמְּפָרְסֵם אֶת הַצַּדִּיק, זוֹכֶה לְשִׂמְחָה.

יז. עַל יְדֵי בִּטָּחוֹן בָּא שִׂמְחָה.

יח. עַל יְדֵי תְּנוּעוֹת הַגּוּף בָּא הִתְלַהֲבוּת הַלֵּב.

יט. עַל יְדֵי אֱמוּנָה שֶׁלֵּמָה תָּבוֹא לְמַדְרֵגָה שֶׁתִּתְאַוֶּה בְּגוּף וָנֶפֶשׁ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

כ. מִי שֶׁמְּשִׂמֵּחַ עַצְמוֹ כְּשִׁירַיִם, יִזְכֶּה לְהִתְלַהֲבוּת.

כא. עַל יְדֵי שִׂמְחָה תִּפְיסַת הַמּחַ נִתְגַּדֵּל.

כב. הַשִּׂמְחָה הִיא. סִימָן שֶׁהוּא זָרַע בֵּרַךְ ה'.

כג. הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִין בִּזְכוּת שִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה.

כד. עַל יְדֵי שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסוֹכֵךְ עָלָיו.

כה. עַל יְדֵי שִׂמְחָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה זוֹכֶה לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַהֲבָה.

כו. כְּשֶׁהַשִּׂמְחָה בָּאָה לְאָדָם פִּתְאוֹם, בְּיָדוּעַ שֶׁיָּבוֹא לוֹ חֶסֶד וִישׁוּעָה.

כז. עַל יְדֵי שִׂמְחָה נִתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ שֶׁל אָדָם, גַּם יִזְכֶּה לְדַעַת.

חלק שני

א. מִי שֶׁהוּא שָׂמֵחַ תָּמִיד, עַל יְדֵי זֶה הוּא מַצְלִיחַ.
ב. הַנִּדָּרִים וְהַנִּדָּבוֹת מְבִיאִין שִׂמְחָה.

שכרות

חלק ראשון

א. עַל יְדֵי שִׁכְרוּת נוֹפֵל מִמַּדְרֵגָתוֹ.
ב. עַל יְדֵי שְׁתִיַּת יַיִן, לְסוֹף שֶׁמְּקַבֵּל שִׂחַד.
ג. הַשִּׁכְרוּת מֵבִיא לִידֵי כְּפִירָה בָּאֱמֶת וּלְהוֹדוֹת לַשֶּׁקֶר.
ד. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב מִי. שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּר.
ה. הַשֶּׁמֶן מְבַטֵּל הַשִּׁכְרוּת.
ו. הָרְאִיָּה מְשַׁכֶּרֶת בְּיוֹתֵר.
ז. עַל יְדֵי שִׁכְרוּת נוֹפֵל לְהִרְהוּרֵי נִיאוּף.
ח. הַשִּׁכּוֹר אֵין יְכֹלֶת בְּיָדוֹ לְהַמְתִּיק דִּינִים.
ט. הַשִּׁכּוֹר אֵין מְגַלִּין לוֹ רָזִין דְּאוֹרַיְתָא.
י. יַיִן עִם לְבוֹנָה מַטְרִיפִין דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם.

חלק שני

א. מִי שֶׁלָּהוּט אַחַר עֲבוֹדַת אֲדָמָה, בָּא לִידֵי אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה, אוֹ לִידֵי שְׁפִיכוּת דָּמִים אוֹ לִידֵי צָרַעַת אוֹ לִידֵי שִׁכְרוּת.
ב. הַשִּׁכְרוּת גּוֹרֵם גְּלוּת גַּם גּוֹרֵם הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָּלָה.
ג. אִי אֶפְשָׁר לְשִׁכְרוּת שֶׁלֹּא יָבִיא לְאֵיזֶה תַּקָּלָה.
ד. עַל יְדֵי שִׁכְרוּת הוּא שׁוֹכֵחַ בְּאַזְהָרוֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כִּי מֹשֶׁה מְלֻבָּשׁ בִּרְמַ"ח אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם, וּבְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר מַזְהִיר אֶת הָאָדָם בְּמִצְווֹת הַתּוֹרָה בּוֹ, וּבְשִׁבְיל זֶה נִקְרָא "מְחֹקֵק" גִּימַטְרִיָּא רְמַ"ח.
ה. עַל יְדֵי הַשִּׁכְרוּת מַפְשִׁיט אֶת הַדַּעַת מֵהַלְּבוּשׁ חֲסָדִים, וּמַלְבִּישׁוֹ בִּגְבוּרוֹת חֲזָקוֹת, חַס וְשָׁלוֹם.
ו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים, יַזִּיר מִן הַיַּיִן, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה רֹאשׁ לָהֶם.

שרים

א. מִי שֶׁסָּבְאוּ מָהוּל בְּמַיִם, הַשָּׂרִים אֵינָם נוֹהֲגִים עִמּוֹ בְּיַשְׁרָנוּת.
ב. מִי שֶׁאֵין דָּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף זְכוּת, כְּאִלּוּ הָרָגוֹ, גַּם הַשָּׂרִים אֵינָם נוֹהֲגִים עִמּוֹ בְּיַשְׁרָנוּת.

ג.. אֲמִירַת הַלֵּל וּצְדָקָה מְסֻגָּלִין לְחֵן בְּעֵינֵי הַשָּׁר.
ד. עַל יְדֵי אֲכִילַת פַּת עַכּוּ"ם מוֹנְעִין הַיַּעַר מִלַּחְטב עֵצִים.
ה. בִּשְׁבִיל אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בַּעֲלֵי בָּתִּים נִמְסָרִים לַמַּלְכוּת.

שוחד

א. עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קַבָּלַת שׁוֹחַד, חֲיָלוֹת בָּאִין עָלֶיהָ.
ב. עַל־יְדֵי שׁוֹחַד גְּדֻלָּתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת.
ג. עַל־יְדֵי שׁוֹחַד בָּא שְׁרֵפָה.

שלום

א. נֵרוֹת שֶׁל שַׁבָּת מַרְבִּין שָׁלוֹם.
ב. עַל יְדֵי רְדִיפַת שָׁלוֹם זוֹכִין לְכָבוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְחַיִּים בָּעוֹלָם הַבָּא.
ג. כָּל שֶׁהוּא מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם אֵין בּוֹ מְשׁוּם. "מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק".
ד. בְּנֵי אָדָם הַכּוֹפִים לְצִדְקָה, עַל יָדָם שָׁלוֹם הַמַּלְכוּת נִתְוַסֵּף.
ה. עַל יְדֵי רְדִיפַת שָׁלוֹם בָּא לְבַטָּחוֹן.
ו. שָׁלוֹם בָּא עַל יְדֵי אֱמֶת.
ז. בְּנָיַן יְרוּשָׁלַיִם תְּלוּי בְּשָׁלוֹם.
ח. עַל יְדֵי שָׁלוֹם בָּאִים בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת.
ט. כְּשֶׁיֵּשׁ מוּסָר, יֵשׁ שָׁלוֹם.
י. עַל יְדֵי לִמּוּד תִּינוֹקוֹת בְּבֵית רַבָּן נִתְרַבֶּה שָׁלוֹם.
יא. עֲכִירַת הַמַּיִם הוּא סִימָן שֶׁאֵין שָׁלוֹם.
יב. כְּשֶׁאֵין שָׁלוֹם, הַתְּפִילוֹת אֵינָם מִתְקַבְּלִים.
יג. עַל יְדֵי שָׁלוֹם זוֹכִין לְהִתְגַּלּוּת אֵלִיָּהוּ.
יד. כְּשֶׁאֵין שָׁלוֹם, אֵין הַנָּשִׁים יוֹלְדוֹת זְכָרִים.
טו. מִי שֶׁמַּשְׁאִיל לִבְנֵי אָדָם דְּבָרִים הַצְּרִיכִים לָהֶם, כְּשֶׁיֵּשׁ בְּרִיחָה בָּעוֹלָם, הוּא נִמְלָט.
טז. הַשָּׁלוֹם הוּא סִימָן לְחַיִּים.
יז. עַל יְדֵי רְדִיפַת שָׁלוֹם מַצִּיל לְבָנָיו מִמִּיתָה וּמִגָּלוּת.
יח. הַבְּרָכָה בָּא עַל יְדֵי שָׁלוֹם.
יט. כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם, אֵין פַּחַד.
כ. עַל יְדֵי שֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם בֵּין הָרְשָׁעִים, עַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לָהֶם כָּל טוּב.
כא. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי רְשָׁעִים.

כב. הַשָּׁלוֹם סִימָן לְשִׂבַע.
כג. כְּשֶׁהַשָּׂרִים שֶׁל מַעְלָה מִתְנַגְּרִים, תֵּכֶף הַאי תִּגְרָא נִתְהַוֶּה בֵּין הָאֻמּוֹת וּבֵין הַחֲכָמִים.

שבועה

א. עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁבוּעוֹת תָּחֻרַב וְתֵהָרֵס חַס וְשָׁלוֹם.
ב. עַל יְדֵי שְׁבוּעוֹת שֶׁקֶר נוֹפְלִים מֵאֱמוּנָה.
ג. לְמוּד מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת מְסֻגָּל לִירִידַת הַגֶּשֶׁם.
ד. עַל יְדֵי שְׁבוּעַת שֶׁקֶר. בָּאִין הָרְהוּרֵי נִיאוּף.
ה. מִי שֶׁהוּא רָגִיל בִּשְׁבוּעוֹת, מַחֲשָׁבוֹת רָעוֹת בָּאִים לוֹ תָּמִיד.
ו. עַל יְדֵי הַעֲבָרַת הַשְּׁבוּעָה אֵין תְּקוּמָה בְּמִלְחָמָה.
ז. מִי שֶׁעוֹבֵר עַל הַשְּׁבוּעָה, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ מְכַבֵּד יִרְאֵי הַשֵּׁם.
ח. עַל כָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכָאן מִמֶּנּוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וּמִכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּמִמֶּנּוּ נִפְרָעִין לְאַלְתַּר.
ט. דְּבָרִים שֶׁאֵין אֵשׁ וּמַיִם מְכַלִּין אוֹתָם, שְׁבוּעוֹת שֶׁקֶר מְכַלִּין אוֹתָן.
י. מַלְאָךְ גַּבְרִיאֵל הוּא מְמֻנֶּה עַל הַשְּׁרֵפָה לִשְׂרֹף גַּם לְהַצִּיל.

שבת

א. הַתּוֹרָה וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַשַּׁבָּת הֵם נוֹתְנִים חַיִּים גַּשְׁמִיִּים גַּם כֵּן.
ב. הָרָגִיל בְּקַלָּלָה, עַל יְדֵי זֶה לֹא יִהְיֶה לוֹ בְּגָדִים עַל הַשַּׁבָּת.
ג. עִיר שֶׁשּׁוֹמְרִין אֶת עַצְמָם. מְלֻלֶּכֶת חוּץ לְתְחוּם שַׁבָּת, עַל יְדֵי זֶה שָׁם הַבַּשָּׂר בְּזוֹל.
ד. עַל יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבָּת מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר שֶׁל מָשִׁיחַ גַּם עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה.
ה. עַל יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבָּת הוּא כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו וְהוּא מְמַלֵּא שְׁאֵלוֹתָיו, גַּם הוּא גּוֹזֵר וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיְּמָהּ, גַּם הַקֶּרֶן שֶׁל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלּוֹ קַיָּמִים לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא מִפֵּרוֹתֵיהֶם.

שינה

א. מִי שֶׁהוּא מְקֻדָּשׁ יוֹתֵר, הוּא רָחוֹק מֵהַשֵּׁנָה יוֹתֵר.
ב. עַל יְדֵי רִבּוּי הַשֵּׁנָה וְהַתְּנוּמָה, עַל יְדֵי זֶה דּוֹחֲפִין אוֹתוֹ מִמֶּרְכָּבָה דִּקְדֻשָּׁה, וְנִשְׁתַּנֶּה פָּנָיו, וְנִתְקַלְקֵל צֶלֶם. אֱלֹהִים.
ג. חֲמִשָּׁה עָשָׂר "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" שֶׁבַּתְּהִלִּים מְסֻגָּלִים לְבַטֵּל הַשֵּׁנָה.
ד. מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישֹׁן, יַעֲלֶה עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ אֱמוּנַת תְּחִיַּת הַמֵּתִים.

שוחט

א. עַל יְדֵי שׁוֹחֲטִים הֲגוּנִים בְּנֵי אָדָם מְרַחֲמִים זֶה עַל זֶה, וְהוּא הַדִּין לְהֵפֶךְ.
ב. הַשּׁוֹחֵט שֶׁהוּא מְקַיֵּם כִּבּוּד אָב, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁמְּרוֹ, שֶׁלֹּא לְהַאֲכִיל. טְרֵפוֹת, וְהוּא הַדִּין לְהֵפֶךְ.
ג. עַל יְדֵי הַשּׁוֹחֲטִים, הָרְשָׁעִים הַמַּאֲכִילִין טְרֵפוֹת, הַגְּזֵלוֹת נִתְרַבֶּה בָּעוֹלָם.
ד. הַזַּכֵּי הָרְאוּת יְכוֹלִים לִרְאוֹת עַל הַחַלָּפִים שֶׁל הַשּׁוֹחֲטִים אֶת הַכְּלֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.
ה. מִי שֶׁנִּתְאַלֵּם בְּפֶתַע פִּתְאוֹם, יַעֲבִירוּ עַל פִּיו חַלָּף כָּשֵׁר.

תשובה

חלק ראשון

א. הַתַּעֲנִית מוֹעִיל לְכָל דָּבָר.
ב. מִי שֶׁהוּא עָרוֹם מִמַּעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ אֲחֵרִים מֵרִשְׁעָתָם.
ג. הַתַּעֲנִית קָשֶׁה מֵחָרֶב.
ד. הִתְשׁוּבָה רָאוּי, שֶׁתִּהְיֶה בְּאוֹתוֹ דָּבָר עַצְמוֹ.
ה. כְּשֶׁאָדָם. חוֹשֵׁב: כָּךְ וְכָךְ אֶעֱשֶׂה, כָּךְ וְכָךְ תַּעֲלֶה בְּיָדִי, עַל יְדֵי זֶה אֵין מַחֲשַׁבְתּוֹ נִתְקַיֶּם.
ו. גָּלוּת מְכַפֶּרֶת עַל הַכֹּל.
ז. מִי שֶׁדַּעְתּוֹ שְׁפֵלָה, כְּאִלּוּ הִקְרִיב כָּל הַקָּרְבָּנוֹת.
ח. כָּל הַמִּתְוַדֶּה, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.
ט. הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן חֲבֵרוֹ תּוֹרָה, כְּאִלּוּ עֲשָׂאוֹ וּכְאִלּוּ עֲשָׂאוֹ לְדִבְרֵי תוֹרָה וּכְאִלּוּ עֲשָׂאוֹ לְעַצְמוֹ.
י. רַב פְּפָא יְתִיב בְּתַעֲנִיתָא, עַל שֶׁקָּרָא לְתַלְמִיד חָכָם בִּלְשׁוֹן גְּנַאי.
יא. יִשְׁמֹר אָדָם אֶת פִּיו מִלּוֹמַר: אֶעֱשֶׂה הָעֲבֵרָה הַזֹּאת אֲפִילּוּ בְּדֶרֶךְ לֵיצָנוּת, כִּי דִּבּוּרוֹ מַכְרִיחַ אוֹתוֹ לְמַעֲשֶׂה.
יב. כָּל הַבּוֹכֶה בַּלַּיְלָה, קוֹלוֹ נִשְׁמָע, וְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בּוֹכִין עִמּוֹ.
יג. חַיָּבֵי כְּרִיתוּת שֶׁלָּקוּ, נִפְטְרוּ מִיַּדֵי כְּרִיתָתָן.
יד. כְּשֶׁבָּא צַעַר לָעוֹלָם, יַחֲשֹׁב שֶׁבִּשְׁבִיל חֶטְאוֹ בָּא זֹאת הַצָּרָה.
טו. הַמַּלְבּוּשִׁין שֶׁעוֹשִׂין לַצַּדִּיק, כָּל מַלְבּוּשׁ יֵשׁ לוֹ סְגֻלָּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְכַפֵּר.
טז. כֵּיוָן שֶׁנִּשָּׂא אָדָם אִשָּׁה, עָוֹונוֹתָיו מִתְפַּקְּקִין.
יז. כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹ שֶׁשָּׁמַע אֵיזֶה יִסּוּרִים, שֶׁבָּא עַל גּוֹי, יְהַרְהֵר בִּתְשׁוּבָה.
יח. הַדָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁרוּי בְּלֹא עָוֹון.
יט. יֵשׁ לְהָקֵל אַף הַתְּשׁוּבָה עַל הַחוֹטְאִים.
כ. הֶעָוון מַכְחִישׁ כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם.

כא. כְּשֶׁבָּאִין שְׁנֵי מִצְווֹת לְיָדֶךָ, תַּעֲשֶׂה זאת הַמִּצְוָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּפִיַּת. הַיֵּצֶר יוֹתֵר.
כב. צְרִיכִין לְהִתְעַנּוֹת, כְּשֶׁמְּצַעֲרִין אֶת הַצַּדִּיק.
כג. צַעַר הַלֵּב הוּא קָרוֹב לְהוֹרִיד דְּמָעוֹת.
כד. הַמַּחֲזִיר בְּנֵי אָדָם, בִּתְשׁוּבָה זוֹכֶה וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַטֵּל הַגְּזֵרָה בִּשְׁבִילוֹ.
כה. חֶלִישׁוּת דַּיְעָתוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא גְּדוֹלָה מִתַּעֲנִית.
כו. הָעוֹשֶׂה דְּבַר עֲבֵרָה וּמִתְחָרֵט בָּהּ, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוונוֹתָיו.
כז. הַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בֶּאֱמוּנָה, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוונוֹתָיו.
כח. תְּחִלַּת הַמַּחֲשָׁבָה עוֹזֶרֶת לָאָדָם לְאֶמְצַע וְסוֹף הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁיְּמַשֵּׁךְ בִּקְדֻשָּׁה, וְאִם לֹא חָשַׁב בִּקְדֻשָּׁה בִּתְחִלָּה, אָז יֵאָרַע תַּקָּלָה בְּאֶמְצַע וּבַסּוֹף.
כט. שֶׁלְּחָן בְּהַכְנָסַת אוֹרְחִים מְכַפֶּרֶת.
ל. הַגְּדֻלָּה מְכַפֶּרֶת.
לא. לִפְעָמִים כְּשֶׁמַּתְחִיל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, בָּאִין לוֹ יִסּוּרִים, זֶה מִפְּנֵי שֶׁשָּׁהָה מִלַּעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.
לב. עַל יְדֵי אֲנָחָה שֶׁנֶּאֱנַח, נַעֲשֶׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה.
לג. עַל יְדֵי אַהֲבַת צַדִּיקִים יְכוֹלִין הַצַּדִּיקִים לְהַחֲזִיר אֶת הָעָם בִּתְשׁוּבָה.
לד. מִי שֶׁמַּחֲזִיר אֶת הָעָם בִּתְשׁוּבָה, בִּזְכוּתוֹ אֵין פַּחַד וּמַחֲלֹקֶת בָּעוֹלָם.
לה. מִי שֶׁעוֹזֵר לְיִתוֹמִים, עַל יְדֵי זֶה מְשַׁבֵּר כֹּחַם שֶׁל הָאֻמּוֹת וְעַל יְדֵי שִׁבְירָתָן, רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל חוֹזְרִין בִּתְשׁוּבָה.
לו. מִי שֶׁמַּחֲזִיר בְּנֵי אָדָם בִּתְשׁוּבָה, נִצּוֹל מִבֵּית הָאָסוּרִים.
לז. גַּם הוּא מְכֻבָּד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם.
לח. גַּם זוֹכֶה לִהְיוֹת מְפֻרְסָם בֵּין הָאֻמּוֹת.
לט. מִי שֶׁדַּרְכּוֹ תָּמִיד לְהַחֲזִיר בְּנֵי אָדָם בִּתְשׁוּבָה, בִּזְכוּתוֹ מְבַטֵּל מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת מִגְּדוֹלֵי הַדּוֹר.
מ. מִי שֶׁמַּחֲזִיר רְשָׁעִים בִּתְשׁוּבָה, יִזְכֶּה לִשְׁמִירַת שַׁבָּת.
מא. גַּם אֵינוֹ נִזּוֹק מִנָּחָשׁ.
מב. כְּשֶׁתִּלְמַד אֶת בֶּן רָשָׁע דֶּרֶךְ טוֹב, עַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לְבַטֵּל גְּזֵרוֹת.
מג. עַל יְדֵי שֶׁקֶר מַחֲזִיק יְדֵי רְשָׁעִים.
מד. מִי שֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּכָל לֵב, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ לֵב לָדַעַת אוֹתוֹ.
מה. עַל יְדֵי שְׁמִיעַת קוֹל שׁוֹפָר מֵאָדָם כְּשֵׁר הַיֵּצֶר הָרָע נִשְׁבָּר, וְנִתְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה בָּעוֹלָם.
מו. מִי שֶׁרוֹצֶה לָשׁוּב, יִזְהֵר מִלְּהִיוֹת בַּעַל חוֹב.

מז. מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַצַּדִּיקִים, יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת בְּנֵי אָדָם בִּתְשׁוּבָה.
מח. מִי שֶׁמִּתְוַדֶּה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ אַהֲבַת נָדָבָה וּמֵשִׁיב מִמֶּנּוּ חֲרוֹן אַפּוֹ.
מט. הָאֲמוֹת הֵם קְרוֹבֵי תְּשׁוּבָה.
נ. לְמוּד הַתּוֹרָה הִיא מְכַפֶּרֶת.
נא. מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרֵגָה גְּדוֹלָה, יָכוֹל לְהַשִּׂיג שְׁלֵמוּתוֹ בְּמִעוּט פְּעֻלּוֹת.
נב. כְּשֶׁאֵיזֶה צַעַר בָּא עָלֶיךָ, תְּפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשֶׂיךָ.
נג. מִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים וְיֵשׁ לוֹ מְנִיעוֹת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁלֵּם לוֹ שָׂכָר כְּאִלּוּ עָשָׂה, וּמִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה לְפִי יְכָלְתּוֹ, אֲזַי מְקַבֵּל עָנְשׁ עַל זֶה.
נד.. מִי שֶׁמְּזַכֶּה אֶת הָרַבִּים, נַעֲשָׂה שֻׁתָּף לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית.
נה. אֵין עֵרֶךְ לְמִצְוָה שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם לְעַצְמוֹ לְבַד, אֲפִילּוּ שֶׁתִּהְיֶה רַבָּה, לְמִצְוָה שֶׁתִּמָּשֵׁךְ מִמֶּנָּה זְכוּת לָרַבִּים, אֲפִילּוּ שֶׁתִּהְיֶה קְטַנָּה.
נו. הַפְּרָנָסָה וְהַשּׁוֹנְאִים וְהַחוֹלַאַת וְרִבּוּי הָעֹשֶׁר הֵן הַמּוֹנְעִין לָאָדָם מֵהַגִּיעַ אֶל הַשְׁלֵמוּת וְהַתַּכְלִית.
נז. כְּשֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה אֵיזֶה חֶזֶק, זֶה הַסִּימָן שֶׁיֵּצֶר הָרַע שׁוֹלֵט עָלֶיךָ.
נח. מִי שֶׁמַּסִּית אֶת חֲבֵרוֹ מִדֶּרֶךְ הַטּוֹב, שְׂרֵפָה בָּא עָלָיו.
נט. מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִבְכּוֹת, הַסְּגֻלָּה שֶׁיֵּשֵׁב בְּמָקוֹם, שֶׁשּׁוֹפְכִים שָׁם שְׁנֵי נְהָרוֹת בְּיַחַד.
ס. מִי שֶׁמַּחֲזִיר אֶת בְּנֵי אָדָם בִּתְשׁוּבָה, זוֹכֶה לְחָכְמָה.
סא. עַל יְדֵי הִעָצְלוּת נִדְמֶה לְאָדָם, שֶׁנִּסְתָּר מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה.
סב. מִי שֶׁמְּגַלֶּה סוֹדוֹתָיו, אֲזַי קָשֶׁה לַדָּבָר הַזֶּה לְהִתְקַיֵּם.
סג. מִי שֶׁבּוֹשׁ עַל עֲוֹונוֹתָיו, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ צְדָקָה.
סד. הַתַּעֲנִית שֶׁהוּא בְּלֹא דַּעַת אֵינוֹ תַּעֲנִית.
סה. מִשָּׁעָה שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אֲזַי מְקַבְּלִין תְּפִילָּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה עֲדַיִן.
סו. כְּשֶׁתִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, תְּבַקֵּשׁ מֵהַצַּדִּיק, שֶׁהוּא יַכְנִיס אוֹתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
סז. עַל יְדֵי חֶסֶד וֶאֱמֶת יְכֻפַּר עָוֹן.
סח. עַל יְדֵי שֶׁתְּבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּתֵּן. לְךָ אַהֲבָה, עַל יְדֵי זֶה יְכַסֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פְּשָׁעֶיךָ.
סט. מִי שֶׁמִּתְוַדֶּה עַל עֲוֹונוֹתָיו, יִזְכֶּה שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לִמְכֹּר מְנַחֲלַת אֲבוֹתָיו.
ע. כְּשֶׁאַתָּה מוֹכִיחַ אוֹתָם, שֶׁלֹּא תִּקְנוּ חַטָּאת נְעוּרִים, תִּכְלֹל אֶת עַצְמְךָ עִמָּהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה יְקַבְּלוּ מִמְּךָ.
עא. עִקַּר תִּקּוּן פְּגַם עֲוֹונוֹתָיו עַל יְדֵי הַכְנָעָה.
עב. צָרִיךְ אָדָם לְהוֹכִיחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל בֹּקֶר.

עג. הָעֲבָדוּת שֶׁאָדָם עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם בְּבַחֲרוּתוֹ כָּל יוֹם, עֶרְכּוֹ יָקָר מִשָּׁנִים רַבּוֹת שֶׁל עֲבוֹדָה לְעֵת זִקְנָתוֹ.

עד. אִי אֶפְשָׁר שֶׁיֵּדַע אָדָם בְּחַיָּיו, אִם נִתְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ.

עה. מַה שֶּׁאָנוּ רוֹאִים, שֶׁמִּי שֶׁמַּתְחִיל לַעֲבֹד אֶת ה', יִסּוּרִים בָּאִין עָלָיו, זֶה מֵחֲמַת שֶׁהִתְחִיל מִתּוֹךְ יִרְאָה שֶׁל צָדָק.

עו. הַמַּתְחִיל לַעֲבֹד אֶת ה', הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ: יוֹדֵעַ אֲנִי, שֶׁחֻפְצְךָ וּרְצוֹנְךָ לַעֲבֹד אוֹתִי, אֲבָל מַה הוּא הַבְּטוּחוֹת שֶׁמָּא לְמָחָר תַּעֲזֹב אוֹתִי, אִם כֵּן אֵיךְ אֲקָרֵב אוֹתְךָ בִּשְׁבִיל הָרְצוֹן שֶׁרָצִיתָ, וְאֵיךְ אֲגַלֶּה לְךָ תֻּכָּף דְּבָרִים נִסְתָּרִים, אֶלָּא כֵּן תַּעֲשֶׂה: בְּתְחִלָּה אֲהַב אוֹתִי כְּךָ וְתַעֲשֶׂה מִצְוֹתַי, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ הַשֵּׂכֶל שֶׁל הַמִּצְוָה, וַעֲבֹד אוֹתִי פָּשׁוּט. בְּלֹא חָכְמוֹת, וּכְשֶׁתַּעֲבֹד אוֹתִי כְּמָה זְמַנִּים, אָז אֲאַמִּין לְךָ וַאֲגַלֶּה לְךָ טַעַם וְשֵׂכֶל שֶׁל כָּל דָּבָר וְדָבָר וַאֲקָרֵב אוֹתְךָ בְּכָל מִינֵי הִתְקָרְבוּת, כִּי הַזְּמַן הָרַב שֶׁעָבַדְתָּ אוֹתִי מְקֻדָּם הוּא בְּטוּחוֹת, שֶׁלֹּא תַּעֲזֹב אוֹתִי [הֵן אֱמֶת].

עז. בָּזֶה יוֹדֵעַ הָאָדָם, שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא רוֹצֶה לַעֲבֹד, כְּשֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּפִרְסוּמוֹ.

עח. מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ דֶּרֶךְ הַשֵּׁם, יַקְטִין אֶת עַצְמוֹ.

עט. עַל יְדֵי תְּפִילָּה שֶׁהִיא בְּשַׁוְעָה יִמָּחֵל לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

פ. עַל יְדֵי שְׁקָרִים אֵין אָדָם יָכוֹל לְהֵיטִיב מַעֲשָׂיו.

פא. מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת הַיֵּצֶר הָרַע עַל יְדֵי הַמְשָׁכַת אוֹתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, יֵדַע שֶׁעֲדַיִן בְּרִשְׁעָתוֹ קַיָּם.

פב. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ בְּמִצְוֹתֶיךָ, שֶׁעוֹשֶׂה בָּהֶם גַּם רְצוֹן הַבְּרִיּוֹת, יוֹתֵר מִבְּמִצְוֹתֶיךָ שֶׁבֵּין אָדָם לְקוֹנוֹ.

פג. מוּטָב לָאָדָם לְקַיֵּם הַמִּצְוָה כְּפִי הָאֶפְשָׁר, מִלְּהַנִּיחַ לְגַמְרֵי.

פד. תִּקּוּן הַגּוּף קֹדֶם תִּקּוּן הַנֶּפֶשׁ.

פה. הַבּוֹכֶה וּמִתְאַבֵּל עַל אָדָם כָּשֵׁר, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו.

פו. מִצְוָה לְהַחֲזִיר [לְהַזְהִיר] אֶת בְּנֵי אָדָם עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע, וְאִם אַתָּה יָרֵא, שֶׁלֹּא יִשְׁמַע לְךָ תֹּאמַר דְּבָרֶיךָ בְּשֵׁם צַדִּיק אַחֵר, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ אוֹתְךָ.

פז.. כָּל הָאוֹמֵר "וַיְכֻלּוּ" בְּכַוָּנָה וּמִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְבַקְּשִׁין מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּכַפֵּר לוֹ.

פח. הָעוֹנֶה "אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא" בְּכָל כֹּחוֹ, אֲפִילּוּ יֵשׁ בּוֹ שֶׁמֶץ שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, מוֹחֲלִין לוֹ.

פט. אֵלּוּ אֵין רוֹאִין פְּנֵי גֵּיהִנּוֹם: דִּקְדּוּקֵי עֲנִיּוּת וְחוֹלֵי מֵעַיִם וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ נוֹשִׁים וְעַל מַלְכוּת.

צ. הִתְחַזֵּק בַּמִּצְוֹת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהַיְכֹלֶת בְּיָדְךָ.

צא. הֶפְסֵד מָמוֹן מְכַפֵּר עַל גּוּפוֹ.

צב. הַצְּמָאוֹן הוּא תִּקּוּן דְּבָרִים בְּטֵלִים.
צג. הַתְּשׁוּבָה מְבִיאָה רְפוּאָה לָעוֹלָם.
צד. תְּשׁוּבָה מִיִּרְאָה זְדוֹנוֹת נַעֲשִׂין כִּשְׁגָגוֹת, וּמֵאַהֲבָה נַעֲשִׂין כִּזְכֻיּוֹת.
צה. תְּשׁוּבָה מְקֻרֶבֶת אֶת הַגְּאֻלָּה וּמַאֲרֶכֶת יְמֵיו וּשְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם.
צו. עַל יְדֵי תְּשׁוּבַת יָחִיד מוֹחֲלִין לוֹ וּלְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.
צז. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִתְפַּיֵּס עַל יְדֵי וִדּוּי, וְדוֹמֶה כְּאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב קָרְבָּן.
צח. מִי שֶׁמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו.
צט. הַתּוֹרָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים מְכַפְּרִין.
ק. צְעָקָה וּבְכִיָּה בַּלַּיְלָה יוֹתֵר נִשְׁמַעַת לְרַחֵם.
קא. בַּעַל תְּשׁוּבָה יִתְפַּלֵּל עַל הַנֶּשֶׁם, וְעַל יְדֵי זֶה מְכַפְּרִין לוֹ עַל עֲוֹנוֹתָיו.
קב. כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְעַנִּין, אֵין נַעֲנִין, עַד שֶׁיִּהְיוּ עִם רְשָׁעִים בַּאֲגֻדָּה.
קג. הַדֶּרֶךְ שֶׁיְּבוֹר לוֹ הָאָדָם, שֶׁיְּאֻהַב אֶת הַתּוֹכָחוֹת. וְיַחֲזִיק בֶּאֱמוּנָה יְתֵרָה.

חלק שני

א. יוֹם שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה הוּא לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן וּמַעֲלֶה כָּל הַיָּמִים לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, וְכֵן יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן.
ב. גַּם עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה הָרוּחַ שֶׁל מָשִׁיחַ מְנַשֶּׁבֶת עַל גְּזֵרוֹת הַמַּלְכֻיּוֹת וּמְבַטְּלָן.
ג. גַּם עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה נִתְבַּטֵּל הַחֻמִּימוּת הַגְּדוֹלָה.
ד. הַנְּעָרִים הוּא בְּקַל לְהָשִׁיב אוֹתָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִזְּקֵנִים.
ה. צָרִיךְ לִכְפּוֹת אֶת הָרְשָׁעִים בִּכְפִיַּת מָמוֹן, שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה.
ו. עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה הַפַּרְנָסָה בְּנָקֵל.
ז. עַל יְדֵי מַפְקְנֵי וַחֲרִיפֵי הַדּוֹר מְאִירִין אֶת הַיִּרְאָה, וְעַל יְדֵי הַיִּרְאָה מִתְנוֹצֵץ זְכוּת אָבוֹת, וְעַל יְדֵי הִתְנוֹצְצוּת הָאָבוֹת נִתְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה בָּעוֹלָם.
ח. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה שְׁבִילִין בַּיָּם, כְּדֵי לְכַבֵּשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וּלְהוֹצִיא צַדְּקוֹתֵינוּ.
ט. כְּשֶׁהַצַּדִּיק נִתְעַשֵּׁר, עַל יְדֵי זֶה הָרְשָׁעִים חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה.
י. עַל יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבָּת מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר שֶׁל מָשִׁיחַ גַּם עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה.

תוכחה

חלק ראשון

א. הַמּוֹכִיחַ צָרִיךְ לוֹמַר תּוֹכַחְתּוֹ עַל יְדֵי הִתְקַשְּׁרוּת הַדִּבּוּר לְשָׁרְשׁוֹ, וְאָז נִתְקַבֵּל תּוֹכַחְתּוֹ.
ב. מִי שֶׁנִּשְׁתַּמֵּד, אַל תּוֹכַח אוֹתוֹ כִּי לֹא תוֹעִיל.
ג. עַל יְדֵי שֶׁאֵין מְקַבֵּל. תּוֹכָחוֹת, נֶחֱרָב מְעוֹנוֹ.

ד. מִי שֶׁמּוֹכִיחַ אֶת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא בְּחָכְמָה, עַל יְדֵי זֶה מְעוֹרֵר, חַס וְשָׁלוֹם, גְּלוּת גָּדוֹל וְהַכְבָּדָה מֵהָאֻמּוֹת.
ה. לְעוֹלָם אַל יוֹצִיא אָדָם אֶת עַצְמוֹ מִן הַכְּלָל.
ו. מִפְּנֵי עֹנֶשׁ תּוֹכָחָה חוֹזֶרֶת בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַטּוֹב, שֶׁיָּצָא מִפִּיו.
ז. הֵיכָא דְּיָדַע דְּלָא מְקַבְּלֵי תּוֹכָחָה, הַנַּח לָהֶם.
ח. מִי שֶׁיֵּרֵא מִבְּנֵי אָדָם לְהוֹכִיחַ אוֹתָם, לְסוֹף שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹבֵר אוֹתוֹ לִפְנֵיהֶם.
ט. מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְהַזְהִיר, וְאֵינוֹ מַזְהִיר, גַּם חֲבֵרוֹ מִיָּדוֹ נֶעֱנָשׁ [גַּם דַּם חֲבֵרוֹ מִיָּדוֹ נִדְרָשׁ].
י. עַל יְדֵי צְדָקָה תִּזְכֶּה לְקַבֵּל מוּסָר.
יא. מִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מוּסָר, נִדּוֹן בְּמִיתָה.
יב. עַל יְדֵי תּוֹכָחָה שֶׁתּוֹכִיחַ, תָּנוּחַ בַּקֶּבֶר בְּלֹא צַעַר גֵּיהִנּוֹם וְתִזְכֶּה לְגַן עֵדֶן.
יג. מֻתָּר לִדְחוֹת בִּשְׁתֵּי יָדַיִם אֶת זֶה, שֶׁלֹּא קִבֵּל מִפִּךְ תּוֹכָחָה.
יד. כָּל זְמַן שֶׁתּוֹכָחָה בָּעוֹלָם, נַחַת רוּחַ וְטוֹבָה וּבְרָכָה בָּאִין לָעוֹלָם.
טו. עַל יְדֵי תּוֹכָחָה נִמְתָּק הַדִּין וְנִמְשָׁךְ הַחֶסֶד.

חלק שני

א. מִי שֶׁאֵין בְּמַעֲלוֹת הַצְּדָקוּת, וְגַם אֵין לוֹ זְכוּת אָבוֹת וְרוֹצֶה לְקָרֵב אֶת בְּנֵי אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִנִּסְיוֹנוֹת, וּבִפְרָט שֶׁלֹּא יִתְקַנְּאוּ בּוֹ. הָרִשָּׁעִים.
ב. מִי שֶׁמְּקָרֵב אֶת הָרְחוֹקִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַבְּרָכוֹת מְסוּרִים בְּיָדוֹ.
ג. מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ תּוֹכָחָה וְאֵינוֹ נִתְקַבֵּל אֶצְלוֹ, יֵדַע שֶׁיִּצְטָרֵךְ לִלְוּוֹת אֵצֶל אֲחֵרִים, וְסִימָן לַדָּבָר: "בִּדְבָרִים לֹא יִוָּסֵר עָבֶד", "לֹוֶה לְאִישׁ מַלְוֶה".
ד. אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לִזְרֹק דִּבּוּרִים לְתוֹךְ פִּיו שֶׁל חֲבֵרוֹ מֵרָחוֹק, אֶלָּא עַד שֶׁיִּכָּנֵס אֶת חֲבֵרוֹ לִבְחִינַת עִבּוּר תְּחִלָּה.
ה. בָּזֶה שֶׁיּוֹצְאִין לִקְרַאת אָדָם חָשׁוּב, נִתְעוֹרְרִין עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, גַּם עַל יְדֵי קִרְבַת הָרְחוֹקִים גַּם כֵּן.

תפילה

חלק ראשון

א. צָרִיךְ אָדָם לִהְיוֹת נִכְסָף וּמִשְׁתּוֹקֵק לַטּוֹב הַכְּלָלִי, אַף עַל פִּי שֶׁיִּמָּשֵׁךְ לוֹ לְבַד הֶפְסֵד.
ב. הַמִּתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּאִלּוּ הֵבִיא מִנְחָה טְהוֹרָה.
ג. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מָצוּי בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.
ד. עַל יְדֵי חֲנֻפָּה אֵין תְּפִילָתוֹ נִשְׁמַעַת.
ה. עַל יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה מִתּוֹךְ דַּחַק תְּפִילָתוֹ נִשְׁמַעַת.

ו. הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה.
ז. מִי שֶׁדַּעְתּוֹ שְׁפֵלָה עָלָיו, אֵין תְּפִילָּתוֹ נִמְאֶסֶת.
ח. לְעוֹלָם יַקְדִּים אָדָם תְּפִילָּה לְצָרָה.
ט. כָּל הַמְאַמֵּץ עַצְמוֹ בִּתְפִילָּה לְמַטָּה, אֵין צָרִים יְכוֹלִים לְהַסְטִינוּ מִלְמַעְלָה.
י. לְעוֹלָם יְבַקֵּשׁ אָדָם רַחֲמִים, שֶׁיְּהִיוּ הַכֹּל מְאַמְּצִין אֶת כֹּחוֹ, וְשֶׁיְּסַיְּעוּהוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים, וְשֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ מַסְטִינִים מִלְמַעְלָה.
יא. תְּפִילַּת אַחֵר מוֹעִיל יוֹתֵר מִתְּפִילַּת עַצְמוֹ, וַאֲפִילּוּ צַדִּיק צָרִיךְ לִתְפִילַּת אֲחֵרִים.
יב. מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל עַל בַּעַל לָשׁוֹן הָרָע, שֶׁיְּמוּת וְשֶׁיִּשְׁתַּכַּח תּוֹרָתוֹ וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְשֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ בָּנִים חֲכָמִים.
יג. כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ חֲפָצָיו.
יד. יָפָה צְעָקָה לְאָדָם בֵּין קֶדֶם גְּזַר דִּין בֵּין לְאַחַר גְּזַר דִּין.
טו. אַל יְבַקֵּשׁ אָדָם עַל שׁוּם דָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי.
טז. בְּיוֹם הַגְּשָׁמִים יְשׁוּעָה פָּרָה וְרָבָה בָּעוֹלָם, וּמְלִיצֵי זְכוּת נִכְנָסִין לְפָנָיו.
יז. תְּפִילַּת יָחִיד אֵינָהּ נִשְׁמַעַת אֶלָּא אִם כֵּן לִבּוֹ מְכַוְּן, וּתְפִילַּת צִבּוּר נִשְׁמַעַת, אַף. עַל פִּי שֶׁאֵין לֵב כֻּלָּם שָׁלֵם.
יח. לֹא מַצָּלִינָן אַתַּרְתֵּי.
יט. אָסוּר לְהַטְרִיחַ אֶת הַשֵּׁם לְשַׁנּוֹת אֶת הַטֶּבַע.
כ. מִי שֶׁמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, תְּפִילָּתוֹ נִשְׁמַעַת.
כא. הַמְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל מָקוֹם יוֹתֵר מִדַּאי, נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם.
כב. בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁמְּחַשְׁבִין בּוֹ חֶשְׁבּוֹנוֹת, לְסוֹף שֶׁיְּלִינוּ בּוֹ מֵת מִצְוָה.
כג. לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה צָרִיךְ הֲכָנָה וְהַזְמָנָה.
כד. בִּשְׁאֵלַת צָרְכֵיו אַל יָרִים רֹאשׁוֹ לִשְׁאֹל שְׁאֵלָה גְּדוֹלָה, אֲבָל בַּתּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם יִשְׁאַל כָּל תַּאֲוָותוֹ.
כה. מִצְוָה לִהְיוֹת לוֹ בְּגָדִים מְכֻבָּדִים בִּשְׁעַת הַתְּפִילָּה.
כו. הִנְהִיגוּ בִּרְכוֹתָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי לִהְיוֹת רְגִילִין לָעוֹלָם הַבָּא.
כז. יְבַקֵּשׁ אָדָם רַחֲמִים, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי עֲנִיּוּת.
כח. עַל יְדֵי הַתְּפִילָּה יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת הַמַּזָּל.
כט. הַדִּבּוּר בְּקוֹל רָם מֵבִיא הַרְגָּשָׁה וּתְנוּעָה בְּכָל הָאֵיבָרִים.
ל. מִי שֶׁעוֹלֶה עַל רוּחוֹ לְהִתְחַנֵּן לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל יְדֵי זֶה נוֹשֵׂא חֵן בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
לא. עַל יְדֵי בִּטָּחוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִילָּתוֹ.
לב. אַל תִּתְפַּלֵּל בְּבֵית, שֶׁבָּנָה בַּעַל מַחֲלֹקֶת.

לג. קֹדֶם הַתְּפִילָה תִּתֵּן צְדָקָה, וּתְקַשֵּׁר אֶת עַצְמְךָ לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר.
לד. אָדָם מְקַבֵּל שֶׂפַע וְכֹחַ אֱלֹקִי כְּפִי אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁמִּתְפַּלֵּל בּוֹ.
לה. כְּשֶׁהַצִּבּוּר. מִתְפַּלְּלִים, הוּא עֵת רָצוֹן.
לו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְאֵינוֹ נִכְנָס לְשָׁם לְהִתְפַּלֵּל, גּוֹרֵם גָּלוּת לְבָנָיו.
לז. עַל כָּל הַדְּבָרִים, הֵן עַל דָּבָר גָּדוֹל הֵן עַל דָּבָר קָטָן, תִּתְפַּלֵּל.
לח. אַקְדִּימוּ וְאַחֲשִׁיכוּ לְבֵי כְנִישְׁתָּא כִּי הֵיכֵי דְּתַאֲרִיכוּ חַיֵּי.
לט. מִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ, נִקְרָא חוֹטֵא.
מ. הַנִּפְנֶה וְנוֹטֵל יָדָיו וּמַנִּיחַ תְּפִילִּין וְקוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל, כְּאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן וּכְאִלּוּ טָבַל.
מא. מִי שֶׁנִּזְהָר לוֹמַר דִּבּוּר קָדוֹשׁ בְּבֵית הַטְּנוּפָת, יִזְכֶּה לַאֲרִיכוּת יָמִים.
מב. גְּדוֹלָה תְּפִילָה מִמַּעֲשִׂים טוֹבִים וּמִן הַקָּרְבָּנוֹת.
מג. תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּתְפִילָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ צְרִיכִין חִזּוּק.
מד. אַל תִּתְפַּלֵּל אֶלָּא בְּבֵית שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חַלּוֹנוֹת.
מה. עַל יְדֵי צְדָקָה בִּשְׁתֵּי יָדַיִם תְּפִילָתוֹ נִשְׁמַעַת.
מו. בִּשְׁעַת תְּפִילָה יִפְרֹשׂ כַּפָּיו, כְּאִלּוּ מְקַבֵּל אֵיזֶה דָּבָר.
מז. עַל יְדֵי גֶּזֶל אוֹ מְבַיֵּשׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ, אֵין תְּפִילָתוֹ נִשְׁמַעַת.
מח. שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ יוֹתֵר מְסֻגָּל לְהַעֲלוֹת הַתְּפִילָה.
מט. כְּשֶׁאָדָם נֶעֱצָר, זֶה סִימָן שֶׁאֵין תְּפִילָתוֹ נִתְקַבֶּלֶת.
נ. עַל יְדֵי הַהִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁאָדָם מִשְׁתּוֹקֵק בַּלַּיְלָה לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל יְדֵי זֶה בְּנָקֵל לוֹ לְהִתְפַּלֵּל בַּבֹּקֶר.
נא. תְּפִילָה. שֶׁהִיא בִּדְמָעוֹת הִיא נִתְקַבֶּלֶת.
נב. כְּשֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ אֵיזֶה דָּבָר, תַּזְכִּיר זְכוּת אָבוֹת.
נג. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲנִישׁ אֵיזֶה רָשָׁע שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה עוֹד תְּשׁוּבָה, וְהַצַּדִּיק מִתְפַּלֵּל עָלָיו יוֹתֵר מִדַּאי, עַל יְדֵי זֶה נֶעֱנָשׁ הַצַּדִּיק.
נד. כְּשֶׁהַמִּתְפַּלֵּל נוֹפֵל לְקַטְנוּת, זֶה סִימָן שֶׁלֹּא יִתְבַּלְבֵּל [יִתְקַבֵּל] תְּפִילָתוֹ.
נה. כְּשֶׁאֵין לְךָ שָׁלוֹם עִם הָעוֹלָם, אֵין נִתְקַבֵּל תְּפִילָתְךָ.
נו. צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּשָׁלוֹם הָעִיר, אֲשֶׁר אַתָּה דָּר בָּהּ.
נז. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּשִׂמְחָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְכַבֵּד אוֹתוֹ וּפוֹקֵד אֶת לוֹחֲצָיו.
נח. עַל יְדֵי תְּקוּן חֲצוֹת מַזְכִּירִין אֶת [לִפְנֵי] הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַטּוֹבוֹת, שֶׁהִבְטִיחַ לְיִשְׂרָאֵל.
נט. מִי שֶׁמְּלַמֵּד זְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי זֶה מְעוֹרֵר תְּשׁוּעָה, וְהַתְּשׁוּעָה בָּאָה עַל יָדוֹ.

ס. מִי שֶׁאֵין מִתְפַּלֵּל עַל צָרַת יִשְׂרָאֵל, נִקְרָא חוֹטֵא.
סא. צָרִיךְ אָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל זַרְעוֹ וְעַל כָּל הַבָּאִים אַחֲרָיו.
סב. אָסוּר לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה כְּפוּי טוֹבָה בֵּין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין לְגוֹי.
סג. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְכַפֵּר לוֹ עַל כָּל עֲוונוֹתָיו.
סד. הַחוֹלֶה שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל עַצְמוֹ בְּדָמָעוֹת, בְּוַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְרַפֵּא אוֹתוֹ וְיקַבֵּל תְּפִילָּתוֹ.
סה. כְּשֶׁאַתָּה רוֹצֶה. לִשְׁא תְּפִילָּתְךָ, תִּתְפַּלֵּל בְּעַד יִשְׂרָאֵל.
סו. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ אֶת הָאָדָם שֶׁיִּתְפַּלֵּל לְפָנָיו.
סז. מִי שֶׁמַּצִּיל אֶת הֶעָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ, הַכֹּחַ הוּא בְּנָקֵל בְּאוֹתִיּוֹת הַתְּפִילָּה.
סח. עַל יְדֵי בִּטָּחוֹן תְּפִילָּתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמַעַת.
סט. מִי שֶׁהוּא עָנִו, יָכוֹל לִצְעק בִּתְפִילָּתוֹ מִן הַלֵּב.
ע. עַל יְדֵי שִׂמְחָה תָּבוֹא תְּפִילָּתְךָ בְּהֵיכַל מֶלֶךְ.
עא. מִי שֶׁאֵין לוֹ הֲנָאָה מִתְּפִילָּתוֹ, יִתְפַּלֵּל בְּרִנָּה.
עב. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּכֹחַ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִילָּתוֹ.
עג. מִי שֶׁנָּדַר אֵיזֶהוּ נֶדֶר, אֵין מְקַבְּלִין תְּפִילָּתוֹ עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם אֶת נִדְרוֹ.
עד. מִי שֶׁאֵין בּוֹ אֱמוּנָה, אֵין תְּפִילָּתוֹ נִשְׁמַעַת.
עה. מִי שֶׁמְּשַׁמֵּחַ אֶת הַצַּדִּיק, תְּפִילָּתוֹ נִשְׁמַעַת.
עו. צָרִיךְ קֹדֶם הַתְּפִילָּה לְדַבֵּק אֶת רוּחוֹ בַּבּוֹרֵא, וּמֵחֲמַת הַדְּבֵקוּת יֵצְאוּ הַדִּבּוּרִים מֵעַצְמָן מִפִּיו.
עז. כְּשֶׁתִּשְׁמַע חֶרְפָּתְךָ וְתִשְׁתֹּק, תִּזְכֶּה שֶׁיַּעֲנֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּקָּשָׁתְךָ.
עח. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ, עַל יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כּוֹפֵל לוֹ אֶת טוֹבָתוֹ.
עט. תְּפִילָּה שֶׁאֵינָהּ נִתְקַבֶּלֶת לְמַעְלָה נִשְׁרֶפֶת.
פ. מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל הַחֶרְבָּן, עַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּלֵב וְגוּף.
פא. תְּפִילָּה שֶׁהִיא בְּשִׂמְחָה הִיא עֲרֵבָה וּמְתוּקָה לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
פב. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲנָוָה, אֲפִילּוּ. כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּמַחֲשָׁבָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחֲשַׁבְתּוֹ.
פג. לִפְעָמִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין מְקַבֵּל תְּפִילַּת הַצַּדִּיק, כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל אֵיזֶה אָדָם, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ, שֶׁיַּמְשִׁיךְ זֶה הָאָדָם לְאַחַר זְמַן אֶת הַצַּדִּיק בַּחֲטָאִים מֵחֲטָאָיו.
פד. אֵין הַמַּחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד. [פֵּרוּשׁ מִי שֶׁעוֹבֵד הַשֵּׁם, אַחֲרָיו הוֹלְכִים וְנִמְשָׁכִים הַמַּחֲשָׁבוֹת לְבַלְבֵּל יוֹתֵר מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם, וְזֶהוּ אֵין הַמַּחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד].

חלק שני

א. בִּשְׁבִיל שֶׁאֵין מְבַקְּשִׁין רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ, עַל יְדֵי זֶה נוֹפֵל לִתְפִיסָה, וְתִקּוּן לִתְפִיסָה שֶׁיְּפַרְנֵס אֵיזֶהוּ בַּעֲלֵי חַיִּים.

ב. הַתְּפִילָה מְעֻלָּה [מוּעֱלָה], כְּשֶׁפָּנָיו כְּלַפֵּי מַעְלָה.

ג. מִי שֶׁמְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל בְּנֵי דּוֹרוֹ, זוֹכֶה לְגִלּוּי שְׁכִינָה.

ד. עַל יְדֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת מַמְשִׁיכִין שְׁכִינָתוֹ לְמַטָּה.

ה. תְּפִילַּת שְׁלִיחַ צִבּוּר יֵשׁ בָּהּ בְּחִינַת מִלְחָמָה.

ו. מִי שֶׁמְּקַיֵּם "יְהִי מְמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ", עַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנַת הַלֵּב.

ז. אֲמִירַת תְּהִלִּים סְגֻלָּה לְהוֹרִיד גְּשָׁמִים. "תְּהִלִּם" לִ'מְטַר הַ'שָּׁמַיִם תִּ'שְׁתֶּה מָ'יִם.

ח. כָּל הַמֵּצֵר בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, אַף עַל פִּי שְׁמֻטִּיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה אֵינוֹ נֶעֱנָשׁ.

ט. יֵשׁ תְּפִילוֹת שֶׁאֵינָם נִתְקַבְּלִים לְמַעְלָה. אֶלָּא עַד שֶׁנּוֹתְנִים כָּל כָּךְ מַעוֹת לִצְדָקָה כְּפִי מִסְפַּר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתְּפִילָה הַשַּׁיָּךְ לְזֶה הַדָּבָר. לְמָשָׁל, כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל אֵלּוּ הַתֵּבוֹת: "תֵּן לִי בָּנִים", צָרִיךְ לִתֵּן צְדָקָה כְּמִסְפַּר אוֹתִיּוֹת "תֵּן לִי בָּנִים".

י. עַל יְדֵי תְּפִילָה יָכוֹל לְשַׁנּוֹת זִוּוּגוֹ הַנִּכְרָז בַּשָּׁמַיִם.

יא. הַתְּפִילָה שֶׁל רַבִּים נִשְׁמַעַת יוֹתֵר כְּשֶׁהֵם בִּכְנוּפְיָא מִמַּה שֶׁהֵם מְפֹרָדִים.

יב. לְפָעְמִים אֵינָהּ בָּאָה הַיְשׁוּעָה אֶלָּא עַד שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ כַּמָּה בְּנֵי אָדָם, וְלֹא דַּי בִּתְפִילַּת יָחִיד.

יג. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים, קָשֶׁה לוֹ לְכַוֵּן דַּעְתּוֹ בִּתְפִילָה.

יד. צָרִיךְ אָדָם לְהַזְהֵר, בְּשָׁעָה שֶׁמַּזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם, שֶׁיִּהְיֶה בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, הַיְנוּ שֶׁיְּקַדֵּשׁ רוּחַ פִּיו כָּל כָּךְ שֶׁיִּהְיֶה בִּבְחִינַת רוּחַ נְבוּאָה, וְאָז הָרוּחַ הַזֶּה הוֹלֵךְ וּמַפִּיל אוֹתָם, הַבּוֹטְחִים בְּשָׁוְא וּבְהֶבֶל, וְזֶהוּ: בְּ'שֵׁם י'הוה אֶ'לֹקֵינוּ נַ'זְכִּיר הַמָּה כָּרְעוּ וְנָפָלוּ.